ray charles • madredeus • new model army • manga • çıplak ayaklar kumpanyası

ROLL

112480 **mart** 2005/03
3.5 YTL (3 500 000 TL)

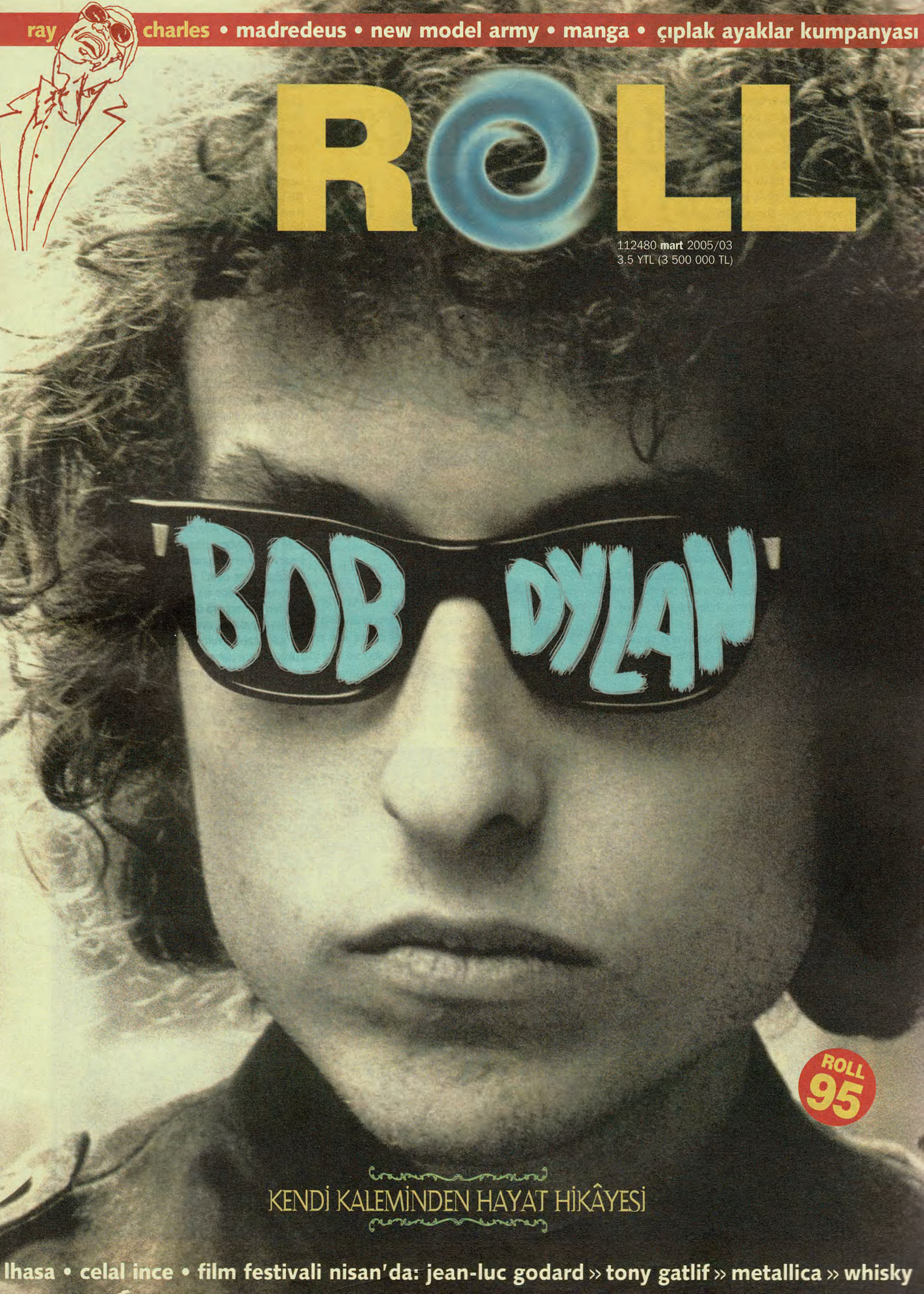

BOB DYLAN

KENDİ KALEMİNDEN HAYAT HİKÂYESİ

ROLL 95

lhasa • celal ince • film festivali nisan'da: jean-luc godard » tony gatlif » metallica » whisky

coyne kevin

KARIM DİYOR Kİ
Bir öp beni
Öp hadi, öpsene beni
Karım diyor ki, bir deniz bulmuşum ben
Dalgalar dalgalanıyormuş içimde
Nasıl izah edilir ki, aşkın yükselişi
Geceden doldurulan bir kova değil ki meret
Cennete dair bir yol yordam bu
Sayı saymıyorsun ki girerken içeri
Karım diyor ki, ahmağın tekiymişim
Allah biliyor, sapına kadar haklı
Franz Kafka tekmeliyor allahsız kapıları
Sigmund Freud sürükleniyor akıntıda
Avangardın olanlardan haberi yok ki
Mevzu seninle benim aramda
Yok bir alâkası Beatles'la
Hatta Rolling Stones'la
Koca bir adam tek başına
Karım diyor ki, sıyırmışım kafayı
Beni sevdiğini söylüyor sonra da
Daha güzel ne olabilir ki hayatta

KARIMIN ARKADAŞI
Karımın en iyi arkadaşıdır, bayılır eğlenceye
Karımın en iyi arkadaşıdır, bayılır rock'n'roll'a
Şen şakraktır, yoktur benzeri bu alemde
Çıplak danseder geceleri bahçede
Karımın en iyi arkadaşıdır, acayip tavım ona
Ateşim yükselir her kapıyı çalışında
Karımın arkadaşıdır, gizli aşkımdır
Karımın arkadaşıdır, gizli aşkımdır harbiden
Tatlı tatlı konuşur benimle telefonda, kumru gibidir valla
Konuş benimle, konuş hadi n'olur birazcık daha
En iyi arkadaşıdır karımın, bize geliyor bu gece
Umarım karım olmaz evde
Dans ederiz oturma odasında, sımsıkı sarılırım ona
Umarım karım olmaz evde bu gece
Karışsın bakalım her şey birbirine
Umarım karım olmaz evde bu gece

MAKBULE JİLET
Makbule Jilet, öyle keskin, öyle keskin ki
Çözer bütün problemlerimi
Bertaraf eder komşularımın hödüklüğünü
Kazır haysiyetsizliklerinin kökünü
Pabuç bırakmaz arkamdan konuştuklarında
Ah Makbule Jilet ah, o ne endam öyle
Uzun ve kıyak elbisesiyle ve o saç stiliyle
Ne kadındır o, ne dilbazdır o, dehşettir hali tavrı
Kafamı bozanları pişman eder doğduklarına
Bebeğimdir benim, 59'unu geçmiş olsa da
Fersah fersah tecrübelidir benden
Ah Makbule Jilet ah, al beni anaç kollarına
Ah Makbule Jilet ah, al beni anaç kollarına

DEVRİM YOK
N'oldu 1976'ya allah aşkına
Sex Pistols dalgasına
Johnny Rotten ki en harbi, harbiden
Harbi Punk'tır harbiden
Bütün o enerji, o cukka
O kuvvet fırlatılıp atıldı
Yatıyor şimdi California kumsalında
Elden çıkarıldı elde ne varsa
Devrim yok, anayasa bombok
Ne oldu böyle rock'n'roll'a
O isyan müziğine, eski tüfeklerin şarkılarına
O enerji bitti tükendi
Devam ediyoruz yine de
Euro pop, haybeci pop, haybeden pop
İnsanı ayakları üstünde öldüren bir müzik bu
O yoğun isyan beat'i nereye gitti?
Umudum var yine de
Değilim ki mankafa bir burjuva
Karşı koyuyorum, ayaktayım daha
Bir ışık tutabiliyorum hâlâ
Tükenmedim daha
Duyuyorsunuzdur gürleyişimi
Söyleyin herkese, Kevin burada
Bedelini ödedi, kendisi pahalı değil ama
Kim bilir, öyle galiba

(27 Ocak 1944 - 2 Aralık 2004)

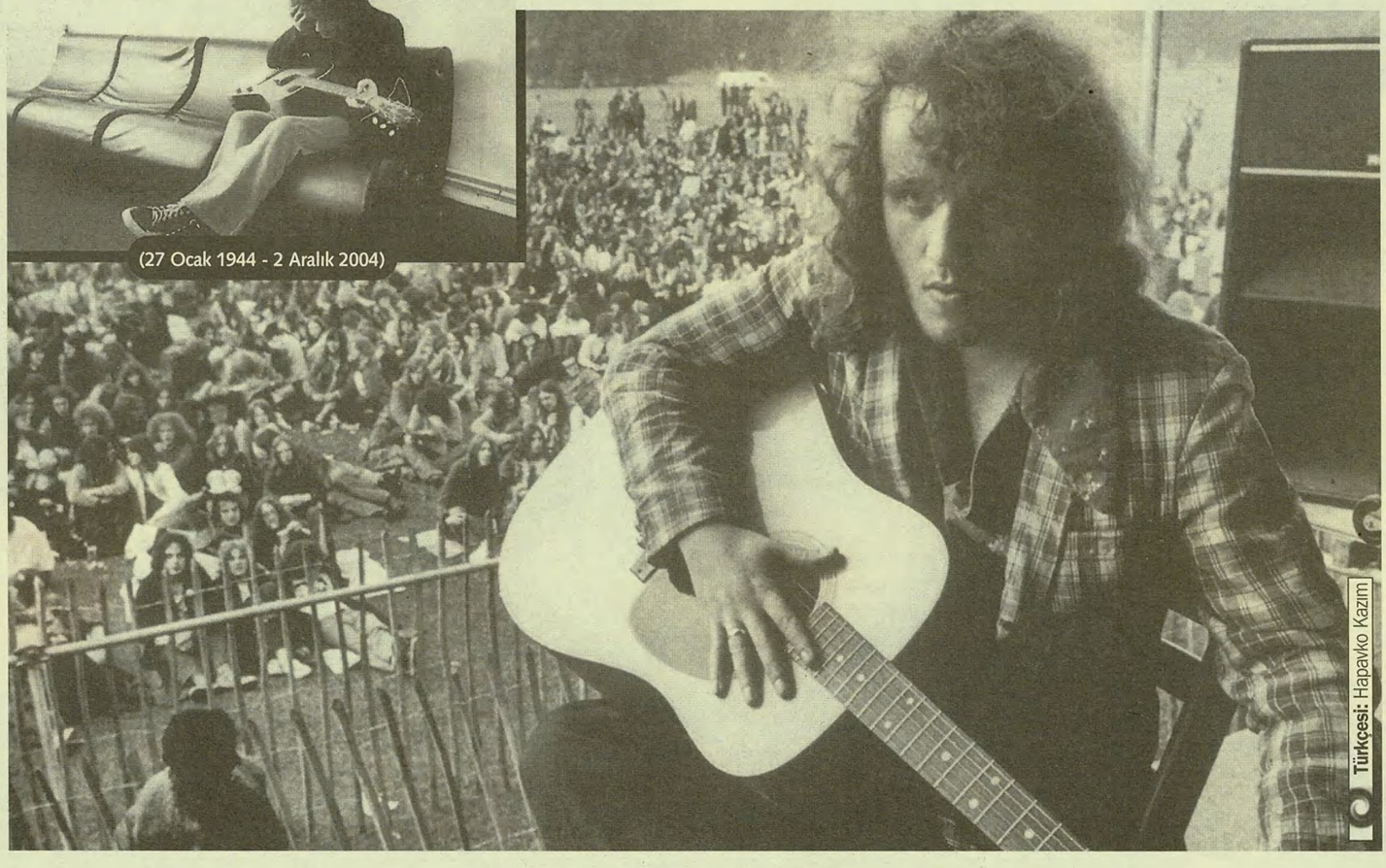

Türkçesi: Hapavko Kazım

ROLL
95
mart '05

09 Madredeus

12 Lhasa

14 Çıplak Ayaklar Kumpanyası

16 New Model Army

20 Bob Dylan

26 Ray Charles

32 Film Festivali

42 Manga

46 Bambi TV

57 Celal İnce

04 Ajans
30 Halkla ilişkiler
41 ÖSS
49 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Acar, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spengler, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kazım Hapavko, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Ebumza Dergahi Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Mart 2005 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 244 23 94 **yıl** 9 **sayı** 95 **mart** '05 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Korku ve dehşet: Dördüncü Reich

Yazmak sevişmek gibidir, zevk için yapıldığında zevklidir. Kaşarlanmış fahişeler aşka gelmez. Yazar, yazdığı olayın oyuncularından biri olmalıdır... Senaryoyu yazan, kamerayı kullanan ve başrollerden birini oynayan bir rejisör gibi.
Teknik açıdan en büyük Amerikan romanı "Muhteşem Gatsby"dir. Toplam 55 bin kelimedir. "Las Vegas'ta Korku ve Dehşet"te kendime koyduğum sınır buydu: 55 bin kelime. Hemingway'in lafı kulağıma küpe olmuştur: Neleri yazmadığın, neleri yazdığından daha önemlidir.

Yolun başındayken başka yazarları daktiloya çekerdim. Hemingway'den veya Faulkner'dan bir sayfa daktilo ederdim. Bu sayede ritm duygumu geliştirdim. Yazmak, müzik yapmak gibidir benim için. Onun için yazdıklarımı başkalarına yüksek sesle okurum. Tepkileri duymak isterim. Okuyucularla aynı frekansta olup olmadığımı öyle anlarım. İşin içinde müzik yoksa, yazı bir boka benzemez.
Bugünlerde *(2003)* ne mi dinliyorum? Bob Dylan'ın 1975'deki "Rolling Thunder" turnesinin kayıtlarını... Şimdiye kadar dinlediğim en güzel rock'n'roll albümü o.

"Gonzo gazetecilik" lafını ilk kez Bill Cardoso'dan duymuştum. O sıralarda Boston Globe'da çalışıyordu, Kentucky yarışları hakkındaki yazım üzerine bir not göndermişti. "Enfes. Bomba. Su katılmamış gonzo" diyordu. Daha sonra da birkaç kez kullandığını duydum o lafı. Portekizceymiş, tercümesi, Hell's Angels jargonundaki "duvarın üstünden atlamak"a yakın bir şey. Şimdi bütün lûgatlarda var.

"Korku ve dehşet" kalıbını Nietzsche ya da Kafka'dan aparttığım söylendi, hiç alâkası yok, bana göre Las Vegas'ta yaşadıklarımı en kestirme yoldan tasvir eden iki kelimeydi. O iki kelimenin otuz küsur yıldır Amerika'yı tarif eden bir parola olacağı hiç aklıma gelmemişti.

Evet, 1972'deki seçimlerde Nixon için "bir eliyle elinizi sıkarken öteki eliyle sırtınızdan hançerleyecek bir tip" demiştim, ama şimdikilere kıyaslanırsa demokrasi havarisi sayılır.
George Bush'un iktidara gelişi, Hitler'in 1933'te kendisini Almanya'nın şefi ilan ilan edişi gibi. Dünyanın efendisi olduğunu sanıyordu; bir üstün ırk yaratmıştı, ona tapıyorlardı. Durum şimdi de pek farklı değil.

Bush, TV'de Kerry'le yaptığı tartışmada beyinsiz bir merkep gibi konuşuyordu. Ona acımak üzereydim ki, birisinin "sayın başkan" dediğini duydum. Utançtan kızardım.
1952'den beri her yönetim, Askerî-Sinaî Kompleks'in "savaş hali" gerekçesiyle hazineyi soydu. ABD ekonomisi, "taşan küp" teorisi üzerine kurulu. Zenginler iyice zenginleşip küplerini ağzına kadar doldurursa, taşan küpten akanlar yoksulları ihya eder!
Cumhuriyetçiler hiçbir zaman demokrasiden yana olmadılar, olmayacaklar. Bunun kökeni, sanayi öncesi ABD'ye kadar uzanıyor. O zamanlar sadece mülk sahibi beyazlar oy kullanabiliyordu. Bush'un geldiği yerde hâlâ o zihniyet geçerli.

Bugünlerde "Üçüncü Reich'ın Yükselişi ve Düşüşü"nü okuyorum. Paralellikler akıl durdurucu. Onun için bu "şirket devlet"e Dördüncü Reich diyorum.
Eğitim sistemi, milliyetçilik, hiç susmayan savaş davulları, propaganda, holding medyası... "Ama Almanya ekonomik çöküşteydi" mi diyeceksiniz? ABD'nin ekonomisi de yokuş aşağı gidiyor. Bugünün veletleri, yarının Z kuşağı. Bugünün yetişkinleri, kendi anne-babalarının hayat standartlarının altında yaşıyor. Bu kuşağın çocuklarını da daha düşük bir hayat standardı bekliyor. Onun için herkes korku ve dehşet içinde.
(Hunter S. Thompson'ın söyleşilerinden derleme)

İnsan bir kere tek başına kalmaya görsün! Nerde olsa tek başınadır. Meydan savaşında bile. **KEMAL TAHİR**, Esir Şehrin İnsanları

Başarılı gösteriler mümkün olan en çok sayıda insanı harekete geçirenler değil, gazeteciler arasında en büyük ilgiyi uyandıranlardır. Biraz abartarak denebilir ki, TV'de beş dakikalık başarılı bir "gösteri" yapabilen elli tane zeki insan, yarım milyon gösterici kadar büyük bir siyasal etki yaratabilir. **PIERRE BOURDIEU**

Bütün Kürtler toplandıık, toplaaaandıkkk, tooplaandıkk... Sorduk niye yıpraaandık, yıpraaandık, yıprandık... Biz Türklerle kaynaaşştık, kaynaaşştık, kaynaaaşştık... Peki niye cooplaandık, coplaaandık, coplandık... *(Esmer dergisinin ikinci sayısından)*

Beyin kanaması geçiren dostumuz Naim Dilmener'e acil şifalar diliyoruz. Kulağına fısıldamak isteriz: "Elem, acı ve keder / Bir günde hepsi geçer / Hayat dudaklarda mey / Yaşamak ne güzel şey" (Ajda'dan)

THE CORAL'ın yeni albümü "The Invisible Invasion" baharda gün yüzü görecek. "Arabian Sound", "In The Morning", "The Operator" gibi şarkıların da yer alacağı albümün prodüktörleri Geoff Barrow ve Adrian Utley, yani kısaca Portishead.

BURT BACHARACH'ın yeni albümü de nisana yetiştirilecek. Burada ilginç olan prodüktör: Romantik üstadın arkasında **DR DRE** var.

50 CENT, ikinci albümü "The Massacre"ı bu ayın ikinci haftasında yayınlayacak. Aslında yeni albümün 14 Şubat sevgililer gününe yetiştirilmesi hedefleniyordu; üç haftalık gecikme yüzünden, başta düşünülen "The St. Valentine's Day Massacre" isminden de cayıldı.

ŞARK CEPHESİ

Doublemoon, "East 2 West" başlıklı derleme albümlerini üçledi: "İstanbul Strait Up"ta Burhan Öçal'ın "Limoncu"su ve Baba Zula'nın "Zaniye Oyun Havası" ilk kez günyüzüne çıkıyor. Cay Taylan'dan "Çiftetelli", Duoud'dan "For Nedim" gibi Türkiye'de nadir bulunan eser-

lerin yanısıra Mercan Dede, Orient Expressions, Ceza, Hüsnü Şenlendirici birer parçayla albümün konuğu... İlginç remiksleri de atlamayalım: "Ehmedo"ya Pressure Drop, "Melike"ye DK3, "O Divanın Üstündeki Baygın Bakışı"na DJ Awal dokunmuş...

DAVE MATTHEWS BAND'in yeni albümünün prodüksiyonu Eminem'in prodüktörüne emanet. Mark Batson, 50 Cent, The Game, Gwen Stefani gibi isimlerle de çalışmıştı.

RYAN ADAMS bu yıl içinde üç albüm birden yayınlayacak. Nisan ayında "Cold Roses" adlı double albümün ardından, henüz çıkış tarihleri belli olmasa da "Jacksonville City Lights" ve "29" sıraya dizilmiş bekliyor.

Desenler: Ceren Oykut

SÜMER UYGARLIĞINDAN SEDALAR

Blues el bağdadi

Ortadoğu müziklerini remikslemek her zaman iyi netice vermiyor. "Batılı anlasın" diye yapılan baştan savma işler derhal ofsayta düşüyor. Oysa yeni yayınlanan "Baghdad Blues" albümü, tıpkı serinin ilki "Mesopotamix (From Babylon To Baghdad)" gibi, organize atak sonucu atılan şık bir gol. Omar Bashir, Ilham Al Madfai, Kadim Al Sahir, Sadoun Gaber'in yorumladığı geleneksel ezgiler, perişan etmeden, bozmadan, bozguna uğratmadan mahir ellerde elektronik beat'lerle şöyle bir silkelenmiş. Sadun Aksüt'ün cesur albümü "Sisli Bir Eylül Gecesi"nin yanına gönül rahatlığıyla koyabilirsiniz.

CREAM, mayıs ayında verecekleri Albert Hall konserleri için bir araya geliyor. Eric Clapton, Ginger Baker ve Jack Bruce, 1967 yılında yine bu salonda veda konseri vermişti.

Avustralyalı **GO-BETWEENS**, 90'lı yılların sonunda yeniden toparlanmalarının ardından başlayan ikinci baharın üçüncü albümünü de yakında yayınlıyor. Nisan'da çıkacak "Ocean Parts"da 10 yeni şarkı yer alırken, albümdeki ikinci CD'de 2004 Londra konserinden beş canlı kayıt bulunacak.

Geçmişte Calexico'yla da ortak çalışmalar yapan Fransız şarkıcı **FRANÇOIZ BREUT**, "Une saison volée" adlı üçüncü albümünü bu ay yayınlıyor. Fransızcanın yanında İngilizce ve İtalyanca şarkıların da yer alacağı albüm, Brüksel'de, daha önce Yann Tiersen ve Dominique A ile de çalışan Dominique Brusson gözetiminde kaydedildi.

VAN DER GRAAF GENERATOR 29 yıl aradan sonra yeniden bir araya geldi. Klasik kadrosunu koruyan grubun yeni ikili albümünün bu ay yayınlanması bekleniyor.

Pavement grubunun lideri **STEPHEN MALKMUS**, evinin bodrumunda tek başına kaydettiği üçüncü solo albümü "Face The Truth"u mayıs ayının sonlarında yayınlayacak. Sanatçı, iki sene önceki "Pig Lib" albümünde birlikte çalıştığı ve –İstanbul dahil– konserlere çıktığı grubu The Jicks'le yollarını ayırmış durumda. The Jicks'in belkemiği olan Joanna Bolme, zaten geçtiğimiz sene boyunca eski sevgilisi Elliott Smith'in vasiyet albümü "From The Basement On The Hill"in derlenip toplanmasına kendini adamıştı.

Adını, Naomi Campbell'in 94 yılında "Babywoman" adlı berbat bir albüm çıkarmasına ithafen alan ve her sene Britanya'nın en dandik müzik olaylarını oylayan **NAOMI ÖDÜLLERİ** açıklandı. Kazananların bazıları şöyle: En kötü grup Blue, en kötü erkek sanatçı Jamie Cullum, en kötü kadın sanatçı Rachel Stevens, en kötü single Duncan James - Keedie'den "I Believe My Heart", en kötü albüm Michelle McManus'dan "The Meaning Of Love", en kötü sahne Pete Doherty...

12 senedir albüm yayınlamayan **KATE BUSH**'un yeni çalışması yakında piyasada. Albümde Japan basçısı Mick Karn ve London Metropolitan Orchestra'nın da yardımı var.

"Draft 7.30"un üstünden iki sene geçtikten sonra, **AUTECHRE**'in yeni albümü hazır: "Untilted" adındaki çalışma yine Warp etiketiyle, nisan sonlarında yayınlanacak. "Untilted", hayranları arasında Radiohead'in de olduğu elektronik müziğin deneysel ikilisinin sekizinci albümü.

Eskiden Libertines'in, artık Babyshambles'ın üyesi **PETE DOHERTY** 150 pound kefaletle serbest bırakıldı. Doherty, hırsızlık ve şantaj suçlarından tutuklanmıştı. Bir bağımlılık merkezine yatırılan Doherty, en azından yeni sevgilisi Kate Moss ve sevgili annesi için artık temiz kalmak istediğini söyledi.

EMIR KUSTURICA'DAN BELGESEL

Santa Maradona

Elinde gitarı, No Smoking Orchestra'yla şehir şehir gezerek sahnelerin tozunu alan Emir Kusturica, bir yandan da kamerasını Balkanlar'dan alıp okyanus aşırı bir yolculuğa çıkarmaya hazırlanıyor. Böylelikle, iki yıldır hayalini kurduğu projeyi hayata geçirmiş, her filmine bir köşesinden sızan top tutkusunun da peşine düşmüş olacak: Çünkü bir Diego Maradona belgeseli yolda. Kusturica, filmin biraz karmaşık bir hikâyeyi anlatacağını, ama önümüzdeki beş ay içinde amacının Maradona'nın gerçek kişiliğini bulup ortaya çıkarmak olduğunu söylüyor. Belgesel aynı zamanda Maradona'nın, "hızlı hayatı" nedeniyle geçtiğimiz yıl geçirdiği kalp krizi sonrasında hastanenin bahçesini tribünlere çeviren hayranlarına bir güzel hediye. Ekip, belgesel için Maradona'nın hayatında önemli yer tutmuş olan Küba, Napoli ve Barselona'da iz sürecek.

Kusturica, futbolla ilişkisi hakkındaki bir soruya, "her zaman futbolcu olmayı hayal ettim, aslında kendimce oldum da. Ama şimdilerde yeşil sahalardan emekliliğimi istedim" diye cevap vermiş... Kültürel bağlamda kendini her zaman Arjantin'e çok yakın hissettiğini ve Arjantinlilerin duygusal açıdan kendi milletiyle çok benzeştiğini söyleyen yönetmen, yayılan dedikodulara göre Belgrad, Paris, Korfu arasında geçen hayatına Buenos Aires istasyonunu her an ekleyebilir.

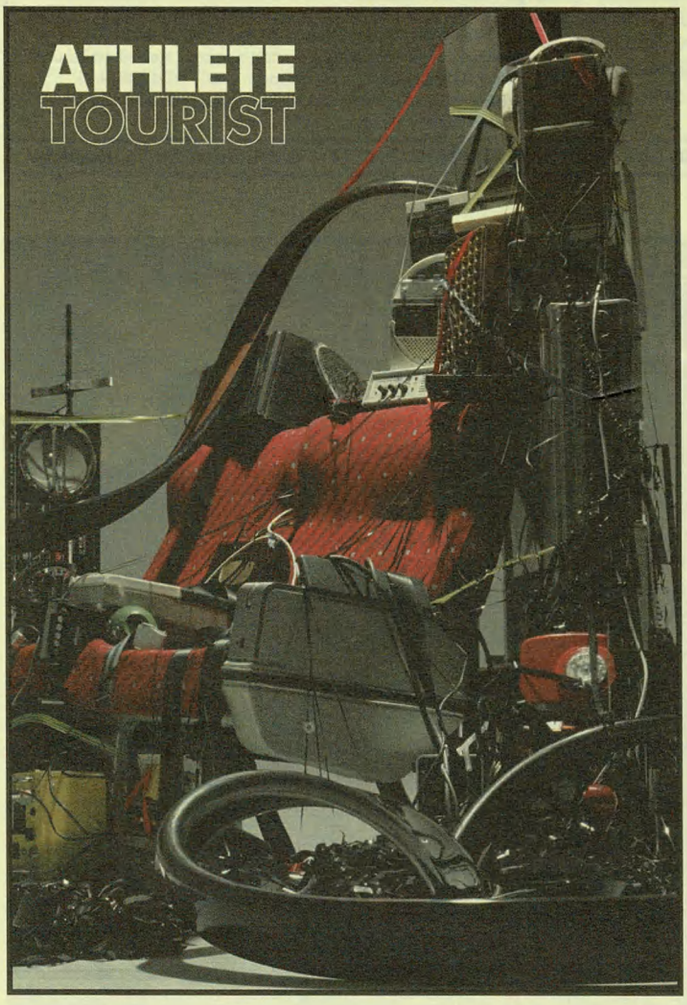
ATHLETE
TOURIST

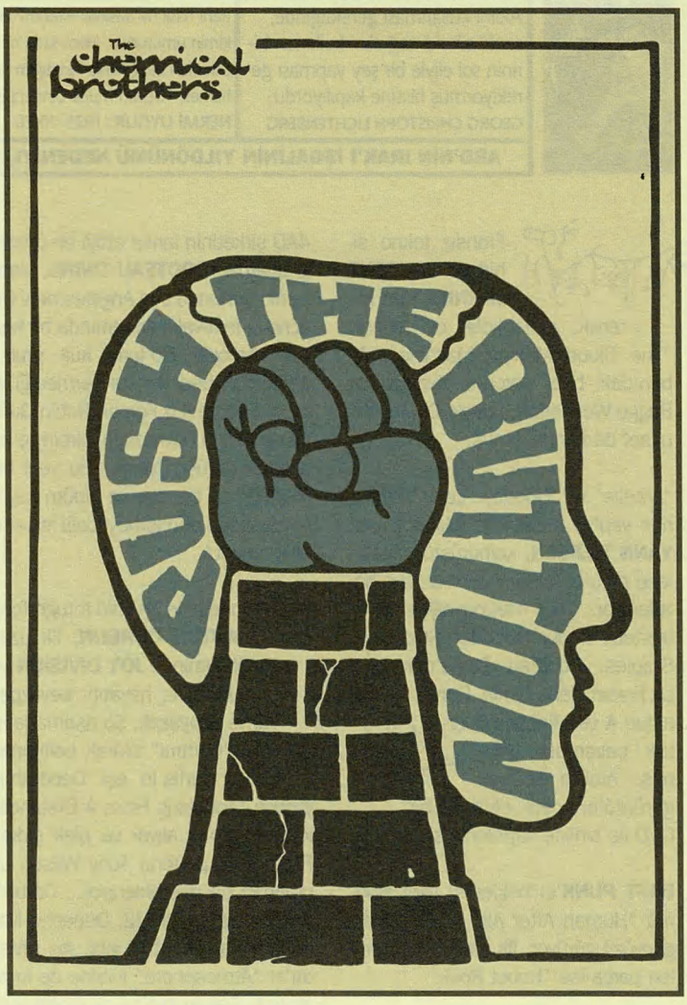
The chemical brothers
PUSH THE BUTTON

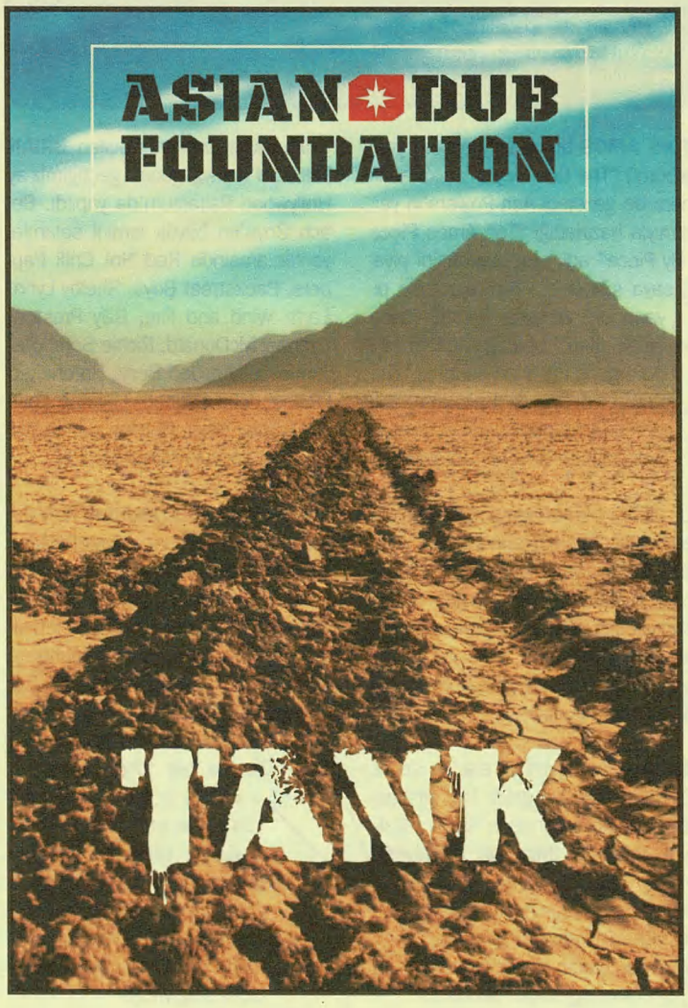
ASIAN DUB FOUNDATION
TANK

DOVES
SOME CITIES

EMI

Aklını kullanması gerektiğinde, sanki sürekli sağ elini kullanan birinin sol eliyle bir şey yapması gerekiyormuş hissine kapılıyordu.
GEORG CHRISTOPH LICHTENBERG

Beni nasıl mı ansınlar isterim? Hoş, sen göçüp gittikten sonra kimin umurunda. Hem sana ne yazar benden. Gene de anacak olan biri çıkarsa tanıdığım tanımadığım kim olursa olsun, herkes, "Benim mutlu olmamı isterdi!" deyip geçsin, yeter.
NERMİ UYGUR (1925-2005)

Ne doğan güne hükmüm geçer / Ne halden anlayan bulunur / Aklımdan ölümüm geçer / Sonra bu bahçe, bu kuş, bu nur / Ve gönül, Tanrısına der ki / Pervâm yok verdiğin elemden / Her mihnet kabulüm, yeter ki / Gün eksilmesin penceremden **CAHİT SITKI TARANCI**
(Beste: Münir Nurettin Selçuk –ocak ve şubat aylarında yitirdiğimiz Recep Birgit ve Teoman Alpay'ın anısına)

ABD'NİN IRAK'I İŞGALİNİN YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE HAYDİ SOKAĞA! 19 MART KÜRESEL EYLEM GÜNÜ Saat: 12.00, Kadıköy

Fransız tekno sihirbazı **LAURENT GARNIER**'den karanlık, melankolik bir albüm: "The Cloud Making Machine". Albümdeki birer parçaya piyanosuyla Bugge Wesseltoft, uduyla Dhafer Youssef de konuk olmuş.

"Amelie" ve "Goodbye Lenin" filmlerine yaptığı müziklerle dikkat çeken **YANN TIERSEN**, kalburüstü misafirlerle dolu bir albüm yayınlamaya hazırlanıyor. "Les Retrouvailles"da besteci, Tindersticks'den Stuart Staples, Cocteau Twins'den Liz Fraser, Jane Birkin, Dominique A ve Miossec'le ortak çalışmalar yapmış. Albüm konser görüntülerinden oluşan bir DVD ile birlikte yayınlanacak.

DAFT PUNK'ın beklenen yeni albümü "Human After All" bu ay içinde günyüzü görüyor. İlk single için seçilen parça ise "Robot Rock".

HADİN GARİ

Beş yıl önce, 1 Mart günü, karatren Özay Gönlüm'ü aramızdan alıp götürdü. Bu yıl, 1 Mart müjdeyle geldi: Kalan Müzik, "Arşiv Kayıtları"nı yayınladı. Elinden eksik etmediği sazı "yâren"iyle dört kişilik bir gruptan farksız olan Gönlüm, doyumsuz muhabbeti, gevrek söyleyişiyle, "guburdak" dinleyicilere inat, "şakkıdı şukkudu" alkışlanmayı hak eden iki CD'lik bir albümle karşımızda. Hepimizin kulağında yer eden "Ninenin Mektupları", kimi derlemeler, türküler ("Cemile'nin gezdiği dağlar meşeli"den "İki Keklik"e), potporiler ve rock'n'roll yıllarından küçücük röportaj parçasıyla (hatırlayalım: bir dönem, Gönlüm'ün, İngiltere'de bir Beatles konserine curasıyla katıldığı söylentisi dolanırdı ortada) bu albüm bir hazine. Ağrısız başınız, kaygısız aşınız ola. Hadin gari.

4AD şirketinin lanse ettiği en önemli gruplardan **COCTEAU TWINS**, nisan ayının sonunda Los Angeles'daki Coachella festivali kapsamında bir konser verecek. 80'lerin kült grubu, 1996'dan beri konser vermediği gibi, üç üye de (Liz Fraser, Robin Guthrie ve Simon Raymonde) birbiriyle senelerdir görüşmüyordu. Bu yeni birlikteliğin bir turneye ve albüm kaydına dönüşüp dönüşmeyeceği ise şimdilik meçhul.

Rock camiasının en ünlü fotoğrafçılarından **ANTON CORBIJN**, ilk uzun metrajlı filminde **JOY DIVISION** ve **IAN CURTIS**'in hayatını beyazperdeye taşıyacak. Şu aşamada ismi "Control" olarak belirlenen proje, Curtis'in eşi Deborah'ın yazdığı "Touching From A Distance" kitabını temel alıyor ve plak şirketi Factory'nin patronu Tony Wilson tarafından da destekleniyor... Corbijn, daha önce çeşitli U2, Depeche Mode videoları yönettiği gibi, Joy Division'ın "Atmosphere" klibine de imza atmıştı. Sanatçının bu ay içinde piyasaya çıkacak bir de kitabı var: "U2 & I, The Photographs 1982-2004".

Joy Division günleri bir film marifetiyle canlandırıladursun, Ian Curtis'in ölümünden sonra yola devam eden arkadaşları da boş durmuyor: **NEW ORDER** "Waiting For The Sirens Call" albümüyle bu ayın sonlarında geri dönüyor. Albümden çıkacak ilk single ise "Krafty" olacak. Albümde üç ayrı prodüktörün emeği var: Stephen Street, John Leckie ve Tore Johansson.

GARBAGE'ın, 2003'ten bu yana kayıtları süren dördüncü albümü "Bleed Like Me" nisan ayında yayınlanacak. Gitarların bu kez elektronik müziğe baskın çıktığı albümde, Shirley Manson'ın yazdığı dizeler de gayet politik içerikliymiş. Daha önce ilan edildiği gibi "Bad Boyfriend" adlı parçada Dave Grohl davul çalıyormuş, ancak Shirley-Marilyn Manson düetinden vazgeçilmiş.

Berlinli ikili **TARWATER**'ın yeni albümü "The Needle Was Traveling" da bu ay yayınlanacaklar arasında. Bernd Jestram ve Ronald Lippok yakın arkadaşlarıyla bu albümde de teşrik-i mesaiye girmiş: Dirk Dresselhaus (Schneider TM), Marc Weiser (Rechenzentrum) ve Hanno Leichtmann (Static) konuklar listesinde baş köşede.

TRENT REZNOR'A YAKIN TAKİP

Jarvis ve ben

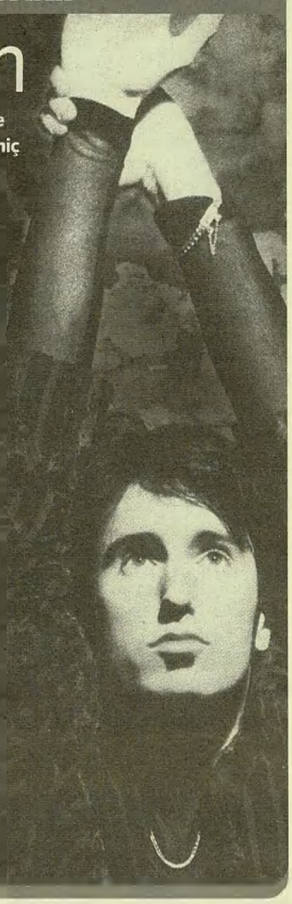

Mojo dergisi Trent Reznor'a (nam-ı diğer Nine Inch Nails) sevdiği albümleri sormuş, Reznor hiç de "endüstriyel" cevaplar vermemiş.

Bugünlerde hangi müziklere takılıyorsunuz?
Arabada "The Complete Hank Williams" ve Pulp'ın "Different Class"ı var. Pulp'ta bir şey var ki, beni tatlı, melankolik bir hale sokuyor, New Orleans caddelerinde sadece ben ve Jarvis araba sürüyoruz gibi...
Gelmiş geçmiş en favori albümünüz?
Pink Floyd'un "The Wall"u ergenlik hayatımın soundtrack'iydi. Aynı zamanda Bowie'nin "Low"u var, duygusal içeriği, soğukluğu, umutsuzluk duygusu ve şarkı yapısındaki cesur yaklaşımıyla...
Banyoda ne söylersiniz?
Bugün Depeche Mode'un "Enjoy The Silence"ını mırıldanıyordum.
Favori cumartesi gecesi plağınız?
Cumartesi öğleden sonraysa R.E.M.'den "Murmur" derim, arabanın üstünü açmışsın, umut dolu bir ilkbahar günü... Cumartesi gecesi için Talking Heads'den "Remain In Light"... Biraz da Brian Eno takıntım yüzünden.
Peki pazar sabahı plağınız?
Bugünlerde PJ Harvey'nin "Stories From The City, Stories From The Sea" albümü.

TORI AMOS bu ay içinde hem yeni albümü "The Beekeeper"ı çıkaracak hem de gazeteci Ann Powers'ın yardımıyla hazırladığı "Tori Amos Piece By Piece" adlı otobiyografisini piyasaya sürecek... Yeni albümde piyanonun yanısıra, sesini daha "maskülen" bulduğu Hammond B3 orgunu kullanan sanatçı, "The Power Of Orange Knickers" adlı parçada İrlandalı şarkı yazarı-şarkıcı Damien Rice'la düet yapmış.

Üç albüm çıkaran, ama rock tarihinin en "kült" topluluklarından biri olan **BIG STAR**, yeni albümünü bitirdi. Alex Chilton ve arkadaşlarının bir son albümü 1975'de yayınlanmıştı; aradaki süre, rock tarihinde iki albüm arasındaki en uzun süre olarak da kayıtlara geçecek.

ABBA üyeleri yirmi yıl aradan sonra ilk defa bir araya geldi. Bu karşılaşmaya İsveççe oynanan ABBA müzikali "Mamma Mia!"nın prömiyeri vesile oldu. Gruptan duyulan son haber, geçen sene şarkıcı Agnetha Faltskog'un iyi eleştirilerle karşılanan cover albümü "My Colouring Book" olmuştu.

"Yılın müzik insanı" seçilen **BRIAN WILSON**'a saygı gecesi geçtiğimiz ay Hollywood Palladium'da yapıldı. Beach Boys'un büyük ismini selamlayanlar arasında Red Hot Chili Peppers, Backstreet Boys, Shelby Lynn, Earth Wind and Fire, Billy Preston, Michael McDonald, Richie Sambora, Jamie Cullum, Jeff Beck, Barenaked Ladies, John Legend, Darlene Love gibi isimler vardı. Geceye katılan Wilson beş şarkıyla mikrofon aldı.

Alman metal grubu **RAMMSTEIN** geçen senenin sonunda yayınladıkları "Reise Reise" albümünün ardından Avrupa turnesinde... Libération gazetesinin, faşizmle flört halinde olup olmadıklarına dair sorularına muhatap olan gitarist Richard Z Kruspe, "ilk zamanlar bu söylentiler bize çok sıkıntı verdi" demiş, "bunun üzerine her türlü açıklamayı yaptık, solda durduğumuzu beyan ettik, hatta bu konuda bir şarkı bile yazdık." Söyleşiden öğrendiğimize göre, Doğu Alman kökenli Kruspe'nin hayatta ilk satın aldığı albüm de bir Dead Kennedys plağıymış.

Söz, akşam üstleri insanı ısıran tatarcıktan başka bir şey değildir. Sözler insana, tatarcıklar gibi eziyet eder, mezarına değin kovalarlar onu. Ama mezardan öteye de gidemezler... Şimdi, sözlerin insanı artık ısıramayacağı yeri geçtim, hava duru, söylenecek bir söz yok, kendi derimin içinde yapayalnızım; kendi derimin içinde, yani olanca mülkümün sınırları arasında... **D.H. LAWRENCE**, Ölen Adam

Delilik, aynı şekilde davranmak, ama farklı sonuç beklemektir. **ALBERT EINSTEIN**

Bende yürek kafaya başka insanlarda olduğundan en az bir pabuç boyu daha yakın, bütün hakkaniyetimin sebebi de bu. Kararlar sıcağı sıcağına onaylanabiliyor. **GEORG CHRISTOPH LICHTENBERG**

Ondaki cesaret, artık cesarete bile benzemeyen, tarifsiz, ancak ölülerde, bir de delilerde bulunabilir korkunç bir haldi. **KEMAL TAHİR**, Esir Şehrin İnsanları

Sivas sazıyla Orhan Veli çalınmaz, Sistem açığı insanla kapanmaz **HALUK ZİYA TÜRKMEN**

Electroclash dalgasının ateşleyici ekibi **FISCHERSPOONER** nisan ayı içinde "Odyssey" isimli ikinci albümünü yayınlayacak.

Amerika'da **JANIS JOPLIN** rüzgarı. Ama en çarpıcısı, bir yetenek yarışması: "Search For The Pearl" isimli müsabakada Janis Joplin üslûbunda şarkı söyleyenler bulunacak ve marifet göstermeleri istenecek. Yarışmayı kazanan kişi, Joplin'in eski gruplarıyla, Big Brother and The Holding Company, The Kosmic Blues Band ve Full Tilt Boogie'yle beraber turneye çıkmaya hak kazanacak. Ayrıca Joss Stone ve Mellissa Etheridge Grammy ödüllerinde bir Joplin şarkısı okudu, "yükselen değer" sinemada da karşılığını buldu: Penelope Spheeris'in "The Gospel According To Janis"inde başrolü Pink kaptı, bir diğer Joplin filmi "Piece Of My Heart"ta şarkıcıyı oynamak Renée Zellweger'e düştü.

Bir yetenek yarışması da **INXS** için. Şarkıcı Michael Hutchence'ın yerini doldurmak için düzenlenen yarışmanın seçmeleri Avustralya, İngiltere, Amerika ve Kanada'da yapılacak.

FOO FIGHTERS'ın yazın yayınlanmak üzere hazırlanan yeni albümüne **NORAH JONES** da konuk oluyor.

Biz **DEUS**'dan yeni albüm beklerken, Belçikalılar tayfasından elini çabuk tutan **ZITA SWOON** oldu. Eski dEUS üyesi Stef Kamil Carlens'in grubu, "A Song About A Girls" (imla hatası kasıtlı!) adındaki albümünü bu ay içinde yayınlıyor.

EELS nisan sonlarında yeni bir double albüm yayınlayacak. "Blinking Lights And Other Revelations" adlı çalışmada tam 33 parça yer alacak. Albümün konukları arasında Lovin' Spoonful grubundan John Sebastian'ın yanısıra, Tom Waits ve R.E.M. gitaristi Peter Buck var.

İki DVD'den oluşan "Téléphone 1976-1986", punk yıllarının Fransız efsanesi **TELEPHONE**'un tarihine ışık tutan görüntüleri bir araya getiriyor. DVD'de grup, kariyerlerinin ilk yıllarında, bir metro istasyonunda Led Zeppelin yorumlarken de görülüyor... Bu arada grubun gitaristi **LOUIS BERTIGNAC** "Longtemps" isimli yeni solo albümünü de yayınladı. Bertignac'ın ismi son yıllarda daha ziyade **CARLA BRUNI**'nin "Quelqu'un m'a dit" albümüne yaptığı katkıyla anılıyordu.

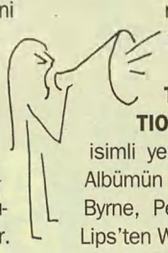

THIEVERY CORPORATION "Cosmic Game" isimli yeni albümünü yayınladı. Albümün misafir odasında David Byrne, Perry Farrel ve Flaming Lips'ten Wayne Coyne bulunuyor.

TRAIN DE LA VIE

Joe Strummer'a en büyük saygı duruşu, herhalde böyle olur: Özal'ların, Çiller'lerin dilinde adı "komünist işi"ne çıkan demiryollarında, artık ustanın ismini gururla taşıyan bir tren sefer yapacak. 10 Şubat'ta, eşinin ve arkadaşlarının da katıldığı bir törenle Bristol Temple Meads istasyonunda plakası çakılan 40 yaşındaki, Class 47 dizel lokomotif, Doğu Anglia bölgesinde yolcu taşıyacak. İşte size hakiki hayat kataı. "Başımda bere, elimde sarı madenden boru..."

Geçen yaz Joan Baez'le İstanbul'a gelen emektar gitarist Duke McVinnie sözünü tuttu, grubu **SHIVAREE** bu ay sonunda son derece politik bir albümle dönüş yapıyor. "Who's Got Trouble?" şarkıcı Ambrosia Parsley'in müthiş sesiyle yorumladığı caza çalan melankolik baladlarla doluymuş.

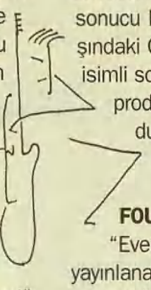

Arjantin rock ve blues'unun sembolü **NORBERTO "PAPPO" NAPOLITANO**, 24 Şubat günü geçirdiği bir motosiklet kazası sonucu öldü. 54 yaşındaki gitarist, ustası B.B. King ile Arjantin'de bulunduğu sırada tanışmış ve bu kariyerinde dönüm noktası olmuştu. Aralarında Motörhead'ten Lemmy'nin de bulunduğu sanatçılarla birçok kez sahne ve stüdyo paylaşan Pappo'nun cenazesine arkadaşları motorlarıyla katıldı.

EDWYN COLLINS beyin kanaması sonucu hastaneye kaldırıldı. 45 yaşındaki Collins, en son Little Barrie isimli soul grubunun ilk albümünün prodüksiyonuyla meşgul oluyordu. Durumu ciddiyetini koruyan sanatçıya acil şifalar.

FOUR TET'in dördüncü albümü "Everything Ecstatic" mayısta yayınlanacak. Kieran Hebden'e göre, yeni albüm eskisi kadar folk ağırlıklı olmayacakmış: "Bu albüm eski işlerimize oranla daha 'manik' bir hava taşıyor ve gitar gibi akustik çalgılar da ortadan kayboldu..." Fakat yeni albümden önce remiks ve cover çalışmaları var: Four Tet'in Black Sabbath cover'larından oluşan "Everything Comes and Goes" nisanda piyasaya sürülecek; Four Tet'in bir remiks EP'si de önümüzdeki ay raflarda yerini alacak.

TARIK ALİ VE KORKUT BORATAV'IN GÖZÜYLE
MANİFESTO ALEGRE

SEKA DİRENİŞİ
CİNAİ ŞEBEKE SOFRASI

KYOTO PROTOKOLÜ
21. YÜZYIL AİLESİ ARABADAN İNER Mİ?

NEGRİ VE HARDT'LA "ÇOKLUK" ÜZERİNE
YENİ BİR DEVRİMCİ ÖZNE?

IRAK SEÇİMLERİ VE EBU GARİP
AMERİKA'YA MOR PARMAK

CHP KURULTAYININ ARDINDAN
SORUN, MÜLKİYET İLİŞKİLERİ

"MAUS" VE ART SPIEGELMAN
DEPLASMANDA OLMAK

ARTHUR MILLER'IN ARDINDAN
CADI KAZANI: DÜN VE BUGÜN

sayı 46

babylon

www.babylon.com.tr

MART MARCH

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sokak No: 3 Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu T: (212) 292 73 68

Babylon bir Pozitif Titreşim'dir. www.pozitif.info

Garanti Caz Yeşili (Cenevre)

ERIK TRUFFAZ
LADYLAND QUATET

03.03 PE*THU* 21:30 | 04.03 CU*FRI* 23:00

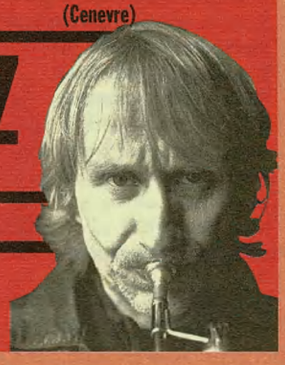

Garanti | Caz Yeşili

Mavi Müzik (Nottingham)

BENT (LIVE)

11.03 CU*FRI*-12.03 CT*SAT*

23:00

mavi müzik

Soundscape UK (Londra-İstanbul)

ZION TRAIN
vs. ATHENA

24.03 PE*THU* 21:30 | 25.03 CU*FRI* 23:00

BRITISH COUNCIL

Millering the Nite @ Babylon (Helsinki)

TIMO ROTONEN

19.03 CT*SAT*

23:00

Millering the nite @ Babylon

Millering the Nite @ Babylon (Londra)

RICHARD FEARLESS

26.03 CT*SAT*

23:00

Millering the nite @ Babylon

(İstanbul)

SEMA & ENSEMBLE

08.03 SA*TUE*

21:30

(İstanbul)

ORHAN OSMAN

10.03 PE*THU*

21:30

(İstanbul)

GÖKSEL

17.03 PE*THU*

21:30

(İstanbul)

AKATAY PROJECT
VE IŞIN KARACA

31.03 PE*THU*

21:30

(İstanbul)

DESTUR

01.03 SA*TUE*

21:30

(Azerbaycan-İstanbul)

ALİHAN SAMEDOV
VE GRUBU

15.03 SA*TUE*

21:30

(İstanbul)

TAMBURADA

16.03 ÇA*WED*

21:30

(İstanbul)

MECAZİ

22.03 SA*TUE*

21:30

(İstanbul)

AYHAN SİCİMOĞLU
VE AFRO CUBAN JAZZ STARS

23.03 ÇA*WED*

21:30

(İstanbul)

NAİM DİLMENER
SUNAR: DÜNDEN BUGÜNE POP
KONUK SANATÇI: NUR YOLDAŞ

02.03 ÇA*WED*

21:30

RADIO OXI-GEN
PRESENTS: LANDROVER EXPRIENCE

05.03 CT*SAT*

23:00

EXPERIENCE

RADIO OXI-GEN

HIT MACHINE

18.03 CU*FRI*

23:00

HIT Machine

Doritos Party Nights

OLDIES BUT GOLDIES

30.03 ÇA*WED*

21:30

Oldies But Goldies

DORITOS PARTY NIGHT

ZİP İSTANBUL
5. YIL PARTİSİ

09.03 ÇA*WED*

21:30

zip İSTANBUL

Biletler Babylon ve Biletix gişelerinde. biletix

PARS/MCCANN ERICKSON | Radikal | RADIO OXI-GEN | "Açık Radyo." | Doritos | Ekolay

MADREDEUS

Madredeus, İstanbul'u beyaza boyayan karlı bir akşam İşSanat'ta sahne aldı. Portekizli efsane topluluğun büyülü konserinin öncesinde "kurucu üye" Pedro Ayres Magalhaes'e teybimizi uzattık, Wim Wenders'li "Lisbon Story"den Pessoa'ya, okyanus kıyısında bekleyen kadınlardan rock'a ve elektronikaya uzanan bir mülâkat yaptık... Bu sayfaları arkadaşımız Mehmet Önat'a ithaf ediyoruz. Teresa'nın eşsiz sesi kulaklarında hep çınlasın.

SAUDADE DUYUYORUM SEVGİLİM

Pedro Ayres Magalhaes: Biliyor musunuz, turnede olduğumuz zaman, Almanya'da, Belçika'da, kablolu TV'den hep sizin uluslararası kanalınızı seyrediyorum.

TRT-INT'i mi?

Evet, çünkü bütün o boktan kanallarda saçma sapan sit-com'lar ya da talk-show'lar var. Oysa sizin kanalda habire müzik çalıyor. Korolar çıkıyor, kadın solistler ağdalı ağdalı şarkılar söylüyorlar. Hiç olmazsa müzik var. Duyduğuma göre, Türkiye'de dinlenen müziğin yüzde 80'e varan bir bölümünün prodüksiyonu ülkenizde yapılıyormuş. Bu benim için son derece önemli bir veri, çünkü Madredeus olarak bizim varoluş nedenlerimizden biri de, Portekiz'de dinlenen müziğin de kendi ülkemizde üretilmesi. Ama sizde 80'lere varan oran bizde sadece yüzde 13; geri kalan, İngiltere ya da Amerika çıkışlı. Üstelik siz aynı zamanda Arap müziği de üretiyorsunuz. Portekiz'de dinlediğimiz, Mısır'dan Fas'a kadar Akdeniz kökenli birçok farklı müziğin Türkiye'de üretildiğini görüyorum. Bence bu son derece önemli.

Sürekli turne yapan bir grup olarak, keşke İstanbul'a daha önce de gelmiş olsaydınız...

Daha önce Türkiye'ye birkaç defa davet edildik, çeşitli sebeplerden ötürü bir türlü olmadı. Biz aslında Madredeus'u bir turne grubu olarak kurduk. Biz devrimden sonra gelen kuşağız; nedense bizim kuşakta Portekizcenin şarkı söylemeye yatkın bir dil olmadığına, kulağa hoş gelmeyen bir dil olduğuna dair kuvvetli bir inanış vardı. Tabii tutup da İngiliz melodilerini, Fransız melodilerini alır, üzerine Portekizce söz yazarsan, ortaya boktan bir şey çıkar. Ben de hiç hoşlanmıyorum bu tip şarkılardan. Bizim kafamızda, gündelik konuşmalarımıza yakın, daha bize ait bir müzik yapmak vardı. Portekizce popüler müzik yapılır mı, yapılırsa nasıl olur gibi saçma sapan tartışmalar almış yürümüşken, bizim yapmak istediğimiz, aslında yeni bir gelenek yaratmaktı. Herkesin o zamana kadar burun kıvırdığı bir işe el atıyorduk ve olanaklarımız son derece kısıtlıydı. Dünya çapında tanınmamızı sağlayan "Ainda"ya gelene kadar on yıl müzik yaptık. Öyle videoklip filan çekmek için beş kuruş paramız yoktu, her şey olabildiğince zanaatkâr yöntemleriyle hallediliyordu. Bugün bile Portekizce müzik yapan birçok müzisyen için hâlâ benzer olanaksızlıklar geçerli. Konser anlayışımız da izleyiciler için kolay lokma değildi doğrusu. Grubun bazı üyeleri müzisyen olarak bilinen insanlardı. Ne bileyim, ben elektrikli müzik yapan bir grupta bas çalıyordum, keza Rodrigo (Leao) da başka bir grupta bas gitar çalıyordu. Daha sonraları Madredeus adını alacak olan oluşum da aslında bir hafta sonu hobisi olarak başladı. O zamanlar sadece oturma düzeni olan konserler veriyorduk ve asla bedava seyirci kabul etmiyorduk. Böylece konserlerimize sadece bizi dinlemeye meraklı olanlar geliyordu, ki bu da o güne kadar pek kimselerin cesaret edemediği bir davranıştı. Davul yok, elektrikli gitarlar yok, konser esnasında kimse kıpırdamıyor, makara yapmıyor... Arkada biz müzisyenler, önde sabit bir şekilde şarkı söyleyen solist kız –pek alışılmadık bir sahne... O zamana kadar rock gruplarında çaldığımız için, konserlerde seyircilerin habire kafa çekip bağrışarak muhabbet ettiği, ses ve ışık düzeninin içler acısı olduğu ortamlardan sıtkımız sıyrılmıştı. İnsanlar bir rock grubunu dinlemek için özel bir çaba sarfetmiyorlardı. Madredeus, biraz da eski günlere olan tepkimizin bir ifadesi olarak gelişti yani. Zaten süreç içinde kiliseler, eski saraylar, tarihî bahçeler gibi çok özel mekânlarda çalmayı bilinçli olarak tasarladık. Madredeus olarak konser vermek bizim temel projemizdi. Mekândan ses ve ışık düzenine, repertuara kadar bütün konser, en ince detayına kadar ilgilendiğimiz, kafa patlattığımız bir üretimdi bizim için. Tutucu olarak adlandırılabilecek disiplinli konser anlayışımıza rağmen, konserlerimizin tamamı kapalı gişe iş yaptı. Bazı konserlerimizde izleyicilerin yoğunluğundan trafik kitlendi. Grubumuz, Portekiz müzik endüstrisindeki mücadelesinde, konserler ve turneler sayesinde ayakta kalabildi aslında. 1991 yılında Portekiz'de o zamana kadar yapılmış en büyük turneyi gerçekleştirdik. Aynı turne ekibiyle, aynı repertuarla, aynı görsel malzemeyle gerçekleştirilmiş en kapsamlı turneydi bu. Bu turneyle beraber Portekiz dışından da organizatör ve prodüktörlerin dikkatini çekmeye başladık. O zamanlar gittiğimiz her yerde ümit vaad eden, canlı müzik yapan bir grup olarak algılanıyorduk, 200-300 kişilik küçük konserler veriyorduk. Bu akşam İstanbul'da olduğu gibi meşhur bir grup olarak kabul görmüyorduk. *(gülüyor)*

Portekizcenin şarkı söylemeye yatkın olmadığına dair bir inanış vardı. Saçma sapan tartışmalar almış yürümüşken, biz yeni bir gelenek yaratmak istedik.

Bir rock grubunda bas çalarken kendine has bir akustik anlayışa sahip olan Madredeus'a hayat vermek oldukça radikal bir değişim...

Madredeus'la ortaya çıkan müzik, gün geçtikçe elektrikli müzik yaptığımız günlerin tam tersi bir müzik oldu. Eğer bir rock grubunuz varsa, artistik, şiirsel ya da müzikal olarak ne kadar yaratıcı olursanız olun, kendinizi ifade etmeniz başka etmenlere de sıkı sıkıya bağlı oluyor. Müziğinizi kit-

→9

lelere ulaştırmak için fazlasıyla fedakârlıkta bulunmanız gerekiyor. Bir rock grubunun turneye çıkması demek, bir yığın alet edevatın da yollara düşmesi demek mesela. Bunlara kafa patlatınca müzik ikinci planda kalıyor ister istemez. Madredeus'un akustik bir proje olarak gelişmesinin temel nedenlerinden biri, bu tür yan faktörleri bertaraf edebilme isteğiydi. Birkaç gitarı, bir çelloyu arabanın bagajına atıp turneye çıkabilmek büyük bir özgürlük. Grup olarak gelişirken, bir taraftan da yollardaydık. Birçok şeyi turnelerde öğrendik.

Sizi esas olarak Wim Wenders'in "Lisbon Story" adlı filmine yaptığınız "Ainda" adlı albümle tanıdık. Wenders'le yollarınız nasıl kesişti?

Güzel bir tesadüf oldu doğrusu. 1994 yılında Madredeus'un ikinci stüdyo albümünün kayıtlarıyla uğraşıyorduk. Günlerden bir gün, Alman bir film yönetmeni geldi. 1994 Avrupa kültür başkenti olan Lizbon'la ilgili bir film çekmesi istenmişti kendisinden. Bizim daha önceki kayıtlarımızı dinlemiş, bazı parçaları filminde kullanmak istiyordu. "Bizce bir mahsuru yok ama, şimdi çok daha iyi çalıyoruz, siktir et sen o eski şarkıları, yeni bir şeyler yapalım" dedik. *(gülüyor)* Şaka bir yana, çok şanslı bir buluşma oldu Wenders'le. O günlerde grup olarak zorlu bir süreçten geçiyorduk. Evet, belki gün geçtikçe kabul gören bir-iki albüm yayınlamayı başarmıştık, ama hâlâ sürekli konser peşinde koşturan, amatör sayılabilecek bir gruptuk. Yoğun turneler grup üyelerinin kafasını karıştırmaya başlamıştı, "bu işin sonu nereye varacak, nereye gidiyoruz" gibi kaygılar çoğalmıştı, ekip yorulmaya başlamıştı. Uluslararası alanda isim yapmış bir yönetmenle çalışmak, Madredeus'un da dünya çapında hatırı sayılır bir grup olmasına yardım edebilirdi. Tam Wenders'in teklifi geldiğinde, "O Espiritu Da Paz"ı kaydetmek üzere İngiltere'ye gittik. Albüm kayıtlarını yapmaya başladığımızda yararlanabileceğimiz yüklü bir malzeme vardı, konserlerde ya da provalarda çeşitli fikirler etrafında oluşturulmuş, yarım kalmış, neredeyse doksana yakın şarkı eskizi... Her albümümüzü bir konser repertuarı olarak algıladığımızı düşünürseniz, her aklımıza gelen şarkıyı albüme koymadığımızı tahmin edebilirsiniz. Bizim için her konser yeni bir repertuar, kendi içinde bir bütünlüğü olan bir yolculuk. Wenders'in projesi, bize ilk defa daha önce çeşitli nedenlerle albümlere koyamadığımız şarkıları kaydetme imkânı sağladı. Bu anlamda "Ainda"nın başka grupların anlayışıyla kaydettiğimiz ilk ve tek albümümüz olduğunu söyleyebilirim. Kayıtlar da son derece matrak geçti, arşivden bir şarkı alıp "hadi kaydediyoruz" dediğimde, herkes dönüp "albüm için mi, film için mi" diye soruyordu, ben de "hele bir kaydedelim, keyfimize göre karar veririz" diyordum. *(gülüyor)* Filmin nasıl bir şey olacağı hakkında bir fikrimiz olmadığı için olabildiğince özgür davrandık, mesela Lizbon'un bir mahallesiyle ilgili bir şarkı koyduk, arkasından neşeli bir şarkı koyalım dedik, madem öyle, bir de hüzünlü şarkı kaydedelim dedik, hadi bir de gitarların ön planda olduğu bir parça olsun derken, "Ainda" ortaya çıktı. Bu şarkıları birbirine bağlayan bir tema var mı diye sorarsan, Lizbon'un kendisi derim.

1997 tarihli "O Paraiso" albümünüzle birlikte çelist Francisco Ribeiro, akordeoncu Gabriel Gomez ve klavyeci Rodrigo Leao'nun gruptan ayrılışına şahit oluyoruz. Bu radikal değişiklik Madredeus'un müziğine nasıl yansıdı?

Çok etkilemedi doğrusunu söylemek gerekirse, çünkü grupta "veteran"lar vardı. 1993'ten beri bizimle birlikte olan Jose Peixoto *(gitar)*, 1979'dan beri arkadaşım olan ve 1994'te gruba katılan Carlos Maria Trinidade *(klavye)*, ben ve Teresa (Salgueiro), işi götürebilecek donanıma sahiptik. Belki daha gitar ağırlıklı bir gruba dönüştüğümüz söylenebilir, ama zaten başlangıçta da amacımız klasik gitarın popüler müzikte icra edilebileceği bir ekoloji, bir çevre yaratmaktı, tabiri caizse. Sonuçta Jose, Carlos ve ben, bir de Teresa, oturup yeni konserimiz "O Paraiso"nun repertuarını oluşturmaya başladık, çalışmalar ilerledikçe belki bir bas iyi olabilir diye düşündük ve uzun zamandır tanıdığımız Fernando Judice'yi *(akustik bas)* gruba davet ettik. Uzun lafın kısası, sanıldığı kadar sancılı olmadı geçirdiğimiz dönüşüm. Ayrılanların neden ayrıldığına gelince, her şeyden önce çok genç çocuklardı. Teresa'yla yaşıtlardı, ama şarkıcı değil, müzisyendi onlar; bu oldukça farklı bir konum. Yaklaşık on yıllarını Madredeus'a vermişlerdi ve galiba bu durum onları biraz ürkütüyordu; bağlantılarını kaybetmekten, çevrelerinden kopmaktan korkuyorlardı herhalde.

Teresa'nın sesi enstrümanlardan biri haline geldi. Söz yazarken Teresa bu lafı etmez, bu duyguyu şöyle ifade eder gibi düşüncelere dalmaya başladım.

Ayrılanlar hâlâ müzikle mi uğraşıyorlar?

Rodrigo 1994'te ayrılırken öğrenciliğe geri dönmek istediğini ve evleneceğini söylemişti. "Grup tam kıvamına geldi, sırası mı şimdi evlenmenin" dediysek de ikna edemedik. Serseri, on yıl sonra evlendi, kendisini hiç affetmeyeceğim. *(gülüyor)* Şimdi kendi müziğini yapıyor, en son geçtiğimiz yıl Sony'nin alt şirketlerinden biriyle çalıştı, "Cinema" adında çok sıkı bir albüm yaptı. Birlikte yaptığımız müzikle alâkası yok, bir sürü farklı müzisyenle işbirliği yaptı, Brezilyalı şarkıcı Rosa Passos, İngiltere'den Beth Gibbons şarkı söylediler, Ryuichi Sakamoto piyano çaldı, işleri tıkırında anlayacağınız. Akordeoncu Gabriel'i ise bir daha hiç görmedim, duyduğuma göre trance müziği yapıyormuş, hani şu dans müziği var ya. Çelist arkadaşımız Francisco Ribeiro'yu ise çok severim, o da İngiltere'ye okumaya gitti, yanılmıyorsam ses mühendisliği okuyor. Arada karşılaştık, bana "abi, Madredeus'u bırakmakla hayatımın hatasını yaptım, o gün bugündür hayatım tepetaklak gidiyor" diye dert yandı, şeker çocuktur Francisco. *(gülüyor)*

Yarın kalkıp gelse gruba alır mısınız?

Asla! Ama günün birinde eşe dosta bir parti verip de yıllar içinde yaptığımız şarkıları çalmaya niyetlenirsek, neden olmasın? Profesyonel anlamda Madredeus'un şu anki kadrosu sabit kafamızda.

1994 yılında yayınlanmış bir remiks EP'niz var, "Ambiente Pasifico". Nasıl oldu da remiks işine girdiniz?

Tamamen tesadüf eseri ortaya çıktı bu iş. Lizbon'dan bir arkadaşımız bazı şarkılarımıza remiks yapmak istediğini söylemişti, tabii olur dedik, sonra araya zaman girdi, o hikâye gerçekleşmedi. Aylar sonra bu arkadaş beni arayıp "bu işi ben yapamadım, ama Jah Wobble diye bir adam var İngiltere'de, o ilgilenebilir bazı şarkılarınızla" dedi. Çok şaşırdım, Public Image Ltd vasıtasıyla bildiğim ve çok beğendiğim bir müzisyendi Wobble, hiç düşünmeden tabii dedim. Böylece "Ambiente Pasifico" çıktı ortaya, "Alfama" adlı şarkımıza çok güzel remiksler yaptı Jah Wobble. Hâlâ karşılaşmadık kendisiyle, günün birinde tanışmayı çok isterim.

Remiks işi 2002 tarihli "Madredeus Electronico" ile daha geniş bir boyut kazanıyor...

Evet, o daha kapsamlı bir proje. Yıllardır EMI'daki uluslararası prodüktörlerle yaptığımız sohbetlerde şakalaşıyordum, "yahu elinizde o kadar Madredeus malzemesi var, bizden yararlanmayı hiç bilmiyorsunuz" diye. Bir gün Belçika EMI'dan bir prodüktör arkadaşım Avustralya ofisinden tanıdıklarının kafasında bir proje olduğunu, benimle görüşmek istediklerini söyledi. Oturduk konuştuk, Avustralya dans müziği aleminde hemen hemen herkesi tanıdığını, bizim şarkılarımızla kimin neler yapabileceğini gayet iyi bildiğini, eğer izin verirsek bütün işi organize edebileceğini söyledi. Klasik İngiliz kafası işte, benim pek aklım ermiyor. *(gülüyor)* Tamam dedik, "Movimento" ile "Antologia" albümlerindeki şarkıların master kayıtlarını verdik. Bu arkadaşın bağlantıya geçtiği müzisyenler, bizim listeden seçtikleri şarkılara remiksler yaptılar. 2001 kışıydı yanılmıyorsam, Lizbon'da oturuyorduk, habire telefon çalıyordu "abi yeni bir remiks geldi" diye. Birbiriyle alâkası olmayan bir yığın remiksle karşılaşmak çok eğlenceliydi. Sonuçta benim en memnun olduğum Madredeus albümü oldu. Neden biliyor musunuz ?

Kılınızı kıpırdatmadan bir albümünüz oldu da ondan...

Aynen öyle! *(kahkahalar)*

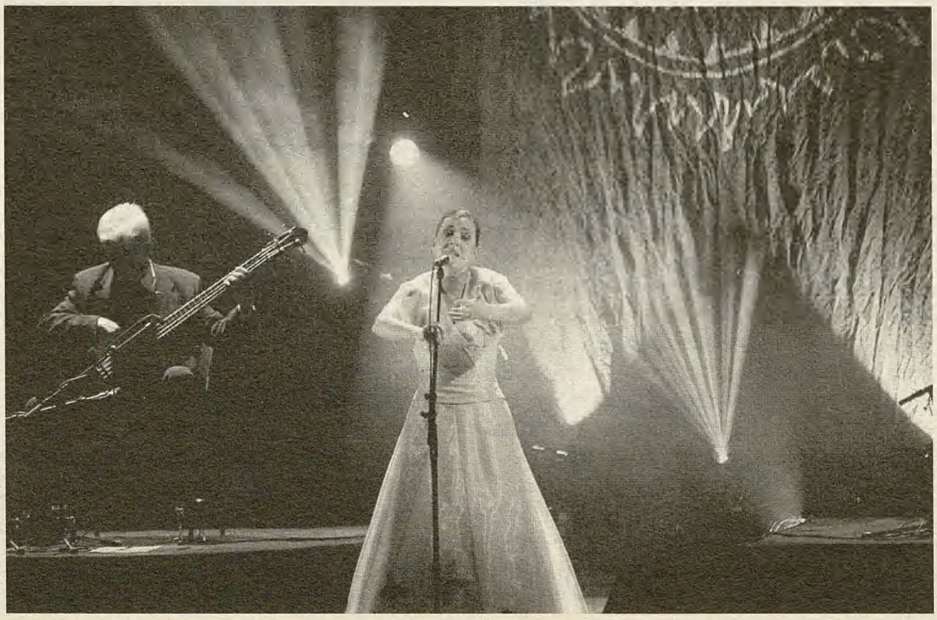

En çok hangi remiksi beğendiniz?
Craig Armstrong'un "Anseio"ya yaptığı remikse bayıldım. Sonuncu parça "Guitarra"ya Manitoba bir remiks yaptı, son derece absürd bir şey, sequencer kullanarak bütün şarkıyı distord etmişler. Sonuçta ortaya çıkan hem bir Madredeus albümü hem de değil, alın size bir başka yolculuk.

Artık Teresa'yı sormanın sırası geldi. Madredeus'a dahil oluşu, müziğinizdeki önemi nedir?
Rodrigo'yla müzik yapmaya başladığımızda oturup konuştuk, uzun zamandır özlemini çektiğim klasik gitara dönmek istiyordum, o da hem gitar çalıyor, hem de ürkek ürkek de olsa klavyeye takılıyordu. Önceki gruplarımızda erkek solistlerle çalışmıştık. Ama yapacağımız yeni müziğin ifadesini en iyi şekilde bir kadın sesiyle bulacağını düşünüyorduk. Önceki gruplara oranla daha pastoral, lirik sözler yazıyordum. Bir de tabii varoluşa dair yanı vardı Madredeus'un müziğinin, bunu da sahne üzerinde bir nevi oyuncu gibi hareket edebilecek bir solist yansıtabilirdi. 10-15 kişi denedik, hiçbiri istediğimiz gibi değildi. Herkes şarkıcı olmak ister tabii, ama hiçbiri şarkıcı değildi. Arada Brezilya'ya bir film festivaline gittim. Giderken de o zamanlar az rastlanan hoparlörlü walkman'imi çocuklara bıraktım. Yokluğumda çocuklar bir barda Teresa'ya rastlamışlar, fado söylüyormuş. Tamamdır demişler, aradığımız solist bu! Hemen kendisiyle konuşup o zamanlar epi topu üç tane olan şarkılarımızı aceleyle kıza söyletip kaydetmişler. Brezilya dönüşü uçaktan indiğimde koşa koşa havaalanına geldiler, ellerinde benim walkman, "Pedro Pedro, galiba aradığımız kızı bulduk, şunu bir dinlesene" dediler. Dinledim, hakikaten aradığımız kızdı. Teresa henüz 18 yaşındaydı ve herhangi bir müzik ya da şan eğitimi almamış olmasına rağmen çok güzel şarkı söylüyordu. Tabii bütün çocuklar hemen kıza aşık oldular. *(gülüyor)* Bizim şarkıları çalışıp söylemeye başladığında gördüm ki, büyük bir tutkuyla söylüyor, benzersiz bir keyif alıyordu. Şarkı hüzünlü, hatta trajik bile olsa, zevkle söylemesi çok hoşuma gitmişti. Bizim için müziğin birlikte üretimi herşeyden önce geliyordu, hep beraber oturup, melodileri oluşturup şarkılara dönüştürüyorduk. Bazen bir bakardık ki birbirimize ayak uyduracağız diye almış başımızı gitmişiz, tam bir kakofoni! O zamanlar çok amatördük şimdi biraz daha iyiyiz. *(gülüyor)* Bu sancılı süreçte Teresa büyük bir sabırla bize tahammül etti, zamanla bu seansların baş aktörü oldu. Bir süre sonra müziğimizi tamamen onun üzerine kurmaya başladık, Teresa'nın sesi enstrümanlardan biri, hem de en önemlisi haline geldi. Bir süre sonra, söz yazarken Teresa bu lafı etmez, bu duyguyu şöyle ifade eder, bu laf çok ağır, bu da çok hafif oldu gibi düşüncelere dalmaya başladım. Bir nevi terzi gibi hissediyorum kendimi, ne bileyim, gençken sana kırmızı bir elbise dikiyorum, ama aradan on yıl geçmiş, artık sana kırmızı değil de, siyah daha iyi gider mesela, ben de siyah bir elbise dikiyorum. Arada Teresa anne oldu, kolları şişmanladı, artık farklı bir elbiseye ihtiyacı var. Adı üzerinde anne, artık daha merhametli, başka türlü kabullenmiş hayatı. Bu durumda insanın kullandığı sözcükler de değişiyor, tonlaması değişiyor, bütün bunlar bizim müziğimize de yansıyor. Ama dikkat ettiyseniz, Madredeus'un müziğinde Teresa'nın sesi özellikle en önde değil. Zaman zaman önde, zaman zaman arkalarda bir yerde, tabii biz çalgıcılar için de geçerli bu, tıpkı denizdeki dalgaların sesi gibi.

Madredeus'un hemen hemen bütün şarkılarının sözlerini siz yazıyorsunuz. Şiir okur musunuz, mesela Pessoa?

Fotoğrafın sağındaki ikili, Madredeus beşlisinin alamet-i farikası Teresa Salgueiro ve Pedro Ayres Magalhaes

Doğrusunu söylemek gerekirse, artık pek okumuyorum. Bana kalırsa şiirle şarkı sözü arasında doğrudan bir bağlantı kurmak pek doğru değil. Ama zamanında deli gibi okudum, elime geçen hemen her şeyi hem de. Çok da faydasını gördüğümü düşünüyorum. Pessoa'nın, şiirlerinden çok, düzyazılarını severim. Kısa bir deneme kitabı vardır, orada Portekiz kimliğini, ruhunu inanılmaz bir yetkinlikle ortaya koyar. Hemen hemen bütün Portekizlilerin bildiği, okuduğu bir metindir bu. Benim de içinde yaşadığım toplumu, yaptığım işi yerli yerine oturmamda çok belirleyici olmuştur. Portekiz tuhaf bir yer, bizim ülkenin entelektüelleri küçük elit bir zümre olmakla birlikte, düşüncelerini sadece Portekiz'e hapsetmemişler, hep dünyanın, hayatın geneline kafa patlatmışlar. Belki de okyanus kıyısına sıkışıp kalmış bir ülke olmamızdan kaynaklanıyordur bu. İnsanda hep bir denize açılıp yeni dünyaları keşfetme duygusu uyanıyor bizim oralarda. Brezilya'da bir Caetano Veloso konserine gitme şansım olmuştu. Sadece İspanyolca şarkılardan oluşan bir repertuar sunacağı konserden önce, "dünyada sadece iki yerde Portekizce konuşuluyor, her iki ülke de İspanyolca konuşanlarca kuşatılmış, belki beni hain olarak görüyorsunuzdur bu akşam" demişti, çok gülmüştüm. Biz Portekizlilerin iflah olmaz yolculuk merakı da belki bu kuşatılmışlık duygusundan besleniyor, kim bilir.

Deniz kıyısında uzaklara gözlerini dikmiş bir kadın aklına getir mesela. Kim bilir ne düşünüyor... Madredeus'un müziği biraz da bu kadının bekleyişinde saklı.

Portekizlilerin meşhur "saudade" kavramı da müziğinizin önemli bir parçası sanki. Bir türlü tarif edilemeyen bu kavram sizin için ne ifade ediyor?
(gülüyor) Nereye çeksen gelebilecek bir kavram. İnsanlar çoğunlukla nostaljiyle, geçmişe özlemle karıştırıyorlar "saudade"yi. Oysa bizim oralarda son derece yaygındır kullanımı. Ne bileyim, yazı plajda geçirmişsindir, kış gelince "ah ah" dersin, "yaz akşamlarını düşündükçe saudade duyuyorum". Ama aynı şeyi sıkı bir balık çorbası ya da güzel bir film için de kullanabilir sıradan bir Portekizli. Sevgilini bir haftadır görmemişsindir, açar telefonda "saudade duyuyorum sevgilim" dersin. Ama bana kalırsa işin bir püf noktası var, aslında özlediğin fizik olarak sevgilinin kendisi değil, onun senin imgelemindeki yansıması. Sevgiline dair kafanda oluşan duygudan, düşünceden besleniyor saudade. Böyle içi burulduğu zaman ne yapar insan, bu duygudan kurtulmaya çalışır, saudade'yi kestirip atmak ister. Bana kalırsa, tam tersine, o duyguyu yaşamak lazım. Aşkını hatırlayacaksın, ne yaşadığını anlayacaksın ki, şans bir daha yüzüne güldüğünde ne aradığını bileceksin, aynı hataları yapmayacaksın, sizce de öyle değil mi? *(gülüyor)* Belki de olumlu bir karamsarlık olarak adlandırabiliriz saudade'yi. Deniz kıyısında uzaklara gözlerini dikmiş bekleyen bir kadın aklına getir mesela. Kim bilir ne düşünüyor, sevgilisini mi, kocasını mı, belki de hiçbir zaman dönmeyecek oğullarını mı, birazdan kopacak fırtınayı mı, yoksa o gün balık çıkıp çıkmayacağını mı, kim bilir? Madredeus'un müziği biraz da bu kadının bekleyişinde saklı. Bir de adam var kafamda, belki bir troubadour, sanki yüzyıllardır deniz kıyısında bir ağacın gölgesinde uzanmış yatıyor, kulağında ağaçtaki kuşun, denizdeki dalgaların sesi, kafasında çıkamadığı yolculukların hayali, atalarımızdan biri... Madredeus'un herhangi bir şarkısını dinlediğinde karşına mutlaka aşk, deniz ve saudade çıkar; bunun üzerine kuruludur bizim müziğimiz.

"Amor Infinito" turnesinin repertuarını nasıl oluşturdunuz?
Yoğun geçen turnelerden sonra Lizbon'a döndüğümüzde bir boşluk hissi oluşuyor ister istemez. Bir süre sonra çocukları arayıp "ee napıyoruz emekli mi oluyoruz, yoksa bir konser daha tasarlıyor muyuz" diye ağızlarını arıyorum. "Nee! bir konser daha mı, hemen şimdi mi, işimiz gücümüz var, daha yeni döndük be Pedro" gibi homurdanmalar oluyor, ama şimdiye kadar hep "hadi, madem istiyoruz, yapalım bir tane daha" dediler. Sonunda toplanıp arşive dalıyoruz. Arşiv dediğimi yabana atmayın, zamanında uğraşıp da yarım bıraktığımız ne kadar şarkı varsa, arşivde bekliyor. Bu şarkıların içinde grup elemanları tarafından yapılmış kişisel besteler de var. Ama bir de kuralımız var: Eğer belli bir sürenin sonunda besteler Madredeus tarafından kullanılmamışsa, grup üyeleri şarkılarını geri alıp kendi projelerinde kullanabiliyorlar. Bu güzel bir kural bence, çünkü sonuçta yarım yamalak şarkılar çoğu zaman bitmiş oluyor. Sonuçta benim tek işim Madredeus, ama çocukların farklı projeleri de var... Yeni konser repertuarı için arşivin başına çöktüğümüzde çocuklar sordular tabii, "abi bu sefer tema ne olacak" diye. Tema, tema diye düşünürken, onlara artık bir teşekkür albümü yapmamızın zamanı geldiğini söyledim. Son derece kendine özgü, belki de tuhaf, zor anlaşılır bir müzik yapan grubumuzun dünyanın her yerinde dinleyiciler tarafından coşkuyla karşılanmasına verebileceğimiz bir teşekkür, bir nevi konserden sonra seyirciyi selamlamak gibi. Dünyanın her yerinde o kadar güzel tepkilerle karşılaştık ki, bütün bu yolculuklara değdi. Bir de albümde Lizbon teması var, halbuki geriye dönüp baktığımızda yüzden fazla şarkımızda sadece bir defa Lizbon'un adını anmışız. İstedik ki, en büyük ilham kaynaklarımızdan birine de bir selam sarkıtalım. Bu nedenle her şarkıda Lizbon'un bir başka yüzü gizli.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

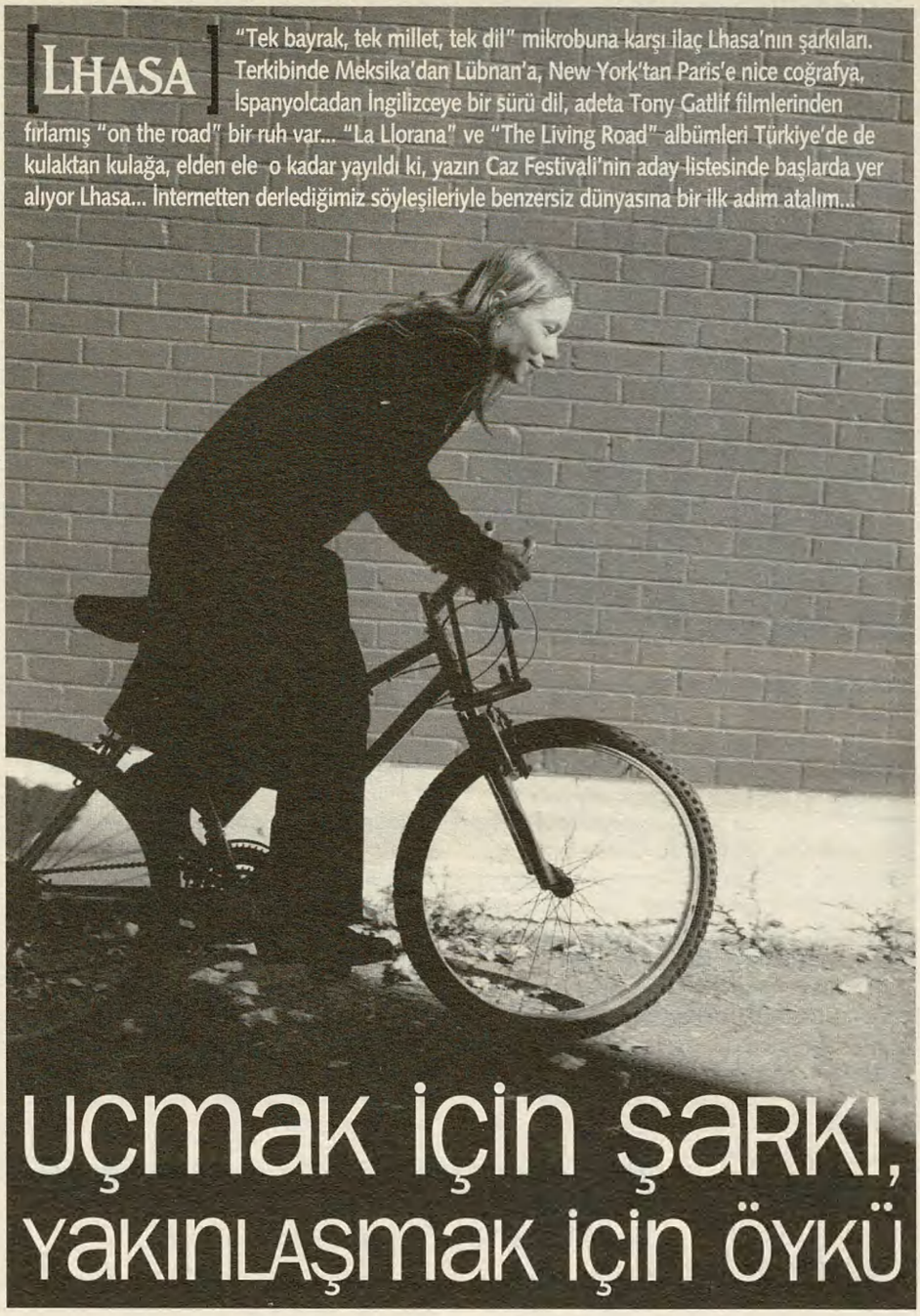

uçmak için şarkı, yakınlaşmak için öykü

[LHASA] "Tek bayrak, tek millet, tek dil" mikrobuna karşı ilaç Lhasa'nın şarkıları. Terkibinde Meksika'dan Lübnan'a, New York'tan Paris'e nice coğrafya, İspanyolcadan İngilizceye bir sürü dil, adeta Tony Gatlif filmlerinden fırlamış "on the road" bir ruh var... "La Llorana" ve "The Living Road" albümleri Türkiye'de de kulaktan kulağa, elden ele o kadar yayıldı ki, yazın Caz Festivali'nin aday listesinde başlarda yer alıyor Lhasa... İnternetten derlediğimiz söyleşileriyle benzersiz dünyasına bir ilk adım atalım...

İki albüm arasında altı yıl geçti, neler yaptınız bu arada?

Lhasa: Birinci albümden kısa bir süre sonra, üç kızkardeşimin ve üç dostumun çalıştığı Pocheros kumpanyasının gösterisinde yer almak üzere Fransa'ya gittim. Özellikle Fransa'da bir neo-sirk durumu var, sirk gelenekleriyle tiyatroyu harmanlıyorlar ve genelde pek hayvan kullanmıyorlar. Gösteriyi hazırlamak için altı ay deliler gibi çalıştık, sonra da karavanlarla, sirk çadırıyla, çoluk çocuk, köpekler hep beraber turneye çıktık. Müzisyenlerin turnesinden çok farklı bir hayat; maaile berabersiniz, yavaş yavaş seyahat ediyorsunuz, karavanları yerleştiriyorsunuz, çadırı, sahneyi, ışıkları kuruyorsunuz, bu nedenle de gösteri yaptığınız her şehirde bir parça kök salıyorsunuz. Gösteri başlamadan beş dakika önce, kendi mekânınızda bir çay içebiliyorsunuz. Gösteride kızkardeşlerimden biri yüksek ökçeli ayakkabılarla tel üzerinde dans ediyordu, diğeri merdiven üzerinde düğüm olma numarası yapıyordu, üçüncüsü de tek tekerlekli tuhaf bir gemiyle sahnenin üzerinden uçuyordu, şarkı söyleyen bir köpek ve çay fincanlarıyla yapılan tehlikeli bir denge numarası vardı, bir adam kendi beynini yiyordu, bir başka adam da bir yandan Danca konuşarak jonglörlük yapıyordu. Bu gösteride ben de şarkı söyledim. Ne akrobasi yaptım ne de başka bir numara. Sonra, uzunca bir süre Marsilya'da normal insanlar gibi yaşadım. Ve şarkılarımı yazdım.

Montreal'de yaşama fikri nereden çıktı?

Kızkardeşlerim Montreal'de bir sirk okuluna giderken, onları ziyarete gelmiştim. Şehrin atmosferi beni anında büyüledi. ABD'den geliyordum ve daha önce bir bara gitmişliğim yoktu. O zamanların vazgeçilmez mekânlarından Foufounes Electriques'e vurulmuştum. Orada çok dans ettim ve çok içtim. Tam bir anarşi hakimdi, ama aynı zamanda kendimi çok korunaklı hissediyordum. Montreal'de yaşamak kaçınılmaz olmuştu. Sonra, ikinci albümü yapmak için yine buraya dönmeye karar verdim.

"The Living Road"da zanaatkârane bir yan da hissediliyor. Etkileyici sesinizin arkasında, usul usul gelişen ve giderek vücut bulan küçük gitar, piyano, viyolonsel melodileri etkileyici...

Tom Waits'in bütün albümlerinde görülen o tavanarası imalâtı havasının albümde olmasını istiyordum. Çoğu zaman çok gündelik bir takım seslerden, gürültülerden yola çıkıyorduk. "Anywhere On This Road"da François Lalonde cebindeki anahtarlar ve bozuk paralarla bir ritm tutturdu. Şarkının mimarisi de buradan çıktı.

Albümün en dikkat çekici parçalarından biri "J'arrive à la ville" (Şehre geliyorum) ailenizle ilgili bir hikâye galiba...

Büyük dedem 11 yaşındayken, kaçak olarak bir gemiye binip Lübnan'ı terk etmiş. Annesi tek başına 11-12 çocuk büyütmeye çalışıyormuş. Onun yükünü hafifletmek için kaçmış, çünkü bir sürü çocukla uğraşmaktan şikâyet ettiğini duyuyormuş. Ve kendini Marsilya'da bulmuş, gemiyle şehre gelen insanların bavullarını otellerine taşıyormuş. Sonra, ABD'ye göç etmiş. Bir daha annesini hiç görmemiş. 90 yaşına geldiğinde, ölmeden kısa bir süre önce bir kasete annesi için bir şarkı kaydetmiş. Annem onu bana dinlettiğinde müthiş sarsıldım. Boğazı düğümleniyor, ağlamaktan şarkısını bitiremiyordu. Bu tür hikâyelerle insan kendi kendisini oluşturuyor.

Ailenizin kariyeriniz üzerinde büyük bir etkisi oldu mu?

Üzerimdeki etkileri çok baskındır. Kardeşlerim ve ben okula gitmediğimiz için onlar aynı zamanda benim öğretmenlerim oldular. Televizyon diye de bir şey yoktu hayatımızda. Edebiyatın çok ağırlıklı bir yeri vardı. Annemin dinlediği hüzünlü parçaları severdim. Hispanik referansım babamdı; İspanyolca olan ilk albümü yazmaya başladığımda ikide bir ona telefon edip sözler hakkındaki fikirlerini soruyordum.

Okula gitmeden, televizyonsuz, sürekli yolculuklarla geçen çocukluğunuzda toplumla ilişkilerde zorlanmıyor muydunuz?

Biraz. Kendimi yalnız bir mülteci gibi hissediyordum. Okula başladığımda 12 ya da 13 yaşındaydım, çok zor bir deneyim olmuştu. Aşırı çekingendim, insanlardan korkuyordum. Hep tek başıma geziyordum, şarkılarım bana eşlik ediyordu.

ABD ve Meksika arasındaki seyahatleriniz şarkı yazarlığınızı etkiledi mi?

Evet. Benim gibi büyüdüğünüzde, hayatı sihirli bir macera gibi hissediyorsunuz. Bu duygular bestelerimde dile getirmeyi istediğim şeylere uyuyor.

Şarkı yazmak bazı zorlukları aşmanızda, yoğun duygularınızla başa çıkmanızda size yardımcı oluyor mu?

Evet, sanıyorum bu, çekingen ve yalnızlığa eğilimli bir tabiatta olmamdan kaynaklanıyor. Şarkı söylemek, başka türlü dile getiremeyeceğim duygularımı ifade etme imkânı veriyor. Şarkı söylerken bütün hüznü, bütün melankoliyi ya da öfkeyi hissedebiliyorum. Müzikle olumlu bir ifadeye varmaya çalışıyorum. Yarattığım her şeye bu duyguların güzelliğinin yansımasını istiyorum.

Bazı ailelerde para kazanma, saygınlık, başarılı olma baskısı vardır. Benim ailemdeyse yaratma baskısı, yaratıcılığı olmayan bir hayatın heba olduğu inancı var.

Sizce acı çekmeden güzelliğe ulaşılamaz mı?

Işığı ve karanlığı düşünün; bence müzik bu ikisinin bir bileşimi. Her ne kadar benim ilk tercihim ışık olmasa da, tek başına karanlık hiçbir yere varmaz. Hüznün ve umudun, aşkın ve hıncın karşıtlığını vurgulamak için bu bileşim gerekli. Müziğimin hem dramatik hem de sıcakkanlı olmasını sağlayan da bu. Hatta bu çatışma, varoluşumun özünü oluşturuyor. Işığa varabilmek için her zaman karanlık bir dönemden geçmem gerekir.

İlk albümünüz "La Llorona" da, "The Living Ro-

12→

ad" da bambaşka müzikal etkileri barındırıyorlar; böyle bir karışıma nasıl ulaştınız?
Sürekli müzik dinlerim. Bu konuda epey fanatiğim. Bu doğrultuda özellikle yapılmış bir şey yok, besteleri yaparken öyle gelişiyor, biz tatmin olduktan sonra, ister Yunan müziği olsun, ister Çingene, ister başka bir şey... Çeşitlilik beni şaşırtmıyor. Hiç kimse tek bir şey değildir. Tek bir gıdayla beslenemezsiniz. Hem "pop", hem "klasik", hem "elektronik", hem "Latin" müzikleri dinlediğim için müthiş bir şey yaptığımı düşünerek kendimi tebrik etmiyorum. Neyi seviyorsam, ne beni besliyorsa onu dinliyorum... İnsanın birden fazla dostunun olmasını büyük bir zihinsel açıklık olarak görmüyorum doğrusu! Böyle yapıyorum, çünkü canlıyım, yaşıyorum ve bundan yararlanmak istiyorum. Ayrıca, tarzmış, türmüş gibi meseleler bana çok yanıltıcı geliyor; iki "caz fanı", bir "goth"la bir "rocker" kadar birbirinden farklı olabiliyor. Çeşitlilik bir istisna değil, tersine, kuraldır. Sahnede şarkı söylerken, karşımda hepsi beyaz tenli, temiz giyimli genç insanlar görsem, biraz gerilirim açıkçası, ama tıpatıp aynı gözüken bu insanların her birinin bir ruhu ve yeryüzünde biricik iç dünyaları olduğunu düşünüp buna şarkı söylerim.

Pek çok eleştirmen, "La Llorona"nın tamamen İspanyolca olmasını, dinleyicilere ulaşmasının önünde bir engel olarak yorumlamıştı...
Hiçbir zaman popstar olmak gibi bir niyetim olmadı. Önemli olan, bu müziğin duygularımın derinlerinde yatanları aksettirmesi. Sanatsal kariyer evet önemli ama, hayatım çok daha değerli. Kendime sadık kalmak istiyorum. Yazdığım müziğin hangi yöne gideceğine bir tek ben karar veririm.

İspanyolca yazmak aynı zamanda bir tarz sorunu da değil mi?
Tam olarak bilemeyeceğim. Latin kültürü beni çok çekiyor. Aynı zamanda kendini ifade etme meselesi var. İspanyolca söylemek sesimi farklılaştırıyor. Pek çok dilde söylemeyi denedim. Fransızca ve Almanca söyledim; İtalyanca, Rusça ve biraz da Portekizce söylüyorum. Pek çok dilde denedim, çünkü her dil farklı duygular ve kendine has renkler yansıtıyor. Ama o albümde hüznün ifadesine daha fazla derinlik katan İspanyolca daha yakın geliyordu. Son albümde İngilizce ve Fransızca da söylüyorum.

Albümlerinizi, çeşitli şarkıların bir araya getirilmesi olarak mı, yoksa bütün şarkıların bir tema etrafında birbiriyle bağlantılı olduğu tek bir bütün olarak mı tasarlıyorsunuz?
Hiçbir fikrim yok! Sadece bugüne kadar neyi nasıl yaptığımı biliyorum, herhangi bir kural yok. Tonu, rengi şarkılar veriyor, ben onları takip ediyorum, her şarkının dibine kadar gitmeye çalışıyorum. Prodüktörlerle, herkesle çok yakın çalışıyorum. Bu iki albümde temalar çok doğal bir şekilde ortaya çıktı: İlkinde sulugözlü, ikincisinde yolda... Bir "konsept" yakalamak gibi derdim yoktu, ama farklı dönemlerde farklı temaların ağırlık kazanmasını çok normal buluyorum. İnsanın ruhunun içinde iletişim halinde olan bu sembolleri, arketipleri bulup çıkarmayı, yansıtmayı seviyorum; ayrıca, kendimi tanımama yardımcı oluyor.

Dinleyicinizin size duyduğu saygıyı, sadakati kendinize nasıl açıklıyorsunuz?
Asla "dinleyicim" diye bir terimle düşünmüyorum. Benim müziğimi seven insanlar daha pek çok başka müziği de seviyorlar ve sürekli yeni şeyler keşfediyorlar. Ben de öyleyim. Pek çok farklı şeyden besleniyorum. Bir sanatçıya değil, kendimize sadık olduğumuzu düşünüyorum, bir müzik bizi kendimize yaklaştırdığında onu yapan kişiye kendimizi yakın hissediyoruz.

Tam bir Çingene ruhuna sahipsiniz. Buna rağmen projektörlerin bu kadar önünde olmak kısıtlayıcı değil mi?
Bir yanım arenaya atılmış bir yerli gibi. Orada epey uysal gözüktüğüm söylenebilir. Ama genellikle, hiç kimseye boyun eğmeyen bir aslana çabuk dönüşürüm. Herkes baskı ve stres altında yaşıyor. Bazen tabii ki zor oluyor. Pek de hoşlanmadığınız pek çok şey yapmanız gerekiyor. Ama bir kere sahneye çıktınız mı, her şey unutuluyor.

Konserlerinizde iki şarkı arasında mutlaka öyküler anlatıyorsunuz. Bu öyküler sizin için ne anlama geliyor?
Öykü anlatmadan konser vermeyi düşünemiyorum bile, bence öyküsüz konser yarım olur! İkisine de ihtiyacım var. Uçmak için şarkılara, insanlara yakınlaşmak için öykülere. Sahneyle salon arasında görünmez bir duvar vardır, onu kırmanız gerekir. Gösterinin, performansın bir soğukluğu var, bunu eritmeniz gerekir. Ayrıca, masalları, öyküleri çok seviyorum. Bana iyi bir öykü anlatılmasına bayılırım. Sahnede bir öykü anlatmak, herkesin hayal gücü ayrıntıları yaratırkenki sessizlik... Ve sonra bir şarkı söylüyorsun ve çok daha derinden yakaladığını hissediyorsun. Bu çok hoşuma gidiyor. Öyküler ve şarkılar bir arada olmak için yaratılır, tıpkı müzik ve dans gibi.

Tom Waits'in albümlerinde görülen o tavanarası imalâtı havasının kendi albümümde de olmasını istiyordum. Gündelik bir takım seslerden, gürültülerden yola çıktık.

Değişik kültürlere sahip ülkelerde konserler veriyorsunuz; dinleyicilerin tepkileri farklılık gösteriyor mu?
Ne tür bir konser verdiğimize göre değişiyor, insanların bizi tanımadığı bir festivalse başka türlü, seyircinin özellikle bizim için geldiği bir salondaysa başka türlü oluyor. Örneğin ABD'de müziğimi çok az kişi anlıyor. Ama, Cesaria Evora'nın öngrubu olarak sahneye çıktığımız İzlanda'da inanılmaz bir şey hissettim. Müthiş bir andı. Kendi ülkemden çok uzakta olduğum için biraz gergindim, ama dinleyiciyle bağ çok çabuk kuruldu, olağanüstüydü. İşte bu anlamda, hayatı bir macera gibi görüyorum.

Amerikalı gazeteciler Cesaria Evora'nın fazla etkisinde kalmakla eleştiriyorlar sizi...
Cesaria Evora'nın müziğine büyük hayranlık duyuyorum. Kendisiyle birçok defa karşılaştık da. Ama aramızda pek çok farklı nokta olduğunu düşünüyorum. Bunlardan biri de benim sırf geleneksel Cabo Verde şarkıları söylememem mesela.

Bugün özellikle ilginizi çeken ya da birlikte çalışmak isteyeceğiniz sanatçılar var mı?
Camaron de la Isla'yla çalışmayı isterdim, onun varlığı bir mucizeydi... Beck'in "Sea Change" albümünü çok sevmiştim. Radiohead'i çok çok seviyorum. Sonra, "Ethiopiques" serisinden, "Tezeta" adlı bir albüm var. DJ Kruder ve Dorfmeister'in "The K&D Sessions"ı. "La Llorana"daki çalışma arkadaşım Yves Desrosiers, Vladimir Vissotsky'nin şarkılarından çok güzel, çok hüzünlü, çok güçlü bir albüm çıkardı. Noir Désir'i seviyorum. Alain Bashung'un müziği çok hoşuma gidiyor. İnanılmaz bir Türk şarkıcı var, Sezen Aksu, bir de Selda var. Sonra, Yunan şarkıcı Haris Alexiou. Venezüellalı harika şarkıcı Simon Diaz ve "Tonada de Luna Ilena" adlı şarkısı! Rus piyanist Sviatoslav Richter, Çek Marian Varga ve Vladimir Merta. Onlarla birlikte çalışmayı çok isterim. Ve tabii Lauryn Hill.

Resim de yapıyorsunuz. Farklı tarzlarda yazmak, resim yapmak... Bütün bu ifade biçimlerini birbirini tamamlayıcı mı görüyorsunuz, yoksa ayrı ayrı yerlerde mi duruyorlar?
Birbirlerini tamamlıyorlar sanırım, ama otomatik bir şekilde değil. Sirkte çalışmak bu açıdan çok öğreticiydi; şarkımı bir sirk gösterisiyle bütünleştirmek tahmin ettiğimden çok daha zor oldu. Bir kere, konserle dansı buluşturacak bir gösteri için bir koreografla çalışmaya kalktım, ama proje gerçekleşemedi, çünkü şarkının biçiminin getirdiği kısıtlamalar koreografın tarzına uymuyordu. Sanatları birbirleriyle bütünleştirmek sanıldığı kadar kolay değil. Bunu en iyi başaranlardan biri Almodovar; filmlerinde çoğu zaman bir şarkı ya da dans sahnesi vardır. Benim ailemde bir yaratma baskısı, yaratıcılığı olmayan bir hayatın heba olduğu inancı var. Bazı ailelerde para kazanma, saygınlık edinme, başarılı olma baskısı vardır. Benim ailemdeyse yaratma baskısı. Hep biraz endişeliyizdir, insanî değerimizi kanıtlamak için mutlaka üretme, yaratma sıkıntısı duyarız. Kızkardeşlerimle şakalaşırız: "Bugün ne yaptın?" "Sabah uyandım, birkaç kilometre jogging yaptım, nefes egzersizlerimi yaptım, romanım üzerinde çalıştım, bir şarkı yazdım, birkaç resim yaptım, Rusça ödevlerimi bitirdim, damıtılmış su ve meyveden oluşan hafif bir kahvaltı yaptım... Şimdi artık çalışmaya başlamam lazım!" Hepimizin bunların hepsini yaptığımız anlamına gelmiyor, ama yapmamız gerektiğini hissediyoruz!

Bundan sonrası için sanatsal açıdan yapmak istediklerin ne? Bu iki albümde henüz aktaramadığın, yansıtamadığın duygular var mı?
Tabii ki, binlerce! Her gün yeni yeni müzikler keşfediyorum ve bunlar beni esinlendiriyor, daha ileri gitmeye, sesimi geliştirmeye, farklı tarzlar denemeye teşvik ediyor. Ama sonuçta, kararı veren şarkılar oluyor. Yeni şarkıların neye benzeyeceği hakkında bir fikrim yok. Ve gelecekte nasıl bir şarkıcı olacağımı şarkılar gösterecek. O şarkıların ne zaman, nasıl doğacaklarını, adlarının ne olacağını, hangi dilde kendilerini ifade etmek isteyeceklerini, hangi düzenlemelerle giyinmeyi arzu edeceklerini bilemiyorum. Dolayısıyla da şarkıları çok merak ediyorum; bakalım beni nereye götürecekler?

Çeviren: **Siren İdemen**

Çıplak Ayaklar Kumpanyası

"Çıplak Ayaklar Kumpanyası saz çalan olmaktansa kopan tel olmayı tercih eder. Her türlü hayale açıktır. Çoğalsak ne güzel olur..." Böyle diyorlar manifestolarında. Üç yıldır çağdaş dans gibi zor bir alanda meşakkatli yolculuğunu sürdüren Kumpanya, 7-8 Mart'ta "Kalon Kakon" isimli yeni bir gösteri sahneleyecek İstanbul'da... Ekipten Mihran ve Maral, yoğun bir prova gününün sonunda, Tünel'deki Dans Buluşma mekânında Roll'u ağırladı...

POPO DANSI BEKLEMEYİN

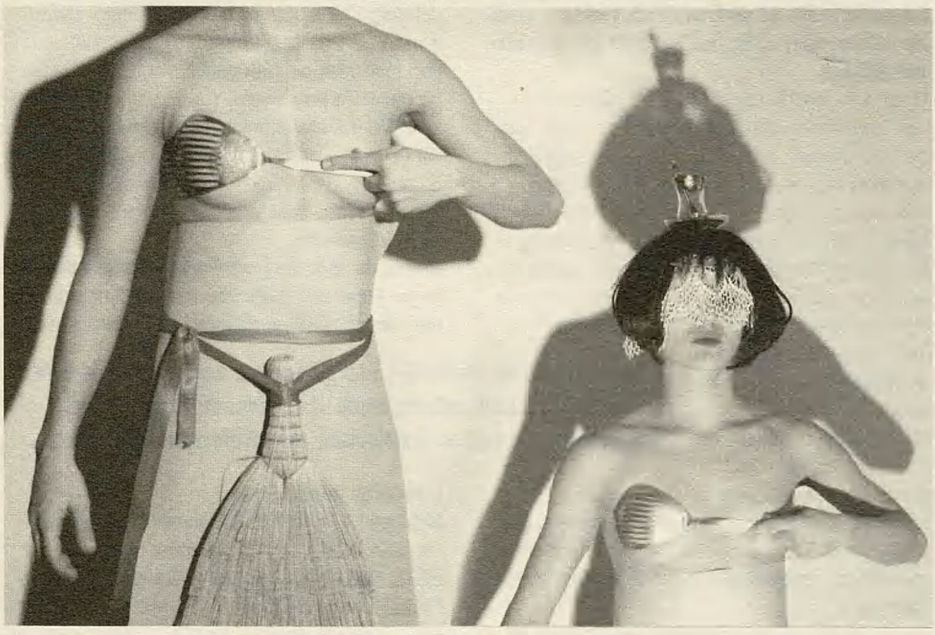

Türkiye'de bir dans patlaması mı var?

Mihran Tomasyan: Evet, çok bariz görülen bir dans patlaması var. "Anadolu Ateşi"yle Mustafa Erdoğan başlattı, arkasından "Hürrem Sultan" ve müzikaller geldi. Ama işler bizim istediğimiz yönde gitmiyor.

Maral Ceranoğlu: Ama onlar da olmasa, ne yapardık bilmiyorum... Bizim de yapmaya çalıştığımızı farklı bir yolla yaptılar ve başarılı oldular. Popüler kültüre hitap ettiler. Türkiye'de dansa ilginin bizim gibi topluluklarla başlayacağına inanmıyordum zaten. Başlangıç noktası olarak "Anadolu Ateşi" iyi.

Mihran: Eskiden taksiye bindiğinde, muhabbet ederken, "ne iş yapıyorsun" sorusuna "dansçıyım" dediğinde, şoförün gözünde direkt ibneydin... Ama şimdi "dansçıyım" dediğinde, "haa, 'Anadolu Ateşi'nde mi?" ya da "Tan Sağtürk gibi mi?" diye soruyor. Bu anlamda "Anadolu Ateşi"nin ve diğerlerinin yaygınlaşması önemli. Ama onlar çok büyük prodüksiyonlar ve esas olanı dışarıda bırakıyorlar.

Nedir esas olan?

Mihran: Halk oyunu tarafından bakarsan, asimile edilen bir şey var. Bir halk oyunu adımını kullandığında, onu asimile etmeden, içini boşaltmadan seyirciye nasıl ulaştıracağın çok önemli. Halk oyununda, her hareket tarzı bir şey anlatır. Sen bunu şov maksadıyla seyirciye verdiğinde, altındaki bütün kültürü atıyorsun.

"Anadolu Ateşi", folklor geleneğini şova mu döktü?

Mihran: Evet... Bazı şeyleri yapmak çok kolay. Brooklyn Funk Essentials gibileri bizim ezgileri farklı sound'larla nasıl miksliyorlarsa, dansta da aynı şey oluyor. Halk oyunu adımlarının arkasına şöyle bir müzik koyarsak, biraz da bale adımı katarsak, acaba bu nasıl durur diye düşünüyorlar.

Siz de, modern dansçılar olarak, folklor geleneğini temel olarak alıyor musunuz? Modern dans eğitiminin içinde folklora yer var mı?

Mihran: Hayır, modern dans eğitiminde halk oyunları yok. Keşke olsa, ama yok. Mimar Sinan Üniversitesi, Devlet Konservatuarı Modern Dans bölümünden 2001'de mezun olduk ikimiz. Bu bölüm 93'te kurulmuş. Türkiye'de kurulan ilk modern dans bölümü.

Maral: Biz Çıplak Ayaklar Kumpanyası olarak tamamen Batı sanatı yapıyoruz. Ama bir şekilde bizim Orta Asya, "orient" kimliğimizi nasıl bu sanatın içinde işleriz gibi bir düşünceden yola çıkıyoruz. Bahsettiğimiz popüler gruplarda ise "bizim Doğu sanatını nasıl Batılılaştırırız" durumu var.

"Anadolu Ateşi"nde 80 kişi aynı anda askılı davul, aynı anda ritm... Kostüm, makyaj, ışık etkileyici... Çok güzel, ama o kadar! Bizim bakış açımız, derdimiz başka.

Mihran: Modern dans, klasik baleye bir tepki olarak çıktı dünyada. Ama Türkiye'ye baktığında, klasik bale zaten kültürün içinden gelmiyor. Dolayısıyla Türkiye'deki modern dans, klasik baleye karşı çıkmıyor. İçi boş. Okulda eğitim alırken sadece Batı üzerinde duruyoruz. Ama üzerinde durmamız gereken, bu toprakları, bu coğrafyayı nasıl modern dansın içine yedirebiliriz sorusu. Bunun için illâ halk oyunu kullanmak zorunda değilsin. Yeni projemiz "Kalon Kakon"da bu fikir üzerinden çalışıyoruz.

Beyhan Murphy'nin MDT'de yaptığı işleri nereye koyuyorsunuz?

Mihran: Beyhan hoca ve onun kuşağı çok önemli. Bu işi Türkiye'de başlatanlar onlar. Beyhan Murphy, Aydın Teker, Şebnem Aksan, Geyvan McMillen... Bunların içinde Beyhan Murphy sivrildi, çünkü Ankara Modern Dans Toplululuğu'nu kurdu. "Post", "Seyahatname" ve "Güldestan" tamamen bu topraklar üzerinden çıkarak yapılmaya çalışılan çağdaş dans örnekleri. Çok önemsiyorum.

Mustafa Erdoğan'la bir benzerlikleri var mı?

Mihran: Hayır, "Anadolu Ateşi" tamamen halk oyunu ve şov.

"Anadolu Ateşi" hakkında şöyle eleştiriler var: O gösteride, gerçek olmayan bir mutluluk tablosu sergileniyor. Herkes coşkulu, mutlu, sanki Cumhuriyet bayramı kutlaması gibi...

Mihran: Politik açıdan bakarsak, neler oluyor sahnede: Bir anda dervişler dönüyor, bir anda Ermeni duduk partisi giriyor, ağıtlarıyla insanlar geliyor, hep beraber halay çekiyorlar. "Biz bu topraklarda hep beraber yaşıyoruz" fikrini işliyor. Ama şovun bir parçası olduğu için muhalif kaçmıyor. Sistemle barışık bir halde yürüyor. Bu ülkede herkesin bahsettiği şeyle aynı yerde duruyor. Çelişkiler gösterilmiyor, çünkü bu işten para kazanılacak. Tayyip Erdoğan da "yüzyıllardır bizde cami ve kilise yan yana" deyip duruyor.

Politika bir yana, "Anadolu Ateşi" estetik açıdan nasıl geliyor size?

Maral: Seyrederken gerçekten heyecanlanıyorum. 80 kişi aynı anda askılı davul, aynı anda ritm, aynı anda aynı kol hareketi... Işıklar güzel, kostüm göz alıcı, makyajlar, yüzlerdeki simler çok etkileyici... Çok güzel, ama o kadar! Bizim bakış açımız, bizim derdimiz başka.

Zaten Mustafa Erdoğan'ın "modern dans yapıyoruz" gibi bir iddiası yok, değil mi?

Mihran: Doğru, yok. Türkiye'de bir kavram karmaşası var. Liselerde modern dans dersi verilirken Britney Spears kaseti çalınıyor, onunla dans edince modern dans etmiş oluyorsun! Modern dans izlemek için bizim gösterimize gelen izleyici, belki de bizden popo dansı bekliyor, r&b kliplerindeki gibi...

"Modern dans" mı, yoksa "çağdaş dans" mı demeliyiz yaptıklarınıza?

Maral: Biz "çağdaş dans" tabirini kullanmak istiyoruz. Mimar Sinan'daki bölümün adı Modern Dans. Ama Türkiye'de yedi senedir aralıksız devam eden tek dans festivali olan ODTÜ'deki festivalin ismi Çağdaş Dans Günleri.

Mihran: Belki çağdaş dans etiketini kullanmamak daha doğru olur bizim açımızdan. Aslında Dans-Hareket-Tiyatro tabirini tercih ediyoruz. Sırf dansla değil, sadece hareket üstünden yarattığımız işler de var çünkü. Bazen işin içine videoyu, müziği, teatral bir şeyleri katıyoruz.

Siz çocukluğunuzda folklor oynadınız mı?

Mihran: Ermeni halk oyunlarını epey oynadım. İstanbul'da iki tane Ermeni halk oyunları topluluğu var, onlardan biriyle çalıştım. Daha sonra da Kardeş Türküler ekibiyle, Bogaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu'yla epey çalıştım.

14→

Maral: Ben hiç halk oyunu oynamadım, ufakken öylesine bale kursuna filan gitmiştim.

Ermeni halk oyunları neye benzer?

Mihran: Kafkas oyunlarına benzer. Van, Muş oyunlarıyla diz hareketleri, adımlar, ritmler aynıdır. Otantik olanlardan bahsediyorum tabii. Bir de koreografik olanları var, ki bence çok yanlış. "Anadolu Ateşi"nden sonra koreografik danslara yöneldi Ermeniler. Onlar gibi olmak istiyorlar. Kendi halk adımını unutuyorsun, seyirciyi etkilemek için daha gösterişli adımlar atıyorsun, hep açık hareketler, adeta göğsünü gere gere oynuyursun. Güzelleştirmek adına, deforme ediyorsun.

Sizi üniversiteye bir yetenek sınavıyla mı alıyorlar? "Fame" benzeri filmlerdeki gibi, jüri bir anda havaya girerek masanın üstüne çıkıp dans etmeye başlıyor mu?

Maral: Hayır, o bir masal. Onu ancak filmlerde görürsünüz. Kandırmışlar sizi. *(gülüyor)* Belli bir tema üstüne doğaçlamalar veriyorlar, belli bir konuda dans hazırlamış oluyorsun, kulağına, sesi algılama yeteneğine, anatomik yapına bakıyorlar... Biz okula girdiğimiz zaman, aslında ne olacağımızı bilmiyorduk. Ancak üçüncü sınıfta nerede olduğumuzu anladık, şans eseri sevdik, memnun olduk. Şimdi işin içine girdikçe daha çok şey öğreniyoruz. Bu arada, her sene sınavlara başvurular çoğalıyor, bunun da sebebi "Anadolu Ateşi".

Müzikten de bahsedelim biraz. Dans, ana malzemesi müzik olan, o müziğe vücudun uyumunu hedefleyen bir şey değil mi?

Mihran: Çağdaş dansta ana yerde durmuyor müzik. Aslında, koreografa göre değişir. Aydın Teker'in işlerinde müzik hiç de önemli değil gibi gözükür mesela. İç ritmler vardır, ama sessizlikte. Çağdaş dansçılar olarak müzikten değil, her türlü sesten yola çıktığımızı söyleyebilirim. Merce Cunningham'ın işlerinde dansçılar dans ederken radyo açılırdı. Artık o anda radyoda ne varsa... Ama mesela koreograf olarak gözüktüğüm kendi işlerimde müzik çok önemli. Ben önce müziği bulurum, o müziğin üstüne iş yaparım. Udi Hrant'ın da üstüne iş yaptım, Massive Attack'ın da.

Maral: 60'larda, 70'lerde modern dansın bir karşı çıkışla ortaya konmasıyla beraber "bu bir yarım sanat mı ki, müziksiz yapılamasın" anlayışı doğdu. Dans tek başına da bir sanat olabilir fikrinden yola çıkılarak, sessiz işler yapılmaya başlandı.

60'lı yıllardan bahsettin ama, Isadora Duncan değil midir modern dansın mucidi?

Maral: Tabii, Birinci Dünya Savaşından önce. Bu kadın diyor ki, dans etmek için öyle korselere, tahta ayakkabılara ihtiyaç yok! Teknik yok, özgürce! Yunan heykellerinden etkilenerek, tiril tiril, yalınayak dans etmeye başlıyor... Sonra da Isadora Duncan'ın izinden gidenler farklı bir temel oturtmaya başladılar. 60'lardan itibaren bu temeller yayıldı. Klasik baleyi yıkanlar da bir süre sonra klasik ya da neo-klasik olmaya başladı. Bize oranla çok daha disiplinli o danslar. Biz şimdi epey çağdaş durumdayız. *(gülüyor)*

Disiplinsizlik çağdaşlık mı demek oluyor?

Maral: Hayır, hayır, onu demek istemedim. *(gülüyor)* Şu anda artık amaç, sahip olduğumuz enstrümanı, yani vücudumuzu maksimum şekilde kullanmak, her tarafına hakim olmak. Hakim olalım ki, böylece her şeyi yapabiliyor olalım.

GÜZEL ŞEYTAN

Çıplak Ayaklar Kumpanyası, 7-8 Mart'ta DT Taksim Sahnesinde "Kalon Kakon"u sergileyecek. Kalon Kakon, yani "güzel şeytan". Eski Yunancada kadınlar için söylenen bir laf, biraz da küfür: Güzel, ama şeytan! Mesela mitolojide Pandora da bir "kalon kakon". Bu gösterinin koreografları Hollandalı iki sanatçı: Diane Elshout ve Frank Handeler... Söyleşimizi yaptığımızda müzikler kesinleşmemişti ama Massive Attack, Radiohead, Portishead, Nina Simone ve elektronik müzikler üzerine çalışılıyordu...

Isadora Duncan'ın yalınayak dansından etkilenerek mi koydunuz Çıplak Ayaklar Kumpanyası ismini?

Maral: Hayır aslında. İlk ismimiz Alta Mira'ydı mesela: Fransa'da dans resimleri bulunan ilk mağaranın adı... Mihran'ın "ciplakayak" diye bir e-mail adresi vardı. Birçok yere başvurduk ve bir gün Ermenistan'dan davet aldık. Artık bir ismimizin olması gerekiyordu. Çıplak Ayaklar olsun dedik ve şimdi grupta olan bu arkadaşlarla bir araya geldik. Biz ikimiz sevmiştik ama, guptaki insanların içine hiç sinmedi aslında bu isim.

Nasıl bir yapısı var Kumpanya'nın?

Maral: Galiba bireysel işler dışında, topluluk tipi oluşumu olan ve devam eden tek grup biziz, okuldan çıkan mezunlar arasında...

Artık "ben Ermeniyim" dediğimde, "aa, ne kadar güzel" diyor insanlar. Neresi güzel? Bir de bana sor... Kelaynak gibi kalmışız ya, sanki bibloyuz!

Mihran: Biz kurulduğumuzda, bağımsız olarak kendi işini yapan bir topluluk yoktu, hâlâ da yok. Çıplak Ayaklar Kumpanyası olarak "Davet" eseriyle Tiyatro Festivali'ne katıldık, "Su Çürüdü", "Salyangoz" gibi işlerle Polonya'da, Belçika'da festivallere gittik... Şu anda Türkiye'de koreografi yapan 10'a yakın insan var. Genellikle kendi isimleri altında gösteri hazırlıyorlar ya da sıklıkla ikili, üçlü işler yapılıyor. Bunlar da bağımsız tabii. Ama mesela Beyhan hocanın topluluğu devletten maaş alıyor. Veya belediyeye bağlı Cemal Reşit Dans Tiyatrosu var.

Yeni işiniz "Kalon Kakon" ne anlatıyor?

Mihran: "Kalon Kakon"da toplumsal tabuların üstüne gitmek istiyoruz. Özellikle de kadın-erkek ilişkilerine dair söylemek istediğimiz şeyler var. Soru-

Çıplak Ayaklar Kumpanyası'ndan Maral ve Mihran (foto: Sinan Kolat)

lar sormak istiyoruz... Bu topraklarda kullanılan simgesel objelerden yola çıkıyoruz. Bunlarla çıplak bedenler üzerinde yerleştirmeler yaptık. Puşi, mutfak eşyaları, danteller, çay bardağı, kırmızı kurdele, çalı süpürgesi, kilim mesela... Doğduğunda, ne ismin var, ne dinin var, ama toplum içinde büyürken tabular senin kişiliğini, kimliğini belirliyor. Çıplak bedenler, o objelerle kimlikleştiriliyor, tarif edici bir hale getiriliyor... Bu toplumda rahatsız olduğumuz şeyleri sahneye taşımak istiyoruz. Türkiye'nin yüzde sekseni şöyle yaşıyor: Kadın evde oturur, ama "erkek adam" dediğin maç seyreder, mutfağa girmez, dışarı da çıkar, siker de, transseksüele de gider, karısını da döver... "Duvara Karşı"da çok güzel bir bölüm vardı: Cahit evlenince karısının ailesinin evine gidiyor, erkekler bir odada kağıt oynuyor, bir taraftan da "o karıyı becerelim, bu karıyı sikelim" diye muhabbet ediyorlar. Cahit "niye karınızı sikmiyorsunuz?" diye sorunca arıza çıkıyor.

Davet ettiğiniz Hollandalı koreografiar burdaki toplumsal tabulara nasıl vakıf olacaklar?

Mihran: Biz materyali çıkarıyoruz, onlar şekillendiriyorlar.

Oryantalist bir bakış açısına kayma tehlikeleri yok mu?

Mihran: Mesela bir sahnede, kahvehane ağzıyla, elde çay bardaklarıyla futbol maçı yapıyoruz. Arada bir de hakem var, çayları tazeliyor... Hollandalılara neyi anlatmak istediğimizi biz söylüyoruz, onlar sadece kompozisyonunu yaratıyor, dramaturji tarafını işliyor... Ali Mahmut Demirel'in bir video işi de olacak gösterinin içinde. Toplumun sıkışmışlığını anlatmak için Eminönü'ndeki yaya altgeçidini çekecek...

Ermeni kimliğiniz de içeriğin bir parçası mı? İkinizden başka Ermeni var mı grupta?

Mihran: Hayır, ikimiz varız... Ama "Kalon Kakon"da kimlik sorununa biraz yer veriliyor. Bu toplumda ben de "öteki" kısmına konduğum için, benim için çok önemli bir tabu. Artık "ben Ermeniyim" dediğimde, "aa, ne kadar güzel" diyor insanlar. Halbuki niye güzel, neresi güzel? Sen bir de bana sor... Kelaynak gibi kalmışız ya, sanki piyanonun üstüne konacak bir bibloyuz! Ben daha önce "6-7 Eylül" diye bir iş yaptım, Mimar Sinan'dan mezuniyet işimdi. Kendi işlerimde Ermeni kimliğimi olabildiğince koymak istiyorum. Ben bunu yapmazsam, kim yapacak? Şimdi "Vatandaş Türkçe Konuş" isimli bir iş üzerine çalışıyorum. Okula gittiğimde günde kaç kere "Ne mutlu Türküm diyene" diye bağırıyorsun, sonra derste veya eve gittiğinde Ermenice konuşuyorsun.

Ermeni okullarında "Ne mutlu Türküm diyene" dedirtiyorlar mı?

Mihran: Tabii. Her gün. Bir kere söylüyorsun, müdür "daha yüksek!" diye bağırıyor, bir daha söylüyorsun.

Müdür Türk mü?

Mihran: Müdür Ermeni, ama başyardımcı Türk. Müdürün başyardımcının gözüne girmesi lazım. *(gülüyor)*

Orhan Pamuk'un tartışma yaratan son lafına ne diyorsun?

Mihran: Adam haklı, iyi demiş.

Söyleşi: **Derya Bengi**

NEW MODEL ARMY

80'leri hayırla anmamıza sebep olan nadir gruplardan biri, New Model Army, bir kez daha Türkiye'deydi. Justin Sullivan ve arkadaşları, İstanbul'da ve Ankara'da, punk-rock'a sımsıkı bağlandılar, hakikat ilminden parçalar çaldılar. Irak'ın yanıbaşında, Türkiye'de "51st State Of America"yı dinlemek başka bir şey haliyle. Vox'taki konserlerine şahidiz: Almanya, Hollanda, Yunanistan ve İrlanda'dan fan'lar salonu doldurdu, kitleyi bizzat onlar coşturdu (bir şarkıda da mikrofona Mor ve Ötesi'nden Harun Tekin ortak oldu). Konser öncesinde Sullivan, Roll teybinin karşısındaydı...

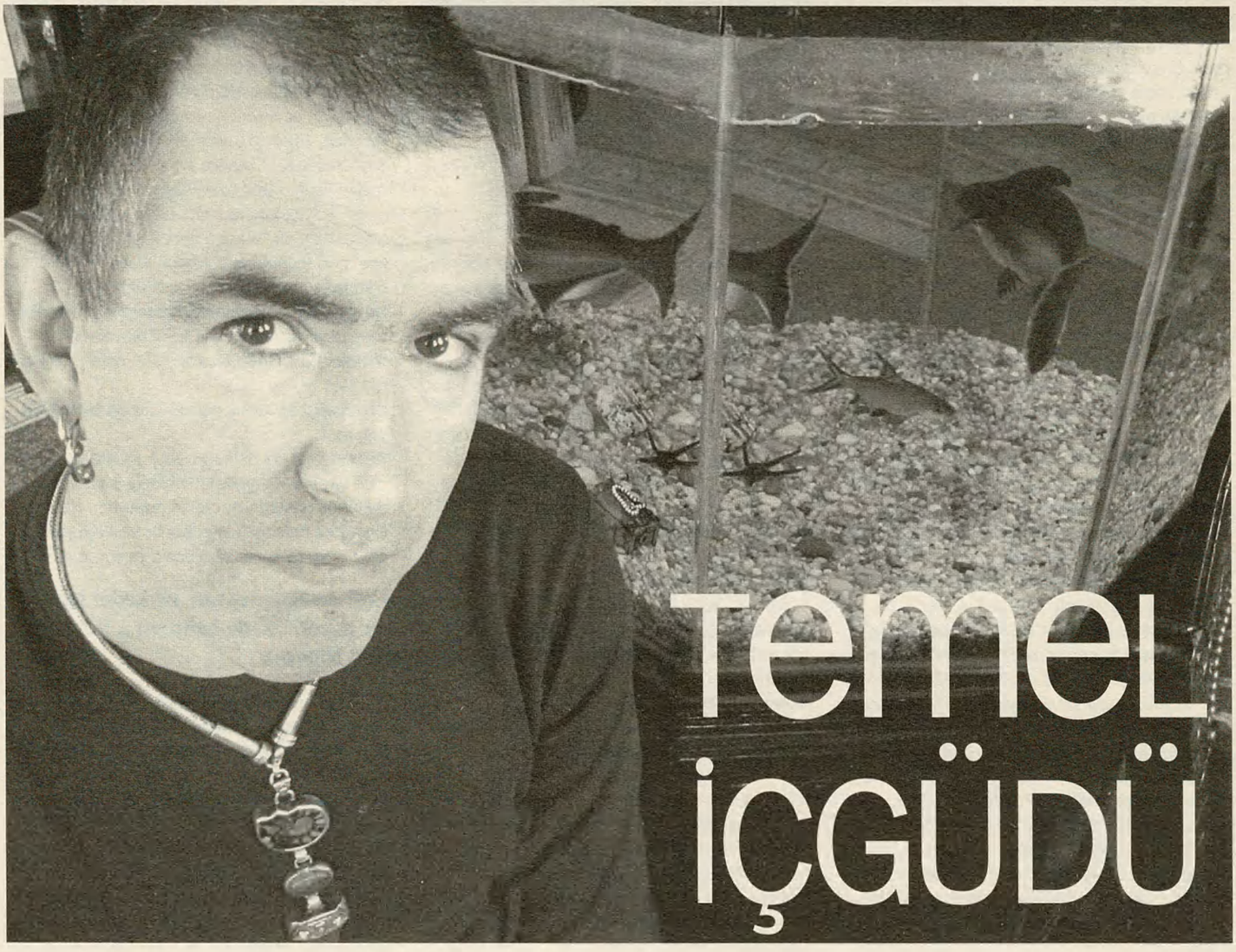

TEMEL İÇGÜDÜ

Justin Sullivan: *(Roll'un ocak sayısını karıştırıyor)* Françoise Hardy! Benim gençlik idollerimdendi. Ne yapıyor şimdi?

Yeni bir albümü çıktı, o vesileyle söyleşmiştik...

Yeni albüm ha? Zaman ne çabuk geçiyor... Benimle ne hakkında konuşmak istiyorsunuz?

Tuttuğunuz takım hakkında mesela...

Futbola çok meraklı değilim, küçükken Watford'u tutuyordum, epey zamandır da Bradford'u...

Watford, Elton John'un takımı...

Evet, o satın aldığında biraz toparlanmıştı, bırakınca yine dibe çöktü.

Kaçıncı kümede?

3'te.

Sheffield Wednesday hangi kümede?

O da 3'te galiba. Siz futbolla fena bozmuşsunuz...

O takımın adını merak ederiz hep... O Wednesday ne çarşambası?

(gülüyor) Onu ben de merak edip öğrenmiştim, ama şimdi hatırlayamıyorum. İnsan beyni bir tuhaf, bilgisayar gibi, bazı bilgileri kendiliğinden silip atıyor... Peki siz hangi takımı tutuyorsunuz?

Biz anti-Chelsea'yiz, Chelsea kiminle oynuyorsa onları tutuyoruz...

Rus olsaydınız, yine anti-Chelsea olur muydunuz? Belki de o zaman Chelsea'yle gurur duyardınız, "bizim milyarderin takımı" diye...

Duymazdık. Dün gece Chelsea'nin Türkiye versiyonuna karşı Real Zaragoza'yı tuttuk mesela. Bir zamanlar da Nottingham Forest'i tutuyorduk, hocaları Brian Clough'un fanıydık...

Müthiş adamdı. Clough gibi insanları severim.

"Christian Militia" adlı şarkınız daha dün yazılmış gibi...

Göreli olarak evet. *(gülüyor)* 1980'lerin başında yazmıştım.

1983'te... Ama, 2000'lerin Amerika'sını, Bush'unu birebir anlatıyor neredeyse...

Değişen bir şey yok, değil mi? Kültürler çabuk değişmiyor. Reagan döneminin başlarıydı o şarkıyı yazdığımızda. Aynı zihniyet, aynı sömürgeci politika hâlâ iktidarda. Adına neo-liberal diyorlar şimdi. Şarkı yazmaya başladığımda, "şuna inanıyorum", "buna inanıyorum" demek ihtiyacını duyuyordum. Ama inandığım şeyleri bir kere yazınca, bir daha yazmak içinden gelmiyor, kendimi tekrar etmek istemiyorum. Ayrıca tek bir konuda fikrimiz var sanılır, ama başka konularda da fikirleri olan bir grubuz biz. Bazen "niye artık öyle şarkılar yazmıyorsunuz?" diyenler oluyor. Bir tane daha "Christian Militia" yazmamıza gerek yok ki. O şarkı hâlâ geçerli.

İnandığım şeyleri bir kere yazınca, bir daha yazmak içinden gelmiyor, kendimi tekrar etmek istemiyorum. Bir tane daha "Christian Militia" yazmamıza gerek yok ki. O şarkı hâlâ geçerli.

İnşallah en fazla on sene sonra geçersiz olur...

Bence kırk-elli yıl daha geçerli olur. *(gülüyor)* Tuhaf zamanlarda yaşıyoruz. Dinin cazibesini, fundamentalist dinin insanlara cazip gelmesini anlayabiliyorum, çünkü o tür bir çevrede yetiştim ben.

Nasıl bir çevreydi o?

Quacker'ları duydunuz mu hiç? Bir 17. yüzyıl kültü... Biraz tarihe ne dersiniz? 16. yüzyılda VIII. Henry karısından boşanmak istedi, bu arada hem işi dümenine uydurmak, hem de Katolik kilisesinin malına, mülküne el koymak istedi. Ve Anglikan kilisesini kurdu, kendini de bizzat kilisenin başı ilan etti.

Yüz yıl sonra, 17. yüzyılda bir devrim oldu, kral I. Charles öldürüldü. Bir iktidar boşluğu oldu, siyasî ve dinî bir anarşi doğdu. O dönemde siyaset ve din iyice iç içe geçti. O zamana kadar birçok insan için tanrı kelâmı İncil'de yazılı olanlar demekti, fakat George Fox diye biri ortaya çıktı ve "tanrı kelâmı insanın vicdanıdır, çünkü o tanrının sesidir, tanrı insanlarla vicdan vasıtasıyla konuşur, İncil'de yazılı olanlarla değil" dedi. Bu, 17. yüzyıl için çok devrimci düşünceydi. Adamı astılar tabii.

Ama temellerini attığı inanç yaşadı. Pasifist, barışçı bir inançtır Quacker'larınki...

Kiliseleri yoktur, pazar günleri toplantı yaparlar sadece. O toplantıda isteyen söz alır, kalkar konuşur. Söz almak isteyen olmazsa, öyle sessizce otururlar.

Müzik var mı?

Yok. Sadece konuşma ve sessizlik var.

Biraz Alevi geleneğinin "cem"lerine benziyor, ama cemlerde saz çalınıyor, dans ediliyor –semah dönülüyor...

Bütün dinlerin bir kitabî, bir de mistik versiyonları var. Fundamentalist anlayışlar her dinde baskıcı ve çatışmacı oluyor, mistik versiyonlar ise genellikle vicdanı merkez alıyor ve dine daha barışçıl bir bakış getiriyor.

Quacker'lar daha çok Boston civarındalar, öyle değil mi?

Evet, Amerika'ya göç eden Quacker toplulukları oldu, ama İngiltere'de de varlıklarını sürdürüyorlar. Quacker'ler 19. yüzyıla kadar siyasetten dışlanmışlardı, ama ticarette, sanayide bayağı etkili hale geldiler, özellikle çikolata ve şekerleme sanayiinde; İngiltere'deki ünlü çikolata markalarının birçoğu Quacker'lara aittir. Cemaat, 19. yüzyılda revaçta olan reformist - paternalist projelerle de haşır neşir oldu. Fabrika sahipleri işçilerine sosyal konutlar yaptı, okullar açtı... İngiltere'de ne zaman bir barış yürüyüşü yapılsa, ön sıralarda kır saçlı nineler olur, onlar yüzde 90 Quacker'dır. İçine kapalı bir cemaat değiller. Ben güney

Soul'u olmayan rock müziğinin özeti şudur: Tekdüze, sıkıcı ritm. Punk geleneğinin bir kanadı ritmi boşlar. New Model Army'nin ise alâmet-i farikası ritmdir. Davul ve bas başroldedir.

İngiltere'de, Jordans adlı bir köyde doğup büyüdüm. 1920'lerde, Jordans ve civarındaki köylerdeki evlerin birçoğu Quacker vakıflarına aitti. Konforlu ve kiraları çok düşük evlerdi bunlar ve yöre sakinlerine kura usûlüyle verilirdi. Sadece Quacker'lara değil, Quacker olmayanlara da, çünkü "bu evler sadece Quacker'larındır" anlayışı Quacker felsefesine ters düşer. Dolayısıyla kendi içlerine kapalı değiller, başka inançlardan insanlara kapıları açıktır.

1997'de verdiğiniz bir mülâkatta "içgüdüsel olarak sosyalistim" diyorsunuz...

Kim değil ki?

Bu içgüdüsel sosyalistliğiniz Quacker'ların sosyalizan geleneği içinde yetişmenizden ötürü mü?

Bilmem, belki de. Bazı şeyler o kadar temel ve o kadar basit ki. Adaletsizliğin olduğu yerde barış olmaz. Adalet varsa, barış olur. Bu kadar basit. Şiddet şiddeti doğurur. Bu kadar basit.

O mülâkatta bir de şöyle diyorsunuz: "Bütün müzisyenler aslında sosyalisttir. Çünkü müzik her renkten, ırktan insanlar tarafından, her renkten, ırktan insanlar için yapılır..."

Güzel demişim. *(gülüyor)* Fakat maalesef bütün müzisyenler öyle değil, bunu daha yeni keşfettim ama. *(gülüyor)* Demek ki, ortalıkta içgüdülerine ters düşen bir sürü müzisyen var. Müzik insanlarla birlikte yapılabilen bir şey. Tek başına kitap yazabilirsin, resim yapabilirsin, ama müzik yapamazsın. Başkalarıyla birlikte yapmaya elin mecbur. Evet, şimdi bilgisayarının başında oturup müzik tasarlayan insanlar da var, ama onlar benim nezdimde müzisyen değil zaten.

Bir başka söyleşide müzisyenleri üçe ayırıyorsunuz: Pop yıldızları, sanatçılar, vaizler... Ve New Model Army'nin "sanatçılarla vaizler arasında bir yerde" olduğunu söylüyorsunuz, "vaiz"likten de iletişimi, "duyguların, hayallerin, fikirlerin iletilmesi"ni kastettiğinizi vurguluyorsunuz...

Evet. *(duraksıyor, düşünüyor)* Güzel formüle etmişim. Buna ekleyecek bir şey bulamıyorum. *(gülüyor)* Aslına bakarsanız, ne yaptığımızı nasıl tanımlayacağımızı bilemiyoruz. Bu zaten bizim işimiz değil, sizin işiniz. Evet, New Model Army siyasî bir grup, ama sadece siyasî değil. Siyasî, çünkü siyaset hayatın bir parçası zaten, dolayısıyla bizim de hayatımızın bir parçası. Ama bütünü, tamamı değil, bir parçası sadece. New Model Army tek boyutlu bir grup değil ki.

Bu sınıflamanızı okurken aklımıza Manic Street "vaizleri" geldi, onları nasıl buluyorsunuz?

Pek tanımıyorum aslında. Küba hikâyelerini biliyorum, siyasî şarkılar yazdıklarını ve birçok ortak noktamız olduğunu, ama hepsi o kadar. Therapy?'den Andy Cairns onlarla ahbaptır, Manic Streets'çilerin 1980'lerde New Model Army dinlediklerini söylemişti. Ben hiçbiriyle tanışmadım.

Manic Street'çileri sevmemizde Galli olmalarının da payı var doğrusu, Galler esrarengiz bir yer gibi geliyor bize hep, hakikaten öyle mi?

Evet, tuhaf bir yer, acayip bir karanlığı var. Ben de çok severim Galler'i, daha geçenlerde bir albüm kaydettik orada. Derin bir melankolisi var o toprakların...

Geçenlerde BBC'de bir blues belgeseli

Mehmet Murat Somer'den yepyeni bir Best-Seller dizi. Şampanya Üçlemesi, HOLDİNG ile başlıyor... PODYUM ve KULİS ile devam edecek...

"Holdingin popüler başkanı aniden ölünce iktidar savaşı başlar. Başa kim geçecektir; sapkın kardeş, hırslı erkeksi yeğen, özürlü çocuklar, gayri meşru kızı? Bu savaşta şimdiye kadar üstü kapatılmış kirli dosyalar açılacak... Bir İstanbul romanı."

EVEREST

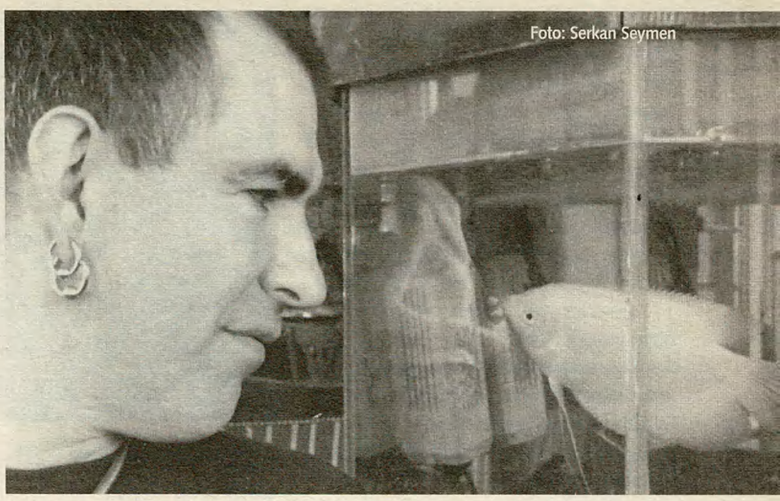
Foto: Serkan Seymen

vardı, stüdyoda da ünlü blues'cular çalıyordu; solist Tom Jones'du, "Gal Kaplanı" meğer şahane bir blues'cuymuş...

Vaktiyle birlikte bir plak yapmıştık Tom Jones'la, şahane bir ses, muhteşem bir şarkıcı. Onu çok iyi tanıdığımı söyleyemem, sadece birkaç gün geçirdik beraber, ama gördüğüm kadarıyla acaip kıyak bir herif... Bana, hayatta sadece iki amacı olmuş gibi geliyor: Sevişmek ve şarkı söylemek. Şarkı söylemeyi müthiş ciddiye alan bir adam. Sürekli su içer sesini korumak için. Şarkı söylemek için yaşıyor adeta.

Blues'cu tarafını bilmiyorduk doğrusu...

Kökeni blues'dur. Blues söyleyerek başlamıştı şarkıcılığa, sonra kabare tarzına yöneldi, sonra da piyasaya... Piyasa işleriyle ünlü oldu, zengin oldu, ama gönlü hep blues'daydı. Bir düet yapmıştık onunla, Rolling Stones'un "Gimme Shelter"ını söylemiştik. Albümümüz için Londra'da yaptığımız kayıtları alıp Los Angeles'a gitmiştim, prodüktörümüz oradaydı. Ve Tom Jones'la stüdyoya girdik. Şarkıyı okuduktan sonra bana döndü, "nasıl oldu?" diye sordu. İnsan şaşırıyor, düşünsenize, Tom Jones "nasıl, becerdim mi?" diye soruyor. Şaheser söylüyordu. Bizim grubu pek tanımıyordu, "solist sen misin?" dedi, sonra da düet yapmayı teklif etti. Ve karşılıklı "Gimme Shelter"ı söyledik. İşi bitmişti, bunu yapması gerekmiyordu, ama şarkı söylemekten büyük zevk alıyor. Tabii benim de onunla şarkı söylemiş olmaktan memnuniyet duyacağımı biliyordu. Çok cömert bir insan. Maalesef o düetin kaydı kayboldu, ama benim için unutulmaz bir anıdır.

Joe Strummer'la hiç takıldınız mı?

Hayır, onunla tanışmadım. Ama birçok ortak ahbabımız var. Çok hikâyesini dinledim.

O hikâyelerin bıraktığı izlenim nasıl?

(uzun bir suskunluk) Nereden başlayacağımı bilemiyorum.

Ankara'dan başlayabiliriz, doğum yeri orası...

Öyle mi? Ondan haberim yoktu, ama babasının görevi nedeniyle epey ülke dolaştığını biliyordum. Punk, ilk ortaya çıktığında çok yereldi, çok İngilizdi. Strummer hiç öyle olmadı. Diplomat çocuğuydu ne de olsa, dünyanın küçük olmadığını biliyordu. İngiltere'de birçok insan bunun farkında değildir, ada insanları sonuçta. Strummer'ın sesini çok severim, tuhaf bir romantizmi var çünkü. Punk alemi ikiye ayrılmıştır hep: Sex Pistols'cılar ve Clash'çiler. Sex Pistols dünyevî, Clash romantikti, romantik ve devrimci. Benim tercihim en başından beri Clash'ti tabii.

Asıl favoriniz The Rutts'tı ama galiba...

Evet, hayatımı değiştiren Rutts oldu. Hiç Clash konserine gitmedim, sadece bir defa bir protes-

The Rutts'ı 1979'da seyrettim, bir pub'da. Ve hakikaten hayatım değişti. Plaklarını beğendiğim için konserlerine gitmiştim. Konser bittiğinde hayatımın geri kalanında ne yapacağımı biliyordum.

to gösterisinde dinlemiştim onları, ama uzaktaydım, doğru dürüst görememiştim. 1977-78 filandı galiba... The Rutts'ı 1979'da seyrettim, Bradford'da bir pub'da. Ve hakikaten hayatım değişti. Plaklarını beğendiğim için konserlerine gitmiştim. Konser bittiğinde hayatımın geri kalanında ne yapacağımı biliyordum.

Tom Jones'un kökeninin blues olduğunu söylediniz, sizin kökeniniz ne?

Soul... Her tür müziği dinlerim, severim, eskileri, yenileri... Sevmediğim bir müzik türü yoktur. Ama sonuçta hep 60'ların soul'una dönerim, benim kökenim orasıdır.

New Model Army dendiğinde herkesin aklına punk geliyor...

Soul'u olmayan rock müziğinin özeti şudur: Tekdüze, sıkıcı ritm. Punk geleneğinin bir kanadı ritmi boşlar, davul koşturur durur, bas da pek bir şey yapmaz. New Model Army'nin ise alâmet-i farikası ritmdir. Davul ve bas başroldedir. Bizim müziğimizin en çok sevdiğim tarafı ritmleridir.

Clash'in "Sandinista"sı da davul ve basın başrolde olduğu bir albüm...

Punk ilk çıktığında arzuyu, tutkuyu vurguluyordu, işin teknik tarafı taliydi. Fakat giderek hız ve gürültüden ibaret bir müzik haline geldi ve genel olarak çirkinleşti. Clash hiçbir zaman o türden bir punk grubu olmadı. "Sandinista" bir dünya müziği albümüdür. Herkes Mick Jones'un büyük gitarist olduğunu söyler, doğrudur da, ama Clash'i büyüleyici yapan ritmleridir. Rolling Stones için de aynı şey geçerli, Keith Richards'a maledilir Stones'un sihri, ama asıl sihir ritmlerdedir.

Keith Richards'ın riff'leri de sihirli değil mi? Ona "riffoloji doktoru" denmesi boşuna değil herhalde...

Doğru, bir riff dahisidir Keith. Toplam dört riff'i vardır, ama onlar da rock'un "kare as"ıdır... Neil Young, "bütün gruplar ya Beatles'tır ya Rolling Stones" demişti, bence de öyle.

Bu durumda New Model Army, Stones oluyor herhalde...

Beatles olmadığımız kesin, Beatles'ı hiç sevememişimdir. *(gülüyor)*

En çok sevdiğiniz Stones şarkıları hangileri?

"Wild Horses", "Heartbreaker", "Ten Thousand Light Years From Home", Joujouka müzisyenleriyle kaydettikleri "Continental Drift", "The Last Time"...

"Black and Blue" albümünden sevdiğiniz şarkı yok mu?

"Fool To Cry"... O şarkıya bayılırım. Stones çok şeker, duygusal şarkılar yapmayı da becerebilen bir grup. Beatles hayatta "Fool To Cry"ı yapamazdı, o şarkı Beatles'ın elinde berbat bir şey olurdu. *(Yanımızda götürdüğümüz Express'in kapak spotundaki "Tarık Ali" ibaresi gözüne takılıyor)*

Tarık Ali'ye aşinalığınız var mı?

Kim olduğunu biliyorum sadece, kitaplarını okumuş değilim.

Stones'un "Street Fighting Man"inin esin kaynağı Tarık Ali...

Bunu bilmiyordum. Rolling Stones'un sosyalist içgüdüleri vardı, Mick Jagger zaman içinde kaybetti onu, ama Keith'de hâlâ var o duygu. Zaten Stones demek Keith demek bence.

Jagger'a haksızlık olmuyor mu?

Jagger biraz Blair gibi. Kibirine yenik düşüp ruhunu kaybetti.

Peki bu Blair'den nasıl kurtulacağız? İşçi Partisi, Britanya, dünya Blair'den nasıl kurutulur?

Zaman her şeyin ilacı. *(gülüyor)*

Ama bu seçimleri de alacak gibi ve bu da 2009'a kadar iktidarda demek...

Seçimleri kazanacağından o kadar emin olmayın. Britanya'da da öyle bir hava var, ama bence Blair'in seçimleri alması pek kolay değil. Geleneksel taban liberal demokratlara kayabilir. Ben de hayatım boyunca İşçi Partisi'ne oy vermiştim, ama geçen seçimlerde liberal demokratlara verdim. Dolayısıyla Blair'in kazanacağından çok emin olmayın.

Niye liberal demokratlara verdiniz?

Çünkü programları İşçi Partisi'nden daha soldaydı. İşçi Partisi o kadar sağa kaydı ki, liberal demokratlar solda kaldı. Ayrıca Blair içimi döndürüyor.

Londra belediye başkanı Ken Livingstone –Kızıl Ken– hakkında iyi şeyler duyuyoruz, onun İşçi Partisi'nin başına geçmesi gibi bir ihtimal var mı orta vadede?

O zayıf ihtimal. Onunla tanıştım, çok şen şakrak bir herif.

Londra'da, mart ortasında, Irak işgalinin yıldönümü dolayısıyla yine büyük bir savaş karşıtı gösteri olacak herhalde...

Herhalde, savaş öncesinde bir milyon insan yürümüştü. Britanya tarihinin en büyük kitle gösterisiydi. Bu sene daha büyük bir katılım olabilir.

Geçen seferkine katılmış mıydınız?

Tabii ki. Gösterileri, yürüyüşleri severim. Bir şeyleri değiştirdiği için değil. İnsanın büyük bir kalabalığın parçası olduğunu görmesi güzel bir duygu. Konserler de öyle değil mi? Birçok insanla aynı duyguları paylaştığını görürsün. Burada noktayı koyalım, konserden sonra devam edelim, birkaç da bira içeriz...

Söyleşi: ***Yücel Göktürk - Merve Erol***

Gilles Deleuze

Spinoza
Pratik Felsefe

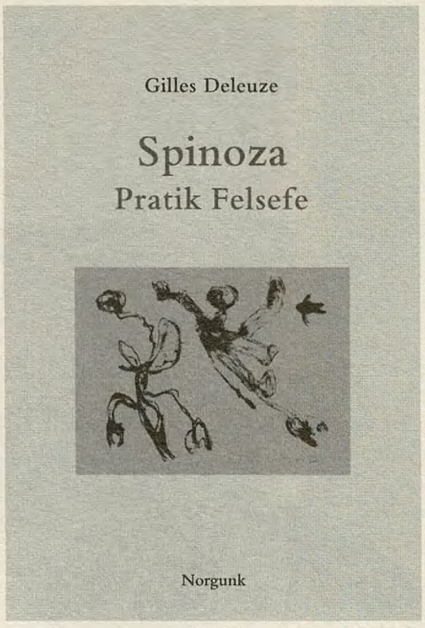

Ethica zorunlu olarak bir sevinç etiğidir:
Tek değerli olan, tek kalıcı olan,
ve bizi eyleme ve eylemin kutluluğuna yaklaştıran şey sevinçtir.
Kederli tutku daima yetersizlikten kaynaklanır.

G.D.

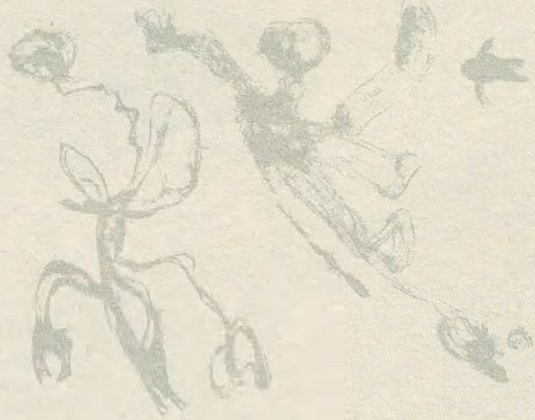

Norgunk Yayıncılık
AG 116 Selçuklar Sokak 35 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 351 83 24
www.norgunk.com / info@norgunk.com

Bob Dylan

Toprağı bol olsun, John Lennon "God" şarkısında, inanmadıklarını bir bir sayıp dökerken listeye Zimmerman'ı da dahil etmişti. Biz de Zimmerman'la Dylan'ı ayrı tutmuştuk hep. Zimmerman bir soru işaretiydi, Dylan'aysa imanımız tamdı. Hatıratının ilk bölümü olan "Chronicles 1"i okuduğumuzda Zimmerman'a da taptık. Ömrü vefa edip bu kitabı okusaydı, Lennon da "I don't believe in Zimmerman" dizesinin üstünü karalardı herhalde. Meğer Zimmerman Dylan en güzel şarkısını sona saklıyormuş. "Chronicles 1"den yaptığımız derlemeyi huzurlarınıza getiriyoruz...

Ben Başka Biridir

2002'nin ağustosunda Newport Folk Festivali'nde

Kuzenim Rennie'yle çok yakındık. Birlikte büyümüş, aynı bisiklete binmiştik. Başka kentlerde çalmaya gitiğimde benimle beraber gelirdi. Hatta bana konserlerimde giymem için afili bir gömlek dikmişti. Bir defasında bana, özellikle komşu kentlerde çaldığımda neden başka bir isim kullandığımı sormuştu. Yoksa insanların kim olduğumu bilmelerini istemiyor muydum? "Elston Gunn kim?" diye sordu. "O sen değilsin, öyle değil mi?"

"Ah" dedim, "yakında görürsün". Elston Gunn, geçici olarak kullandığım bir isimdi. Baba evinden ayrılır ayrılmaz kendime kısaca Robert Allen demeye başladım. Bana göre ben oydum –annemle babam bana o ismi koymuşlardı. Kulağa bir İskoç kralının adı gibi geliyordu ve bu hoşuma gidiyordu. Kimliğimin sadece küçük bir kısmı Robert Allen'ın dışında kalıyordu.

Daha sonra, David Allyn adlı bir saksofoncu hakkında Downbeat dergisinde okuduğum bir yazı kafamı karıştırdı. O müzisyenin "Allen" olan adını "Allyn" diye yazmış olmasından şüphelendim. Sebebini anlayabiliyordum. "Allyn" daha egzotik, daha gizemli duruyordu. Ben de aynısını yapacaktım. Robert Allen, Robert Allyn olacaktı.

Fakat kısa bir süre sonra, tesadüfen Dylan Thomas'ın birkaç şiirini okudum. Dylan ve Allyn'ın telaffuzu birbirine çok yakındı. Robert Dylan. Robert Allyn. Karar veremiyordum. D daha güçlü bir harfti. Ama Robert Dylan, ne görünüş ne de ses olarak Robert Allyn kadar iyiydi. Herkes bana Robert ya da Bobby diye hitap edegelmişti, ama Bobby Dylan fazla rüküş duruyordu. Ayrıca, Bobby Darin, Bobby Vee, Bobby Rydell, Bobby Neely ve daha pek çok Bobby vardı ortalıkta. Bob Dylan, göze ve kulağa Bob Allyn'dan daha iyi geliyordu. Twin Cities'de adımı ilk sorduklarında, hiç düşünmeden, içgüdüsel ve otomatik olarak "Bob Dylan" çıktı ağzımdan. Artık bana Bob denmesine alışmam gerekiyordu. Daha önce kimse bana böyle hitap etmemişti, Bob dediklerinde beni kastettiklerini anlamam biraz zaman aldı.

İmlâ önemlidir. Robert Dillon'la Robert Allyn arasında bir tercih yapmak zorunda olsaydım, Robert Allyn'ı tercih ederdim, çünkü yazımı daha güzel duruyor. Bob Allyn bana uymazdı, ikinci el otomobil satıcısı ismi gibi.

Dylan'ın (Thomas) asıl adının Dillon olduğundan şüpheleniyorum, o da adının yazımını değiştirmiş bence.

Ama, bunu kanıtlamam mümkün değil.

Joe Hill kimdi?

Kendi şarkılarımı yazma fikri ne zaman doğdu, bilemiyorum. Dünyayı hissedişimi tarif etmek için söylediğim folk şarkılarının sözleriyle mukayese edilebilecek ya da onlara yaklaşabilecek şeyler çıkaramazdım. Galiba tedricî bir şey bu. Günün birinde yataktan kalktığında şarkı yazma ihtiyacı duyduğuna karar vermiyorsun. Özellikle de şarkıcıysan ve dolayısıyla birçok şarkı biliyorsan ve her gün yenilerini öğreniyorsan. Bir şeyi dönüştürmek için fırsatlar doğabilir –o "şey", halihazırda mevcut olan, fakat henüz dönüştürülmemiş olan bir şeydir. Başlangıç noktası, o andır belki de. Bazen kendi tarzında bir şeyler yapmak istiyorsun, o sisli perdenin arkasında ne olduğunu bizzat görmek istiyorsun. Şarkıların yaklaştığını görüyorsun ve onları içeri davet ediyorsun gibi bir şey değil. O kadar kolay değil. Hayatı, gerçekliği sollayan şarkılar yazmak istiyorsun. Başına gelen tuhaflıklar hakkında, tanık olduğun acayiplikler hakkında bir şeyler söylemek istiyorsun. O şeyleri bilmen, onları anlaman gerekiyor öncelikle, sonra da o eşiği geçmek lazım. Eski tüfeklerin şarkılarındaki o tüyler ürpertici kesinlik küçümsenecek şey değil. Bazen bir şarkı duyuyorsun ve zihnin ileri doğru sıçrama yapıyor. O şarkıda senin aklından geçenlere benzeyen motifler görüyorsun. Benim için "iyi" ve "kötü" şarkılar yoktur, iyi şarkıların farklı biçimleri vardır sadece.

Bazı şarkılar gerçek öykülerdir. Bir zamanlar "I Dreamed I Saw Joe Hill" diye bir şarkı vardı ortalıkta. Joe Hill'in gerçek ve önemli biri olduğunu biliyordum, ama kim olduğunu bilmiyordum, Folklor Merkezi'ndeki Izzy'ye sordum. Arka odaya gidip bana bir takım broşürler getirdi, okumam için verdi. Okuduklarım bir gerilim romanı gibiydi. Joe Hill İsveç kökenli bir göçmendi, Amerika - Meksika savaşında savaşmıştı. Sade ve yoksul bir hayat sürmüştü, 1910'lu yıllarda, batıda sendikacılık yapmıştı. Kapitalizmin ücret sistemini ortadan kaldırmak isteyen mesihvari bir kişilikti. Motor tamircisi, müzisyen ve şairdi. Ona işçilerin Robert Burns'ü deniyordu. Joe "Pie In The Sky" diye bir şarkı yazmıştı, Woody Guthrie'nin selefiydi. Bilmem gereken bunlardı. Ortada somut bir delil olmaksızın bir cinayetten hüküm giymiş ve Utah'ta kurşuna dizilmişti. Hayat hikâyesi yoğun ve derindi. Amerikan işçi sınıfının militan kesimi olan Wobblies'in örgütçülerindendi.

Ülkenin dört bir yanındaki işçiler –madenciler, mezbaha işçileri, tabelacılar, nalbantlar, badanacılar, tayfalar, demir işçileri– Joe'ya hayrandı. Onları örgütlüyor, hakları için mücadele ediyor, yoksulların, mağdurların, en düşük ücretleri alan ve en kötü muamelelere maruz kalan işçilerin esenliği için hayatını tehlikeye atıyordu. Onun öyküsünü okuduğunuzda ortaya çıkan kişiliğiydi, bir marketi soyup kasiyerini öldürmeyeceğini görüyordunuz. Öyle bir şey yapacak insan değildi. Hayatında yaptığı her şey, onur ve adalet adınaydı.

Ondan nefret eden siyasetçilere ve sanayicilere göreyse, bir kanun kaçağı ve toplum düşmanıydı. Yıllarca ondan kurtulmanın bir fırsatını kollamışlardı. Ve daha mahkeme başlamadan suçlu ilan edilmişti.

1915'te, büyük Amerikan şehirlerinde –Cleveland'da, Indianapolis'te, St. Louis'de, Brooklyn'de, Detroit'te ve birçok başka yerde, nerede işçiler ve sendikalar varsa– Joe Hill lehine yürüyüşler, gösteriler düzenlenmişti. O kadar seviliyordu. Hatta ABD Başkanı Woodrow Wilson, Utah'taki mülkî amirlerden Joe Hill davasına yeniden bakmaları için girişimde bulunmuş, ancak Utah valisi, Wilson'ın çabasını umursamamıştı. Joe Hill, ölümünden önce, "küllerimi Utah haricinde bir yere serpin" demişti.

Bu olaydan kısa bir süre sonra "Joe Hill" şarkısı yazılmıştı. "Protest" denilen şarkılardan sadece birkaçını dinlemiştim o zamana kadar. Leadbelly'nin "Bourgeois Blues"u, Woody'nin "Jesus Christ"ı ve "Ludlow Massacre"ı, Billie Holiday'in "Strange Fruit"u ve birkaçı daha. Bu şarkıların hepsi "Joe Hill"den daha iyiydi. Vaazvari ve tek boyutlu olmayan protest şarkı yazmak zor iştir. İnsanlara, kendilerinin farkında olmadığı bir yönlerini göstermek gerekir. "Joe Hill" şarkısı buna yaklaşamıyordu bile. Ama bir şarkıyı esinlendirecek birisi varsa, o da Joe'ydu. Joe'nun gözlerinde ışık vardı.

O şarkıyı ben yazsaydım, onu başka türlü –Casey Jones veya Jesse James gibi– ölümsüzleştirirdim diye hayaller kurdum. Yapılması gereken oydu. Şarkıyı iki türlü düşündüm. Biri, "Küllerimi Utah Haricinde Bir Yere Serpin" adını taşıması ve onu şarkının nakaratı yapmaktı. Diğeri ise "Long Black Veil"deki gibi yapmaktı; bir adam mezardan seslenıyor, toprağın altından gelen bir şarkı... Üzerinde düşündükçe, "Long Black Veil"in Joe Hill'in bizzat yazmış olabileceği bir şarkı olduğuna hükmettim, bu pekâlâ onun son şarkısı olabilirdi.

Joe Hill için bir şarkı yazmadım. Nasıl yazacağımı düşündüm, ama yazmadım. Herhangi bir kıymet-i harbiyesi olan ilk şarkımı Woody Guthrie için yazdım.

Belafonte örneği

Harry Belafonte ülkenin en iyi baladcısıydı ve herkes bunu biliyordu. Büyüleyici bir sanatçıydı, şarkıları aşıklara ve kölelere, azizlere ve günahkârlara ve çocuklara dairdi. Repertuarında bir sürü eski folk şarkısı vardı, ayrıca Kingston Trio'nunkilere kıyasla çok daha geniş dinleyici topluluklarına hitap edebilecek şekilde düzenlenmiş Karayip halk şarkıları söylerdi. Harry, folk şarkılarını doğrudan Leadbelly ve Woody Guthrie'den öğrenmişti. "Belafonte Sings Of The Caribbean" adlı albümü bir milyondan fazla satmıştı. Aynı zamanda bir film yıldızıydı, Elvis gibi değildi ama, otantik bir kabadayıydı, Marlon ya da Rod Steiger gibiydi. "Odds Against Tomorrow" adlı filmde bir aktör olduğunu, Harry Belafonte olduğunu unutuyordunuz. Perdedeki varlığı ve görkemi öyle bir etki uyandırıyordu. Harry, Valentino gibiydi. Konserleri gişe rekorları kırıyordu. Tıklım tıklım dolu bir Carnegie Hall'da çalıyor, ertesi gün konfeksiyon işçilerinin yürüyüşüne katılıyordu. Harry için farketmiyordu. İnsan insandı. Belafonte'nin idealleri vardı ve herkese insan ırkının bir parçası olduğumuzu hissettiriyordu. Onun kadar sınırları aşan bir sanatçı hiç olmamıştı. Herkese cazip geliyordu; çelik işçilerine, senfoni dinleyicilerine, süslü püslü hanımlara, hatta çocuklara –herkese. Harry, o nadir rastlanan yeteneğe sahipti. Bir seferinde, televizyonda şarkı söylemek istemediğini, çünkü o küçük ekranın müziğini yansıtamayacağını söylemişti. Muhtemelen haklıydı, onunla ilgili her şey devasaydı. Ortodoks folkçuların Harry'yle araları iyi değildi. Ama Harry onları hiç iplemiyordu, bir defasında kamusal bir duyuru yaparcasına "bütün folkçular yorumcudur" demişti. İfade vermeye çağrılmış biri gibi bunun kayıtlara geçirilmesini istemişti sanki. Pop şarkılarından nefret ettiğini de söylemişti. Harry'yle birçok bakımdan özdeşlik kuruyordum. Vaktiyle, dünyaca ünlü Copacabana kulübünün kapısından rengi nedeniyle geri çevrilmiş, yıllar sonra aynı yerde assolist olarak sahneye çıkmıştı.

İnanılır gibi değildi ama, ilk profesyonel işim Harry'nin bir albümünde olmuştu: "Midnight Special"da armonika çalmıştım. Yıllar boyunca hafızamda en canlı kalan kayıt seansı oydu, kendi kayıtlarım bile zihnimden silinip gittiği halde. Belafonte'nin yanında kendimi kutsanmış gibi hissetmiştim. Harry etrafına büyüklük saçan nadir şahsiyetlerden biriydi, insan onun büyüklüğünden bir parçanın kendisine bulaşmasını umuyordu. Saygı uyandıran bir adamdı. Kolay yolu seçebileceği halde seçmediğini biliyordunuz.

> Harry Belafonte, tıklım tıklım dolu bir Carnegie Hall'da çalıyor, ertesi gün konfeksiyon işçilerinin yürüyüşüne katılıyordu. Harry için farketmiyordu. İnsan insandı.

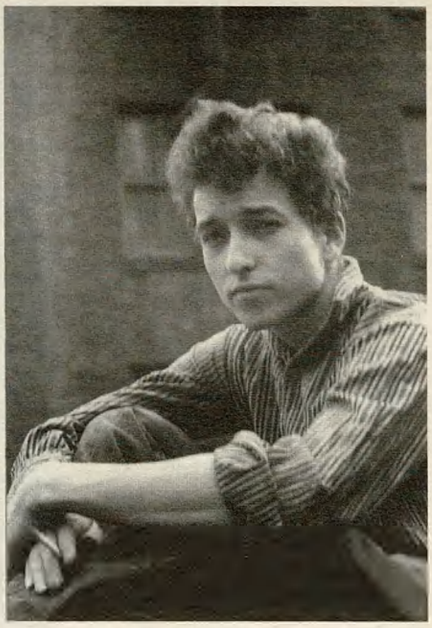

İç savaş neyin nesiydi?

Paul Clayton'la Ray (Gooch) bazen sabaha kadar sohbet ederdi, kahve ve konyak eşliğinde. Ben de sırtımı duvara yaslar, gözlerimi kapatıp onları dinlerdim. Sesleri başka bir dünyadan geliyor gibi olurdu. Köpeklerden, balık tutmaktan, orman yangınlarından, aşktan, monarşilerden ve iç savaştan konuşurlardı. Ray'e göre, kölecilik bir şerdi ve zaten eninde sonunda ortadan kalkacaktı, Lincoln'le veya Lincoln'süz. Bunu ilk duyduğumda esrarengiz ve kötücül bir laf gibi gelmişti. Ama Ray öyle diyorsa öyleydi. İç savaşa dair bütün bildiğim, savaşın eyaletlerin egemenlik hakları nedeniyle çıktığı ve köleciliğe son verdiğiydi. Ray'in yorumu tuhaf gelmiş, kafamı kurcalamaya başlamıştı.

Meseleyi Dave Van Ronk'a sordum. Siyasî konularda çok bilgiliydi, "eyaletlerin egemenlik hakları" hakkında o ne düşünüyordu? Van Ronk, sosyalist cennetler ve politik ütopyalar –burjuva demokrasileri ve Troçkistler ve Marksistler ve enternasyonal işçi hareketleri– hakkında günlerce konuşabilirdi, bu konuları avucunun içi gibi biliyordu, ama "eyaletlerin egemenlik hakları" lafı ona neredeyse komik gelmişti. "İç savaş köleleri azad etmek için yapıldı, bunun esrarengiz bir tarafı yok" dedi. Van Ronk'un her konuda kendine has bir bakış açısı vardı. "Bak birader, o güneyli elit baronlar kendi iradeleriyle bütün kölelerini azat etselerdi bile değişen bir şey olmazdı. Yine güneye gidip onları yere serer, topraklarını işgal ederdik. Bunun adı emperyalizmdir."

Van Ronk, meseleye Marksist açıdan bakıyordu: "İç savaş, birbirine hasım iki ekonomik sistem arasındaki büyük bir muharebeydi."

Ray'in, Jerry Lee Lewis ya da evangelist Billy Graham'ınkiler gibi dalgalı sarı saçları vardı –vaizlerin saçlarından yani. Erken rock'n'roll şarkıcılarının taklit etmeye çalıştığı türden bir saç stili. Ray bir vaiz değildi, ama olabileceğini biliyordu, komikti de. Çiftçilere vaaz verecek olsa, "aşk tohumları ekerseniz, hidayete ermenin harmanını kaldırırsınız" dermiş. İşadamları için düşündüğü vaaz da şöyleydi: "Sevgili abilerim, ablalarım, günah ticaretinden kâr edilemez. Ebedî hayat alınıp satılamaz." Ray'in herkes için bir vaazı vardı. Ray bir güneyliydi, ama bununla övünmezdi, köleciliğe karprotesto ettiğinden daha fazla bir şeyi protesto etmiyordum. Woody'yi hiçbir zaman bir protest şarkıcı olarak görmemiştim. Dinlediğim şeyler isyan şarkılarıydı ve beni hakikaten duygulandıran onlardı.

Hudson Street'teki White Horse Tavern adlı İrlanda barında gece boyunca country baladları ve yeri göğü inleten isyan şarkıları söylenirdi. İsyan şarkıları ciddi işlerdi. Dili çarpıcı ve provokatifti –kelimeler hareket halindeydi ve büyük bir hazla söyleniyordu. İsyan şarkıcısının gö-

> Yeniyetmeliğimde, Ritchie Valens'in içinde "esrarengiz Türkler ve semadaki yıldızlar" dizesi olan "In A Turkish Town" adlı şarkısını söylerdim.

şıydı: "Kölecilik başladığı anda ilga edilmeliydi. Şeytanî bir şeydir. Köle emeği, özgür işçinin düzgün bir hayat sürmesini imkânsız kılar. İmha edilmesi gerekiyordu."

İsyan şarkıları

Greenwich Village folk kulüpleri, barlar ve kahvelerle doluydu. Oralarda çalan müzisyenler eski folk şarkıları, kır blues'ları ve dans melodileri söylerdi. Tom Paxton ve Len Chandler gibi kendi şarkılarını yazanlar çok azdı. Onlar da eski melodilere yeni sözler yazdıkları için kabul görüyorlardı. Len de, Tom da konulu şarkılar yazarlardı –gazete haberlerinden çıkarırlardı şarkılarını. Konulu şarkılar, protest şarkılar değildi. "Protest şarkıcı" diye bir terim yoktu. "Şarkıcı - şarkı yazarı" terimi de "protest şarkıcı" gibi namevcuttu. "Muhalif şarkılar" diye bir terim vardı, ama o da çok nadir kullanılırdı. Yıllar sonra, kendimi protest bir şarkıcı olarak görmediğimi, bunun bir çarpıtma olduğunu izah etmeye çalıştım. Woody Guthrie şarkılarının zünde bir ışık olurdu, olması gerekirdi. O şarkılara vurgundum, dinledikten sonra uzun süre kulağımda yankılanırlardı. Onlar protest şarkılar değildi, isyan baladlarıydı. Basit, melodik bir aşk şarkısında bile isyan köşede bekliyor olurdu.

Tarz değiştirmeyi düşünmeye başlamıştım. Ama Amerika ortamı, İrlanda ortamından farklıydı. Yolumu aydınlatacak kadim bir fener bulmam lazımdı. Ne tür şarkılar yazmak istediğimi kavramıştım, sadece nasıl yazacağımı henüz bilmiyordum.

Kütüphane günleri

O zamanlar her şeyi hızlı yapıyordum. Hızlı düşünüyordum, hızlı yiyordum, hızlı konuşuyordum, hızlı yürüyordum. Şarkılarımı bile hızlı söylüyordum. Söyleyecek lafı olan şarkılar yazmak istiyorsam, zihnimi yavaşlatmam gerekiyordu.

Neyin peşinde olduğumu kelimelere dökemiyordum ama, New York Halk Kütüphanesi'nde ilkesel bir arayışa başladım. Üst kattaki okuma odalarından birinde, 1855'ten 1865'e dek gündelik hayatın nasıl olduğunu görmek için dönemin gazetelerini mikrofilm üzerinden okumaya koyuldum. Chicago Tribune, Brooklyn Daily Times, Memphis Daily Eagle, Cincinnati Enquirer... Başka bir dünya gibi değildi, kölecilik de tek mesele değildi. Reform hareketleri, kumar aleyhtarı girişimler, artan suç oranı, çocuk işçiler, köle ücreti uygulayan fabrikalar, dindarlaşma... Memphis'te, New Orleans'da ayaklanmalar, New York'ta çıkan çatışmalarda 200 ölü. Sebep: Metropolitan Opera Sarayı'nda bir Amerikalı oyuncunun yerini bir İngiliz oyuncunun alması. Köle emeği aleyhtarları, Cincinnati, Buffalo ve Cleveland'da kalabalıkları galeyana getiriyor. İddiaları şu: Güney eyaletleri hakimiyet kazanırsa, kuzeyli fabrikatörler ücretli işçilerin yerine köleleri çalıştırmaya mecbur bırakılacak. Lincoln, 1850'lerin sonuna doğru ortaya çıkıyor. Kuzey basınında ona babun ve zürafa benzetmeleri yapılıyor, bir sürü karikatürü yayınlanıyor. Kimse onu ciddiye almıyor. Bugünkü baba figürü haline geleceğini öngörmek imkânsız. Coğrafî ve dinî ideallerle birleşmiş insanların birbirinin azılı düşmanı haline gelmesini anlamak mümkün değil. Kadınlara yapılanlar yüz kızartıcı. Çiftliklerde çocuklarıyla birlikte açlığa terkediliyorlar. Acı sonsuz, ceza ebediyete kadar sürecek gibi... Zaman kavramı da farklı. Güneyde güneşin doğuşu, yükselişi ve batışı, kuzeyde ise saatler belirliyor hayatı. Fabrika düdükleri, ziller ve çanlar. İç savaş, iki tür zaman arasındaki bir muharebe aynı zamanda. Fort Sumter'da ilk kurşunlar atıldığında köleciliğin kaldırılması diye bir konu yok. İnsan bir tuhaf oluyor. Benim yaşadığım çağ o çağı andırmıyor, fakat esrarengiz ve geleneksel bir biçimde andırıyor da. Azıcık değil, çok.

Ho Şi Min ve Jean Genet

Len Chandler'la Gaslight'ta sahne aldığımız günlerde ahbap olmuştuk. Len, klasik müzik eğitimi almış Ohio'lu bir müzisyendi. Hayatı ciddiye alan bir insandı, karısıyla birlikte yoksul çocuklar için bir okul açmak için uğraşıyordu. Konulu şarkılar yazardı ve esin kaynağı olarak gazeteleri kullanırdı. Birlikte kahve içmeye gider, tezgahın üzerinde bırakılmış gazetelere bakardık, şarkılaştırılacak haberler var mı diye. New York Halk Kütüphanesi'ndeki gazetelerden sonra bunlar tatsız tuzsuz geliyordu.

Gündemde Fransa vardı, Sahra çölünde bir atom bombası patlatmışlardı. Fransa, yüz yıllık sömürgecilik döneminden sonra Vietnam'dan kovulmuştu. Fransızlardan sıtkı sıyrılmıştı Ho Şi Min'in. Başkent Ha-

noi'u "genelev cenneti bir oryantal Paris" haline getirmişlerdi. Ho, Fransızların kıçlarına tekmeyi yapıştırmıştı, ihtiyaçlarını Bulgaristan ve Çekoslovakya'dan tedarik ediyordu. Fransa, Vietnam'ı yıllarca yağmalamıştı. Basına bakılırsa, Hanoi köhne ve kasvetli bir şehirdi. İnsanlar biçimsiz Çin ceketleri giyiyordu, kadınları erkeklerden ayırmak mümkün değildi. Herkes bisiklete biniyordu. Gazeteler Vietnam'ı çivisi çıkmış bir yer olarak gösteriyordu. Vietnamlıların düzeltilmeye ihtiyaçları vardı, Amerikalıların oraya gönderilmesi gerekiyordu.

Kullanılan dil ve etiketler çıldırtıcıydı. Bir insan başarılı olabilmek için acımasız bir bireyci olmak zorundaydı, ama sonra da bir ayar yapmalıydı. Konformist olması gerekiyordu. Göz açıp kapayana kadar, acımasız bir bireycilikten konformizme geçiliyordu.

Len ve ben bunun ahmaklık olduğunu düşünüyorduk. Gerçeklik o kadar basit değildi ve herkes onu kendi meşrebine göre göğüslemek durumundaydı. O sıralarda Jean Genet'nin "Balkon" adlı oyunu sahneleniyordu. Oyunda dünya, kaosun hükmettiği devasa bir genelev olarak temsil ediliyordu. Oyunda, insan yalnızdı ve anlamsız bir evrende terkedilmişti.

"Balkon"un güçlü bir odağı vardı ve iç savaş dönemine ilişkin okuduklarıma bakılırsa, bu oyun pekâlâ yüz yıl önce de yazılmış olabilirdi. Yazacağım şarkılar da öyle olmalıydı. Modern fikirlere ayarlanmış olmamalıydı.

Bir Türk şehrinde

Van Ronk'ta kalmadığım günlerde, genellikle Ray'e misafir oluyordum. Sabaha karşı o karanlık merdivenleri tırmanıp içeri girer, kapıyı arkamdan sessizce kapatır, kanepeye kıvrılırdım. Ray haybeci biri değildi, ne düşündüğünü ve onu nasıl ifade edeceğini bilirdi. Gündelik hayatın ıvır zıvırı onu ırgalamazdı. Gerçekliği kavrayışı acayip ışıltılıydı. Bazen çok uçta yorumlar yapardı. Bir defasında, Kennedy'nin Katolik olduğu için başkanlık dönemini tamamlayamayacağını söylemişti. Bunu söylediğinde, bana "Papa Yahudilerin kralıdır" diyen ninemi hatırlamıştım. Ninem Duluth'da otururdu, arka odasının penceresinden Superior gölü görünürdü. Ninemin bir bacağı yoktu, terzilik yapmıştı. Bazı haftasonlarında annemle babam beni Duluth'a götürüp birkaç günlüğüne nineme bırakırlardı. Esmer bir kadındı, pipo içerdi. Anne tarafım ise açık renk tenli, açık renk saçlıydı. Ninemin sesinde insanı büyüleyen bir aksan vardı, yüzündeki ifade hep kederliydi. Zor bir hayat yaşamıştı. Amerika'ya, güney Rusya'nın liman kentlerinden biri olan Odessa'dan gelmişti. Oraya Türkiye'den, antik çağda Yunanlıların Euxine dedikleri, Lord Byron'ın "Don Juan"da sözünü ettiği Karadeniz'in bir kıyı kenti olan Trabzon'dan gitmişti. Ailesi Türkiye'nin Ermenistan sınırındaki Kağızman'dandı, soyadları Kırgız'dı. Dedemin ailesi de aynı yöredendi, ayakkabıcılık ve deri işçiliği yaparlardı.

Ninemin ataları Kağızman'a İstanbul'dan göç etmişlerdi. Yeniyetmeliğimde, Ritchie Valens'in içinde "esrarengiz Türkler ve semadaki yıldızlar" dizesi olan "In A Turkish Town" adlı şarkısını söylerdim. O şarkı, Ritchie'nin o günlerde nedense herkesin dilinde olan "La Bamba"sından daha çok hitap ederdi bana. Annemin de Nellie Turk diye bir arkadaşı vardı ve çocukluğumda hep bizimle birlikteydi.

Ray'in evinde Ritchie Valens plakları yoktu, ne "Turkish Town", ne diğerleri. Genellikle caz ve klasik müzik dinlerdi. Bach'ın fügleri ve Berlioz senfonileri –Handel'in "Messiah"ı ve Chopin'in do majör "Polonez"i.

Polka dansları kan basıncımı yükseltmiştir hep. Benim canlı olarak dinlediğim ilk müzik polkaydı. Cumartesi geceleri tavernalarda polka grupları çalardı. Franz Lizst'in plaklarını da severdim. Bir piyanonun koca bir orkestra gibi çalabilmesine bayılırdım.

Woody'nin evrak-ı metrukesi

Woody Guthrie'yi düzenli olarak ziyaret etmeyi planlamıştım, ama bu giderek zorlaşıyordu. New Jersey'deki Greystone hastanesinde yatıyordu. Otobüsle birbuçuk saat çekiyordu. Sonra da dik bir tepeyi tırmanmak gerekiyordu. Ortaçağ şatolarını andıran, kasvetli ve ürkütücü, granit bir binaydı. Woody sigara götürmemi isterdi hep, Raleigh sigaraları. Genellikle öğleden sonraları kendi şarkılarını çalardım ona. Bazen belirli şarkıları dinlemek isterdi. "Rangers Command", "Do Re Mi", "Dust Bowl Blues", "Pretty Boy Floyd" ve "Gazap Üzümleri" filmini seyrettikten sonra yazdığı "Tom Joad". Bunlar ve başka birçok şarkısı ezberimdeydi.

Ziyaretlerimden birinde, Woody melodiye dökülmemiş bir koca kutu dolusu şarkısı ve şiiri olduğunu, onları Coney Island'daki evinin bodrumunda sakladığını, onları bana vermek istediğini, eğer istersem evine gidip karısı Margie'ye durumu anlatıp o kutuyu alabileceğimi söylemişti. Ve evinin tarifini vermişti.

Birkaç gün sonra metroya binip tarif ettiği gibi Brooklyn'in son durağında indim. Woody evini bulmamın kolay olduğunu söylemişti. Boş bir arazinin ötesinde bir sıra ev vardı. O tarafa yürümeye başladığımda bir bataklıktan geçmekte olduğumun farkına vardım. Dizime kadar suya batmıştım, fakat yürümeyi sürdürdüm. Nihayet öteki uca ulaştığımda pantolonum sırılsıklamdı, ayaklarım neredeyse hissizleşmişti. Sonuçta evi buldum, zili çaldım. Bir çocuk bakıcısı açtı kapıyı, Margie evde değildi. Woody'nin çocuklarından biri, sonradan profesyonel şarkıcı olan Arlo bakıcıya beni içeri almasını söyledi. Arlo 10-12 yaşlarındaydı, bodrumdaki elyazmalarından haberi yoktu. Israr etmedim, bakıcı durumdan rahatsız olmuş gibiydi. Biraz ısınacak kadar kaldıktan sonra, alelacele vedalaşıp yola koyuldum. Sırılsıklam botlarımla bataklığı geçip metroya ulaştım.

> Bono'da bir eski zaman şairi ruhu var ve onun yanında dikkatli olmak gerekiyor. Yer sarsılana kadar kükreyebilir. Gizli bir filozof aynı zamanda.

Kırk yıl sonra, o şarkı sözleri Woody'nin kızı Nora'nın direktifiyle Billy Bragg'e ve Wilco grubuna teslim edildi, melodiye dökülüp kaydedildi. Brooklyn'e o seyahati yaptığımda söz konusu sanatçılar henüz doğmamışlardı.

Malcolm X'in domuz tarifi

Mutfakta Malcolm X'in bir radyo konuşmasını dinliyordum. Neden domuz eti yememek gerektiğini anlatıyordu. Domuzun üçte birinin kedi, üçte birinin köpek, üçte birinin de sıçan olduğunu söyledi. Temiz bir hayvan değildi, dolayısıyla yememek gerekiyordu. Bazı şeylerin insanın zihnine çakılıp kalması çok tuhaf. O radyo konuşmasından yaklaşık on yıl sonra, Johnny Cash'in Nashville yakınlarındaki evinde yemekteydim. Başka bir sürü şarkı yazarı da vardı. Joni Mitchell, Graham Nash, Harlan Howard, Kris Kristofferson, Mickey Newberry, Joe ve Janette Carter ve Johnny'nin karısı June Carter.

Johnny'nin devasa şöminesi çıtırdıyordu. Yemekten sonra göl manzaralı oturma odasında yere oturup halka olduk. Her şarkı yazarı bir şarkı söyleyip gitarı yanındakine veriyordu. Gitarı devralan, genellikle kendinden öncekinin şarkısı hakkında bir yorum yapardı. Bunlar "12'den vurdun", "üç mısrada işi

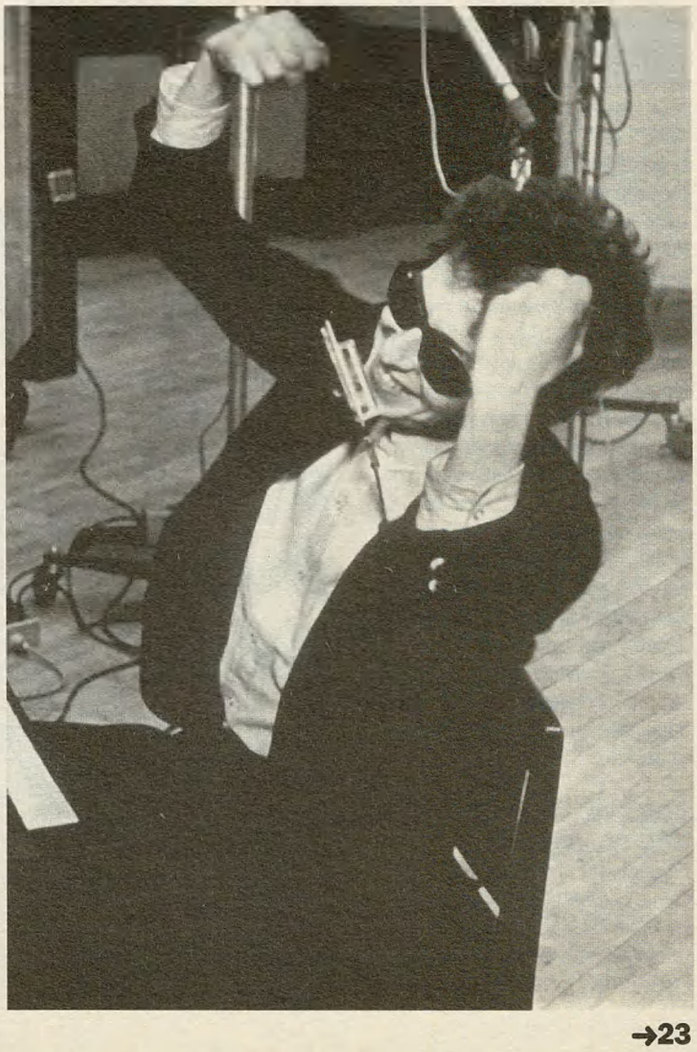

bitirdin", "bu şarkı başlı başına bir tarih" gibi iltifat cümleleri olurdu. Ben "Lay Lady Lay"i söyledim, sonra da gitarı Graham Nash'e verdim, bir yorum yapmasını bekleyerek. Çok geçmeden geldi o yorum. Joe Carter "sen domuz eti yemiyorsun, değil mi?" dedi. "Hayır efendim" dedim, "yemiyorum".
Joe, bu sefer "niye" diye sordu. O anda Malcolm X'in lafı geldi aklıma. "Kişisel bir şey" dedim, "üçte biri kedi, üçte biri köpek, üçte biri de sıçan olan bir hayvanı yemek bana doğru gelmiyor". Öyle acayip bir sessizlik oldu ki, pasta gibi dilimlenebilirdi. Sessizliği bozan Johnny Cash'in katıla katıla gülmesi oldu.

Sinatra: "Don't Think Twice"

New York'ta karımla birlikte Rockefeller Center'ın tepesindeki Rainbow'a Frank Sinatra Jr.'ı dinlemeye gittik. Neden ona ve neden "hip" aleminden birisine değil? Orada kimse bana askıntı olmayacağı için... Ve belki de Sinatra'yla arada bir bağ hissettiğim için. Hemen hemen aynı yaşlardaydık, aynı dönemin insanlarıydık. Her halükârda Frank kıyak şarkıcıydı. Babası kadar iyi olup olmadığı beni ilgilendirmiyordu. Kıyak şarkıcıydı. Gürleyen orkestrasını da seviyordum. Programını bitirdikten sonra masamıza geldi, bizimle birlikte oturdu. Benim gibi birinin onu dinlemeye gelmesine şaşırmıştı tabii. Ama onun şarkılarını gerçekten sevdiğimi görünce gevşedi, rahatladı ve benim birkaç şarkımı, özellikle "Blowin' In The Wind"i ve "Don't Think Twice"ı çok beğendiğini söyledi. Sonra da ne tür yerlerde çaldığımı sordu. O sıralarda kendimi emekliye ayırmış ve inzivaya çekilmiştim –bunu ona söylemedim. Sivil haklar mücadelesinden bahsetti, babasının o mücadelede aktif rol aldığını anlattı. Babası ezilenlerin safında olmuştu, çünkü kendisini ezilenlerden biri olarak görüyordu. Frank Jr. kafası çalışan bir adamdı ve sahte, yapıştırma duygusu uyandıran hiçbir hali yoktu. Yaptığı işin bir meşruiyeti vardı ve kim olduğunu biliyordu. Laf lafı açtı. "Ezilenlerden birinin orospu çocuğunun teki çıkması sana nasıl bir duygu verirdi?" diye sordu. "Bilmem" dedim, "herhalde iyi bir duygu vermezdi". Duvarları boydan boya kaplayan pencerelerden dışarı baktım, harikulâde bir manzaraydı. 60. katta başka bir dünya vardı.

Bono ve "Amerika'nın doğum yeri"

Bir gece, U2'nun solisti Bono ve başka dostlar bize yemeğe geldi. Bono'yla vakit geçirmek, bir trende yemek yemeye benziyor. Hep bir hareket hali, bir yere gidiyormuş duygusu... Bono'da bir eski zaman şairi ruhu var ve onun yanında dikkatli olmak gerekiyor. Yer sarsılana kadar kükreyebilir. Gizli bir filozof aynı zamanda. Yanında bir kasa bira getirmişti. Kerouac'tan, ünden, dürüstlükten, zenginlikten, zaferden, güzellikten, muammadan ve Amerika'nın ihtişamından bahsetti. Ona, "Amerika'nın doğum yerini görmek istiyorsan, Minnesota'nın Alexandria şehrine gitmelisin" dedim. Masada sadece ikimiz kalmıştık. Karım geldi, "ben yatıyorum" dedi. "Ben de birazdan geliyorum" dedim. Ama çok sonra gidebildim. Bir kasa bira bitmek üzereydi. Bono "Alexandria nerede?" diye sordu. Ben de anlattım. Vikinglerin 1300'lerde gelip oraya yerleştiğini, bugün de orada bir Viking heykeli olduğunu, o figürün hiç de Amerika'nın saygın kurucu atalarına benzemediğini... Sakallı, miğferli, mızraklı ve kalkanlı bir tip olduğunu, kalkanının üzerinde "Amerika'nın doğum yeri" diye yazdığını... "Oraya nasıl gidebilirim?" dedi. Tarif ettim. Sonra bana yeni şarkılar yazıp yazmadığımı sordu. Yazmıştım. Gidip getirdim. Okudu, "bunlar kaydedilmeli" dedi. Pek emin olmadığımı, biraz inceltilmeleri gerektiğini söyledim. "Hayır, hayır" dedi ve Daniel Lanois'yla çalışmamı önerdi.
U2'nun onunla çalıştığını, mükemmel bir prodüktör olduğunu anlattı. Ve telefonu kaldırıp adamı aradı, ahizeyi uzattı. Lanois'yla anlık bir konuşmamız oldu. New Orleans'da olduğunu, albüm yapmak istersem kendisini aramamı söyledi. Peki dedim. Aslında albüm yapmak için bir acelem yoktu. Benim için öncelikli olan konser vermekti. Yeni bir albüm yapmam için bir amacım olması gerekiyordu. Sırf yapmış olmak için yapmak istemiyordum.

> Clash'in esaslı gitaristi Mick Jones'un geçirdiği zatüreeyi atlattığını okudum. Keşke onu grubumda çalmaya davet etmeyi daha önce akıl etmiş olsaydım diye düşündüm.

Önüm açıktı ve müzikal özgürlüğümü yeniden kazanma şansını heba etmek istemiyordum.

Clash'in gitaristi, Elton John'un "pinball"u

"Dignity"yi kaydetmeye saat dokuz gibi başladık. Lanois'nın bu şarkıyla ilgili aklından geçenleri biliyordum ve denemeye değer görüyordum. Bu söz ağırlıklı şarkıyı bir Cajun grubuyla çalmanın ilginç olacağını düşünmüştük. Şarkıyı defalarca çaldık, bir türlü "oldu" duygusu vermiyordu. Bir şarkı üzerinde çok uzun zaman çalışınca insanın başı dönüyor, karar vermek güçleşiyor. Saat üç sularında tükenmiştik, country klasiklerini çalmaya başladık. "Jambalaya", "Cheating Heart" "There Stands The Glass"... Ertesi gece, "Dignity"nin bütün kayıtlarını dinlemeye başladık. Yaklaşık yirmi versiyon vardı, Lanois hepsini saklamıştı. Her versiyon başka bir karmaşaydı. "Dignity"yi bir süreliğine rafa kaldırmaya karar verdik. Sabahın üçü olmuştu. Biraz yalnız kalmaya ihtiyacım vardı. Stüdyonun arkasındaki Magazine Street'teki dondurmacıya gittim. Orada yerel müzik gazetesini karıştırırken Clash'in esaslı gitaristi Mick Jones'un geçirdiği zatüreeyi atlattığını okudum. Habere göre, Mick Jones'un vefat etmesine ramak kalmış. Keşke onu benim grubumda çalmaya davet etmeyi daha önce akıl etmiş olsaydım diye düşündüm. Mick Jones'un bizimle çalması mükemmel olurdu. Ama bu konuda harekete geçmek için henüz erkendi.
Aynı gazetede Marianne Faithfull'un yeni bir albüm kaydettiğini de okudum. Şahane bir kadındı, onu uzun zamandır görmemiştim. Habere göre, Minnesota'daki bir klinikte gördüğü tedaviden sonra hayata bakışı değişmişti. Onun adına sevindim. Gazetede bir de Elton John'un eşyalarını açık artırmaya çıkardığı haberi vardı. Sayfaya tilt makinesinin fotoğrafını koymuşlardı. Muhteşem bir aletti, keşke şunu alabilseydim diye içimden geçirdim.

Ice-T, Public Enemy, Elvis Presley

Danny (Daniel Lanois), "Masters Of War", "Hard Rain", "Gates Of Eden" gibi şarkılar yapmamı istiyordu, ama o şarkılar farklı şartlarda yazılmıştı; şartlar tekerrür etmez. Aynı şekilde etmez. Ona ya da başkalarına o tür şarkılar veremezdim. Onu yapabilmek için ruhlara hükmediyor olmak gerekir. Bunu bir kez yapmıştım ve bir kez yeterliydi.

Yıl 1968: Bob Dylan, Woodstock'taki evinde oğlu Jesse ve kızı Maria'yla çalıp söylüyor

Guy Peellaert'in çizimiyle Bob Dylan ("Rock Dreams" kitabından)

Başka birisi çıkıp gelecek ve o şarkıları yapacaktı.
Danny son zamanlarda kimleri dinlediğimi sordu. Ice-T'yi dinlediğimi söylediğimde şaşırdı, halbuki şaşırmaması gerekiyordu. Birkaç yıl önce, "The Breaks" adlı bir hit yapan Brooklyn'li rap'çi Kurtis Blow, albümlerinden birinde çalıp söylememi istemiş ve beni Ice-T, Public Enemy, N.W.A., Run-D.M.C.'nin işleriyle tanıştırmıştı. Bu adamlar haybeci değildi. Hepsi şairdi ve olup bitenlere vakıftı. Eninde sonunda o dünyayı bilen, orada doğup büyüyen biri çıkıp gelecek. Evrene gerilen ince ipin üzerinde tek ayak üstünde dengesini bulabilen birisi olacak bu. Ortaya çıktığında, aranılan insanın o olduğu hemen anlaşılacak –benzersiz biri olacak çünkü.
Danny'yle yaptığımız müzik arkaikti. Ona bunu söylemedim, ama samimi olarak hissettiğim buydu. Ice-T ve Public Enemy'nin açtığı yoldan birinin çıkıp gelmesi kaçınılmaz ve bu sanatçı Presley gibi biri olmayacak. Kalçalarını sallayarak değil, keskin kelimelerle ve günde 18 saat çalışarak yapacak bunu. Sun Pie, bana Elvis'ten söz ettiğinde, onun bir Amazon kadını olduğunu söylemiş ve demokrasi düşmanı diye tanımlamıştı. O zamanlar bu yorum zırvalık gibi gelmişti, ama zırva olduğundan pek de emin değildim.

Robert Johnson'ın ruhu

Columbia'yla sözleşme imzaladığım gün, John Hammond henüz piyasaya çıkmamış olan ve hoşuma gideceğini düşündüğü iki plak vermişti. Columbia, '30'lu ve '40'lı yıllarda faaliyet gösteren bazı küçük şirketlerin çıkardığı plakların telif haklarını satın almıştı, bir kısmını yeniden yayınlamayı planlıyordu. Hammond'ın bana verdiği plaklardan biri Delmore Brothers'ın Wayne Rainey'le yaptıkları kayıttı, diğeri ise Robert Johnson adlı bir şarkıcının "King of Delta Blues"uydu. Wayne Rainey'i radyoda dinlemişliğim vardı, gözde şarkıcılarımdan ve armonikacılarımdan biriydi, Delmore Brothers'ı da çok severdim. Ama Robert Johnson'ı hiç duymamıştım, o adı blues derlemelerinin hiçbirinde görmemiştim. Hammond, plağı verirken "bu herif herkesi sollar" demişti. Plak kapağındaki resme çarpıldım. Bir ressamın elinden çıkan portrede şarkıcının omuzları bir akrobatınkini andırıyordu. O şarkıcı, her kimse o, beni büyülemişti.
Bir uçurtma misali, Van Ronk'un evine gittim. İçeri girer girmez "sana bir plak dinleteceğim" dedim. Robert Johnson adını duyup duymadığını sordum. Duymamıştı. Plağı pikaba koydum, daha ilk notalar tüylerimi diken diken etti. Gitardan çıkan hançer gibi sesler pencere camlarını kırabilirdi. Johnson'ın şarkı söyleyişi o güne dek dinlediğim herkesten farklıydı. Şarkıları alışılagelmiş blues şarkıları değildi. Sözler müthiş akıcıydı.
Johnson'ın sesi ve gitarı beni içine çekmişti. Ondan etkilenmemek mümkün değildi. Van Ronk etkilenmedi. Johnson'ı özgün bulmamıştı. Ne kastettiğini anlıyordum, yine de aksini düşünüyordum. Van Ronk bana Leroy Carr, Skip James ve Henry Jones'ı dinletti ve "ne demek istediğimi anlıyor musun?" dedi. Ne demek istediğini anlıyordum, ama Woody de Carter Family'nin şarkılarını alıp onlara kendi ruhunu katmıştı. Van Ronk'la tartışmamın bir mânâsı yoktu, en azından entelektüel bakımdan. Benim ilkel bir bakış açım vardı. Mesela favori siyasetçim Arizona senatörü Barry Goldwater'dı, çünkü bana Tom Mix'i hatırlatıyordu. Bunu kimseye izah edemezdim. Eve gidip Johnson'ı tekrar dinledim. Tekrar tekrar dinledim.

> Ice-T ve Public Enemy'nin açtığı yoldan birinin çıkıp gelmesi kaçınılmaz ve bu sanatçı Presley gibi biri olmayacak. Keskin kelimelerle ve günde 18 saat çalışarak yapacak bunu.

Sonraki haftalarda da sürekli dinledim, gözümü pikaba dikerek dinledim. Her çalışımda odaya bir hayalet girmiş gibi oluyordu. Johnson yirmi adamı maskeliyordu. Her şarkıya kitlenip Johnson'ın bunu nasıl becerdiğini çözmeye çalıştım. John Hammond, Johnson'ın Walt Whitman okuduğunu düşündüğünü söylemişti. Belki de öyleydi, ama bu bir şey açıklamıyordu. Johnson'ın zihninin o kadar çok yere girip çıkmasını kavrayamıyordum. Her şeyi biliyor gibiydi, arada bir Konfüçyusvari laflar bile ediyordu.
Birkaç yıl içinde "It's Alright Ma (I'm Only Bleeding)", "Mr. Tambourine Man", "Lonesome Death of Hattie Carroll", "Who Killed Davey Moore", "Only A Pawn In Their Game", "A Hard Rain's A-Gonna Fall" ve diğerleri gibi şarkılar yazdım. Eğer Theatre de Lys'e gidip Brecht - Weill'ın "Pirate Jenny" baladını dinlemeseydim, o şarkıları yazmak aklıma gelmezdi. 1964-65'te Robert Johnson'ın beş-altı blues şarkısı formunu kullandım. Eğer Robert Johnson'ın albümünü dinlemeseydim, yazdığım yüzlerce mısra ortaya çıkamayacaktı, onları yazabilecek özgürlüğü hissedemeyecektim.
Robert Johnson'ın bestelerinden bir şeyler öğrenen sadece ben değildim. Benden birkaç yaş küçük olan Teksaslı uçarı gitarist Johnny Winter, Robert Johnson'ın "Phonograph Blues" şarkısını yeniden yazıp televizyona uyarlamıştı. Robert Johnson, Winter'ın şarkısına bayılırdı. Winter benim de bir şarkımı uyarlamıştı: "Highway 61 Revisited". Ben de zaten "Highway 61"ı Robert Johnson'dan etkilenerek yazmıştım.
Dairelerin böyle iç içe geçmesi ne tuhaf. Fransız sembolist şair Rimbaud'nun mektuplarından birinde "je est un autre" ifadesine rastlamıştım. Tercümesi şöyle: "Ben, başka biridir." Bu sözcükleri okuduğumda zihnimde şimşek çakmıştı. Keşke bunu birisi bana daha önce söylemiş olsaydı. Johnson'ın gece karanlığı ruhu, Woody'nin sendika mitinglerindeki söylevleri ve "Pirate Jenny" bağlamı. Her şey intikal halinde ve ben kapının eşiğindeyim.

Derleyen: **Yücel Göktürk**

RAY CHARLES

Ray Charles, vefatından önce kaydettiği son albüm "Genius Loves Company"deki düetleriyle sekiz Grammy birden kazandı geçtiğimiz ay. Türkiye'de yeni vizyona giren "Ray" filmi de, Oscar töreninden iki heykelle döndü... Bu püfür püfür Ray Charles rüzgarına karınca kararınca Roll da katkıda bulunsun: 2004'ün haziran ayında yitirdiğimiz ulu çınarı tarihi bir söyleyişisinden bir kesitle ağırlayalım. Sene 1973, Rolling Stone dergisine içini döküyor...

ELVİS'E VAR DA BİZE YOK MU?

Görme duyunu kaybetmeye başladığın zaman etrafındaki dünyayı hatırlamak gibi bir kaygıya kapıldın mı?

Ray Charles: Galiba böyle bir kaygı hissetmek için çok küçüktüm. Seyretmeyi sevdiğim şeyler olduğunu biliyordum. Güneşe bakmayı severdim. Gözlerim için zararlı olsa bile. Geceleri aya bakardım. Beni büyülerdi. Bir de yıldırım... Işıklı, parlak şeyleri severdim. Ve tabii renkler. Kırmızı için çıldırırdım. Temel renkleri hâlâ hatırlıyorum, ama ara renklerle ilgili hiçbir şey bilmiyorum. Siyah, yeşil, sarı, kahverengi gibi renklerse kafamda kazılı. Ve doğal olarak annemi hatırlıyorum. Çok güzel bir kadındı.

Birçok insan sana ruhun tanımını sormuştur. Bense güzelliğin tanımını öğrenmek istiyorum senin ağzından...

Fiziksel güzellikten bahsediyorsan, diğer insanlar için neyse, benim için de o olduğunu söyleyebilirim. Bir kadına bakarsın, yüzünün şekline, tenine, vücudunun kıvrımlarına göre güzel olup olmadığını söylersin. Aynı şeyi bir araba için de yapabilirim. Kıvrımlarına dokunur ve tasarımının neye benzediğini anlarım. Yine de yedi yaşına kadar gördüğüm için, insanların neye güzel dediğini bilecek kadar şanslıyım.

Peki müzikteki güzellik?

Bana duygusal diyebilirsin. Chopin ve Sibelius'u severim. Yumuşaklığı müziğe geçiren adamları... Beethoven benim için biraz sert kalsa da, çok dokunaklı bazı parçaları vardır. Çok popüler olmasına rağmen "Ayışığı Sonatı"nı severim. Adamın çektiği acıları rahatlıkla hissedebilirsin. Adamcağız bunu yazdığında çok ama çok yalnızmış... Teknik açıdansa Bach'ın üstüne yoktur. Tekniğin dışındaysa Bach'la ilgilenmedim, ama parmaklarının birbirinden farklı işler yapmasını öğrenmek istiyorsan, Bach'a başvurursun.

Okulu bıraktıktan sonra tekrar okula dönmeyi düşündün mü hiç?

Hayır, okulu bıraktıktan sonra hayata atılmak zorundaydım. Annem, ben 15 yaşımdayken öldü. Kardeşim de yoktu. Annem sürekli olarak bana bir gün kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerekeceğini söylerdi. O ölünce ben de elimden gelen en iyi şeyi yapmaya, piyano çalıp şarkı söylemeye başladım ve kendi ayaklarımın üzerinde durmayı öğrendim.

Okulda başka neler öğrettiler sana? O öğrendiklerinle başka bir meslek edinebilir miydin?

Nerede kullanırdım bilmiyorum, ama gayet hızlı daktilo yazardım. Dakikada 60-65 kelime. Tabii canım isterse. Ellerimle birçok şeyi yapmayı öğrendim. Sandalye, süpürge, kilim, kemer vs. Ellerimle çalışmayı severim ve herhalde müzik yapmasaydım, bunlardan birini yapıyor olurdum. Gerçi pek para kazanamazdım ama...

Müzikle de uzun bir süre pek para kazanamadın...

Evet, süründüm. Birkaç kere ciddi şekilde hastalandım. Yetersiz beslenmeden dolayı. Hiçbir şey yemiyordum neredeyse ve dilenmiyordum. Dilenmeyi reddettim. Bu çocukluğumdan beri içimde olan bir şey. Dilenmezsin. Çıkıp hizmetini sunarsın, karşılığını istersin, vermezlerse bunun için yalvarmazsın. Dilenmeyeceksin ve çalmayacaksın. Yapmayacağım iki şey budur. Şimdi de bu prensiplerime bağlıyım.

Florida'da ne tür bir müzik eğitimi aldın?

Müzik okumayı öğrettiler, Chopin, Beethoven çalmayı. Normal müzik dersleri yani, teoriye girmedik, o yüzden müzik teorisi nedir, hiçbir fikrim yok. Nota okumayı ve doğru parmakları kullanmayı öğrendik, küçük bestelerden Chopin'e doğru yol aldık. Gerçi ben o zamanlar da boogie-woogie çalmak istiyordum, çünkü kulağım iyiydi ve her duyduğumu çalmak istiyordum. Birkaç müzik öğretmenim olduğu için müzik konusunda da yeterli bilgiye sahip olduğumu söyleyebilirim. Besteciliği öğretmediler hiçbir zaman okulda, ama eğer nota okuyabiliyorsan, yazabilirsin de... 12 yaşımdayken big band için düzenlemeler yapabiliyordum. En büyük avantajım piyanist olmamdı sanırım. Akorları biliyordum ve onları doğal bir şekilde duyuyordum. Sorun, onları kağıda aktarmaktı. Kendi kendime üflemeliler için beste yapmayı öğrendim. Her aleti kendi ortamı içinde tanıman gerekir çünkü. Bir ara klarnet çaldım. Artie Shaw'un hastasıydım. Ama piyano hep ağır bastı.

Üç-dört yaşımdayken, bakkal ne zaman piyanonun başına otursa, hemen koşar ve piyanonun üzerine tünerdim. Beni kovalamasını beklersiniz, değil mi? Ama yapmazdı.

Boogie-woogie'yi nerelerde dinliyordun?

Yıllarca evimizin yan tarafında bir bakkal vardı. Biz çocuklar şeker almaya, büyüklerse gaz yağı almaya falan giderdi oraya. Dükkânda bir müzik dolabı ve bir de dükkân sahibinin piyanosu vardı. Adamın adı Wylie Pittman'dı. Üç-dört yaşımdayken bile, adam ne zaman piyanonun başına oturup çalmaya başlasa, hemen koşar ve piyanonun üzerine tünerdim. Böyle bir durumda adamın beni kovalamasını beklersiniz, değil mi? Ama yapmazdı. O adamı bu yüzden çok severdim. Beşinci yaşgünüm için insanlar gelmişti. Wylie bana "gel bakalım RC (o zamanlar herkes böyle seslenirdi bana), bu insanlara piyanoda bir şeyler çalmanı

İKİ OSCAR'LI "RAY" FİLMİNDEN İZLENİMLER

Tarih su gibi akarken...

Biyografi, okuması da, seyretmesi de en zevkli türlerden biri. İyi bir biyografide tek bir insanın etrafından akan tüm o tarih kişiye her çarpışında yıldızlar saçıyor etrafına, hele hikâyenin kahramanı Ray Charles gibi bir müzisyen dehaysa, buyrun her saniyesi müzikle dolu, ara istasyonlarında Quincy Jones'un, Ahmet Ertegün'ün beklediği bir evren yolculuğuna... Yönetmen Taylor Hackford'un, Ray Charles'ın eroin bağımlılığı, yasak aşkları gibi "ahlâksızlıkları"nın sebebini doğrudan küçük yaşta kaybettiği kardeşine bağlayıp evcilleştirmesi ve filmin "çalışırsan başarırsın" temalı mesajı bolca klişe taşıyor, ama Jamie Foxx'un muhteşem oyunculuğuyla *(Foxx, en iyi erkek oyuncu Oscar'ını kaptı, film ayrıca en iyi ses miksajı ödülü aldı)*, **yüzyıl arkada su gibi akarken Ray Charles'ın yanıbaşında durmak, "I Got A Woman", "What'd I Say"ler gibi Atlantic hitlerinin, "Unchain My Heart", "Hit The Road Jack" gibi ABC klasiklerinin doğuşuna tanık olmak, siyah adamın "I Can't Stop Loving You" gibi bir country'yi söylemesini izlemek, filmin eksi puanlarını unutturuyor insana.** *İlker Aksoy*

istiyorum" demişti. Elbette piyano çalmayı bilmediğimin farkındaydı. Oturdum ve tuşlara vurmaya başladım. Bu, piyanodaki ilk tecrübem oldu. Wylie bir çocuğun canı çektiğinde istediği şeyi çalabilmesi konusunda çok yüreklendirici oldu benim için. Belki de o adam olmasaydı, bir müzisyen olamazdım.

Senin için şöyle bir şey söylenmişti bir keresinde: "Ray blues'u öylesine kutsal bir tarzda söylüyor ki, blues ile spritual'ı birleştiriyor".

Benim hiçbir zaman gospel ile blues'u birleştirme gibi bir derdim olmadı. Nasıl söylemeyi biliyorsam, öyle söylüyorum. Kilisede büyüdüm, Pazar okuluna gittim, sabah ayinlerine gittim. Kilisede söylenen gospel'lerle sokakta söylenen blues'u aynı anda duydum ve hissettim. Nasıl söylemeyi biliyorsam, öyle söyledim. Tek istisna, üzerimdeki Nat King Cole etkisiydi.

İlk başladığım zamanlarda herifi o kadar çok severdim ki, sürekli onu taklit etmeye çalışırdım. Ta ki beni taklit etmeye çalışan insanları duyuncaya kadar...

Joe Cocker bir beyaz ve İngiliz. Sen en azından bir siyahtın ve bir siyahı taklit ediyordun...

Doğru, ama konu açılmışken bir şeyi netleştirmek istiyorum. Nasıl kelimelere dökeceğimi de bilmiyorum. Kimliğimizi kaybetmememiz lazım! İşin özü bu! Belli bir iş yaptığı için kimsenin kimliğini kaybetmesi gerekmiyor. Siyah ve beyaz basketbolcularımız var, siyah ve beyaz müzisyenlerimiz var. Ama biri çıkıp da "şu ana kadar onun siyah olduğunu anlamadım" ya da "şu ana kadar onun beyaz olduğunu anlamadım" dediğinde gıcık oluyorum. Anlatabiliyor muyum? İnsanların yapabilecekleri ve yapamayacakları şeylerle ilgili genellemelerden hoşlanmam. Eğer blues söyleyecek kadar blues'u derinden hissediyorsa, o sefaleti ve hüznü yaşamışsa, benim için yeşil olmuş, mor olmuş hiç farketmez.

Joe Cocker ya da benzerlerinin rock'n'roll malzemelerini kullanarak genç dinleyici kitlesi içinde daha popüler oldukları söyleniyor...

"Genç seyirci kitlesi" ne demek? Hangi genç kitle? Bunu söylerken beyaz dinleyici kitlesinden bahsediyorlar. Beyaza beyaz desinler, siyaha siyah! Genç menç diye ortalığı bulandırmasınlar. Yanlış anlama, kızgınlıktan söylemiyorum bunları. İşin gerçeği bu! Bunları bilecek kadar yaşlıyım. 42 yaşındayım ve bu konuda asla şaka yapmam. Evet, ortalıkta Joe Cocker gibi bir adam var. Belki 10, belki 13 yıldır gazetelerde yeni bir Ray Charles arandığına dair ilanlar yayınlanır. Demek ki, bunun üzerine düşünmek lazım. Joe Cocker beni yetiştiren genç kitleye hiçbir zaman hitap etmedi, bunu söyleyebilirim. Genç beyazlara hitap ediyor, çünkü kendisi de beyaz. İşin gerçeği bu kadar basit. Elvis Presley söz konusu olduğunda beyazlar kıç sallama hareketine başlar, peki Elvis bunu nereden öğrenmiştir? Ben söyleyeyim güzelim, Memphis'in siyah mahallelerinden... Ama siyahların televizyona çıkıp dansetmek, şarkı söylemek gibi bir hakları yoktu ve Elvis sadece beyaz olduğu için kıçını böyle sallama hakkına sahipti. İşin içine ırk meselesini katmak istemiyorum, ama ne yazık ki olaylar bu şekilde gelişiyor. Eğer Nat King Cole Alabama'da şarkılarını söylemeye kalkarsa, onu tepelerler. Yaptığı iş kötü olduğu için değil, söylediği şarkılar beyaz kitleyle özdeşleşmiş olduğu için. Çünkü beyaz kızlar aşık ona. Ne dediğimi anlatabiliyor muyum? Kin beslemeye vaktim yok benim, sadece arkadan gelen ve tepeye tırmanmaya çalışan çocuklara azıcık olsun yardım etmeye çalışıyorum. Ben bu yollardan geçtim. İşemek için tuvaletine giremediğim yerlerde bulundum. Nefretin beni ele geçirmesine izin vermem o yüzden.

Ellerimle birçok şeyi yapmayı öğrendim. Sandalye, süpürge, kilim, kemer vs. Müzik yapmasaydım, bunlardan birini yapıyor olurdum.

SİYASET >

1969'da Vietnam'daki My Lai katliamından Irak Savaşı'ndaki Ebu Gureyb hapishanesi işkencelerine kadar, haberleriyle dünyayı yerinden oynatan Seymour M. Hersh, elinizdeki kitapta, Bush ve ekibinin yürüttükleri gizli operasyonları, İsrail, Suudi Arabistan ve Pakistan gibi devletlerle girilen kirli ilişkileri ve Amerikan devletinin kurumları içindeki nüfuz çatışmalarını gözler önüne seriyor...

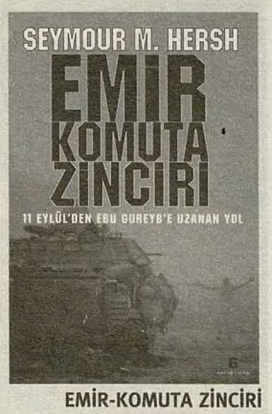

EMİR-KOMUTA ZİNCİRİ
Seymour M. Hersh

DÜŞÜNCE FELSEFE >

Dünyaca ünlü yazar ve kültür teorisyeni Edward Said'in ölümünden sonra yayına hazırlanan kitaplardan biri olan "Hümanizm ve Demokratik Eleştiri", hümanist anlayışın nasıl geliştirilebileceğini ve bu süreçte filolojinin oynadığı can alıcı rolü anlatıyor...

HÜMANİZM VE DEMOKRATİK ELEŞTİRİ
Edward Said

BİYOGRAFİ >

20. yüzyıl Türkiye basın tarihine damgasını vuran Babıâli Tanrıları olarak Sedat Simavi, oğulları Erol ve Haldun Simavi ile Simavi ailesinin etrafında Hürriyet, Günaydın ve bütün bir basın camiasının bilinmeyen yönleri...

BABIÂLİ TANRILARI
SİMAVİ AİLESİ
İrem Barutçu

BİYOGRAFİ >

İtalyan tarihi ve sanatı uzmanı Serge Bramly'den şu ana dek 15 dile çevrilen ve tüm dünyada referans olarak görülen, Leonardo'nun hayatını, çağdaşları ve dönemin olaylarıyla ilişkilerini detaylarıyla gözler önüne seren bir biyografi çalışması...

LEONARDO DA VINCI
Serge Bramly

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

İYİ EDEBİYAT...
İTHAKİ'DEN...

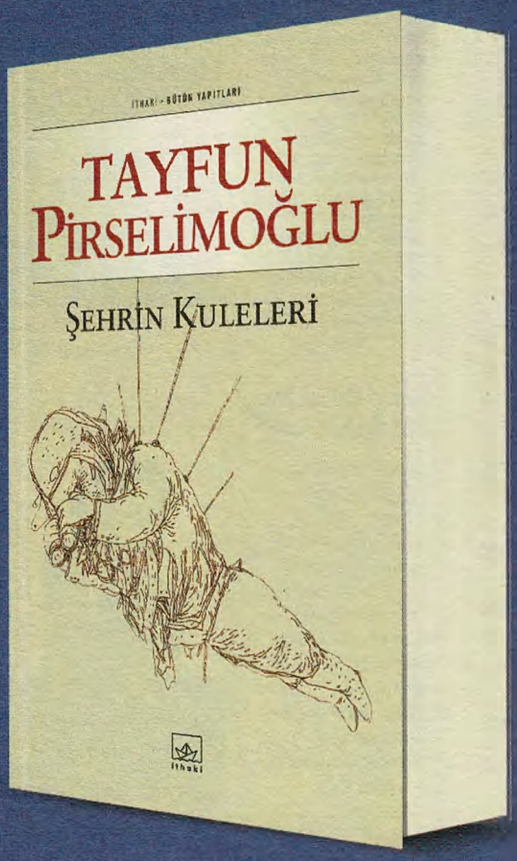

ŞEHRİN KULELERİ - Tayfun Pirselimoğlu

Gelecekteyiz, sıkıyönetim koşullarının hüküm sürdüğü İstanbul'da... Bir kuleden şehri gözetlemekle görevli T. Kara'nın, işiyle evi arasında sıkışmış sıradan tedirginliklerle örülü yalnız yaşamı aldığı bir emirle ağır ama kararlı bir değişime uğramaya başlar. Yeni görevi, hiç kimsenin görmediği bir film çekmiş olan Ferit Göz'ü izlemektir. T. Kara, göreve başladıktan sonra ortadan kaybolan bu garip yönetmenin ardından huzursuz kalabalığa karışıp sonu belirsiz bir karmaşanın içine dalar. Tedirgin şehrin labirentlerinde yüzyüze geldiği ve bir türlü çözemediği bir muamma onu hiç ummadığı bir kapıya doğru götürmektedir...

KAYIP ŞAHISLAR ALBÜMÜ

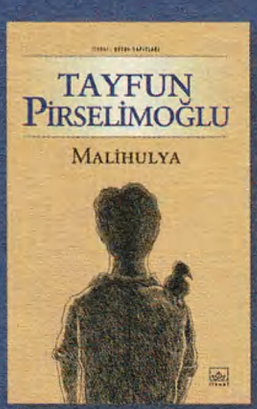

MALİHULYA

ÇÖL MASALLARI

ithaki

www.ithaki.com.tr

Madalyonun iki tarafını da anlatabilecek konumdayım. Şu anda 200 bin dolarlık bir evde oturuyorum ve çocuklarım açlıktan ölmeyecek inşallah. Ama buraya nereden geldiğimi de biliyorum. İktidardaki insanlar her şeyi kendilerine yontma derdinde. Toplum yapısı buna göre kurulmuş. Beyaz ve kapitalist bir toplumda yaşıyoruz ve kontrolü elinde tutan onlar. Para onlarda. Uçakları, bombaları, her bokları var. Sen nesin? Yüzde 15-20 siyah nüfus. Karşında yüzde 80-85 beyaz nüfus var. Eğer dikkatli olmazsan, nefret seni ele geçiriverir. Onların var, benim niye yok dersin. Ben buradayım, onlarsa beni taklit edecek beyaz bir şarkıcı arıyorlar. Eyvallah, ama bu bana iki avantaj sağlıyor. Birincisi, ben ilk seferini yapmadan kimse beni taklit edemez. Yani ben özgünüm, o taklitçi. İkincisi de, beni taklit etmek için uğraştıklarına göre, ben çok iyiyim demektir. İyi olmayan bir şeyi taklit etmek için kimse bu kadar uğraşmaz.

Seninle ilgili bir başka eleştiri de şu: 60'ların ortalarında ABC şirketine transfer olduğunda kariyerinin aşağıya doğru gittiği iddia ediliyor.

Hadi ya? Bunları bilançomu görmemiş bir adamın söylediğini farz ediyorum. Şu doğru, çıkardığım her plak milyonlarca satmadı, ama düzenli bir şekilde her plağım sattı. Ben bu konulara kafa yormadım hiç. Benim için önemli olan, bir havaalanına girdiğimde, küçük çocukların annelerine "bak anne, Ray Charles" diye fısıldamaları. Bu devam ettiği sürece insanlar üzerinde bir etkim var demektir. 60'ların ortasından bahsediyordun, değil mi? "Crying Time", "Let's Go Get Stoned" gibi albümlerin nesi vardı peki? Gayet iyi albümlerdi. Ama milyonlarca satmadı. Ne yapabilirim ki?

Eski başarılarının üzerine yattığın söyleniyor...

Hiçbir zaman, ama hiçbir zaman geçmişin üzerine yatmam. Çünkü öncelikle Ray'e, kendime bir borcum var. İşi savsaklamaya başlayacağıma, bu işi bırakırım daha iyi.

İlk başladığında "If I Give You My Love" tarzı kokteyl müziği yapıyordun. Peki kafanda hep kendi grubunu oluşturmak var mıydı?

Bahsettiğin dönemlerde tek amacım plak yapmaktı. Yıl 1948 ve müzisyenlerin kayıt yapmadıkları sendika yasağı döneminde ilk plağımı kaydettim. O sıralar Seattle'daydım, yasaktan falan da haberim yoktu. Daha sonra bunun için ceza ödedim zaten. Bir adam geldi ve "seninle plak yapmak istiyorum" dedi. 17 yaşındaydım ve havalara uçtum. Bir plakta kendi sesimi duyacaktım nihayet. Beni Los Angeles'a götüreceğini söyledi. Los Angeles ha? Hiçbir şey beni bundan alıkoyamazdı. Gittik ve "Confession Blues" adındaki ilk plağı yaptım. Fena satmadı. En azından girdiğim her yerde bu plağı duyuyordum. Bir yıl sonra da "Baby Let Hold Your Hang" plağını yaptım ve o dönem çok iyi satan Lowell Fulson'la ülkeyi dolaşmaya başladım.

Ama parladığın yer Atlantic oldu. Atlantic plak şirketinde çalışmak nasıl bir şeydi? Seni belli bir sound için yönlendirdiler mi?

Dürüst olmam lazım. Ahmet, Nesuhi (Ertegün kardeşler) ya da Jerry (Wexler) hiçbir zaman bana gelip "şunu şöyle yapsana" demedi. Deselerdi, plak anlaşmalarını bir yerlerine sokmalarını söylerdim zaten. Yeteneğimin elverdiği sürece en iyisini yapmaya çalıştım hep. Beni beğenmeyebilirsin, ama benim nasıl müzik yapacağımı da söyleyemezsin. Onlar da asla bunu yapmadı. Jerry'ye telefon açardım ve "kayda hazırım" derdim. Ben neredeysem Jerry oraya gelirdi ve stüdyoya girerdik. "I Got A Woman"ı aynen böyle, küçük bir stüdyoda kaydettik. Ne Atlantic'te ne de ABC'de hiçbir şekilde baskı yapılmadı bana.

Bu ülkenin güme gitmesine kimse seyirci kalamaz. Dünyanın en zengin ülkesinde yaşayıp da bu kadar fakir ve aç insanın nasıl oluştuğuna inanamıyorum.

Peki ABC'ye neden geçtin? Atlantic gibi belli bir sound'la özdeşleşmiş bir plak şirketi değildi ABC. Dahası, Atlantic'e de bir tür haksızlık değil miydi bu?

Bak, ABC elinde inanılmaz bir anlaşma teklifiyle geldi. Deyim yerindeyse, reddedilemeyecek bir anlaşmaydı. Arkadan iş çevirmedim, bunu Atlantic'e götürdüm ve dedim ki "arkadaşlar bana bu teklif ediliyor, sizden daha üzerine çıkmanızı istemiyorum, ama bu teklifi yakalayabilirseniz, sizinle devam

Ray Charles "Ray" filminin setinde Jamie Foxx'la (solda), konserlerinden birinde selam faslı (sağda)

etmeyi tercih ederim". Teklifi incelediler ve kendileri için çok ağır olduğunu söylediler. Yollarımız ayrıldı. Atlantic'teki herkes benim yakın dostumdu. Hiçbirine ihanet etmedim.

"Drown in My Own Tears", "What'd I Say" ve "Hit The Road Jack" şarkılarındaki gospel tarzı soru-cevap şekli Motown sound'unun oluşmasında büyük etki yarattı. Bu tarz nasıl gelişti?

Hiçbir fikrim yok. Kafamın içinde duyduğum şeyleri hayata geçirdim. Aklıma bir fikir gelir ve yaparım. Bu kadar basit. Bu yüzden aynı şeyi iki defa aynı şekilde yapamıyorum galiba.

Kimi zaman da sahnede ağlıyorsun...

Evet, bundan da utanmıyorum. Sanırım bazı geceler fazla kırılgan ya da duygusal oluyorum. Şarkı o anda beni ele geçiriyor ve ağlıyorum.

Marvin Gaye, Sly Stone gibi yeni isimleri dinliyor musun?

Evet, her ikisini de seviyorum. Marvin Gaye'in neredeyse her şeyini seviyorum, Sly'ın ise bazı şeylerini. Aretha'yı (Franklin) çok severim. Stevie Wonder'ı, Sinatra'yı, Ella Fitzgerald'ı... Kimi zaman da eskiye dönüp Art Tatum plaklarımı çıkarıyorum, çünkü bence o gelmiş geçmiş en iyi piyanist. Caz söz konusu olduğunda ona erişebilen bir adam yok hâlâ. Peter Nero ve daha çok Oscar Peterson ona yakın, ama yine de onunla kıyaslanabilecek biri yok.

Sence Aretha son beş yıldır istikrarlı bir çizgi izliyor mu?

Bence izliyor. Aslında ikimiz birbirimize benziyoruz. İkimiz de kiliseden fırladık ve bildiğimiz şeyi yapıyoruz. Evet, Aretha'nın çok da üzerinde durulmayacak plakları olabilir, ama o yine de Aretha'dır. Tıpkı benim gibi...

Birlikte bir şeyler yapma planınız var mı?

Bir araya geldiğimizde genelde başka şeylerden konuşuyoruz. Ortalıkta piyano varsa birbirimize şarkılar söylüyoruz ve bir gün ortak bir şeyler yapmak konusunda geveliyoruz. Ama olmadı. Bir albüm güzel giderdi birlikte. Biliyorsun, ortak bir şarkı yaptık, ama çok salakça bir durumdu. Tesadüfen ben San Fransisco'daydım ve o da orada kayıt yapıyormuş. Görmeye gittim, "birlikte bir şarkı yapalım" dedi. "Ne yapacağımı bilmiyorum" dedim. "Spirit In The Dark"ı önerdi. O plak bende de vardı, ama hiçbir zaman şarkıyı öğrenmek için çabalamadım, çünkü o Aretha'nın şarkısıydı. Tüm şarkı boyunca "Do you feel it?" deyip durdum ve bu şarkı milyonlarca sattı.

Quincy Jones'la nerede tanıştın?

Seattle'da... Şarkı yazmayı öğrenmek istiyordu ve evime gelip sabahlara kadar esir ediyordu beni. Bildiğim şeyleri anlattım ona. Ben öyle hissetmiyorum ama o, her şeyi bana borçlu olduğunu hissediyor. Ben bir öğretmen değilim, ama gerçekten öğrenmek isteyen, ne öğrenmek istediğini bilen ve temel konuları bilen birine rastlarsam, elimden gelen yardımı gösteririm. Sıfırdan bir öğrenciyi alıp eğitemem, çünkü buna sabrım yok.

Artık niye beste yapmıyorsun?

Vaktim yok. Üzgünüm ama gerçek bu. Eskiden açlıktan sürünüyordum ve bolca vaktim vardı. İnsanın hayatının nasıl geçtiğine bağlı. Kendini çok fazla yaymak tehlikeli bir durum. Evet, beste yapmayı severim, ama gerçek bir besteci değilim ben. İnsanların da bunu anlaması lazım. O zamanlarda da beste yapmak haftalarımı alıyordu.

"Yesterday", "Take Me Home Country Roads", "Look What They've Done To My Song Ma" gibi senin tarzının dışında şarkılar da yaptın. Bir şarkıya nasıl karar veriyorsun?

Mesele şarkının iyi ya da kötü olması değil, kendi tarzıma uyup uymayacağı. "Yesterday"i ilk dinlediğim an kendi yorumumu kafamın içinde duydum. İnsanlar bana şarkı getiriyor ve nasıl söylemem konusunda da kafalarında bir fikirle geliyorlar. Oysa benim ihtiyacım olan tek şey şarkı. Şarkıyı bırak, aradan çekil. Bana uyuyorsa, onu nasıl çalıp söyleyeceğimi bilirim ben zaten.

Elvis kıç sallamayı Memphis'in siyah mahallelerinden öğrendi. Siyahların televizyona çıkma hakları yoktu. Elvis beyaz olduğu için kıçını böyle sallama hakkına sahipti.

Çalışması zor bir adam mısın?

Bana sorarsan hayır, ama benimle çalışan birine sorman lazım bunu. Müzik konusunda profesyonel davranmayı severim. Çalarken eğleniriz, ama bu hatalarla eğlenmek demek değildir. Her şey doğru olmalıdır ki, gönlümüzce eğlenelim.

Gruptaki "ceza" sistemi nedir?

Bu sistem hep olacak, dostum. Benim de tercih ettiğim bir şey değil, ama sürekli adam kovamazsın. Bir adama sadece bir kere ceza kesebilirim. Üst üste iki defa kesemem. İkincisinde işten çıkarılır çünkü. Derdim para toplamak değil, zaten bu paralarla yaptığım şey de müzisyenler için parti vermek falan gibi şeyler. Yani o kesintiler eninde sonunda müzisyenlere geri dönüyor.

Son dönemde "Superfly" gibi siyah filmlerin, "Godfather" gibi, siyahlar arasındaki şiddeti romantize ettiğine dair eleştiriler var. Ne diyorsun?

İncil'i alıp okuduğumda görüyorum ki, her kültürde insanlar öldürüyor, her kültürde tecavüz ediyor ve çalıyor. Bunu siyah kültüre mal etmek çok anlamsız. Bu tür filmlerde önemli olan, suçun beraberinde getirdiği diğer şeyleri göstermek.

Senin uyuşturucu maceran nasıl sona erdi?

Çok basit bir hikâyesi var aslında. Büyük oğlumun okulda bir töreni vardı, ama o akşam stüdyoya girmem gerekiyordu. Onunla birlikte okula gittim, ama tören bitmeden ayrılmak zorunda kaldım. Arkamdan çok ağladı. O anda düşündüm, eğer hapse düşersem çocuklarımın hali nice olur diye. Ve bırakmaya karar verdim.

O dönem polisle de başın ciddi dertteydi ve bir yıl boyunca müziğe ara verdin...

Polis benden isim almak istiyordu. "Bize mal aldığın adamların isimlerini verirsen, senin için bir iyilik düşünürüz" diyorlardı. İsim falan vermedim. Kimseyi satmadım. Dahası, satıcının bir suçu yoktu bunda, gidip ondan mal isteyen, ona para veren bendim. Evet, bir yıl müziği bıraktım, çünkü ihtiyacım vardı. Zaten temelde tembel bir adamım. Hiçbir şey yapmamak kolaydır benim için. Bu arada bir psikiyatr tuttum. Uyuşturucu davasında bana faydası olacağını düşündüm.

Yıl 64?

Evet, ya da 65. Hatırlamıyorum.

Müziğinde mesaj olmadığına dair eleştiriler getirilmişti sana. İlk defa geçen yıl, "Message From The People" albümünde aşk şarkılarını dışarda bırakarak, toplumsal mesajlar veren bir albüm yaptın. Bu albüme nasıl karar verdin?

Elimde yeterli malzeme olmasıyla ilgiliydi. İster inan ister inanma, böyle bir albüm için doğru ve sağlam malzemeyi bulmak çok zor. Önce müziği hissedebilmem gerekiyor, ancak ondan sonra şarkıyı yapabilirim. Bu albümde "America" diye bir şarkı var mesela. Amerika'yla ilgili her şeyin kötü olduğu fikrine katılmıyorum, bu ülkeyle ilgili doğru ve güzel şeyler de var. Benim ailem burada doğdu, ben burada doğdum, dolayısıyla bu ülkede herkes kadar köklerim var benim de... Eğer ülkede yanlış giden bir şey varsa, bunu değiştirmek için çalışmak benim vazifem. Yanlış politikalar yüzünden bu ülkenin güme gitmesine kimse seyirci kalamaz. "Hey Mister" şarkısı da bununla ilgili zaten. Dünyanın en zengin ülkesinde yaşayıp da bu kadar fakir ve aç insanın nasıl oluştuğuna inanamıyorum.

Sahnede "I Gotta Do Wrong" şarkısını sunarken "bu benim hayatımın şarkısı, ben de beni fark etmeleri için yanlış işler yaptım" dedin. Neyi kastediyordun?

Kastettiğim şuydu: Politikacılar insanların ihtiyaçlarına, onlar ortalığı ateşe vermeden dikkat etmiyorlar. Ciddiye alınmak ve dikkat çekmek için illâ da yürüyüş yapmak, bir-iki bina yakmak, polisle çatışmak, yağma yapmak gerekiyor bu ülkede. Tüm bunların arkasında insanların fark edilme ve ciddiye alınma ihtiyacı yatıyor. İnsanları ve ihtiyaçlarını, özlemlerini gözardı ettiğimiz sürece, onları yıkıma ve şiddete itiyoruz. Kastettiğim buydu.

Çeviren: **Ogan Güner**

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Sinan Kolat

SİNEMA ÇIKIŞI ("9 ŞARKI")

Anna Keaschuk, 29, öğretmen

Film nasıldı?
Enteresandı, ama çok etkilenmedim. Müzikler olmasa, muhtemelen filmin bir yerinde çıkardım.
Genelde bu tip şeyler mi dinlersiniz?
Super Furry Animals'ın, Franz Ferdinand'ın hayranıyım. Black Rebel Motorcycle Club'ı bir sürü kez gördüm.
Nerede yaşıyordunuz?
Kanadalıyım. Altı aldır İstanbul'dayım, burada bu müzikleri takip etmek zor. İnternetten bakıyorum, Kanada'daki arkadaşlarım da bazı şeyleri yolluyor. Zaten eskiden müzik muhabiriydim.
Türk müziğini nasıl buluyorsunuz?
Bazılarını sevdim. Bugün yeni Sezen Aksu albümünü almayı düşünüyordum. Ceza'yı da beğeniyorum... İstanbul'da etraftaki punk gruplarını da biraz araştırıyoruz. Yine de yeterli aktivite yok.

John Mezuroski, 37, öğretmen

Filmi nasıl buldunuz?
Bence havada kaldı. Porno, iyi müzik ve coğrafya dersi karışımıydı.
Müzikleri nasıl buldunuz?
Güzeldi. Bu grupların hiçbirini tanımıyordum. Fuzzy Animals mıydı (Anna düzeltiyor), Super Furry Animals, onları çok beğendim. Son grup da çok iyiydi.
Black Rebel Motorcycle Club. İlk grup da onlardı.
Öyleymiş. Ben Jane's Addiction severim.
Nerelisiniz?
New Jersey.
İlk gittiğiniz konser neydi?
4. sınıfta annemle Eagles'a gitmiştik.
Başka neler dinlersiniz?
Geniş bir zevkim var. Altı aydır burdayım, eskiden Brezilya'da yaşıyordum. Oraların müziğini de dinlerim.
İkiniz Türkiye'ye beraber mi geldiniz?
Hayır, burda tanıştık.

BAĞDAT CADDESİ

Ramazan Yılmaz, 22, öğrenci

Neler dinliyorsun bu aralar?
80'ler... O zamanın disko parçaları, Alphaville, Pet Shop Boys...
Nereden esti bu eski şarkılar?
Dikkat edilirse, melodi bakımından çok benzer şimdikilerle.
Türkçe olarak ne dinliyorsun?
Tarkan'ın "Kıl Oldum Abi" albümü, Cemali, Ünlü, Umay Umay mesela. Şimdiki pop kulağı fazla tırmalıyor...
Yeni çıkanlardan sevdiğin hiçbir şey yok mu?
Çok nadir iyiler de çıkıyor. Mesela Mor ve Ötesi, Sezen Aksu, Kargo, Şebnem Ferah, Özlem Tekin ve biraz alâkasız olacak ama, Sagopa Kajmer.
Neden Sagopa Kajmer?
Bir arkadaşım vardı, amatör olarak rap albümleri yapardı, underground piyasadaki albümleri bana dinletirdi. Baktım ki, bu müzikler ileriye doğru inanılmaz bir atılım içinde.

Işıl Göreci, 24, gazeteci

Şu an ne dinliyorsun?
Çoktandır arabada Mor ve Ötesi dinliyorum. Müzik dinlemeyi en çok arabayla giderken seviyorum...
Arabada başka kaset yok mu?
Uzun süre Kumdan Kaleler dinlemiştik.
Yeni keşfettiğin bir şey yok mu son dönemlerde?
Pamela Spence.
"İstanbul" şarkısını nasıl buluyorsun?
Beğendim. Zeki Müren şarkısı "Yaralı Gönlüm"ü de söylemiş, çok başarılı.
Zeki Müren sever misin?
Bayılırım.
Hangi şarkılarına mesela?
"Mihrabım Diyerek"in yeri ayrıdır.
Yabancılardan kimleri dinlersin?
Manu Chao, Massive Attack, Moloko, Fatboy Slim, Robbie Williams...
Robbie Williams'ın son klibini nasıl buldun?
Kışkırtıcı buldum.

KADIKÖY - KARAKÖY SEFERİ

Sesim Yurtere, 18, öğrenci

Adını kim koymuş?
Annem. Kız çocuk istiyormuş, iki erkekten sonra ben doğunca "Allah sesimi duydu" diye adımı "Sesim" koymuş.

Şu an ne dinliyorsun?
Şebnem Ferah.
Her zaman müzik dinleyebileceğin bir alet taşıyor musun yanında?
Evet. Öyle büyüdüm. Annem piyano öğretmeni, hep müzik vardı hayatımda.
Sen çalıyor musun piyano?
Beş yıl çaldım, bıraktım.
Genel olarak neler dinliyorsun?
Mor ve Ötesi, Manga, Duman.
En sevdiğin şarkıları ne?
Duman'dan "Bal".
Diğerlerinden?
Manga albümünü henüz almadım, ama "Bir Kadın Çizeceksin" güzel... Bütün Mor ve Ötesi albümlerini seviyorum, "Cambaz" da çok güzel şarkı.
Şu sıralar dinlemekten hoşlanmadığın bir şarkı var mı?
Özkan Uğur, "Olduramadım".

Metehan Nuri Altay, 21, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Radyo, Power FM'i dinliyorum.
Ne çalıyor?
Jennifer Lopez.
Sever misin?
Öyle denk geldi, yoksa pek sevmem.
Genelde ne dinlersin?
Esasında klasik müzikle de aram çok iyidir. Teoman severim. Fahir Atakoğlu, Sertab Erener...
Sertab Erener'in Eurovision'a katıldığı şarkısını beğenmiş miydin?
Güzeldi, ama en iyi şarkısı diyemem.
Sertab Erener'i neden seviyorsun?
Sesini ön plana çıkartıyor.
Başka nesini ön plana çıkartacak ki?
Bilmem.
"Şans Kapıyı Kırınca"da seslendirdiği şarkıyı nasıl buldun?
Çok beğenmedim.

Bu yılki Eurovision şarkısı "Rimi Rimi Ley"i dinledin mi?
Pek şansı yok bence. Ayrıca, neden bu kadar önemsiyoruz ki bu yarışmayı?

Seyit Küçükçakıl, 22, elektrikçi

Ne dinliyorsun?
Rock, özgün, yabancı. Karışık yani.
İsim versen?
Şebnem Ferah, Haluk Levent, Jennifer Lopez, Marc Antony. Böyle yani.
Özgün müzik de dinliyorum demiştin.
Halk müziği işte.
Kimler peki?
Şu an isim aklıma gelmiyor.
Nerelisin?
Sivas.
Memleketinin müziğiyle aran nasıl?
İyi... Aklıma geldi, Zülfü Livaneli'yi dinliyorum. Başka, Arzu'yu dinliyorum.
Müzik dinlemek senin için ne ifade ediyor?
Sevdiğim için, zevkli olduğu için dinliyorum, rahatlıyorum.
Asla dinlemem dediğin bir şey var mı?
Şu an örnek aklıma gelmiyor.

İsmail Baştuğ, 25, satış elemanı

Ne dinliyorsun şu anda?
Metro FM.
Her zaman radyo mu dinliyorsun?
Sevdiklerimin hepsi Metro FM'de çıkıyor zaten.
Metro FM neler çalıyor?
Yabancı herkesi.
Kimler bunlar?
Şimdi isimlerini hatırlamıyorum.
Neden yabancı müzik dinliyorsun?
Çok kaliteli, canlı müzik yapıyorlar, her yönüyle çok sesli müzik.
Hiç Türkçe dinlemiyor musun?
Tarkan'ı, Kıraç'ı, Sezen Aksu'yu çok severim.

Sezen Aksu'nun yeni albümünü almayı düşünür müsün?
Alacaktım, ama almadım henüz.
Tarkan'ın albümlerini aldın mı hiç?
Bütün kasetleri var bende.
Tarkan'ın hızlı şarkılarını mı seviyorsun, slow şarkılarını mı?
Zaten bütün şarkıları çok güzel. Öyle bir ayrıma gerek yok.

Dave Weckl Band

Dave Weckl - Ric Fierabracci - Gary Meek - Steve Weingart

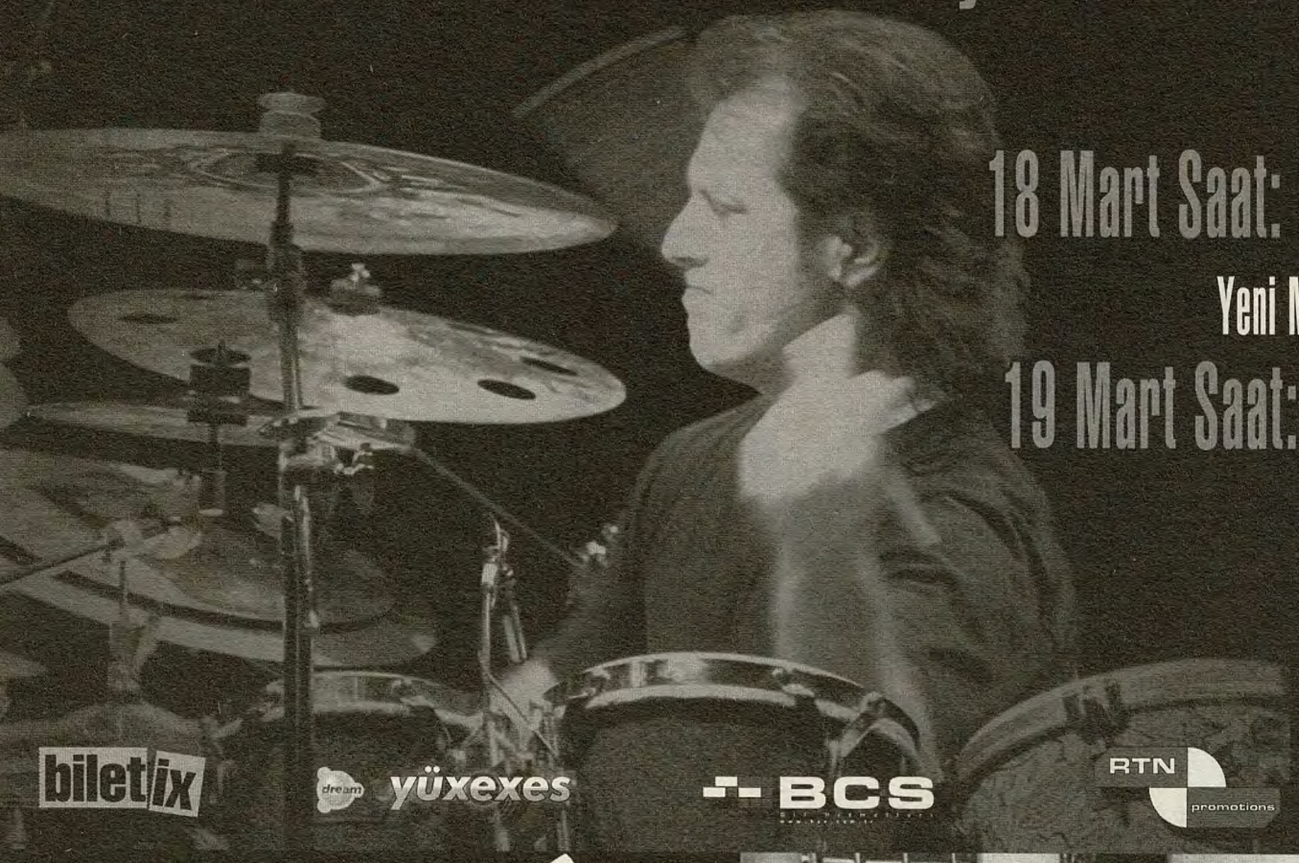

18 Mart Saat: 22.00 Istanbul

Yeni Melek Gösteri Merkezi

19 Mart Saat: 22.00 Ankara

Saklıkent

biletix dream yüxexes BCS RTN promotions BKM ORGANİZASYON

Glenn Hughes

The Voice of Rock

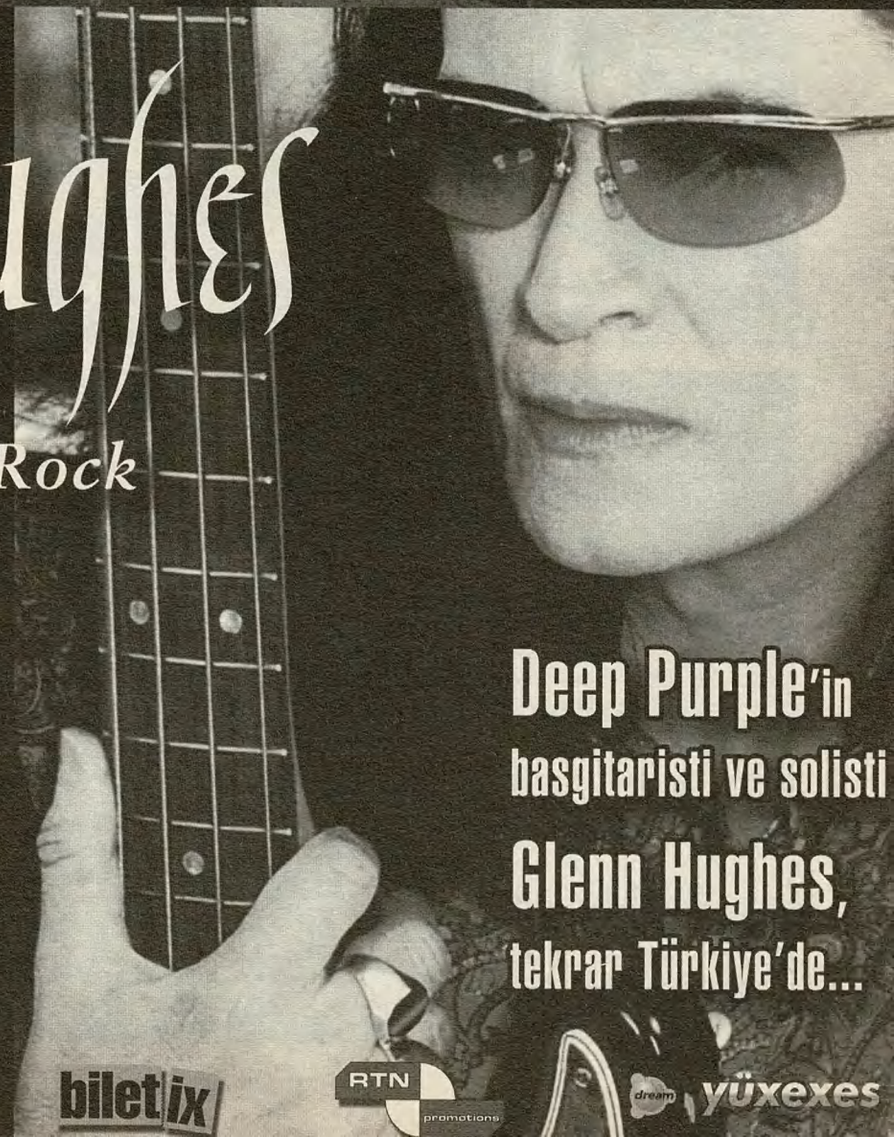

1 Nisan Saat 22:00
Ankara / Çankaya Venue

2 Nisan Saat 22:00
İstanbul / Yeni Melek

Deep Purple'in basgitaristi ve solisti Glenn Hughes, tekrar Türkiye'de...

BKM ORGANİZASYON BCS biletix RTN promotions dream yüxexes

İstanbul'un orta yeri sinema

Maşallah, gene sofrada bir kuş sütü eksik. Bir taraftan yakında vizyona girecek Woody Allen, Wong Kar-Wai gibilerinin yeni işleri, diğer taraftan Çek animasyon filmleri... Her yaşa, her başa, her bedene, her meşrebe göre filmlerimiz gelmiştir: 2 Nisan'dan 17 Nisan'a, arzın merkezine seyahat... Yüzlerce filmi kantara vurduk, seçimimizi yaptık. Önce Roll sayfalarında, sonra Festival kitapçığında iyi boğulmalar...

Davetsiz

Yara

VERA DRAKE *(Mike Leigh)* Televizyon dünyasında, reality şovlar kurgusal filmlerin pabucunu dama mı atacak diye tartışıladursun, Mike Leigh senelerdir hassas diyaloglarla bezeli aile dramlarında, gerçek hayattan daha gerçek öyküler anlatmayı beceriyor. 1950'lerin İngiltere'sinde komşu ziyaretindeyiz, pırlanta kalpli temizlikçi kadın Vera'gillerde... Polis uğursuz elleriyle kapıyı çalıp da kadını tutuklayana kadar, Vera'nın sırrını (filmin oyuncuları dahil) kimse bilmez: Bu sevgi dolu anne, –hatır için, karşılığında para bile talep etmeden– istenmeyen gebeliklere son vermektedir. Ve kürtaj, İngiliz yasalarında 1967'ye kadar suç olarak kalacaktır.

ÖRDEK MEVSİMİ *(Fernando Eimbecke)* Meksika sinemasından, videoklipleriyle ünlü bir yönetmenden gencecik bir delikanlı soluğu. Sıkıcı bir pazar günü, bir apartman dairesine tıkışmış, atari oynayan, porno dergiler karıştıran, kek pişirmeye kalkışan dört haylaz veletin hayat üzerine keskin ve komik gözlemleri... Ozu ve Jarmusch hayranı Eimbecke, filmindeki karakterler için, "bu çocuklar ne istediklerini bilmiyor olabilirler, ama ne istemediklerini çok iyi biliyorlar" diyor.

İMLA HATALARI *(Jean-Jacques Zilbermann)* Hem dersini bilmiyor, hem de şişman herkesten... 15 yaşındaki kilolu ve asosyal Daniel, babasının okul müdürü, annesinin de müdür yardımcısı olduğu sıkıcı bir lisede okumaktadır. Arkadaşlarının gözüne girmek için doğru yolu seçer: İsyanı. Okulun arka bahçesinde gerilla taktiğiyle ticarî faaliyet yürütmeye başlar. Sonu 68'in paylaşımcı ruhuna varan bu neşeli Fransız filminde, bir ergenin siyasetle tanışması ve zihinsel büyümesi işleniyor. "Komünist Bir Aile Herkese Nasip Olmaz"ın (1993) yönetmeninden.

MARSLI MİLA *(Sophia Zornitsa)* Bulgaristan'da geçen yıl gişe rekorları kıran düşük bütçeli, yenilikçi, sıcak, genç bir film... Mila: 16 yaşında, fahişe, hamile... Torbacısından kaçıp sığındığı yörenin (Türk-Yunan sınırı yakınları) yaşlı köylüleri, geçimlerini aynı torbacı için marijuana yetiştirerek sağlamaktadır. Kaçmak, ama nereye kadar? Mila için artık hayatın gerçekleriyle yüzleşme zamanı gelmiştir. Yönetmenin ifadesiyle, "kriz halinde bir gencin hayata atılmasının öyküsü".

ACI HAYAL *(Mohsen Amiryoussefi)* Ne mutlu bizim komşuya: İran denince akla, sineması geliyor artık. Ölümü ensesinde hisseden ihtiyar bir ölü yıkayıcının geçmişiyle ve öbür dünyayla ironik hesaplaşması... Demek koskoca İsfendiyar da ölümlülerden biridir, peki cenazesini kim kaldıracaktır? Belgesel tadındaki film, bir Brassens şarkısını akla getiriyor ister istemez: "Allah bili-

Elinde belge var mı?

Bu yıl Sinemada İnsan Hakları ve Çağımızın Tanıkları başlıklı iki bölümde 20'yi aşkın belgesel (ya da neredeyse-belgesel) film izleyiciyle buluşacak. Oliver Stone'dan "Comandante"nin devam filmi "Fidel'i Aramak", Castro'nun gözünden Amerika kıtasının kaderini çiziyor... "Salvador Allende" filminde Patricio Guzman, Şili'de, Pinochet darbesinden otuz yıl sonra devrik sosyalist lider Allende'den kalan izlerin arayışında... Fernando E. Solanas'ın belgeseli "Yağma Anları: Toplumsal Soykırım", günümüz Buenos Aires'inin yoksul arka sokaklarından yükselen bir çığlık... Ruanda'daki Tutsi katliamına eğilen iki film var programda: Belgesel "Şeytanla El Sıkışmak" (Peter Raymont) ve kurgusal "Hotel Rwanda" (Terry George)... Yeni dünya düzeni ve küreselleşmenin kurbanlarıyla, Hubert Sauper'in "Darwin'in Kâbusu"nda (Afrika'da bir göldeki balıklar üzerinden) ve Jonathan Nossiter'in "Mondovino"sunda (şaraplar üzerinden) tanışıyoruz... Berke Baş'ın "Transit"i ise, Batı'ya göç ederken yolu İstanbul'a düşen Kürt, Arap, Nijeryalı üç ailenin öyküsünü aktarıyor... Sanat dünyasının bir anıt isminin yaşamı Albert & David Maysles'in "Karşınızda Marlon Brando"sunda işleniyor... Hüseyin Karabey imzalı iki film tiyatro ve gösteri dünyasının perde arkasına odaklanıyor: "Şiirden Sahneye –Nâzım'a Armağan" ve "Pina Bausch'la Bir Nefes"... Bu yılki festivalin, ileriki sayfada aktardığımız "Metallica" dışındaki tek müzik belgeseli German Kral'ın çektiği "Musica Cubana".

Salvador Allende

Musica Cubana

Evet

İmla Hataları

Vera Drake

Krallar ve Kraliçe

yor ya, haramda yok gözüm / Esasında istemem insanların ölmesini / Ama onlar ölmese ölürüm açlıktan / Gariban bir mezarcıyım ben."

YARA *(Nicolas Klotz)* Juan Goytisolo, "Paris yavaş yavaş üçüncü dünyalılaşıyor, bu Fransızların hak etmedikleri bir onur" diyordu... "Yara", Fransa'nın bu eğreti davetkârlığını sorguluyor, beyaz Paris'i gözümüze sokuyor: Kinşasa'dan Paris'e, kocasını görmeye gelen bir kadın daha havaalanında polis tarafından aşağılanır, ülkesine geri postalanmak istenir. O gün paçayı sıyırır, ama çok geçmeden anlayacaktır ki, Batı bir hayal kırıklığıdır, ne ana gibi yâr, ne sığınılacak bir diyardır Paris. Daha önce Robert Wyatt, Ravi Shankar, Brad Mehldau için belgeseller çeken Klotz, bu Afrikalı evraksız göçmenlerin yaralı öyküsüne Joy Division şarkıları yakıştırmış.

BİR KIŞ GECESİ RÜYASI
(Goran Pascaljevic) Bir adam on yıl mahpusluktan sonra evine döndüğünde zoraki misafirleriyle karşılaşır: Bosnalı göçmen bir kadın ve otistik küçük kızı... İkisini evden kovmayı düşünür, ama hallerine acır, üstelik zamanla kendini, kocası tarafından otistik bir kızı olduğu için terkedilen kadınla özdeşleştirecektir... Kusturica'yla aynı ekolden gelen Sırp yönetmen, yalnız toplumdışına itilmiş üç insandan değil, "paniğe kapılıp bir otizm hastası gibi davranan toplumdan" da bahsediyor.

KRALLAR VE KRALİÇE
(Arnaud Desplechin) Fransız sinemasından, Yunan mitolojisine bol göndermeli, kara komediyle trajedi arasında mekik dokuyan çağdaş bir başyapıt. Nora ve eski kocası Ismael'in birbirine paralel uzanan öyküsü... Nora zengin biriyle evlenmek üzeredir, ama kafası hem küçük oğlu (Ismael'den onu evlat edinmesini rica eder), hem de ölüm döşeğindeki babasıyla meşguldür. Depresif müzisyen Ismael ise kendini "yanlışlıkla" akıl hastanesinde, bir psikiyatrla (Catherine Deneuve) çene yarıştırırken bulur...

DAVETSİZ *(Claire Denis)* Filozof Jean-Luc Nancy'nin ve Robert Louis Stevenson'ın yazdıklarından yola çıkan Denis, varolmanın çelişkileri üzerine görsel bir dünya kurmuş. Diyalog yok denecek kadar az. Tabiat aşığı, öz oğluyla mesafeli ama köpekleriyle içli dışlı, kalp hastası bir adamın İsviçre'den başlayıp Kore'ye, ordan Tahiti'ye uzanan yolculuğu, aynı zamanda, geçmişten miras hayat parçacıklarını bugünle ilişkilendirme serüvenidir... Yönetmenin "Beau Travail"ını ve Tindersticks'i (filmin müzikleri Stuart Staples imzalı) sevenler için.

EVET *(Sally Potter)* Dans ve müzikten yetişme Potter'dan, 11 Eylül sonrası toplumsal ilişkiler ağına cepheden bir saldırı. Biogenetikçi bir kadın, siyasetçi eşiyle yürümeyen evliliğine nokta koyup Londra'da aşçılıkla iştigal eden Arap bir doktorla yaşamaya başlar. Bu aşk öyküsüne –her aşk öyküsüne karıştığından biraz daha fazla– siyaset karışacaktır... Yeni yüzyılda Tanrı inancı, ırkçılık, medeniyetler çatışması ve çokkültürlülük tezleri üzerine Şekspiryen bir fikir jimnastiği.

TROPİK HASTALIK
(Apichatbong Weeresathakul) Tabiri caizse, resim gibi bir film. Hatta, bir değil, iki film. İlk bölümde, kır manzaraları eşliğinde, bir askerle bir köylü oğlanın başlayıp biten muğlak duygusal ilişkisi var. İkinci bölümdeyse asker, gece vakti bir cangılın göbeğinde, içine bir şamanın ruhu giren ve köylü oğlanın çıplak bedenine bürünen bir kaplana yem olmamak için çırpınıyor... Anne ve babasının doktor olması nedeniyle çocukluğu hastaların arasında geçen yönetmen Weeresathakul, hastane tecrübeleriyle Tayland'a has hayalet masallarını ve efsaneleri bu üç saatlik radikal filmde bir araya getirmiş.

NEDİME *(Claude Chabrol)* Chabrol ustanın "son Marksist film" dediği "Seremoni"si bir Ruth Rendell uyarlamasıydı, bu da öyle. Küçük burjuva bir aile ortamı içinde sessiz sedasız yaşayıp giden 25 yaşındaki Philippe, kızkardeşinin düğünündeki nedimelerden birine delicesine tutulur. Kız da aynen öyle. Ama bu sevimli nedime Senta, sürekli duygusal gelgitler yaşamaktadır ve sonunda karanlık hayallerine Philippe'i de ortak eder. Aşklarını birbirlerine kanıtlamak için mutlaka bir cinayet işlemeleri lazımdır!.. Chabrol soruyor: Tutku insanı nasıl olur da insanlıktan çıkarır, böylesine adım adım suça sürükler?

TULSE LUPER'IN ÇANTALARI I-II-III *(Peter Greenaway)* Tulse Luper sahiden yaşadı mı patron? Dünyanın dört bir yanını profesyonel bir mahkûm olarak (çocukluğunda babası tarafından kapatıldığı kömürlükten onlarca sürgün yeri ve hapishaneye) dolaşan yazar, koleksiyoncu, proje adamı Tulse Luper'ın (ve gizemli çantalarının) izinden 20. yüzyıl tarihi (ve hatta ansiklopedisi)... Greenaway, toplam altı saatlik üç film yetmiyormuş gibi, CD-Rom'a, internete, televizyona ve bir kitaba taşıyacak bu epik-ötesi macerayı.

Marslı Mila

Nedime

Acı Hayal

Tropik Hastalık

Tiksinti

Sinematek tek

İstanbul Film Festivali, iki haftalık zaman dilimine sıkışmış da olsa, sinematek işlevini tek başına sürdürüyor yıllardır. Bu sefer de, yenileri bir kenara bırakıp, sinema tarihinden kopup gelen onlarca önemli filmi bir çırpıda görmek mümkün. İşte bu güzellikler:

Dark side of the gelecek "Geleceğin Karanlık Yüzü" başlıklı bölümde, ütopyalara değil, distopyalara dair beş kült film var: Kraliçe I. Elizabeth'in 16. yy'dan punk Londra'sına seyahatini anlatan "Jubilee / Kutlama" (Derek Jarman, 1978), trafik kazaları ve yamyamlık üzerinden 60'lı yılları acılı-ekşili hicveden "Weekend / Haftasonu" (Jean-Luc Godard, 1967), replikaların gitgide insanlara benzediği bir dünyayı tasvir eden "Blade Runner / Bıçak Sırtı" (Ridley Scott, 1982), terörle savaştığına inancı tam totaliter devlet mekanizmasının köhneliğine projektör tutan "Brazil" (Terry Gilliam, 1985) ve seksin bile yasaklandığı, birörnek insanların yaşadığı bir toplumdan Zamyatin ya da Orwell'vari manzaralar taşıyan "THX 1138" (George Lucas, 1971).

Bıçak Sırtı

Ettore'nin gör dediği "Bir Ustanın Seçtikleri" bölümünün bu yılki konuk seçicisi İtalyan yönetmen Ettore Scola. Görmemizi rica ettiği filmlerin üçü de harika. Jacques Tati'den "Bayram Günü" (1949), Charlie Chaplin'den "The Great Dictator" (1940), Stanley Kubrick'ten "Paths Of Glory" (1957). Ustanın emri olur.

Bayram Günü

Saygılar yönetmenim! Bu yıl "Unutulmaz Yönetmenler" başlığı altında İtalyan Pietro Germi'nin (Fellini, onun için "büyük marangoz" diyor) 1949'dan 65'e uzanan (Marcello Mastroianni'li "İtalyan Usûlü Boşanma" dahil) altı filmi gösterilecek... "Sinemanın Çılgın Yaratıcıları" bölümü ise, kitsch estetiğinin yılmaz savunucusu Amerikalı John Waters'ın filmlerine ayrılmış: "Pembe Flamingolar", "Polyester" ve "Saç Spreyi"nin yanısıra, 2004 yapımı son filmi "Kirli Utanç" da programda... "Ustalara Saygı" bölümünün dört konuğu var: Roman Polanski, Alain Robbe-Grillet, Neil Jordan ve Yavuz Turgul. Kendilerinden hiç değilse birer film seçelim; sırasıyla: "Tiksinti", "Trans Europe Express", "Ağlatan Oyun" ve "Muhsin Bey".

Kirli Utanç

Sessiz sedalı İki sessiz klasik, orkestra eşliğinde sunuluyor bu yıl. Buster Keaton'ın "General"inde (trenli filmlerin en güzeli) Cem Mansur yönetimindeki Akbank Oda Orkestrası, Rudolf Valentino'lu George Fitzmaurice filmi "Şeyhin Oğlu"nda ise Anadolu sazlarıyla donanmış Sarband grubu hoşsada yaratacak.

Şeyhin Oğlu

"Latcho Drum", "Çılgın Yabancı" gibi "a la Roman" filmlerin üstadından müzikli bir yol öyküsü daha... Paris'ten çıkıp ağır ağır Cezayir'e doğru giden Zano ve Naima'nın "şehvetengiz" seyahati, aynı zamanda kimlik, milliyet, aidiyet üzerine bir taşlama. Kıssadan hisse: "Neresi sıla bize, neresi gurbet, yollar bize memleket."

SÜRGÜN MESELESİ MÜZİKSİZ ANLATILMAZ

Filminizin isminden başlayalım: "Exils" (Sürgündekiler). Kelimeyi çoğul kullanmayı tercih etmişsiniz...

Tony Gatlif: Çünkü film bütün sürgünlerden söz ediyor. Çünkü bütün sürgünler birbirine benzer. Sürgün, gidiştir, kopuş, ayrılış, sökülme, yırtılma... İster doğudan, ister güneyden olsunlar, sürgündekiler aynıdır, sürgünün acısı aynıdır. İlginç olan, iki gencin, kökenlerinin olduğu topraklara, ana-babalarının topraklarına gitmeye karar vermesi. Bilmedikleri topraklar, tıpkı o bilmedikleri dil ve bilmedikleri müzik gibi. Bugün hâlâ insanların terk etmeyi istedikleri bu ülkelere dönüyorlar. Filmde müzik de görüntülere paralel olarak akıyor. Sürgün konusu müziksiz anlatılamaz. Film olmasa dahi, bu müzikler göçü, sürgünü, yola çıkmayı, ayrılığı anlatıyor.

Bu film, insanların pek de bilmedikleri bir yönünüzü de açığa çıkarıyor, çünkü seyircinin zihninde Tony Gatlif Çingenelerin sesini temsil ediyor...

Evet ama, ben Çingeneyim zaten! Cezayir Çingenesi. Bir yandan da belki de ilk defa annemden, ülkemden söz ediyorum. Elbette, bu çok şahsî. Ama tıpkı Türkiyeli bir Çingene Türkiye'den gelişiyle ilgili bir film yapmaya karar vermiş gibi: Tabii ki o da Çingenedir, ama aynı zamanda da Türktür. Çingeneler her zaman bir yerdendir. Aslında, yeni olan konu. Çocuklarım da filmdeki kahramanların yaşında, kendilerine bütün bu soruları soruyorlar. Bu güzergâhı yapmak isteyen ya da filmi seyrettikten sonra yapan pek çok kişiyle karşılaştım. Bu arada, yaptığım filmler otobiyografik de değil. Orası benim pek ilgimi çekmiyor. Benim hoşuma giden, duygular, yola düşmek, keşifler...

Filmlerimde bıyık ve altın diş takılmış oyuncular değil, hakiki insanlar var. Sinema, insanları yolculuğa çıkarmaktır, ama organize olmayan bir yolculuğa.

2004'te Cannes'da aldığınız En İyi Yönetmen ödülünden sonra ne değişti?

Birazcık değişen tek şey, itibar oldu, ki o da benim aradığım bir şey değil. Ben monden bir insan değilim, kendi köşemde kalmayı, seyahat etmeyi tercih ediyorum. Filmlerimi çekiyorum, montajını yapıyorum ve '83'teki "Les Princes"ten beri onların etrafında buluşan bir seyirci var. O seyirci başından beri beni takip ediyor, seyyahlardan oluşan bir seyirci, meraklı insanlar, müziği, etnileri seviyorlar ve onlarla kafamız uyuşuyor... Cannes'daki ödül daha çok hoş bir sürpriz oldu. Sırf Fransız filmleri arasında "Sürgündekiler" üçüncü sıraya seçildi. Resmî seleksiyondaysa bin beş yüz film vardı! Sinemadaki onca dehanın arasında, ödül alma iddiasında olmak için deli olmak lazım. Dolayısıyla da büyük bir sürpriz oldu. Seyirciyi olduğu gibi, jüriyi de etkileyen, sanırım, duyguları paylaşmayı, aktarmayı sevmem, onlara tanımadıkları, bilmedikleri atmosferleri, yerleri tanıtmayı sevmem oldu.

Başından beri bütün yaptıklarınızda da bu hissediliyor...

Sinemaya başladığımda, öncelikle söz etmek istediğim şey, üzerlerine yapıştırılan bütün etiketleri ortadan kaldırmak için, bir an önce, Çingenelerin durumunu anlatmaktı. Bunun için, kurgular yapmak gerekmiyordu, belgesel gibi, gerçeğe benzeyen kurgular yapmak istiyordum, insanların konuşanların hakikaten Çingeneler olduğunu anlamaları lazımdı. Filmlerimdekiler, bıyık ve altın diş takılmış oyuncular değil. Hakiki insanlar. Bütün dünyada ve Avrupa'da insanların farklı olarak gördüğü şeyi değiştirmek istiyordum; Çingenelerin bir kültürü olduğunu, bir yerden geldiklerini, bir ruhları olduğunu, sadece cepçi ya da çocuk hırsızı olmadıklarını öğrenmelerini istiyordum. Ben geldiğimde, insanlar, gazeteciler dahil, Çingenelerin Hindistan'dan geldiğini bile bilmiyorlardı, efsaneleşmiş hikâyeye inanarak, Bohemya'dan ya da Mısır'dan geldiklerini sanıyorlardı. Benim için sinema, bir etniyi tanıtmak, insanları yolculuğa çıkarmaktır, ama organize olmayan bir yolculuğa. Bir film çekerken, bir oyuncuyu yönetirken transa geçerim, çünkü onunla bütünleşmek gerekir. Bu, bir trans biçimidir, bir yakalama biçimi, gerçeği yakalama... Belki de trans fazla büyük bir kelime kaçtı. Çektiğim sahnenin içine girdiğimi, tıpkı cin çarpması gibi, onun beni çarptığını söyleyebiliriz. Filmlerimde hile yapmam. Mümkün olduğunca hile yapmamaya çalışırım, çünkü en başından beri, ele aldığım konular öylesine ağır, öylesine hassas konular ki, hile yapamazsınız. Çingenelerin arasına öyle giremezsiniz. Neyi çektiğinizi, kimi çektiğinizi bilmeniz lazım.

Yakaladığınız başarı, istediğiniz mesajı ulaştırmanıza katkı sağlamıştır herhalde...

Beni en çok korkutan, dünyadaki Çingene nüfusun yok olduğunu görmek. Bunun nedeni önyargılar ya da ırkçılık değil, televizyon. Bugüne kadar dil ve gelenekler ayakta kalabildiyse, bir Çingene ailede kabul görmenin en temel kuralı Çingene dilini konuşmak olduğu içindir. Çingenelerin arasına kendi kültürünü taşıyarak giremezsin; dışardan gelen hiç kimse ya da hiçbir şey Çingene geleneğinin içinde erimiyorsa kabul görmez. Oysa şimdi, dışarısı evlerin içine girdi: Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, her yerde Çingeneler günde 24 saat televizyon seyrediyor. Elektrik olmayan yerlerde, jeneratörlerle seyrediyorlar. Hiçbir kanalı yakalayamadıklarında, video seyrediyorlar... Televizyonla beslenen gençler gelenekleri saçma, demode buluyorlar, televizyonda Çingenece konuşulmadığı için dili öğrenmiyorlar...

Metallica: Bu Ne Biçim Canavar { JOE BERLINGER & BRUCE SINOFSKY }

Metallica, '80'lerin başından bu yana büyüdü, kitleselleşti, şişkinlikten patlayacak bir hale geldi. Bu arada, egolar da şişti, kimi ayrıldı, kimi yan yana yürümeyi uygun buldu. Berlinger & Sinofsky ikilisinin belgeseli, sadece Metallica'ya değil, rock grubu psikolojisine de maharetle eğiliyor...

METALCİNİN TERAPİSİ

Metallica'nın plak şirketi daha yarısına gelmişken filmden el çekti, ama grup ve siz onların vazifesini de üstlendiniz ve devam ettiniz. Sizi filme devam etmeye yönelten ne oldu?

Joe Berlinger: Plak şirketini idare etmek başlı başına bir mücadeleydi. Sadece kliplerin sürüklediği bir film istiyorlardı, kronolojik olarak anlatılmış, göklere çıkarılmış bir Metallica tarihi... Ama bu bizim yapmak istediğimiz türden bir film değil. Grup daha ilk günden terapiye girmişti, biz de bir şeyler olacağını anlamıştık.

Metallica'nın ve sizin filminizin kalbinde James Hetfield ve Lars Ulrich arasındaki sürtüşme yatıyor. Bu gerilim başından beri size malûm muydu?

Bruce Sinofsky: Filmde görülmesi öyle her zaman kolay olmayan pasif bir saldırganlık hep vardı, ama kayıt seanslarında kesinlikle çok açıktı bu. Kreşendo, James'le Lars'ın eskisi kadar iyi çalamamasıyla koptu, James dışarı doğru yürüdü ve kapıyı çarpıp çıktı. Sonraki 11 ay görmedik onu.

"Spinal Tap" filmiyle olan paralellikler göze batacak kadar aşikâr, hatta Lars bir keresinde Metallica'nın "bok dolu bir sandviç" olduğunu söylüyor. Filmin bütünün böyle olmasının önüne nasıl geçtiniz?

Sinofsky: Bu söylediğiniz "Şoa"yla "Schindler'in Listesi"ni mukayese etmeye benziyor. Bir tanesi derinlikli, zengin bir portre, diğeriyse iyi anlatılmış bir hikâye. "Spinal Tap" siyahla beyaz arasında geziniyor, "Metallica" filmiyse içinde gökkuşağının bütün renklerini barındırıyor.

Berlinger: "Spinal Tap" benzetmesi beni biraz huylandırıyor, çünkü bu film ondan çok daha derin ve komplike. Aslında, terapiye giren bir heavy-metal grubuyla karşılaşınca insan ister istemez böyle düşünüyor ilk başta. Ama biz insanların bu durumun taşıdığı ironiyi görmelerini istedik, sonra bu gördüklerini aşmalarını ve daha derine inmelerini arzuladık.

Metallica'nın terapisti Phil Towle filmde biraz absürd bir figür gibi duruyor. Grup üyeleri üzerindeki etkisi tamamen olumlu muydu?

Berlinger: Phil filmin temel karakterlerinden biri değildi, ama kesinlikle günü kurtardı. Grup artık bir şey üretemez noktaya gelmişti, aralarındaki iletişim çok azalmıştı, grubun dağılması fikrine çok hazırlardı. Hepimiz Phil'in bazı metodlarını sorgulayabiliriz, normalde gerekenden çok daha fazla kalışını da sorgulayabiliriz, ama bu adam hakikaten grubu kurtardı. O olmasaydı, bugün Metallica diye bir grup da kalmazdı ortada.

Grubun filmde sansürlediği bir şey oldu mu?

Sinofsky: Buna hakları vardı, ama bizden kamerayı kapatmamızı hiç talep etmediler. Her şeye dahil olmamıza izin verdiler. San Fransisco'da ilk gösterimi yaparken herkes odanın bir başka köşesinde oturuyordu, havada bir gerilim vardı. Sonra Joe herkese kayıtları uzattı, ama James kaydı almadı ve dedi ki: "Bunu tekrar seyretmeye ihtiyacım yok, söylediğiniz şeyi yaptınız işte. Hakikati anlattınız."

Whisky { JUAN-PABLO REBELLA & PABLO STOLL }

Eski bir çorap atölyesinin patronu Jacobo'yla sağkolu Marta'nın "düzmece" evliliği acaba gecikmiş bir aşka mı dönüşecek?.. Uruguay sinemasının Kaurismaki kardeşleri olarak anılan ikiliden yer yer depresif, yer yer kahkahalar attıran punk bir hikâye...

TOM WAITS, MİZAH, MELANKOLİ

Juan Pablo Rebella: Karın, depremin ve sinemanın olmadığı bir yerde büyüdük. İletişim, gazetecilik ve reklamcılık okurken üniversitede tanıştık ikimiz.

Pablo Stoll: 18 yaşındayken, kurgusal bir şeyler, sinema yapmak istiyordum. Çizgi film senaryoları yazıyordum ama, çizmeyi bilmiyordum. Küçük bir video okulunda derslere devam ettim. Bir sonraki yıl üniversiteye girdim ve orada bir Pixies kaseti sayesinde Juan'la tanıştım.

Rebella: Liseyi bitirince, sonrasında reklam sektöründe çalışırım düşüncesiyle üniversiteye girdim. Ama o sıralar ilgimi çeken tek şey rock-'n'roll'du. Gitar çalmaya başladım. Çizgi romanları ve "Simpson'lar" gibi çizgi filmleri seviyordum, sinemadansa hiç çakmıyordum. "Polis Akademisi" türünden filmlere gidiyordum... Sonra, bugünkü senaristlerimizden biri, hayranı olduğum Tom Waits'in de oynadığı bir filme götürdü beni. Jarmusch'un "Down By Law"uydu. Filmden allak bullak çıktım, tam mânâsıyla çarpılmıştım. Sadece Tom Waits'ten değil, atmosfer, mizah, melankoli... Derken, yavaş yavaş Pablo'yla birlikte film yapmak için diyaloglar yazmaya başladık. Bu diyaloglardan biri, ilk uzun metrajlı filmimiz "25 Watts" oldu. Zengin ailelerden gelmiyorduk, ama evli değildik, dolayısıyla da çalışmak zorunda değildik. Zamanımızın çoğu televizyon seyrederek, rock dinleyerek, bira içerek geçiyordu. Bir gün Pablo "yahu, niçin cumartesi akşamları kızlarla takılmak varken televizyon seyredip bira içen ve geyik muhabbeti yapan üç acınası herif hakkında bir film yapmıyoruz ki?" diye ortaya bir fikir attı.

Stoll: Üniversitedeki çetemizden olan prodüktörümüz Fernando Epstein, ailesine ait bir çorap imalathanesinde çalışıyordu; tıpkı filmdeki gibiydi. Çorap yapan o tuhaf makineler ve o karmaşık süreç...

Rebella: Çok uzun zaman önce, "25 Watts"ı çekmezden evvel, o imalathaneye gitmiştik ve orada bir aşk hikâyesi kurmayı hayal etmiştik. Daha o zamandan aklımızda bir sahte evlilik fikri vardı, ama o fikri daha sonraya saklamak istiyorduk. Sonra, "25 Watts"ın montajını yaparken, çorap fabrikası yeniden aklımıza geldi. Daha sonra, "25 Watts"ın dekorlarını yapan, ama filmi beğenmeyen bir arkadaşımız "Böyle aptal filmler yapmayı bırakın! Niçin çoraplar etrafında bir abi-kardeşin hikâyesini çekmiyorsunuz ki?" dedi. "Pekâlâ, yaparız ama, bir şartla, senaryoyu sen yazarsan" dedik. Belli bir yaştaki insanlar ya da Yahudiler veyahut Uruguay krizi hakkında bir film yapmak istemiyorduk. Genellikle, fabrika patronları yaşlı başlı adamlar olur, Uruguay'daki bütün tekstil sanayicileri de Yahudidir... Aslında, huzursuzluk, gündelik hayatın saçmalıkları gibi konuların üzerine gitmeyi istiyorduk... Bu film bir anlamda korkularımıza dair, otuz yıl sonra başımıza neler gelebileceği hakkında.

→35

Biri eskilerden "Weekend", diğeri 2004 işi "Müziğimiz" olmak üzere Godard'ın iki filmi var bu sene. Saraybosna sokaklarında dolaşan Amerikan yerlilerinin patlattığı türkülerden Sibelius'a, Arvo Part'tan Anouar Brahem'e çeşitli "parça"lar olsa da, "Müziğimiz" müzikle ilgili bir film değil. Mekânı cennet, araf ve cehennem olan, savaştan, kıyımdan, edebiyattan, ahlaktan bahseden bir Godard "God-art"ı... İhtiyar kurtun Les Inrockuptibles'e verdiği mülakat da tam bir film doğrusu.

Bak: karşı-açı ve açı

"Müziğimiz" aslında müzik prodüktörü Manfred Eicher hakkında bir belgesel olacakken, o projeden vazgeçtiniz, ama isim aynı kaldı. Filme başlamadan önce mi başlığı koyarsınız hep?

Jean-Luc Godard: Evet, başlık önce gelir hep. Filmi yaptıktan sonra bulduğum tek isim "A bout de souffle"du (Nefes Nefese / Serseri Aşıklar), onu da hiç sevmem. Bir sonraki film için, daha filmin neye benzeyeceği bile belli değilken aklımda "Petit Soldat" ("Küçük Asker") ismi vardı. Başlıklar sanatsal işaret levhaları gibi oldu benim için. Hangi yöne bakmam gerektiğini başlık gösteriyor. Mesela "Müziğimiz", bizim DNA'mız, bizim güzergâhımız, biz, kendimiz. **"Müziğimiz" aynı zamanda soykırımların da "seda"sı.**

Sinema, soykırım karşısında ne yapabilir?

Bilmiyorum. Filmin, İsrail-Filistin çatışmasının, Anne-Marie Miéville'le uzun süredir kendimizi çok yakın hissettiğimiz bu çatışmanın izlerini taşıması benim için çok önemliydi. Anne-Marie'yle Paris'teki Filistin kitabevinde tanışmıştık. Marjinal, kenarda, Amerikan sineması adı verilen şey tarafından sinema bahçesinden kovulan biri olarak, kendimi Vietnamlılara, Filistinlilere yakın hissediyorum. Yaratıcılar olarak, evsizler gibiyiz. Çok uzun bir süre hep kenarda olduğumu söylüyordum, ama kenar dediğin şey sayfaları bir arada tutmaya yarar. Bugünse kenardan düştüm, kendimi sayfaların arasında hissediyorum.

Hakikaten Amerikan sinemasının mı sizi önce kenara, sonra kenardan da dışarı attığını düşünüyorsunuz?

Gençliğimizde, Cahiers du Cinéma dergisinden arkadaşlarla 50'li yılların Fransız sinemasına karşı, dönemin Amerikan sinemasını savunuyorduk. Ama aynı sinemanın geri döndüğüne bakılırsa, hiçbir şeye yaramamış. Amerikan sinemasını, stüdyoları yöneten şair haydutlar yapıyordu. Derken, avukatların, aracıların, komisyoncuların, hortumcuların eline düştü. Birinci Dünya Savaşı'ndan beri ABD'nin Truva atı olan Amerikan sinemasının her yeri istilâ edebilmesi elbette tesadüfi değil... Bir anlamda, Irak'a giren de Amerikan sineması... Dos Passos, Hemingway, Nathaniel Hawthorne, Thoreau gibi adamlar başka, onlar için söylemiyorum... Amerikalılar niçin Irak'a girdi, biliyor musunuz? Yönetimin bilinçaltında orada bir uygarlık, Sümer uygarlığı olduğu var. Tarihi olmayan, sadece iki yüzyıllık bir geçmişi olan bu insanlar da, başlarını sokacak oyuklar arıyorlar. Ve Irak'a giriyorlar; mesele petrol değil, Sümer uygarlığı.

Filminizde Filistinli şair Mahmud Derviş şöyle diyor: "Yahudilerle savaşmış olmak, bedbahtlığımız ve şansımız oldu. Bedbahtlığımız, çünkü bizi yendiler. Mutluluğumuz, çünkü adımızı duyurdular." Bunu yorumlar mısınız?

Doğru. Ama bunu öylesine cümlelerle çözemezsiniz. Olguları yavaş yavaş incelemek gerek, çözümleme arkadan gelir belki, bilimsel deneylerde olduğu gibi, suyu kaynatmak ya da uzaya füze göndermek için başvurulabilecek bir yasa haline gelecek bir cümle... Ondan önce hiçbir şey yok. Sadece şunu söyleyebiliriz: "Bak."

İsrail-Filistin çatışması filmin son derece içine işlemiş...

O kadar değil. Filmde şiiri temsilen birinin bulunmasını ve bu kişinin de örneğin İrlandalı bir şair yerine, Mahmud Dervish olmasını arzu etmiştim.

Eyal Sivan ve Michel Khleifi'nin, soykırımı çarpıtan "Route 181" adlı filminin Pompidou Kültür Merkezi'nde gösterimden kaldırılmasını kınayan bir metne imza attınız...

Bunu siz mi söylüyorsunuz! Bunun nasıl olup da soykırım çarpıtması olduğunu anlayamıyorum. "Route 181" iyi bir TV filmi. Yönetmenler filme duygularını, niyetlerini, maksatlarını katıyor, militan bir film. İyi militan filmler de var, kötüleri de.

1968-72 yılları arasında çektiğiniz filmleri militan filmler olarak sınıflandırır mısınız?

Bazılarını, hepsini değil. Bundan kaçınmaya çalışıyordum, daha ziyade sinemanın militanı olmak, oradan Vietnam'a ya da başka bir meseleye ulaşmak istiyordum... Biz film yapmaya başladığımızda, her şey gayet basitti. İçedönüktük ama, muhtemelen bu nedenle, bildiğimiz tanıdığımız haliyle kızlardan ve oğlanlardan söz etmek istiyorduk. O dönemin filmlerini, bunlardan bahsetmedikleri için eleştiriyorduk. Sinemanın buna yarayabileceğini sanıyorduk: Kendi kendimize göremediğimiz bir şeyi görmeye. Kameranın da mikroskop gibi, teleskop gibi bir mantıkla, görmediğimiz bir şeyi görebilmek için yapıldığı fikrine sahiptik. Mesela kız arkadaşımı, sevgilimi, onu böyle de görüyorum, ama onun kendisinin de görmediği ve benim gösterebileceğim, görülecek başka bir şey daha yok mu acaba? Ve belki de sonra hayatımı daha iyileştirebilecek bir şey?.. Ben sinemanın bir silah olduğuna hiçbir zaman inanmadım. Ne de kargaşanın göbeğinde omuzda kamera çekim yapmaya... Bugün maksatlı, mesaja yönelik sinemanın başka biçimleri var. Mesela, Chantal Akerman'ın "Sud", "De l'autre côté" gibi filmlerinden, maksadın görünür olduğu filmlerden pek hoşlanmıyorum. Akerman'ınkiler, yoksulları filme çekmekten ibaret... Eskiden zengin insanlar soyluydu, şimdiyse yoksullar. *(gülüyor)* Ve bu soylu konu üzerine çalışırken, biçimde ağır, keskin uygulamalara gidiyor. Travelling'ler, güzel kadrajlar ya-

> **Amerikalılar niçin Irak'a girdi, biliyor musunuz? Sadece iki yüzyıllık bir geçmişi olan bu insanlar başlarını sokacak oyuklar arıyorlar. Mesele petrol değil, Sümer uygarlığı.**

pıyor... Bir tertibat, düzenleme diyebiliriz buna. Hep isim ve maksat var, fotoğraf bile değil, resimaltı.

Saraybosna'da çekim yapmaya karar vermenizde, Chantal Akerman'ın sözünü ettiğiniz filmleriyle, kurbanlarla empati kurma arzusu bakımından, maksat düzeyinde, ne gibi bir fark var?

Bir maksat kaygısı yok. Yani öyle olduğunu umuyorum. Zaten benim açımdan "Müziğimiz" film değil, kitap, hatta onu Libération'da, edebiyat eleştirmeni Robert Maggiori'nin kitap ekinde yazmasını istiyordum. Ama tabii ki mümkün olmadı. Bana elmalarla armutları karıştırmadıklarını söylediler. Edebiyat eleştirisi, sinema eleştirisinden daha çok ilgimi çekiyor. Amerikalı sinema eleştirmeni Manny Farber'ın yazıları Fransızcaya tercüme edildi. İnsan, demek bu dönemde sinema eleştirisi hâlâ mümkünmüş diyor. Manny Farber'ın makaleleri Hawks filmleri gibi, gülmekten ölüyorsunuz. Kesinlikle Amerikalılara has bir enerjisi var.

Benim açımdan "Müziğimiz" film değil, kitap. Hatta onu Libération gazetesinde, edebiyat eleştirmeninin kitap ekinde yazmasını istiyordum. Ama tabii ki mümkün olmadı.

Demek, iyi Amerikalılar da varmış.

Evet, Manny Farber iyi bir Amerikalı. Başkaları da var. Özellikle Amerikan sinemasını eleştirme derdinde değilim. Her şeyin birbirine benzediği bir "uluslararası kalite" ortaya çıktığı için Amerikan sineması eleştirisi de mânâsızlaşıyor. Cannes türünden festivallerde gösterilen filmler hep böyle... Kiarostami'nin, Gus Van Sant'ın, Elia Suleiman'ın filmleri... Sanat filmine dair çok ortak bir fikir oluştu. Bunu tenis öğretmenimde gayet yakından görüyorum. İsmini bile duymadığı Luc Moullet'nin filmini görmeye hayatta gitmez, ama "Elephant"a gider. Kafasındaki "büyük sanat" fikrine denk düşüyor çünkü.

Bir filmin tenis öğretmeninizin hoşuna gitmesi, o filmin değerini düşürür mü hakikaten?

Söylemek istediğim elbette bu değil. O oğlan benim filmlerimi de seyretmiyor zaten. Beni tanıyor, benimle sohbet etmekten hoşlanıyor, habire filenin üstünden atlayıp çene çalıyor. Bana tenis öğreteceği yerde, seyretiği filmleri anlatmakla geçirdiği zaman yüzünden ders ücretinden kesinti yapmak geçiyor içimden.

Sinema dünyasında bugün muhataplarınız kimler?

Cep telefonum yok, herhalde onun için beni pek aramıyorlar. Her halükârda, "Müziğimiz"in prodüksiyonunu ve dağıtımını yapanların da film hakkında ne düşündüklerini bilmiyorum. Çoğu zaman, insanlara kim oldukları, ne istedikleri gibi hakiki sorular sorduğumda, kendilerini saldırıya uğramış gibi hissediyorlar. "O benden daha zeki" diye düşünerek korkuyorlar. Ya da "sersemin teki" ya da "amma da kafa ütülüyor!" diyorlar.

Televizyon seyrediyor musunuz?

Evet. Arada sırada, televizyon bir şeyler aktarıyor. Sözümona bunun için yapılmış, halbuki arada sırada, insan bilmediği, tanımadığı bir yüz, bir söz, bir belge, bir bilgi görünce memnun oluyor. Ama o da zaten karmakarışık bir halde sunuluyor. Ve şu soruları akla getiriyor: Sovyet Rusya'da birkaç yürekli insan yok muydu? Ya da Nazi Almanya'sında hiç yok muydu yürekli insanlar? Ya da günümüz Amerika'sında birkaç yürekli insan yok mu?

Yani bütün olarak kötü olan televizyon aleminde birkaç "yürekli program" var mı diyorsunuz?

Antrenman niyetine, bazen tartışma programlarını seyrediyorum, hâlâ atışacak halde miyim, üç cümlede haklarından gelebilir miyim diye görmek için seyrediyorum. Çok az kimseyle konuştuğum için, bunları seyrediyorum. Ama görmek istediğim, aradığım görüntü, arkadaki insanlar, seyirci ya da vatandaş dedikleri... Demokrasinin ne olduğunu televizyonda gayet iyi görüyorsunuz: Arkada sessiz yurttaşlar var, bir masanın etrafında da soylular, ya da parlamenterler, ya da yöneticiler ve bir de animatör. İşte demokrasi bu. Bir görüntü, bir imaj. Geçenlerde dostum Sanbar'ı seyrettim, bir kanalda İsrail büyükelçisiyle Gazze mevzuunu tartışıyordu. Görüntünün bir köşesinde, Gazze şeridi haritasından bir fotoğraf vardı. İsrailli, bu şeritten çekilmeleri gerektiğini, çünkü bir milyon Filistinli ve 7 bin İsrailli olduğunu anlatıyordu. Gazze şeridi kırmızıydı, İsraillilerin kısmı da mavi. Bu 7 bin kişinin 1 milyon kişinin toprağının yüzde 35'ine sahip olduğu görülmeliydi. Önce bir onu görelim, sonra, ne diyebiliyoruz bakalım. Ama görüntüyle bağ kurulmamıştı. Görüntüden korkuluyor. Söz tufanı, söz seli tercih ediliyor.

"Télé-réalité" programını seyrediyor

varuna
cafe
ESKIŞEHIR

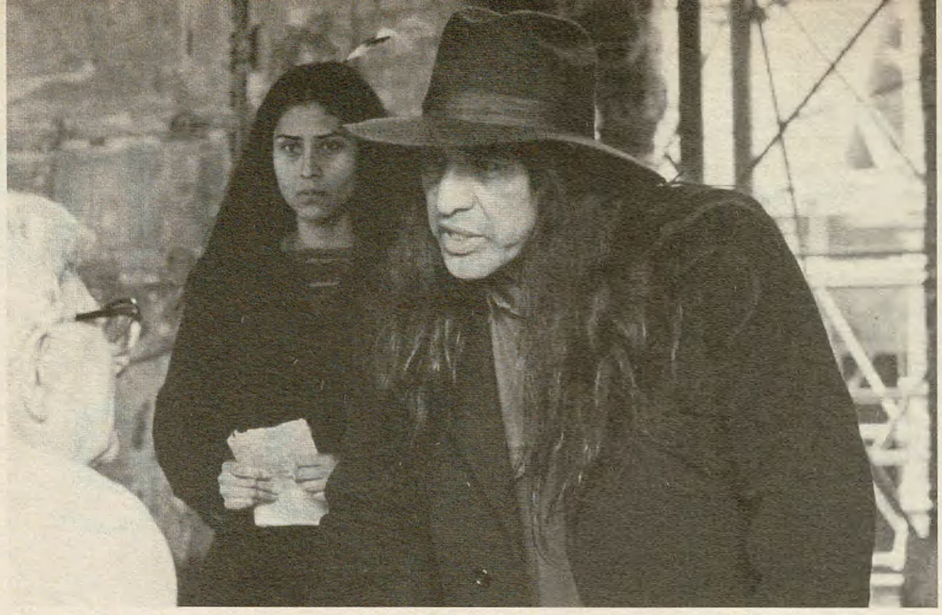

musunuz?
Öylesine geçerken biraz gördüm, o kadar. Bana sıkıcı geliyor. Üstüne söyleyecek bir sözüm yok... Televizyonda pek gülünmüyor. İnsanların güldükleri, arkadaşça gözüktükleri tek program, futbol eleştirilerinin yapıldığı "Maçı tekrar canlandırıyoruz" programı. Gayet normal gülüyorlar, kendilerini üstün görmüyorlar, maçları, futbolu çok iyi biliyorlar. Başka programlarda konukların Irak konusunda böyle konuştuğunu hayatta göremezsiniz. Filmden bahsedecektik, konudan uzaklaştık!

İsminizin filmlerinizin önüne geçmesinden, filmlerinizden çok sizden söz edilmesinden şikâyet ediyorsunuz sık sık. Filmlerinizde, özellikle de sonuncusunda oynayarak, buna biraz da siz yol açmıyor musunuz?
Hayır, çünkü başka bir yönetmenle çalışsaydım, söylemek istediğim şeyleri söylemesini ondan isteyemezdim. Bu, bir deontoloji meselesi. Filmimde rol alan Pierre Bergounioux, Juan Goytisolo gibi yazarlara da kitaplarında anlattıkları şeyleri söylemelerini rica ettim. Hepsi bu, ben de diğerleri gibiydim.

Filmin ilk bölümü "Cehennem", 20. yüzyılın savaşlarını, soykırımlarını gösteriyor. Bu bölümün adı, insana üzerine düşünme zamanı tanımayan hızlı bir montajla yapılmış cehennemî ses ve görüntü bombardımanına mı gönderme yapıyor?
Kesinlikle. Daha yavaş bir montaj mı yapsam diye tereddüt etmiştim. Ama daha yavaş olsaydı, daha uzun sürecekti. Filmin fazla uzun olmasını istemiyordum.

"Cehennem, işte budur: Görüntüleri, imgeleri tanımamak" mı diyorsunuz?
Hayır, "bu, budur" denemez! Sinemada "olmak" fiili yoktur, varlıklar vardır. Levinas'ın bir sözü var: "Düşünüyorum, öyleyse varım" cümlesinde, "varım"ın "ben"i ile "düşünüyorum"un "ben"i aynı "ben" değildir. Niçin? Hep üç görüntü, üç imge. Biri, "düşünüyorum", ikincisi "varım" ve üçüncüsü de "niçin?" Ama madem ki, yemeğin sofraya nasıl geldiği merakınızı uyandırıyor, anlatayım. "Cehennem"de dört metin fikri vardı. Yönetmek için bölmek gerekir, o halde on dakikayı yönetmek gerekiyorsa, dört kere ikibuçuğa bölmeliyim diye düşündüm. Giriş metnini, tamamen tesadüf eseri Montesquieu'dan buldum: "Efsaneler zamanında, sellerden, tufanlardan sonra, insanlar toprağın altından çıkarlar ve birbirlerini gebertirler." Sonra, Lewis Carroll'dan bir cümle: "İnsanların kafasını keseceğiz, hayatta kalanlar olacak mı?" Sonra İncil'den bir cümle ve sonra da İsrailli gazeteci kadın karakteriyle bağlantılı olarak birkaç kez tekrarladığım bir Levinas cümlesi: "Ölümü iki biçimde düşünebiliriz." "Cehennem"in görüntüleri, bütün savaşlar, sonra makineler, sonra kurbanlar, sonra Saraybosna'yla ilgili iki-üç şey, ikinci bölümle bağlantıyı kurmak için. Ve sonra müzikler. Albümlerden birinin adı "Le Livre du son"du ("Sesin kitabı"). Çok memnun olmuştum. İşte biraz maksatlı davrandığım an bu olmuştur. "Sesin Kitabı" adlı bir plak görünce, kitaplarla el ele giden bu film elbette ilk önce bu plağa bakacaktı... "Cehennem", yürümeyi öğrenen çocuk gibi, tam olarak cümleler kuramayan, ama görüntülerle, seslerle yönünü bulan çocuk gibi...

Filmimde rol alan Bergounioux, Goytisolo gibi yazarlara kitaplarında anlattıkları şeyleri söylemelerini rica ettim. Yurtsuzluk ve yurtseverlik: İyi bir entelektüel her ikisidir.

Buna karşılık "Cennet", hakikaten cennete özgü bir tamlık içinde yüzüyor, ama Amerikan askerlerinin gözetimi altında...
Cennetin Amerikan askerlerinin koruması altında olması fikri, yüzlerce ABD filminde yüzlerce kere mutlaka duyduğunuz Denizciler'in marşından geliyor. Amerikalılar yeryüzüne de, gökyüzüne de sahip olma ihtiyacı duyuyor. Petrole ihtiyaç duymalarının sebebi de, petrolün toprağın bir anlamda kanı olmasıdır. Hiçbir yerden geliyorlar, bir yerlerden olmaları gerekiyor oysa. Yani, yöneticilerini kastediyorum... Çünkü Manny Farber'la konuştuğunda ya da Melville, Thoreau, Dos Passos okuduğunda aynı şeyleri hissetmiyorsun...

Filminizin ikinci bölümünde yer verdiğiniz entelektüeller, şairler yurtsuz insanlar mı?
Orada açı ve karşı-açı var: Yurtsuzluk ve yurtseverlik. İyi bir entelektüel her ikisidir. "Müziğimiz"e benzeyen bir başka filmde bunu anlatmıştım, ama o film gösterime girmedi: "Allemagne neuf zéro" ("Almanya dokuz sıfır"). Kimse görmedi.

Yoo, televizyonda gösterildi; sinemada gösterilseydi, bu kadar çok insan seyredemeyecekti...
Sinemada gösterilmesinden daha çok görüldü ve daha az görüldü, çünkü televizyondaydı. Televizyonda gözümüzün önünden geçip gidiverdi. Sinemada gösterilseydi, görülürdü, ama TV'de onca şeyin arasında kaybolup gitti... Bir gün Paul Vecchiali'nin "Once More"unu seyrettim, çok kötü bir VHS'den, ama seyretmeyi o kadar çok arzu ediyordum ki, tıpkı tutuklu bir mahkûmun bir şeyi arzulaması gibi. Geçenlerde, Vecchiali son filmi "A vot'bon coeur" hakkında düşüncelerimi merak ediyordu, ben de filmi öyle bir yürekten, arzuyla, bir tür açılıkla seyrettim, tıpkı vaktiyle henüz Paris'te gösterime girmeyen bazı Amerikan filmlerini görmek için Belçika'ya gittiğimiz günlerdeki gibi.

"Müziğimiz"i suçluluk duygusundan hareketle mi yaptınız?
Hayır, size öyle geliyor. Kamikazeler ve intihar saldırılarının hikâyesi var. Kıza, Camus'nün intihar üzerine bir denemesinin ilk cümlesini söyletiyorum. İntihar hakikaten ciddi tek felsefî meseledir. "Suicide, mode d'emploi" ("İntihar, Kullanma talimatnamesi") kitabını okurken kendimi öldürmenin farklı biçimleri üzerine düşündüm. Ama hep tereddüt ettim, korkudan... İntihar etmek isteseydim, bir torbanın içine bomba değil de kitap koyup İsrail'e ya da Afganistan'a giderdim. Ve düşmandan bana eşlik etmesini isterdim, "barış için intihar ettiler" denmesi için. "Savaşa karşı bir yürüyüş yapmadılar, barış için öldüler!"

11 Eylül'ü nasıl yaşadınız?
Herkes gibi, televizyondan seyrederek. Defalarca seyrettim, bu tekrar tekrar gösterimlerden oluşan dört saatlik bir kasetim var. 11 Eylül'le ilgili en çok düşündüğüm kişi, boğazı kesilen hostes. Hiçbir yerde adına rastlamadım.

El Kaide'nin sahneye koyduğu "gösteri" hakkında ne düşündünüz?
İyi yapılmış bir reklam. Bir uçak kaçırma ya da kaçırma eyleminin gerektirdiği çalışma her zaman ilgimi çekmiştir. Sonra, Thierry Meyssan'ın Pentagon'a giren bir uçak olmadığını iddia ettiği kitabı var. Ona karşı çıkanların tarafında fotoğraflar, belgeler var mı? CIA'nin karşı sorgulamalarını, Thierry Meyssan'ın iddiasının doğru olmadığını söyleyen gazetecilerin soruşturmalarını gördük mü? Bunları bilebilmek isterdim.

Binlerce tanıklık Meyssan'ın tezini çürütmeye yeterli...
Ben onun tezi doğrudur demiyorum, ama Pentagon'a giden uçakla ilgili, onun öne sürdüğünden başka belgeler var mı? Onları görmek isterim. Ben sadece Thierry Meyssan'ınkini gördüm. Açıyı ve karşı-açıyı görmem lazım. Sorgulamaya ve karşı sorgulamaya ihtiyacım var. Amerikan yargı sisteminde, avukatların sadece ahlâkî bir savunma yapmayıp bir karşı sorgulama yapması hoşuma gidiyor. Bir açı / karşı-açı, bu iki söz olabilir, iki resim olabilir, bir resim ve bir söz olabilir, ama başka olduğu bahanesiyle iki kere aynı şey olamaz. Başka denen, öteki denen, aslında aynı, tıpkı Hutu'lar ve Tutsi'lerde olduğu gibi, bunun için zaten birbirlerine giriyorlar. Aynılar ve birbirlerinden nefret ediyorlar. İnsanların dörtte üçü birbirinden nefret ediyor. Analiz yapmazsan, ötekinin nesini sevmediğini bilmezsin, ötekinde sevmediğin şey kendindir. Bu konuyla ilgili, Lacan zaman zaman hakiki "açı / karşı-açı"lar yapıyordu. Bayağı sinemacıydı Lacan.

Filminizden "hakiki" bir açı / karşı-açı örneği verseniz...
Muhtemelen eleştirilecek olan bir tane var. Tehcir edilen Yahudilerin bir fotoğrafını gösteriyorum ve "Yahudi" diye yazıyorum, iki görüntü sonra, bir cesedin fotoğrafını gösteriyorum ve "Müslüman" yazıyorum. Şöyle diyenler oldu: "Ama bu çok iğrenç, Filistinlilerin tarihi, Yahudi soykırımı değil ki, nasıl kıyaslarsın!" Halbuki, "Müslüman" yazmamın nedeni, Auschwitz'de Yahudilere Müslüman* denmesi. Hem sonra, Hollywood'a da sinemanın Mekke'si deniyor.

** Gücü kuvveti tükenen, hayatta kalma şansı kalmayan tutsaklara konsantrasyon kamplarında "Müslüman" deniyordu.*

Çeviren: **Siren İdemen**

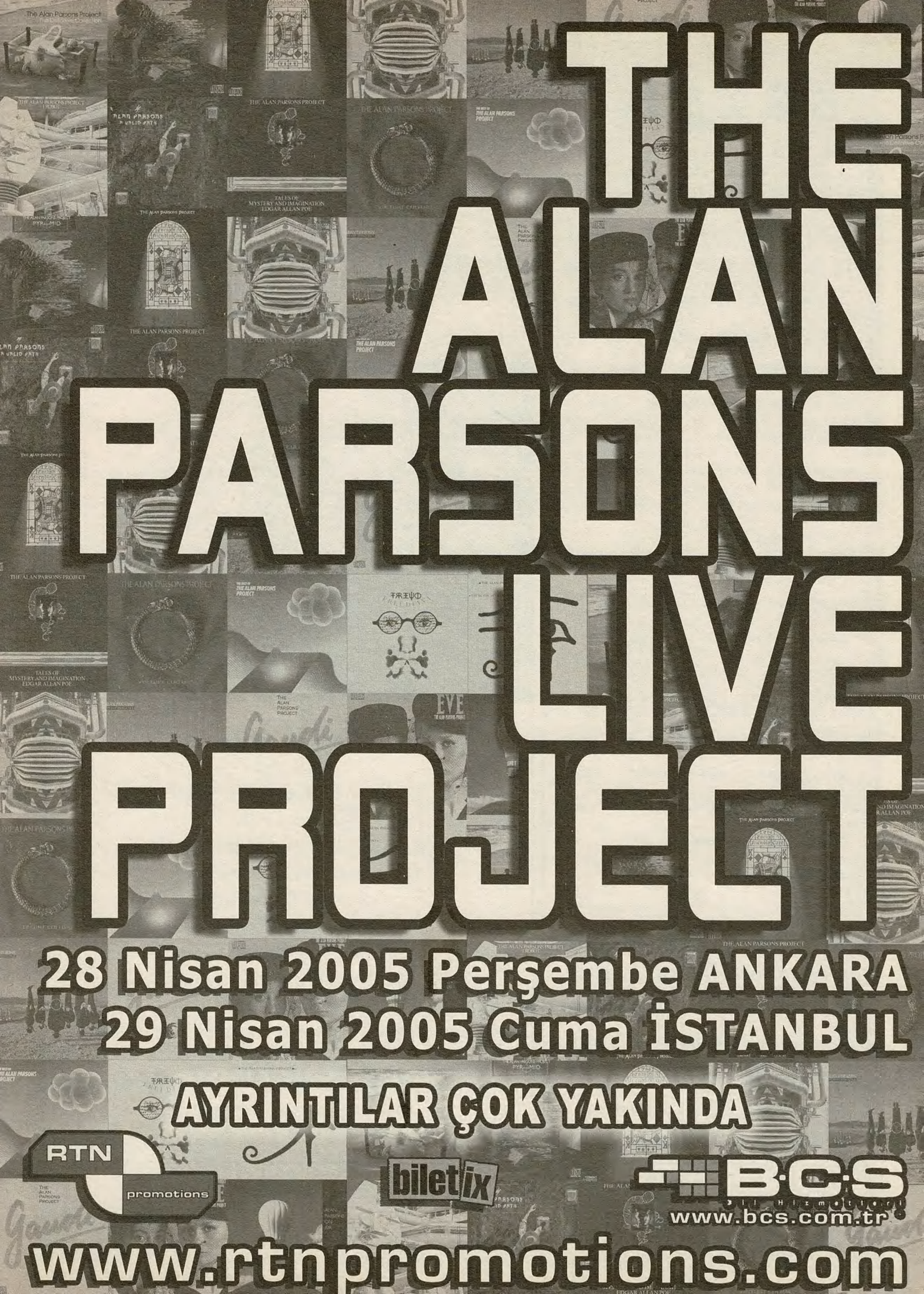
THE ALAN PARSONS PROJECT
LIVE
28 Nisan 2005 Perşembe ANKARA
29 Nisan 2005 Cuma İSTANBUL
AYRINTILAR ÇOK YAKINDA
RTN promotions
biletix
BCS
www.bcs.com.tr
www.rtnpromotions.com

karga

MART 2005

kargart

01 03 05 Salı	Karga	Bahadır
02 03 05 Çarşamba	Lookahead	Stranger K.
03 03 05 Perşembe	Present Tense	Elif İzbırak
04 03 05 Cuma	MainTIMEstream	Bahadır
05 03 05 Cumartesi	80's	Sizzle
06 03 05 Pazar	Haletiruhiye	Berk
07 03 05 Pazartesi	Laurie Anderson	Bahadır
08 03 05 Salı	Tamirci	Sait
09 03 05 Çarşamba	Arka Pencere	Bora Şimşek
10 03 05 Perşembe	Altüst	Güney
11 03 05 Cuma	Karga	Bahadır
12 03 05 Cumartesi	Saltyspinzitfunky	Salty
13 03 05 Pazar	Haletiruhiye	Berk
14 03 05 Pazartesi	Karga	Bahadır
15 03 05 Salı	Out of Concept	Tai-Fu
16 03 05 Çarşamba	Monkey Suite	Deniz-Pelin
17 03 05 Perşembe	Vertigo-go	Hilmi Tezgör
18 03 05 Cuma	Sonderstab MUSIK	Bahadır
19 03 05 Cumartesi	Retrospectiev view of Rock	Bahadır
20 03 05 Pazar	Haletiruhiye	Berk
21 03 05 Pazartesi	Karga	Bahadır
22 03 05 Salı	Cazlama	Ozan Sezener
23 03 05 Çarşamba	Frenk Üzümü	Cem - Esengül
24 03 05 Perşembe	Cazır Cazır	Deniz K.
25 03 05 Cuma	dbabstractdubjungle	da-frogg-boogie
26 03 05 Cumartesi	Elektronik İyidir	(((omre)))
27 03 05 Pazar	Haletiruhiye	Berk
28 03 05 Pazartesi	Karga	Bahadır
29 03 05 Salı	Karga	Bahadır

KargART Performans Günleri

01 Mart - 27 Mart

Alexandre Abellan
Ayla Algan
Aydan Türker / Ufuk Şenel
Aytuğ Civan
Dans Buluşma İstanbul Dans Projesi
Dilek Dervişoğlu Dans Projesi
DokuzAltı Dans Projesi
Handan Ergiydiren Özer
Irmak Arkman
Leman Yılmaz / Tülin Ceylan
Sermiyan Midyat
Stephanie Parent' s "Nomad Katapult" Dance Project
Su Güneş Mıhladiz
Zeynep Günsur-Roxy Hareket Atölyesi
"...ve diğer şeyler topluluğu"

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul
T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46
www.kargabar.org www.kargart.org

dancentrum
tiyatro
İstanbul Kültür Sanat Dostları
GEZ EĞLEN PAKETİ
SHUBUĞ
TURKCELL HİZMETİYDİR

ÖSS
her zaman her yerde

SAYISAL

1. **Aşağıdakilerden hangisi bir** Elvis Costello **şarkısı değil?**
a) Less Than Zero b) 20% Amnesia c) 15 Petals d) 992 Arguments

2. **60'larda** Meksika müzik geleneği **ışığında garaj rock çalan ve "96 Tears", "8-Teen" gibi iki hit çıkaran Michigan'lı grubun adı nedir?**
a) Derek & The Dominos b) ? & The Mysterians
c) Little Bob & The Lollipops d) Joe King Carrasco & El Molino

3. **98'de California'da kuruldular. Ben Chasny'nin Doğu etkileşimli akustik gitarıyla dikkat çektiler. 2003'te** "For Octavia Paz", **2005'te** "School Of A Flower" **albümlerini yayınladılar. Hangi grup bu?**
a) 16 Horsepower b) Sixteen Deluxe
c) Six Organs Of Admittance d) PG Six

4. **83'te California-Devore'daki US Festival,** rock tarihinin en kalabalık festivali **kabul ediliyor. Bowie, Van Halen, U2, Inxs, Scorpions gibi isimleri seyretmek için festival alanına** kaç kişi **doluşmuştu?**
a) 580 bin b) 610 bin c) 640 bin d) 670 bin

5. **Şu gruplardan birine Neptün gezegeni öylesine damga vurmuş ki, şarkı yazarlarının ikisi de** mart doğumlu ve balık burcu. **Hangisi?**
a) Lou Reed - John Cale (Velvet Underground)
b) Ian Gillan - Ritchie Blackmore (Deep Purple)
c) Ray Davies - Dave Davies (Kinks)
d) Donald Fagen - Walter Becker (Steely Dan)

6. **Şu** müteveffa rock yıldızlarından **hangisi balık burcu değildir?**
a) Johnny Cash b) Kurt Cobain c) Freddie Mercury d) Joey Ramone

7. **Filmlerinde genelde 500 bin dolar + kârın yarısını cebe indiren Elvis Presley, aşağıdakilerden hangisinde** fiks 750 bin dolara **fit oldu?**
a) Girl Happy b) Tickle Me c) Viva Las Vegas d) Fun In Acapulco

8. **Şu seksi rock'çu abiler arasında** en kısa boylusu **(1.75) hangisi?**
a) Lenny Kravitz b) Axl Rose c) David Coverdale d) Jon Bon Jovi

9. **U2'nun geçen ay üç Grammy ödülü birden kazanan "Vertigo" şarkısı İspanyolca** "Uno, dos, tres, catorce" **(Bir, iki, üç, on dört) sözleriyle başlıyor. 1'i, 2'yi, 3'ü anladık da, 14'ün sebebi hikmeti ne?**
a) Steve Lillywhite dört kez U2'nun prodüktörlüğünü yapmıştır: Birinci, ikinci, üçüncü ve on dördüncü albümlerde
b) 70'lerin dizisi "Three's Company"de Jack Tripper bir mikrofonda aynen o şekilde bir ses denemesi yapar
c) İncil'in 1'e 14, 2'ye 14 ve 3'e 14. ayetleri Aziz Juan'a göre İsa'ya beslenen hayranlıktan bahseder
d) Bono, 60'ların İspanyolca dörde kadar sayarak başlanan şarkısı "Woolly Bully"ye hayrandır, sarhoşken ağzından 4 yerine 14 çıkar
e) Belki hepsi, belki hiçbiri

10. **Elton John, "Candle In The Wind" şarkısında,** sinemanın kaçıncı sırasında **oturup Marilyn Monroe'yu seyrettiğini söyler?**
a) 5 b) 18 c) 22 d) En ön

SÖZEL

1. **Baba Zula'nın "Kısaltmalar" isimli parçasında** aşağıdaki kısaltmalardan hangisi **geçmiyor?**
a) THY b) PTT c) PKK d) ÖSS

2. **Aktör Jim Carrey'nin** "The Cable Guy" filminde **yorumladığı "Somebody To Love" şarkısı hangi gruba ait?**
a) Pilot b) Jefferson Airplane c) Blue Aeroplanes d) Jets

3. **90'lı yıllarda "Deep End", "The Heart's Tremolo", "A Brilliant Mistake" gibi albümler yayınlayan Tsunami isimli Amerikalı grup** ne tarz müzik **yapıyordu?**
a) Death metal b) Alternatif rock c) Elektronika d) Bluegrass

4. **Aşağıdaki** Londra şarkılarından **hangisi T-Rex'indir?**
a) London Boys b) London Pride c) London Lady d) London Calling

5. **Geçen yılın sonunda ilk solo albümü "Love.Angel.Music.Baby"yi yayınlayan** Gwen Stefani'nin solisti olduğu grup **aşağıdakilerden hangisi?**
a) No Knife b) No Mercy c) No Doubt d) No Comment

6. **Aşağıdaki rock'çulardan hangisi, bir zamanlar Prince'in gözdelerinden olan, şimdilerde seksi aerobik kasetleriyle ünlü aktris** Carmen Electra'nın kocasıdır? **(Not: İkisi Moby'nin "We Are All Made Of Stars" klibinde de göründüler)**
a) Dave Navarro (Jane's Addiction) b) Mike Patton (Faith No More)
c) Wayne Coyne (Flaming Lips) d) Tommy Lee (Mötley Crüe)

7. **The Smiths'in, 1986 tarihli efsanevi** "Queen Is Dead" **albümüne koymayı düşündükleri ilk isim hangisiydi?**
a) Margaret On The Guillotine b) Queen and King and I
c) Dead Queens d) Blood On The Throne

8. **Aşağıdaki** Afrikalı **ünlü kadın şarkıcılardan** hangisi **Mali'den?**
a) Maryam Mursal b) Angélique Kidjo
c) Oumou Sangaré d) Aster Aweke

9. **"Büyük şehirlerde cumartesi gecesi sokağa çıktığınızda, 70'lerden, 80'lerden fırlamış, Abba gibi giyinmiş insanlar görürsünüz. Eski şeylerin tekrarı çok sıkıcı. Yeni eski şeyler bulmak, eski eski şeyleri tekrar tekrar kullanmaktan iyidir..." Inspiral Carpets'ın eski üyesi Tom Hingley böyle diyor. Şimdiki grubu The Lovers'la birlikte yeni yayınladığı albüme de, bu görüşleri doğrultusunda ironik bir isim koymuş.** Nedir Tom Hingley & The Lovers'ın **albümünün ismi?**
a) Abba Are The Enemy b) Abba Forever
c) Abba Never d) Last Abba Tunes

10. **"Kapıları çalan benim / Kapıları birer birer..."** Nâzım Hikmet'in "Hiroşima" diye bilinen şiirinden **Pete Seeger tarafından uyarlanan "I Come and Stand At Every Door" adlı şarkıyı aşağıdaki gruplardan hangisi yorumlamadı?**
a) The Byrds b) Midnight Oil c) Faith & Disease d) This Mortal Coil

sözel 6

sözel 2

sözel 4

sözel 10

sözel 8

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.d, 2.b, 3.c, 4.d, 5.a, 6.d, 7.b, 8.b, 9.e, 10.c Sözel: 1.d, 2.b, 3.b, 4.a, 5.c, 6.a, 7.a, 8.c, 9.a, 10.b

Çıkar çıkmaz hit olan şarkılarında, "Bir kadın çizeceksin, onun gibi bırakıp gitmeyecek..." diyorlar, kaderlerini çizgi roman karelerine emanet edercesine... Hayatı ciddiye alan, hayatı ciddiye alan çizgi romanları da ciddiye alan bir ekip Manga beşlisi. Ankara'da büyüdüler, büyümeye İstanbul'daki "bekâr" evinde devam ediyorlar... Kendi adlarını taşıyan ilk albümlerini keyifle dinledik ve kapılarına dayandık...

DÜŞÜN: NUSRAT İLE EDDİE

Grubun ismini neden Japon çizgi romanlarından aldınız? Çok mu etkiledi sizi mangalar?

Özgür Can Öney: Farkında bile olmadan, çocukluğumuzda manga kültürüyle iç içe yaşadık. Mangalardaki çizim tekniklerinin ve hayal gücünün aynen uygulandığı animeler, yani çizgi filmler var. Voltran, hep kötülerin kazandığı Robotech veya kuyruklu ninja Songoku gösteriliyordu TRT'de, mangalardan türetilmiş animelerdi bunlar... Sonra bazı animelerin CD'leri bulunmaya başladı: "Cowboy Be-bob" dönemimiz oldu, sonra "Ghost In The Shell", "Akira", "Ninja Scroll" "Sailor Moon" gibi animeler geldi... Ama bunların öncesinde zaten çizgi roman, mizah dergisi kültürümüz var. Örümcek Adam, Superman gibi çizgi romanlar, Gırgır, Hbr Maymun, Pişmiş Kelle, Limon, Leman, Lombak ve şimdi Penguen...

Leman'la, Lombak'la manga kültürü örtüşüyor muydu mesela?

Özgür: Kenan Yarar'ın bazı hikâyelerindeki anlatım tarzını mangalara benzetirim. Galip Tekin'i de aynı şekilde. Bunlar dark mangaya benzer, mesela "Spawn", "The Crow" da filmleştirilmiş dark mangalardır. "Kill Bill" ya da "Matrix" de manga kültüründen etkilenmişler.

Yağmur Sarıgül: Cüneyt Arkın'ın filmlerinde bile manga havası var. Çok abartı vardır, kırk kişiyi birden dövebilir, bir süre sonra işin saçmalığını kabullenip onun bir tarz olduğunu hissedersiniz... Uzakdoğu kültürleri bütün sanatları etkiliyor...

Uzakdoğu kültürü anlatılmıyor ki mangalarda.

Ferman Akgül: İlk manga çizerlerinden biri İngiliz zaten. Japonya'da bir derste ilk kez çiziyor, adına da "rastgele çizim" diyor: Man ve Ga. Çizim tarzıyla ilgili iki farklı görüş var. Biri bu çizimleri Japonların aşağılık kompleksiyle açıklamaya çalışıyor: O yüzden mangalarda gözler iri, boylar uzun... Diğer görüşe göre, mangalar Walt Disney'den etkileniyor. Walt Disney'in ilk çizgilerinde, "Betty Boop" zamanında bacaklar uzun, gözler kocamandır... Sonra Hollywood mangadan etkileniyor. Anime yönetmeni Hayao Miyazaki'nin ismini Hollywood'dakiler hep anarlar.

Peki Manga'nın müziğinde bu mangalarla örtüşen bir taraf var mı sizce?

Özgür: Farklı türleri kendi müziğimizde kullanmaktan çekinmiyoruz. O açıdan bir örtüşme var. Mangalarda zaman ve mekân kavramı kesin değildir, gerçeküstücüdür, uzayda da geçebilir, ortaçağda da. 60 model bir Chevrolet vardır, ama tekerleri yoktur, uçuyordur mesela. Yüz yıl öncede mi, yüz yıl sonrada mı geçiyor, anlayamazsın.

Cem Bahtiyar: Şimdi romantizmi de kullanmaya başladılar mangalarda.

Seks ve porno da kullanılıyormuş...

Cem: O manganın bir dalıdır, hentai denir ona.

Özgür: Ama mangalarda da cinselliği esirgemezler. En çok sevdiğim tarafı şu: Normalde bu bir çizgi film olduğu için çocuklara hitap ettiği düşünülüyor. Oysa içinde bütün gerçeklikler, savaşlar, insanların egoları, bütün problemler ifade ediliyor. Ölüm varsa, bir insan kafası koparak ölebiliyor mesela. Kanlı görüntülerden rahatsız olup animeleri seyredemeyen bazı arkadaşlarım var.

Mangaların müziğimizle örtüşen kısmı tezatlar. Şarkılarda çok tezat var. Ney sesi koymak istersek koyarız, "nu-metal çizgisinden uzaklaşır mıyız" diye düşünmeyiz.

Yağmur: Bizim müziğimizle örtüşen kısmı ise tezatlar. Biz mangalardan böyle bir ilham alıyoruz. Müziğimizde çok tezatlar var. Çok sert bir sound üstüne çok duygusal, trajik vokal olabiliyor. Herhangi bir tür kaygımız, kısıtlamamız da yok. Ney sesi koymak istersek koyarız, "acaba nu-metal çizgisinden uzaklaşıyor muyuz" diye düşünmeyiz.

Peki eski kuşakların Tommiks'i, Teksas'ı hiç ilginizi çekmiyor mu?

Yağmur: Tabii, onları da çok okuduk.

Eski bir Gırgır karikatürü vardı: Bir adam arkadaşını evine çağırmış, kütüphanesini gösteriyor, her duvar tavanlara kadar kitap dolu... "Bak, bunlar klasikler" diyor, "öbür taraf da çağdaşlar..." Biz tabii "Anna Karenina" filan beklerken, kitapların sırtına bir bakıyoruz, bir tarafta Teksas, Tommiks, Zagor, öbür tarafta Mister No, Mandrake...

Yağmur: *(gülüyor)* Evimde kutularda hâlâ tonlarca çizgi roman duruyor. Tenten'le başladım, gazetelerin Red Kid eklerini biriktirdim. Sonra daha ciddi şeyleri, Teks'i, Mister No'yu sevdim...

Özgür: Hayal gücümüzün biraz daha geniş olduğunu düşünüyoruz bu tutkumuz yüzünden.

Habire çizgi roman okuyan bu çocukların ilk dinledikleri müzikler neler oldu?

Özgür: Bende müzik kültürünün çizgi romanla örtüşmesinin sebebi mizah dergileridir. Bülent Üstün'ün veya Aptülika'nın köşesini takip ederdim... Oralardan öğrendiğim grupları dinlerdim.

"Spawn" ve "Crow"dan bahsettiniz. Bu filmlerin soundtrack'lerinde rock grupları var.

Özgür: Animelerin soundtrack'leri acayiptir, hem rock, hem etnik müzik olarak. "Ghost In The Shell"in bir giriş müziği vardır, tüylerim her seferinde diken diken olur.

Manga soldan sağa: Cem (bas), Ferman (vokal), Yağmur (gitar), Efe (turntable), Özgür (davul)

Yağmur: Biz bir kuşağın son çocuklarıyız, '79 doğumluyuz. Çocukluğumuzda internet yoktu. Her şey daha kısıtlı ve ufak bir çevredeydi. Bizim için bir şeyleri hazmetme ve özümseme çok önemliydi. Şimdikilerin konsantrasyon süresi o kadar düştü ki. Hemen tık tık tık, bin tane mp3 indiriyor, çoğunu dinlemiyor, sıkılıyor, ordan başka bir şeye geçiyor... Bir çılgınlık çağı başladı. Bizim zamanımızda her şey yavaştı, hayal kurabiliyordun, kendi içine dönüp düşünebiliyordun. Elimde bir çizgi romanla yatağın üstüne uzanıp annemin ve babamın kasetlerini dinlemek önemliydi. '68 dönemi insanları bizimkiler. Evde Pink Floyd'lar, Beatles'lar var. Rock namına ilk dinlediğim "Dark Side Of The Moon" albümüydü. İlkokul üçteydim, o kadar içime sinmiş ki, gördüğüm rüyalarda bile hâlâ o albümden parçalar çalıyor.

Cem: Annem Queen hayranıdır. İlkokul çağında bizim evde de "Greatest Hits"in birincisi dönerdi. Ezbere söylerim o albümü. Aslında çizgi romana yönelmem de, zeka ve hayal gücü gelişimine yönelik olarak annemlerin teşvikiyle oldu. "Televizyon izleme, çizgi roman oku" derlerdi bana. Tenten, Teksas... Lise yıllarında mizah dergilerinin siyasî boyutunu da keşfetmeye başladım tabii. Laf sokuşturmalar, kinayeler çok hoşuma giderdi. Kendi paramla aldığım ilk albüm "Use Your Illusion 1"dı, Guns N' Roses.

Özgür: Benim kült albümüm Metallica, "Master Of Puppets"tır. İlk orta 2'de dinledim... Üniversitede Morphine'i keşfettim, her zaman için çok etkiler beni: İki telli slide bas, saksofon, davul ve süper lirikler... Aslında içinde davul ve bas olan her şeyi dinlerim. Deep Purple, Led Zeppelin, Jethro Tull, punk grupları, grunge... Kendi paramla aldığım ilk albüm, ilkokulda, Yeni Türkü'ydü...

Yağmur: Benim ilk aldığım albüm Iron Maiden'di. "Somewhere In Time". Müzikleri hakkında hiçbir bilgim yoktu. Sadece kapağını beğenmiştim. Çok güzel bir Eddy illüstrasyonu vardı. Sonra müzik de çok hoşuma gitti. Bütün albümlerini almaya başladım Dost Kitabevi'nden...

Ferman: Beni en çok etkileyen insan dayım oldu. Aile kökenimiz Aşık Veysel'in kökenine gidiyor. Dayım hem Aşık Veysel'ler, Anadolu kasetleri dinlerken, bir yandan da Duran Duran'lar dinlerdi. Anaokulundayken dayımın odasına girip her şeyini yürütürdüm... Hayatımda yer eden başka bir anım: Sokakta misket oynarken komşumuzun oğlu geldi, "bir kaset buldum, şunu dinleyin" dedi. Teybi getirdi, koydu. Slayer'ın bir albümüydü. Sonra ben gidip Slayer'ın bütün albümlerini almıştım. Conan okurken müzik dinlerdim. Conan'daki kareleri alıp değiştirerek tekrar çizerdim. Sevdiğim grupların logolarını Conan'ın üstündeki elbiselere işlerdim... Sonra bütün müzik kafamı Korn değiştirdi.

Efe Yılmaz: "Transformers" diye bir anime vardı TRT'de. Onun elektronik jenerik müziğini çok severdim, benim için müzik öyle başladı. Eski disko müzikleri de çok hoşuma gidiyordu. Ortaokulda Metallica, Manowar hastası arkadaşlarım sayesinde rock'la tanıştım. Sonra Korn, Primus, Limp Bizkit gibi gruplar geldi peşpeşe hayatıma. Rock'un agresifliğini çizgi romanlar barındırıyor benim kafamda. Karakterlerin karşısına bir anda düşmanları çıkıyor, müzik o esnada piyanodan kreşendoya geçiyor mesela...

Okumak derken, hep çizgi romandan bahsettik. Başka şeyler okumaz mıydınız?

Cem: Çizgi roman okumak hepimize okuma alışkanlığı kazandırmış... Annemin verdiği bir kitap vardı, "İki Şehrin Hikâyesi", Charles Dickens'ın. Herhalde yirmi kere okuyup her seferinde aynı duyguyu yakalamışımdır... Bir de Tom Robbins'in "Pancarın Dansı" *(Parfümün Dansı)* vardır bende yer etmiş. Kokularla sanal dünyanın birleştiği garip bir hikâye...

Bir ejder öldürdük, yağını kazanda kaynattık, kendimize meşale yaptık. Sonra hana gittik, dansöz kız oynuyordu. Ekipteki herkes kıza asıldı. Birimiz kızla evlendi...

Yağmur: İlkokulda "Küçük Vampir", "Pıtırcık" gibi kitapları çok sevdiğimi hatırlıyorum. Babamın geniş bir kütüphanesi vardır. Asimov kitaplarının büyük bir kısmını okudum mesela. Sonra Jack London okumaya başladım. Sıkı bir sosyalist olduğunu bilmiyordum London'ın. Ama içime bir şeyler sinmiş, çok şey almışım ondan. Propaganda şeklinde değil, hikâyenin içinde, özünde anlatıyor her şeyi. "Martin Eden" bireyciliğe karşı bir saldırıdır mesela... Sonra Edgar Allan Poe'nun öykülerini çok sevdim... Ucundan köşesinden felsefeye de girdim, bir dönem Nietzsche okudum –herkesin Nietzsche dönemi vardır.

Efe: Ben paranormal, hayalet hikâyeleri ve fantazi türünü çok seviyorum. "Orta Dünya" gibi serileri takip ettim. Agatha Christie'yi de severim. İleri derecede FRP *(Fantasy role playing / Rol yapma oyunu)* hastalığım vardır. Arkadaşlarla oynarız ve bazen günlerce sürebilir. Bilgisayar oyunlarında karşınıza ancak belirli karakterler çıkar. "Diablo" da FRP'nin bilgisayardaki en yakın versiyonu. Ama FRP'de hürsünüz, istediğiniz rolü oynarsınız. Ortada görsel hiçbir şey yok, tamamen hayal gücünde gelişiyor olaylar. "Yüzüklerin Efendisi" de tam bir FRP'dir bence... Bu oyun üniversitelerde çok rağbet görüyor, mesela şu sıralar Eskişehir yıkılıyor. Kafelerde bile insanlar birbirlerine FRP tarzında davranıyorlar.

Özgür: Hayal gücünün maksimum olduğu bir oyun. Bir gün on kişi oynadık. Bir ejder öldürdük, derisini yüzdük, yağını çıkarıp kazanda kaynattık, onlardan kendimize meşale yaptık. Ondan sonra bir hana gittik, handa dansöz kız oynuyordu. Ekipteki herkes kıza asıldı. Birimiz kızla evlendi...

Kitaplardan bahsediyorduk...

Ferman: Hitler'in hayatını okumuştum, adamın neler yaşadığını ve en son nereye geldiğini görmek çok ilginçti. Ressam olmak isterken diktatör olması çok düşündürmüştü beni... Üniversitede mimarlığa girdikten sonra, sanat tarihi okumaya başladım. Le Courbousier'nin mimari kitaplarını okuyorum, çok fazla yazar takip etmiyorum, tek takip ettiğim Amin Maalouf.

Özgür: Atilla Atalay'ın Sıdıka'sını çok sıkı takip ederdik. Memleketteki genel gidişata atılan mizahî bakış beni okumaya yöneltti. Yakın Türkiye tarihi, Osmanlı'nın son dönemleri hakkında okumaya çalışıyorum. Edebî anlamda, Bukowski'nin bütün kitaplarını okudum. Ama Bukowski, bir yere kadar... Ondan Hemingway'i, Celine'i, John Fante'yi, Rus yazarlarını öğrendim, o tür şeylere kaydım, Dostoyevski okudum, Celine'in "Gecenin Sonuna Yolculuk"unu aldım, bir türlü okuyup bitiremedim. Sonra Boris Vian, Salinger... O arada Türk şair ve yazarları okumaya başladım... Kemal Tahir, Orhan Kemal, yenilerden İhsan Oktay Anar, Sadık Yemni, Küçük İskender, Murathan Mungan... Müzikteki gibi edebiyatta da ayrım yapmadan her şeyi okumaya çalışıyorum...

Müzikte tarz ayrımı yapmadığınızı söylüyorsunuz. Ama herhalde bu serbestlik bilinci, süreç içinde oluştu... Daha keskin dönemleriniz de olmuştur muhakkak.

Ferman: Ben heavy metalden başka hiçbir şey dinlemezdim mesela.

ORA MUSIC

MÜZİK KAYIT VE MASTERİNG STÜDYOSU

www.oramusic.net

tel: 0212 277 63 69 gsm: 0537 981 58 74

Cem: Zamanla olgunlaşıyor insan. Bir dönem belli bir grubun hayranısınızdır, o kalitede bir müzik yapan başka bir grubu bile dinlemezsiniz, "onlar onun taklidi" deyip geçersiniz. Zaman içinde tabii kendi bakış açımızı genişletmeyi becerebildik. Evdeki CD koleksiyonumuza baktığınızda Laço Tayfa'dan, Jamiroquai'den tutun Slipknot'a kadar her şey var.

Taklitçi yaftasından bahsettin de, galiba siz de şimdi o pozisyondasınız. Linkin Park, Limp Bizkit gibi grupların taklidi olduğunuz söyleniyor.

Cem: Aynen öyle diyorlar. Ama müzik açısından içim çok rahat, yaptığımız işe güveniyoruz. Bazı insanlar nu metal gruplarının taklidi olduğumuzu düşünüyor, ama müzigin matematiği anlamında bu tezi çürütebiliriz. Duruş olarak etkilendiğimiz çok açık, bunu yadsımayız. Tabii ki Korn'dan, Linkin Park'tan, Limp Bizkit'ten etkilendik.

Ferman: Aslında Linkin Park'tan çok etkilenmedik... Ama Linkin Park'ın veya Limp Bizkit'in çok basit gruplar olarak görülmesi beni sinirlendiriyor. O adamların müziğe kattıkları önemli şeyler var.

Ne kattılar?

Cem: En basiti, DJ'i rock müziğin içine soktular. Elektroniği rock'la birleştiren adamlar.

Bunu yapan daha ziyade Nine Inch Nails değil miydi?

Cem: Onlar çok su yüzüne çıkamadılar. Popüler anlamda bunu Limp Bizkit başardı. Çok daha eskiden, Aerosmith'le Run DMC'nin yaptığı "Walk This Way" var mesela. Faith No More da çok şey kurcaladı...

Yağmur: Limp Bizkit gibi gruplar için "rock müziğini köreltiyorlar" denmesi rahatsız edici. Rock müzik politik parti değil ki, neyi köreltiyorlar? Altında bir tutuculuk var. Rock, içinde yaşadığı olaylardan etkilenir... Bugünü 60'ların tarzıyla anlatamazsın, bu bana saçma bir hayal gibi geliyor.

Özgür: Müzik en nihayet bir etkileşimdir. Bu gruplar bizim etkilendiğimiz şeylerin yarısını oluşturuyor. Korn, Deftones, Incubus, arkasından Limp Bizkit, Linkin Park gelir. Ama Radiohead de vardır bunların arasında... Diğer yarısı ise, içinde yaşadığımız ülkenin müziği: İnsanlar bunu görmezden geliyor... Limp Bizkit için Marilyn Manson şöyle demiş: "Bu çocuklar çok sinirli ama, neye sinirli oldukları belli değil." Biz Limp Bizkit'in müziğinden etkileniyoruz ama, içi boş öfkesini direkt alıp uyguluyor değiliz. Bizim de kendi yaşadıklarımızdan dolayı ifade etmek istediğimiz şeyler var.

Rage Against The Machine'in adını anmamanız şaşırtıcı. Hiç mi etkilenmediniz?

Cem: Mesela bir basçı olarak, Rage'den çok etkilenen bir adamım. Grupta Tom Morello çok öne çıkıyor, ama inanılmaz bir drum and bass yürüyüşü var. Rage Against The Machine'i demin saymamakla hata ettik. Hatta cover yaptığımız dönemlerde iki Rage parçası yorumluyorduk: "Guerilla Radio" ve "Bulls On Parade".

Ferman: Bir de "Killing In The Name"i çalardık. Rage'in en popüler parçasıydı ve her yerde istenirdi. Ama bir tepki olarak başını çalıp, insanları gaza getirip hemen kesiyorduk. Hani "now you do what they told you" der ya nakaratında, millet "abi bana bir poğaça" diye dalga geçerdi. O insanlar soğuttu bizi parçadan.

Yağmur: Rage'den Morello benim örnek aldığım iki gitaristten biridir. Diğeri Jimi Hendrix. Rage'de bir DJ yoktu, ama Morello, DJ'in işini yapıyordu, scratch atıyordu gitarla.

Özgür: Mücadelelerini gerçekten çok iyi veriyorlardı. Yaptıkları acayip anarşist eylemler de var. Ama sen ne kadar kendini anlatmaya çalışırsan çalış, karşındaki seni anlayabildiği kadar anlar.

Cem: Çok şeyler anlatmaya çalıştılar ve insanlar anlamamakta diretti. Bence sıkıldılar o yüzden.

Yağmur: O müzik o kadar etkileyici ki, belki de verdikleri mesajın önüne geçti. Bizim parçalarımızda da insanlar müziğe tepki gösteriyor. Altında yatan sözlere değil.

Böyle önemli mesajlar vereceksen, o kadar iyi müzik yapmayacaksın! Böyle bir sonuç çıktı şimdi.

Yağmur: Albümde mesajlar var ve çok az kişi bunu farkediyor. Mesela "Libido" şarkısında "Alıyoruz sorgulamadan / Yaşıyoruz anlayamadan / Sahip olduklarımız / Bize sahip oluyorlar..." diyoruz. Kendi kapasitemiz doğrultusunda, elimizden geldiğince bir şeyleri, en başta da kendimizi sorgulamak istiyoruz... Korn Pink Floyd'dan "Another Brick In The Wall"u konserde söylerken, sahne arkasına şarkı sözlerini projeksiyonla yansıttılar. Öğretmeye çalışıyorlar, o jenerasyon çok bilinçsiz çünkü... Birçok grup artık daha ciddi olmak, mesaj vermek istiyor...

Dinleyici kesiminiz çok genç. Demin bahsettiğiniz, hiçbir şeyi hazmetmeden ondan ona geçen gençler takip ediyor sizi...

Özgür: Doğru... Bizim şansımız şuydu: Biz misket oynuyorduk, gaflik nedir biliyorduk, dışarı, sokağa çıkıyorduk. Amcam bana bir keresinde tornet yapmıştı eski demir tekerlerden... Conan okuyordum, kendi kendime tahta kılıç yapıyordum... Şimdi o yaşta çocuklar Counter Strike oynuyor internet kafelerde.

Hitap ettiğiniz bu insanlar sizi yarı yolda bırakabilir mi?

Cem: Şimdi aldığımız bu nesli, kendimiz büyürken, yanımızda taşıyabilir miyiz? Şu andan bunu söylemek mümkün değil. Ama kendimizi geliştiremezsek, müzikal bir olgunluğa ulaşamazsak siliniriz. Bunun bilincindeyiz.

Ferman: Onların dünyasıyla bağlantı halinde olmaya çalışıyoruz. Geçmişte ne okuduğumuzu, neleri örnek aldığımızı internet sitesinden kısaca söylemek istiyoruz...

Manic Street Preachers gibi.

Özgür: Ya da Rage'in "Evil Empire" albümünün kapağındaki gibi.

Ferman: Mor ve Ötesi de bir takım linkler koymuş sitesine... Böyle şeyler çok önemli. Çoğu kişi beş adama ve hareketli müziğe kapılıp gidiyor... Madem o çocuklar sürekli internette, chat'te; tehlikeli interneti iyiye çevirebiliriz.

Özgür: Ama biz süper insanlarız, alın size nasihat veriyoruz gibi bir şey değil tabii...

Ferman: Kral TV'de klip döndürüyoruz diye bizi eleştirenler var. Türkiye'nin ortasına bir çizgi çekip ötesine geçmeyelim mi yani? Bu ülke Ankara, İstanbul, İzmir'den ibaret değil ki. Türkiye'nin yüzde 70'i pop ve arabesk dışında bir şey dinlemiyor. O müziklerde de ne yazık ki hiçbir mesaj yok. Biri aşağıda sürekli gözyaşı döküyor, öbürü yukarıda sürekli eğleniyor...

Limp Bizkit gibi gruplar için "rock müziğini köreltiyorlar" denmesi rahatsız edici. Rock müzik politik parti değil ki, neyi köreltiyorlar? Altında bir tutuculuk var.

Müziğinizin diğer yarısı, demin de söylediğiniz gibi, bu topraklardan etkilenmiş gibi duruyor...

Ferman: Yağmur'un babasının neyzen olmasından benim kökenimin Aşık Veysel'e uzanmasına kadar bir sürü etken var...

Baban neyzen mi?

Yağmur: Amatör olarak çalıyor. Onun rock'tan başlayıp tasavvuf müziğine giden gelişimi, benim de kulağımda yer etti eskiden beri. Türk müziği hiç dinlemesek de, sabaha karşı balkona çıkıp onlarca ezan sesinin birbirine karıştığını duyuyoruz. Orda bir makam var. Bu ülkeye ait bir şey bu. Benim rahmetli anneannem dolma yaparken küçük radyosundan sürekli Türk sanat müziği dinlerdi. Hepimizin böyle ufak tefek anıları var. Gitara yansıtırken bunu engelleyebilirdik, ama engellemedik.

Özgür: Cem Karaca, Barış Manço, Moğollar, Edip Akbayram... Üzerimizdeki etkileri yadsınamaz.

Cem: "Dursun Zaman"ın altında yatan melodik yapı, aslında Aşık Veysel'in "Kara Toprak"ından esinlenmedir.

Albümdeki yaylılarda da bu etki hissediliyor.

Cem: Borusan Filarmoni'den geldiler, biraz daha Doğulu çaldılar "Bir Kadın Çizeceksin" parçasında... Ama daha yayık bir tarz bize gitmeyebilirdi. Her şeyin notasını yazmıştık çünkü... "Yalan"daki kemanlar tamamen Batılı, senfonik anlatımlı kemanlar... Başka parçalarda tam Çingene havası da isteyebiliriz bundan sonra. Mesela Özkan Uğur'un "Olduramadım" şarkısındaki kemanlar harika. Chemical Brothers'ın yeni şarkısı "Galvanize"daki Arabik keman sample'ları da.

Yağmur: Page & Plant'in "No Quarter" albümü geliyor aklıma.

Cem: Rachid Taha, Faudel, Khaled'in "1, 2, 3 Soleils" albümü bende var. Müthiştir.

Özgür: Nusrat Fateh Ali Khan ve Eddie Vedder'ı düşünsene. Olması gereken işte bu.

Foto: Emre Bozboğa

Söyleşi: ***Derya Bengi***

44→

Sözün onuru, insanın onurudur

MEHMED UZUN İTHAKİ'DE

Mehmed Uzun'un anlatıları, Nietzsche'nin deyimiyle "kanla yazılan" türden. Orta Doğu ve kadim Mezopotamya halklarının kanlı tarihleri, mirası ve yazgısıyla yaratılan bir anlatı O'nunki... Her büyük anlatı gibi "yerelle evrensel" arasında kusursuz bir ilişki kuran, yerel-bireysel değerleri evrensel sanat normları ve toplumsal olanla ustalıkla buluşturabilen, artık klasikleşmiş anlatılar... Yaşadığı çağa ve topluma tanıklık eden, ayna tutan anlatılar...

Toplumsal ve siyasal baskının, zorun ve zorbalığın hükümran olduğu iklimlerde en güçlü karşı duruşların hep sanatta ifadesini bulduğu göz önünde bulundurulursa, Mehmed Uzun'un yazdıklarının önemi çok daha iyi kavranacaktır.

- ✔ RUHUN GÖKKUŞAĞI
- ✔ KÜLLERİNDEN DOĞAN DİL VE ROMAN
- ✔ TU
- ✔ SİYA EVÎNÊ

MARTTA KİTAPÇILARDA

ithaki

www.ithaki.com.tr

BAMBİ CAFE TELEVİZYONU: NASIL OLUYOR DA OLUYOR?

Geçen gün iki arkadaş Bambi'ye gittik, zar zor boş masa bulup oturduk, bir dilli kaşarlı, bir dürüm döner, iki atom söyledik, üstüne hiçbir yerde rastlamadığımız üç-dört klip seyrettik gözucuyla... Haydaa!.. Olayı araştırdık...

Çayeli'nden TV'ye

birkaç sene önce Hürriyet'in Bilim ekinde, uzmanların yanıtladığı "siz sorun" köşesine bir okurdan şöyle bir soru gelmişti: "Neden çok bira içtikten sonra canımız elma değil de, tost gibi şeyler çeker?" Alâkalı uzman, biliminsanı soğukluğuyla enzimlerden menzimlerden bahsettikten sonra, bir ihtimali eklemekten de gocunmamıştı: "Eğer bir gün çok alkol aldıktan sonra tost yediyseniz ve bu sizi o an çok mutlu ettiyse, psikolojik olarak bir dahaki alkol tüketiminizde canınız tost isteyecektir." Sabah kahvaltısından sonra atom, öğlen atıştırması için kaşarlı dürüm döner ya da süper karışık bamburger sizi İstiklâl Caddesi'nin kuzeyindeki Bambi Büfe'ye bağlamadıysa, post-alkol tostları bu tutkulu ilişkiyi açıklayabilir, demektir niyetimiz.

Bugün Taksim ve diğer semtlerdeki şubelerinde çalışan elemanları bir araya geldiğinde bir filo oluşturan Bambi'nin dününde, 70'li yıllara dayanan "İstanbul, taşın toprağın altın" fon müzikli bir tırmalama serüveni var. Erken yaşta babasını kaybeden Mustafa Güner'in Çayeli'nden öteye, Galatasaray Lisesi'nin altındaki büfeye uzanan hikayesi; 19 yaşındaki bir gence bugün Bambi'nin olduğu yerde ilk büfesini açtıran hırstan, o aradaki altı-yedi sene içinde çekilen eziyetten bîhaber olduğumuz bir hikâye...

Son derece insanî içgüdülerle, ağırbaşlılık, tevazu gibi son derece insanî melekelerle, yılın 365 günü hizmeti şiar edinmiş bir müessese olarak sınıfsal ayrımları sıfırlayan bir müşteri kitlesi oldu hep Bambi Büfe'nin. Hatıra niyetine floresan ışığının çiğliğinde fotoğraflanan ünlülerle, makûl fiyata midesini bastırmak isteyen sert ünsüzlerin, bir tür "Bambi kardeşliğinde" buluştuğu (aslında) bu alelâde büfenin zaman içinde karikatürlere, şarkılara mevzu olmuşluğu çok. (mesela bkz. De Amsterdam Klezmer Band & The Galata Gypsy Band'in "Katakofti" albümü) Bambi'nin kendi reklamını yapabilmek için şubelerinde başlattığı plazma TV yayınının, müzik dünyamızın henüz tırmalama evresindeki tazeleri için ise anlamı başka. Az sonra küçük söyleşilerini okuyacağınız üzre, fikir sahibinden uygulayıcısına bu senaryoda repliği olan herkes "yırtma" peşinde. Büyük müzik kanallarına bin dolarlar vermeye cüzdanı yetmeyen ve genelde "İstanbul, taşın toprağın altın" fon müziğiyle Unkapanı'nın yolunu tutan şarkıcılar, birkaç yüz dolar verip, Bambi müşterilerine günde 5 defa kliplerini izlettirerek, "çalışmaları" Bambi Top 10'unda iki basamak daha yükselsin dualarıyla uykuya dalıyorlar artık geceleri. Bambi TV'nin reyting kaygısı yok; RTÜK'leri kendi içlerinde. Ancak tostlarıyla, dürümleriyle, kokoreçleriyle rüşvetlenmiş bir izleyici kitleleri var. Reklamın iyisi, kötüsü olur mu? Bir televizyon röportajında klipleri sadece Bambi TV'de yayınlanan Yağız, Bambi listesine girdikten sonra albüm satışlarının yüzde 15 arttığını söylüyordu. Yüzde 15'i nasıl hesapladı bilemeyiz, ama hakikat işte... Nihayetinde plazma TV'lerin parasını çıkarmayı hedefleseler de, Bambi TV'nin yayın akışı kurumsal bir sosyal sorumlulukla hazırlanıyormuş hissi veriyor insana; iyi ya da kötü, Laz Taylor'un klibini izlettirme şansı olmasın mı yani şu hayatta? Niceleri zorla girmiyor mu televizyon kanalıyla oturma odalarımıza? Öyle ki, sadece kendi kaldırımını değil, hemen karşı tarafındaki şehrin en pahalı otellerinden birinin önündeki çiçekleri de aynı sosyal sorumlulukla yaptıran, çiçekleyen, yakın zamanda "iki kişilik Bambi menü" ödüllü şiir yarışması düzenleyerek edebiyat dünyasına el atan Bambi müessesesi, kapısına gitseler ulusal kanallarda yer bulamayan aydınlara, yazarlara ve çizerlere de yayınlarında yer verir sanki. Bunu bir kehanet olarak kayıtlara geçirelim lütfen. *Pınar Öğünç*

MUSTAFA TOPALOĞLU

Bir şey satmıyorum reklam ajansıyım

Mustafa Topaloğlu, reklamcı ve müzik camiasında prodüktörlük yapıyor. Bambi TV'nin fikir babalarından biri.

Sizi tanıyalım.

Mustafa Topaloğlu: Uzay türkücü Mustafa Topaloğlu'nun yeğeniyim. Reklamcıyım, 15 yıldır bu meslekteyim.

Ne reklamları yapıyorsunuz?

Televizyon reklamcısıyım; senaryolar yazıyorum ve çekiyorum. Altınyaprak, Aron, Bayman reklamlarını hazırladım mesela.

Bu işe nasıl atıldınız?

Orta okulda bir yıl beklemeye kaldım ve Rize'den İstanbul'a geldim. "Reklam ajansına eleman aranıyor!" diye bir ilan gördüm. Firma sahipleriyle iyi bir dostluğumuz oluştu. Bir yıl orada çalıştım ve memleketime döndüm.

Bir sansür durumu uyguluyoruz. Klipler bölücü olmayacak, açık seçik olmayacak. Bambi'nin müşteri kitlesi henüz buna hazır değil.

Hangi departman için eleman arıyormuş ajans?

Normalde ofis boy arıyorlardı. Herhalde adımın Mustafa Topaloğlu olmasından dolayı bir yakınlık gösterdiler, o sırada bir reklam çekeceklerdi ve bir fikir sundum onlara. Dediler ki, "sende reklamcılık ruhu var!" Sonra kendi çapımda memleketimde reklamcılık yapmaya başladım. Belediye hoparlöründen müzikli reklamlar yaptım. Anadolu'da duyurular belediye hoparlöründen yapılır. Kaseti koyuyordum, çalıyordu ve bütün şehir duyuyordu. Çok güzel paralar kazandım. O zamanlar tabii, bilgisayar teknolojisi gelişmiş değildi. Bir tencere reklamı yapmak için efekt yapma şansınız yok, ne yapacaksınız o zaman? Biz de, tencereleri üst üste yığıp deviriyorduk, al sana tencere efekti... Karadeniz'de, Rize'desin. Reklamlarda konuşturacak bayan bulamıyorsun. Hemşireler, bayan öğretmenler aracılığıyla seslendirmeler yapıyorduk. Bizim Karadenizli o konularda tutucu. Kimse istemiyordu, karısının, bacısının sesi duyulsun.

Ne duyuruları yapıyordunuz bu yöntemle?

Mesela konfeksiyon mağazalarının, inşaat firmalarının, oto galerilerinin, gıda ürünlerinin reklamlarını yapıyorduk. Her çeşit reklamı müzikli yapıyorduk. Mesela o gün herkes bir mağazada indirim olduğunu biliyordu. O zaman yaptığım reklamlara bakıyorum da, şimdi yapamam onları. Arşivimi saklıyorum, çok yaratıcı işler yapmışım. Demek ki, o zaman çok hevesliymişim. Şimdi beyin biraz daha dolduğu için daha az üretken oldu.

Bunları yaparken çocuk yaştasınız, insanlar size nasıl güveniyordu?

Çok enteresan bir şey bu. İstanbul'dan memlekete döndüğümde ajans açtım Rize'de. İnsanlar soruyor: "Ne satıyorsun?" Onlara diyorum ki, "hiçbir şey satmıyorum, reklam ajansıyım". Reklam ajansı fikir satar, başka bir şey satmaz.

İlk ajansı Rize'de açtığınızda çevrenizden nasıl tepkiler alıyordunuz?

Annem hâlâ ne iş yaptığımı bilmez. Anneme, "oğlun ne iş yapıyor" diye sorduklarında "bilmiyorum" diyor. Sonuçta ben köy çocuğuyum ve şu anda reklamcılık yapıyorum. İnsanlar reklamcılığın ne olduğunu bilmiyorlar ve hâlâ da oturmuş değil. Yeni yeni başlıyor reklamcılık denen durumun Karadeniz'de algılanması. Geçen gün Rize'ye gittim ve yol kenarlarına billboard'lar asılmaya başlanmış...

Reklamcılığı Karadeniz'de algılayamadıkları için mi tekrar İstanbul'a döndünüz?
1992'de radyo-televizyon furyası başladığı zaman Karadeniz'de Çay FM ve Çayeli TV'yi kurdum. O furya bitince İstanbul'a geldik.
Reklam neden bu kadar önemli sizce?
Her şey reklam. Benim için şu haberi yapmanız bile bir reklam. Çünkü bu dergi için bir haber konusuyum. İstanbul'da beni tanıyan birçok insan var; on beş kardeşim, kırk sekiz tane yeğenim var. Çevremden herkes bir tane alsa bu dergiyi, bu sizin için de reklam.
İlk çalıştığınız ajansta, "sende reklamcılık ruhu var!" dediklerinde gururlanmış mıydınız?
Aslında her insanın ruhunda reklamcılık vardır. Reklamcılık dışında işler de yaptım, mesela dört yıl kantincilik yaptım, ama reklamcılık beni o kadar çekti ki, kantin işletirken, gelen çikolatası olsun bisküvisi olsun bütün ürünlerin üzerindeki amblem, logo, grafik çalışmalarına bakarak, onlar üzerine düşünüyordum. Bu toplumda yeter ki reklamcılık bilinci oluşsun, bir gün illa ki ben ondan para kazanırım.

Annem hâlâ ne iş yaptığımı bilmez. Toplumda yeter ki reklamcılık bilinci oluşsun, illa ki ben ondan para kazanırım.

Bambi TV işi nasıl başladı?
Mesela Fatih Bey'in *(Bambi Cafe'nin sahiplerinden)* de içinde o ruh var. Çünkü şu Taksim'de herkes büfecilik yapıyor ama plazma TV'lerin kurulması hiçbirinin aklına gelmemiştir. Burada plazma TV kurdu ve kendi tanıtımını yapmak istedi. Tanıtım filmini biz çektik. Bu plazma TV'lerin kurulması çok maliyetli olunca Fatih Bey'le beyin jimnastiği yaparken "reklam alalım" fikri ortaya çıktı. Ben de müzik camiasından bir isim olarak ve o camianın insanlarını iyi tanıdığım için "klip de yayınlayalım" dedim. Bu fikir bana ait. Fiyatlarımız da çok uygun. Ayrıca bu gösterimlerdeki amacımız şu: Sanatçılardan almış olduğumuz çok cüzi bir para; biz sanata ve sanatçılara hizmet etmek istiyoruz. Çünkü sanatçılar beş bin, on bin dolar verip verip ulusal kanallarda kliplerini ancak yayınlatabiliyorlar. Bizde ayda iki yüz dolar karşılığında günde dört defa kliplerini yayınlatma şansını buluyorlar. Mesela burada Top 10 listesi yaptık, müşteriler seçiyor, yayınlanan kliplere göre.
Klibi ilk yayınlanan kimdi?
Yağız'dı.
Yağız'la nasıl tanıştınız?
As Müzik'ten, Mehmet Topaloğlu'nun sanatçısıdır Yağız.
Klibi siz mi çektiniz?
Yağız'ın klibini ben çekmedim, ama Erol Şahin'in klibini çektim. Onun da klibi burada yayınlanıyor. Daha sonra Laz Taylor'un klibini yayınladık. Geçen gün Atv Haber'de bize yer verdiler ve haberin ardından pek çok müzik yapımcısı aradı. Şafak Sönmez'in, Şahin'in, Ferhat Tunç'un, Tolga Sağ'ın, Kıvırcık Ali'nin yeni klibi de dönecek. Geçen gün bir televizyon kanalında şöyle bir yorum yapıldı: "Fıkara sanatçıların klipleri Bambi'de dönüyor". Sonuçta buradaki sanatçıların hepsi ulusal kanallarda da klibi dönen sanatçılar. Belki Kral'da dönmemiş olabilir. İlk defa bizde dönen klipler var, mesela Çağlar Erim'in klibi ilk kez burada döndü.
Şu anda burada klipleri dönenler daha çok yerel müzik yapan ya da arabesk-fantezi-türkü söyleyen insanlar.
Bize klipler geldikçe yayınlıyoruz.
Size gelen her klibi yayınlar mısınız? Yoksa denetimden geçiriyor musunuz?
Standartlarımız var. Burada büyük bir müşteri kitlesi var ve insanların kanal değiştirme gibi bir şansı olmadığı için, bir sansür durumu uyguluyoruz.
Nasıl?
Bir defa bölücü olmayacak, açık seçik olmayacak.
Bölücülükten kastınız ne?
Türkçe dışında şarkı söyleyenlerin klibi olmayacak. Ortak kültürümüzü yansıtacak müzikler olması gerekiyor. Yabancı müzik olabilir ama.
Ama Laz Taylor?
İsmi Laz, şarkıları değil. Şimdi benim hemşerim olarak Lazca söylese ve klibini yayınlatmak istese onu da kabul etmem.
Neden?
Azınlıkların ayrımcılığı olmasın diye. Biz esnafız ve kapalı devre yayın yapıyoruz ve burada insanları rahatsız etmeye hakkımız yok.
Şu an burada klipleri yayınlanan insanların şarkılarının sözleri hep aşktan mı bahsediyor? Politik sözler hiç mi içermemeli yani?
(TV'yi göstererek) Şu anda klibi dönen sanatçı Mustafa Özarslan, politik sözleri şarkı sözlerinde barındıran bir insan, ama aşırı kaçmaması lazım. Bakın, bizde de yayınlanıyor zaten. Ferhat Tunç da politik şarkılar söylüyor. Ona bakarsan hayatın kendisi politik. Ben insan olarak hiçbirinin ayrımını yapmıyorum, her zaman da dinlerim. Ama Bambi'nin müşteri kitlesi henüz buna hazır değil.
Bu arada siz neler dinliyorsunuz?
Bir kere otantik müzikleri çok seviyorum ben.
Mesela?
Kazım Koyuncu'yu, Fuat Saka'yı, Volkan Konak'ı çok seviyorum. Halk müziklerini çok seviyorum; Ayşegül'ün "Güzelleme" albümünü çok seviyorum. "Ordunun Dereleri"ni gitarla söylemiş ve o kadar sade ki. Arabesk, fantazi, pop da dinliyorum, ama bu saydığım isimleri dinlerkenki hazzı vermiyor hiçbiri. Çok karışık müzikse, sevmiyorum.

LAZ TAYLOR

AYŞE FADİME ÇOK

Bambi TV'de klibine rastlayacağınız Laz Taylor'un "Karizma" isimli bir albümü var...

Laz Taylor kimdir?
Laz Taylor: Yirmi üç yaşındayım. Bartın doğumluyum.
Neden isminiz Laz Taylor?
Batı müziğinden sentez bir albüm yaptığımız için, ama tabii ki Karadeniz enstrümanları ağırlığı var, adımın Laz Taylor olmasına karar verdik. Bu çok kapsamlı bir proje. Tek kişiyle yola çıkılmış bir iş değil. Büyük bir ekip işi. Karadeniz'in Lazını Holywood'un Taylor'uyla birleştirdik. Yoksa bugün Ayşe, Fadime çok var zaten.
Hayatınızın sonuna kadar bu ismi mi kullanacaksınız?
Bu bir konsept. Üç-beş albüm böyle gidecek, sonra ne olur bilemem. İsmimi zamanı gelene kadar açıklamayacağım. Bir kural bu, en azından şimdilik.
Sahne tecrübeniz var mıydı daha önceden?
Arabesk-fantazi-halk müziği-sanat müziği söylüyorum programlarımda. Anadolu yakasındaki restoranlarda, Tarabya'da sahne aldım... Şimdi albümümden iyi tepkiler alıyorum. Farklı bir çalışma oldu, insanlara ilginç geldi. Kovboy şapkası takan Laz kızı olmaz, ama farklı bir şey yapmak lazımdı.
İsminiz, kıyafetiniz dışında bir farklılığınız var mı?
Şarkıların altyapıları. Albümde, yabancı şarkıları Türkçeye çevirip, sonra da Laz şivesiyle okudum. Mesela, "Rocky"nin müziğinin introsuyla giriyorum "Laz Solist" şarkısına.
Şarkıların hepsini Laz şivesiyle mi okuyorsunuz?
Bir şarkı komple Lazca: "Pupuli Guyiçkimi" adını taşıyor. "Yaralı yüreğim" anlamına geliyor.
Bu albüme çalışmak ne kadar zamanınızı aldı?
Komple, her şey dahil iki yıl sürdü albümü hazırlamak.
Bambi Cafe TV'de klibiniz ne zaman dönmeye başladı?
İki buçuk ay kadar oldu. Teklifi bize Mustafa Bey (Topaloğlu) yaptı. Biz de kabul ettik. Sonuçta burası çok yoğunluğun olduğu bir yer. Klibim bütün ulusal kanallarda dönüyor, ama burada dönmesi de bir artıdır. Sonuçta reklamın iyisi kötüsü olmaz.
Müzikte bir geleceğiniz olduğunu düşünüyor musunuz?
Daha yolun çok başındayım, öyle büyük hayallerim de yok.
Star olmak ister misiniz?
Her insan ister sonuçta... Sadece yaptığım için karşılığını almak istiyorum, büyük beklentilerim yok. Kendimce iyi bir şey yaptım ve halk da beğendi.
Albümün satışları nasıl gidiyor?
İyi. Şimdi ikinci albüme gireceğim, bu çıkalı yedi ay oldu, eskidi.
Laz Taylor adıyla ikinci albüm geliyor yani.
Evet, yine Karadeniz şarkıları olacak.
Böyle pop sound'lu Lazca şarkılar kaç albüm daha yaptırır ki size?
Daha gidebilir. Davut da *(Güloğlu'nu kastediyor)* söylüyor ve o nasıl gidiyorsa, bu da gider. Sonuçta albümde iki tane de fantazi şarkı var.
Hangileri onlar?
"Yalan Sevdalar" ve "Senin Yüzünden". Bu şarkılar da günümüz Türkçesiyle söylendi. Geniş düşündük biz, sadece Karadeniz'e hitap etmiyoruz yani.
Albümde en sevdiğiniz şarkılar hangileri?
"Nazar Ederler" klip şarkım benim, onu seviyorum. "Ula Nuri" şarkımız da güzel tepkiler alıyor, o da güzel.

YAĞIZ

OTUZ BİNLE İSİMSİN YÜZ BİNLE ŞÖHRETSİN

Yağız'ın "Ah Gönlüm / Eğer Yalansa" isimli bir albümü var. Klibi Bambi TV listesinde bir numara.

Nerelisiniz?
Yağız: Sivaslıyım. 13 yıldır müzikle uğraşıyorum. Sivas'ta özel gecelerde, köy düğünlerinde, düğün salonlarında, sazımızla sözümüzle insanların gönüllerine hitap etmeye çalıştık hep.
Neler söylüyordunuz?
Türküler... Memlekette türkü olur. İstanbul'a geldik, değişti format.
İstanbul'a ne zaman geldiniz?
1989 yılında geldim. Gülhane Şenliklerinde dört-beş sezon çalıştım. Recep Tayyip Erdoğan Belediye Başkanı olduktan sonra, Gülhane Şenliklerine son verildi. Gülhane'de yılın altı ayı konserler olurdu.
Kaset yapmak için kapı kapı çok dolaştınız mı?
Hayatımızın çizgisi iki buçuk üç yıl önce değişti. Rahmetli Hilmi Abi'nin (Topaloğlu) sanatçısıydım; ölümünün ardından, albümümü kardeşi Mehmet Abi yaptı. Ben bir sürü kaset teklifi aldım, insanlar sesten çok fiziğe önem verdiği için bir türlü gelmiyordu o tekliflerin sonu. Ama ben sıradan bir kaset yapmak istemiyordum ve gündem yaratmak istiyordum. Yağız'ı bu ülkeye kabul ettirmek istiyorduk.
Bunu başarabildiniz mi? Bambi Cafe TV'de klibiniz ne zamandan beri dönüyor?
En baştan beri dönüyor klibim.
Birinciymişsiniz Top 10 listesinde?
Öyle diyorlar. Bizi izleyen insanların takdiri. Birinci olabiliriz, sondan birinci olabiliriz, hiç önemli değil. Önemli olan gönüller bir olsun. İnsanın halkıyla yaptıklarını paylaşması güzel bir şeydir. İnsanlar evinde her gün televizyon izleme olanağı bulamıyor. Benim klibim Flash'ta, Tatlıses'te dönüyor, daha Kral TV'ye girmedik, o işler daha maliyetli işler.
Kral TV klibinizi yayınlamak için kaç para istiyor?
Yirmi bin dolar, artı KDV. O da ancak bir ay için.
Bu işin şarkı söylemek dışındaki külfetini, zorluğunu biliyor muydunuz?
Ben doğarken türkücü doğmuşum. Bu ülkede sadece fiziği düzgün olduğu için veya parası olduğu için şarkıcı, oyuncu olan insanlar var. Adamın cebinde parası varsa, "çok güzel ya, sen şöhret olursun, İbrahim Tatlıses kadar olmasa da, Alişan, Mahsun kadar olursun" diyorlar. Ya Diyarbakırlı, ya Sivaslı, ya Bingöllü insanlar bu sözlere kanıyor. Zavallı, gitmiş konfeksiyonda beş sene çalışmış, cebine on milyar para koymuş, sonra da kurdun eline düşüyor. Bir de insanlar müziğin kötülüğünden bahsediyor. Nasıl kötü olmasın, insanlar bu kadar kötüyken. Ben halka bir şey demiyorum, onlar ne yapsın, televizyon bile izlemiyorlar artık. Ben bile sanatçı olduğum halde televizyon izlemiyorum.
"Artık ben sanatçıyım" diyor musunuz?
Ben sanatçı, Mimar Sinan'a derim, Yaptığı eserler dört yüz-beş yüz kalmış. Ben yorumcuyum.
Albümün satışları nasıl gidiyor?
On bini aştık şu anda. İlk albüm yirmi bini, otuz bini bulunca çok iyi bir rakam oluyor. Şu anda Unkapanı camiasında bu çok iyi rakam. Otuz binle isimsin, yüz binle bu ülkede şöhretsin! Dört yüz bin satınca, yanına kimse yaklaşamaz; yanında korumayla gezersin, cep telefonlarını da yardımcına açtırırsın.
Sizin şimdiki durumunuz hangisine denk geliyor?
Yok canım, benim için geçerli değil bu söylediklerim. Latif Doğan da çok samimi arkadaşım, albümü bir milyon sattı, televizyonda şov programı yapıyor. Ama kendinden başka koruması yok.
Klibinizin burada dönmesinin size katkısı nedir?
Reklamın hiçbir zaman iyisi kötüsü olmaz! Sanatçıysan reklamın olacak, reklam yapılmıyorsa, aynası olmayan eve benzer. Taksim'e günde on binlerce insan geliyor, Beyoğlu İstiklal Caddesi Türkiye'nin gözbebeği. Bambi Cafe'ye gün içinde binlerce insan girip çıkıyor. Bu bir artıdır yani.

SANATÇILARA ALAN AÇTIK.

Kafenin sahipleri Güner ailesinin genç ve yakışıklı ferdi Emin, Bambi'de büyüdü sayılır.

Bambi Cafe ne zamandan beri hizmet veriyor?
Emin Güner: 1974 yılında babam Mustafa Güner tarafından kuruldu ve o tarihten beri de hayatını sürdürmekte.
Kaç tane Bambi Cafe var İstanbul'da?
Sekiz tane. Taksim Meydanı'nda dört tane Bambi Cafe var.
Kafelerin içine plazma TV kurma projesi nasıl gelişti?
Abim Fatih Güner'in fikridir bu.

Reklam ve klipleri günde beş defa yayınlanmak üzere anlaşıyoruz firma sahipleriyle. Aylık iki yüz dolar alıyoruz. On plazma TV var yayında.

Plazmaları kurmamızın amacı, müşterilerimizin çalışma koşullarımızı görmesiydi. Kendimizi anlatmak, reklamımızı yapmaktı. Aşağı yukarı bir yıl önce yayın yapmaya başladık.
Müzik ve klip yayını yapmaya nasıl karar verdiniz?
Plazma TV kurulması, bizim düşündüğümüzden farklı gelişti ve maliyeti fazla geldi. Bunun üzerine Mustafa Bey'le (Topaloğlu) görüştük, ne yapabiliriz diye. Akabinde de bu fikri geliştirdik ve başka firmaların reklamlarıyla, sanatçıların kliplerini yayınlamaya başladık. Olumlu gelişti. Gösterdiğimiz klip ve reklam sayısı da artırıyor.
Kaç reklam gösteriyorsunuz?
Şu an itibariyle yirmi beş ila otuz arasında... Günde beş defa yayınlanmak üzere anlaşmalarımızı yapıyoruz firma sahipleriyle.
Kaç klip var şu an yayınını yaptığınız?
Yirmi dört sanatçının klibini yayınlıyoruz. Yağız, Laz Taylor, Sıla, Erol Şahin, Mustafa Özarslan, Kıvırcık Ali, Arzu... Sesi güzel olup da, ulusal televizyonlarda çok da kendilerine şans yaratamayan, ama başarılı olacağına inandığımız sanatçı arkadaşlarımıza biz burada bir alan açtık. On tane plazma TV yayında.
Bunların maliyeti nedir?
Altmış bin doları buldu.
Reklamlar ve klipler için iki yüz dolar mı alıyorsunuz gerçekten?
Evet aylık olarak.
Bir de Top 10 listesi söz konusu, öyle değil mi?
Müşteriler arasından belirlenen bir şey o. Anket şeklinde seyrediyor liste. Puanlama sistemi uyguluyoruz yani. Şu anda bir numara Kıvırcık Ali ve Yağız arasında gidip geliyor.
Bu iş biraz riskli değil mi? Oturmuş bir müşteri kitleniz var. Bu durumdan hazzetmeyebilirler.
Halbuki çok iyi tepkiler aldık. Zaten sabahları sadece haberleri yayınlıyoruz.

Söyleşiler: **Ayşegül Oğuz**

EMİN GÜNER

ROLL KİTAPLIĞI

Arthur Miller Satıcının Ölümü (Mitos Boyut)
Art Spiegelman Maus (Gözlem)
Arthur Phillips Prag (Metis)
Camille Paglia Cinsel Kimlikler (Epos)
Daniel Koplowitz Karafatmanın Sarayı (Kanat)
Dick Hebdige Altkültür: Tarzın Anlamı (Babil)
Ernest Hemingway İhtiyar Balıkçı –The Old Man and The Sea (Sosyal)
Eduardo Galeano Zamanın Ağızları (Çitlembik)
Edward Said Hümanizm ve Demokratik Eleştiri (Agora)
Gilles Deleuze Spinoza –Pratik Felsefe (Norgunk)
Giovanni Scognamillo Türk Sinemasında Şener Şen (Kabalcı)
Gustave Flaubert Bilirbilmezler –Bouvard ile Pécuchet (Can)
Hanif Kureishi Vücut (Everest)
Ian McEwan Kefaret (Can)
Juli Zeh Kartallar ve Melekler (Metis)
Laleper Aytek Kendine Ait Bir Fotoğraf (Bileşim)
M. Hardt & A. Negri Çokluk (Ayrıntı)
Pierre Louÿs Bilitis'in Şarkıları (YKY)
Rekin Teksoy Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi (Oğlak)
Vedat Türkali Özgürlük İçin Kürt Yazıları (Everest)

Ne gibi güzellikler yapıyorsunuz?

Fransız düşünür Jacques Attali'nin pek çok dile çevrilen kitabı nihayet –iyi bir Türkçeyle– dilimize kazandırıldı. İnsanın müzikle temel ilişkisinden –gürültüden– başlayarak modern çağlara gelen, ilkçağlardan Ortaçağ saraylarına, Daft Punk'lara, Khaled'lere, MP3'lere uzanan çalışması, bir anlamda, "Müziğin ABC'si"...

(...) Beste yapmak, müziğin ilgi alanını aşan bir sosyal sistemi bildirmektedir: Müzik yapma ve müziği ücretsiz dinletme zevki, herkesin yaratacağı ve yarattıklarını değiş tokuş edeceği bir toplumun taslağını çizer. Herkesin kendini keşfetmeyi, kendini sevmeyi öğreneceği, sonra da başkaları tarafından keşfedilmekten ve karşılığında hiçbir şey beklemeden vermekten zevk alacağı bir toplum.

Müziğin ötesinde, yaratmanın zevki, ortaya bambaşka bir toplum çıkarmaktadır: Kompozisyon ekonomisi, bağış ekonomisinin habercisidir.

(...) Kompozisyon, müziğin dışında birçok alanda ortaya çıkacaktır: Kendisinden başka amacı olmayan bir işin keyif verebileceği her alanda; projesiz bir doğaçlamada, üretim-tüketim, yapım-kullanım, doğaçlama-besteleme arasında fark gözetmeyen bir etkinlikte; sonlanmadan öngörülemeyen, aynı anda üretim-tüketim-eğlence-eğitim olarak. Üretilen nesne artık emeğin sonucu değil, özgür bir eylem haline gelmiş emeğin kendisidir; sahip olma mutluluğunun yerine, olma mutluluğudur; gösteriyi ve tekrarlamayı bir araya getirerek kendinin efendisi olmaktır.

Yani kompozisyon, zevk alabileceğimiz, anlamını kazanılan paradan değil, kendi içinden alan her işte bulunur: Yaratma, keşif, kendinden bağış, konukseverlik, ilişki, öğretim, başkalarına yardım etme, veya ücretli işler. Ayrıca yemek yapma sanatında, çiçek buketi hazırlamada, oyunda, düzenleme işlerinde, bir spor veya bir meydan okuma vasıtasıyla kendini aşmada da vardır. Sadece kompozisyon, görünüşe göre en saf, ama aslında en zor olan soruya yanıt vermemizi sağlar: "Ne gibi güzellikler yapıyorsunuz?"

Piyasadan tamamen kopan kompozisyon, aynı zamanda kompozisyon yapmaya veya onu taklit etmeye yarayacak enstrümanlar satan bir piyasa yaratmaktadır.

Önce kompozisyon için gerekli araçlar: Müzik enstrümanları veya metinleri, görselleri ve sesleri birbirine karıştıran enstrümanlar; resim, heykel, bahçıvanlık, mutfak, spor, yolculuk malzemeleri. Eğer bir standarda uymama korkusu olursa, piyasa, standartlara uygun olup olmadığını kontrol etmesi için herkese her şeyi yaptırır. Bu da, kendi kendine teşhis koyma, kendi kendini tedavi etme, kendi kendini değerlendirme gereçleri satarak, piyasanın kompozisyonu geri alması için uçsuz bucaksız bir alan yaratır.

Ardından, bir şey yaratma kabiliyeti ve isteği olmadığını düşünenler için, kompozisyonu taklit etme imkânı veren gereçlere ihtiyaç duyulur. Böylece karaoke'nin ötesinde, sanal seyirciler karşısında, meşhur müzisyenlerin sanal klonlarıyla birlikte müzik yapıyormuş gibi görünmek için "3D" âlemlere dalma imkânları satılacaktır. Microsoft'un kurucularından Paul Allen, bu bağlamda Seattle'da, Jimi Hendrix'in anısına bir rock müzesi kurdu; herkes buraya gelip sanal bir sahnede (emplive.com), kendinden geçmiş bir sanal seyirci önünde çalabiliyor. Bir gün bizleri, bir resmin, heykelin, romanın, sanal olarak üretilebilen her şeyin kompozisyonuna yardımcı olduğumuza inandıracak imkânlar satılacaktır. Elbette bu cazibe, gerçeğin sınırlarına gelince sona erecek ve ne gerçek bir diplomayı almanın, ne gerçekten orijinal kompozisyonların yaratıcısı olmanın, ne de gerçekten ünlü veya sağlıklı olmanın sanal imkânlarını satın alabileceğiz: Kompozisyon kapitalizmi, gönüllü olarak aldananlar piyasasıdır.

Bütün gerçeklik kavramlarının, gerçek ve sanal dünya arasındaki sınırların bu şekilde yok olması, ciddi psikolojik düzensizliklere sebep olabilir. Herkes sanal olarak yaşayabilirse, şiddeti kim kontrol edebilir? Herkes sanal bir yaşamın sahte sonsuzluğuna yerleşirse, ölüm nasıl idare edilebilir?

(...) Kompozisyon, sadece bağlantısız yalnızlıklardan ibaret değildir. Aynı zamanda ağlara girmek, değiş tokuş yapmak, birlikte bilgiler, sanat eserleri, filmler, müzikler, resimler, projeler yaratmaktan keyif almak için imkândır. O zaman kompozisyon, –eserleri vasıtasıyla– sanatçıların arasındaki ilişki haline gelir; eserleri değiş tokuş etmek, kendi gürültüsü karşılığında başkalarının gürültüsünü duymak, mutluluğunu başkalarının yansıttığı mutluluktan almak için bir imkân olur.

Kompozisyon, aynı zamanda insanlığa nesnel olarak faydalı bir şeyler yapmanın zevkindedir. Tamamen kişisel kompozisyon faaliyetlerinin yanısıra, özellikle yapma zevki ile alma zevkini birleştiren faaliyetler de gelişecektir. Bunun ilk örneği, annelik olacaktır: Alınacak bir şey vermek için yaratmak. Elbet bu bağlamda kompozisyon, dişil olduğu için hem çok somut, anlamını ancak piyasa kültürel açıdan bittiği zaman alacağı için hem de çok soyut bir ütopya olarak gözükmektedir. Üstelik, herkesin yaratabilmesi ve toplumun herkese yaratıcı, özel, tek olabileceği alanlarda kendini ifade etme imkânı sunması gerekir.

Kompozisyon, ortaya şaşırtıcı bir toplum kavramı koyar: Açık, istikrarsız, çalışma amacının birikim ve eksikleri depolamak olmadığı, mutlulukların paylaşıldığı, ritmlerin, türlerin ve kuralların sonsuza dek yeniden icat edildiği bir toplum.

Jacques Attali, "Gürültüden Müziğe –Müziğin Ekonomi-Politiği Üzerine" (Ayrıntı)

→49

Babylon'da bu ay

1 Mart, 21:30 **Destur:** Ekip şu isimlerden oluşuyor: Hüsnü Arkan (vokal), Sumru Ağıryürüyen (vokal), Deniz Bayrak (gitar), Erkan Gürer (bas), Cem Aksel (davul), Erbil Doğan (saksofon, flüt).
2 Mart, 21:30 **Naim Dilmener** (Dünden Bugüne Türkçe Pop)
3 Mart, 21:30 / 4 Mart, 23:00 **Erik Truffaz Ladyland Quartet:** 70'lerin avangard cazcılarının izinden giden, çeşitli modern beat'lerle müziğini harmanlayan ve cazın sınırlarını aşma çabasında bir öncü olan İsviçreli tromptçi, yeni albümü "Saloua"yla beraber Türkiye'de. Ekipte vokali, dört sene önce Anouar Brahem'le beraber yaptıkları "Mantis" albümünde de mikrofonu elinde tutan Mounir Troudi üstleniyor.
5 Mart, 23:30 **"Landrover Experience":** Radio Oxi-Gen'in popüler programının gecesine DJ Ezg ve DJ Barthez katılıyor.
7 Mart, 21:00 **"Balıklar Eğleniyor"** (Balık burcunda doğanlar için)
8 Mart, 21:30 **Sema & Ensemble**
9 Mart, 21:30 **"ZipIstanbul 5. Yıl Partisi"**
10 Mart, 21:30 **Orhan Osman:** İstanbul Brass Band ve Devr-i Alem'le tanınan buzukici, "Baba Sound" projesinde, kalabalık bir ekiple Balkan, Yunan, Türk havaları çalacak...
11-12 Mart, 23:00 **Bent:** Diyorlar ki, Bentley Rhythm Ace, Air, Zero 7, Röyksopp sevenler Bent'i de sever. Son dört senedir ortaya koydukları ve popüleriteleri de bunun ispatı. Simon Mills ve Neil "Nail" Tolliday'den ibaret Nottingham menşeli grup, yeni albümleri "Ariels"le kulaklara yeniden nakşolmaya aday. Sahnede perküsyon, gitar, bas da olacak, Bent muhtemelen sakin, ambient sulara açılacak...

Fearless

15 Mart, 21:30 **Alihan Samedov:** Azerbaycan'dan bir balaban ustası...
16 Mart, 21:30 **Tamburada**
17 Mart, 21:30 **Göksel**
18 Mart, 21:30 **Babylon Hit Machine**
19 Mart, 23:00 **Timo Rotonen:** İskandinav elektronik aleminin sevilen DJ'lerinden biri. House pistini sallamayı sürdüren DJ, deeprhythms.com sitesiyle de bir dans müziği platformu yaratıyor...
22 Mart, 21:30 **Mecazi**
23 Mart, 21:30 **Ayhan Sicimoğlu & Afro-Cuban Jazz Stars:** Timballerde Carlos Santana, Celia Cruz gibi isimlere eşlik eden Kolombiyalı Rodrigo Rodriguez, trompette New York Salsa All Stars, Buena Vista Social Club gibi orkestralarda çalan, "El Negro" albümüyle Grammy adaylığı bulunan Kübalı Amik Pantera Guerra ve perküsyonda Türkiye'den Ayhan Sicimoğlu...

Bent

24 Mart, 21:30 / 25 Mart, 23:00 **Zion Train vs. Athena:** Daha önce de çeşitli İngiliz grupları Türkiyeli müzisyenlerle Babylon sahnesinde kaynaştıran "Soundscape UK" gecesinde dub grubu Zion Train ska-sever Athena'yla yan yana geliyor...
26 Mart, 23:00 **Richard Fearless:** Death In Vegas'tan tanıdığımız Fearless, bu sefer DJ'lik marifetlerini sergileyecek...
31 Mart, 21:30 **Akatay Project & Işın Karaca**

Jonathan Richman

Ayın konseri, tanıyanlar, sevenler için yılın konserlerinden biri. Jonathan Richman, rock aleminin en müstesna figürlerinden biri, çok iyi bir şarkı yazarı, bir rock zanaatkârı. Sanki biraz primitif, işlenmemiş, ham şarkıları, barındırdıkları ironi ve dinamizmle Richman'ın sesini hemen belli eder. "Roadrunner" klasiğinin ardından '70'lerin başlarından bugüne kâh Modern Lovers'la, kâh tek tabanca, sessiz ama derinden bir seyir tutturdu. Albümleri Türkiye'de pek yayınlanmaz, ama keşfe değer cevherlerden biridir. "Egyptian Reggae", "Ice Cream Man", "Dodge Veg-O-Matic", "I'm Straight", "Buzz Buzz Buzz", "Abdul & Cleopatra", Bowie'nin ve John Cale'in de cover'ladığı "Pablo Picasso"... İnşallah klasiklerini birbiri ardına sıralayacak büyük usta. Richman, 24 Mart gecesi 22:00'den itibaren Vox'ta olacak, hâlâ babasının garajındaymış gibi çalacak...

Pink Martini

Son zamanların en sevilen gruplarından biri olan Pink Martini yeniden İstanbul'da. 1950'lerin bir filminden fırlamış gibi duran, ama hep bu zamanlara ait olan sevimli, eğlenceli müzikleri, kimilerince "kozmopolit rumba", "pop müzik big band'i" tanımlamalarını beraberinde getiriyor. ABD'li bir grup, ama dünyanın çeşitli tınılarını, dillerini yağ oranı az, tebessüm yaratan bir müziğe evriltmeyi biliyorlar. "Sympathique" albümleri çok sempatikti, hayli beğenildi. Şimdi yeni albümleri "Hang On Little Tomatoe" aynı ilgiyi bekliyor. 24 ve 25 Mart geceleri 20:00'den itibaren İşSanat'ta...

Glenn Hughes

İkinci kuşak Deep Purple üyelerinden biri, ama grubun hayranları nezdinde "Stormbringer", "Burn" gibi albümlerde katkısıyla ayrı bir yeri var. Ardından Black Sabbath, Gary Moore, Whitesnake maceraları geldi. Joe Lynn Turner'la Hughes Turner Project'i kuran ve Turner'la beraber bir kez Ankara-İstanbul seferi yapan basçı, bir senedir solo albümü üzerinde çalışacak. Red Hot Chili Peppers davulcusu Chad Smith ve Jane's Addiction gitaristi Dave Navarro'yu da kayıtlara dahil eden Hughes, yeni albümünden şarkıları 1 Nisan'da Ankara Çankaya Venue'de, 2 Nisan'da İstanbul Yeni Melek Gösteri Merkezi'nde...

Dave Weckl Band

Zamanımızın en iyi davulcularından biri. Chick Korea gruplarından onu tanıyıp seven çok, ama çalıştığı başka isimler de var: Simon & Garfunkel, Peter Erskine, Robert Plant, Diana Ross, George Benson vesaire... Rock'tan caza uzanan bir çizgide davulunu geliştiren Weckl, dokuz solo albüm sahibi. Öğrenciler yetiştirmeyi de ihmal etmedi, bir sürü eğitim videosuna imza attı. Usta davulcu, klavye, bas ve saksofonla, 18 Mart'ta Ankara Çankaya Venue'de, 19 Mart'ta İstanbul Yeni Melek'inde...

Roxy Müzik Günleri

Roxy'den bugüne kadar çok grup geldi geçti, memleket gencinin müzik nabzı ve yeteneği biraz da burada tutuldu. Ama Roxy Müzik Günleri, adı üstünde, yarışma değil. İşin içinde birinci, ikinci olsa da, maksat müzik kazansın. Vakit bu yıl da çattı: 10. Roxy Müzik Günleri'ne başvuruların 21 Mart - 8 Nisan arasında yapılması gerekiyor. En az iki parçanın yer aldığı bir demo CD ve grubu, müzisyeni, müziği anlatan dosyanın gönderileceği adres şöyle: Roxy Kulüp, Sıraselviler Caddesi, Aslanyatağı Sokak, no: 1 - 3, Beyoğlu... Finaller 9 - 12 Mayıs tarihlerinde. Başarılar...

Sepultura

Sepultura, sevdiğimiz metal gruplarından biri. Çeşitli handikaplara düşmemeyi, zevklerini, zihinlerini açık tutmayı başarabiliyorlar. Bu Brezilyalı speed'ciler, dünyanın, insanın temel meselelerini –sınıf çatışmalarından doğa tahribatlarına– dert edinebiliyor, "Ratamahatta" şarkısındaki Carlinhos Brown ortaklığında olduğu gibi metal alemi dışında insanlarla çalışabiliyor, "evrensel" ve statik bir metal sound'unu yerel duyuşlarla aşıp zenginleştirebiliyor... Kurucu isimlerden Max Cavaler ayrılsa da, bu kaya hâlâ sağlam. 23 Mart, İstanbul Yeni Melek Gösteri Merkezi...

Electro Disco geceleri

70'lerin funk'ı, 80'lerin acid'i, 90'ların house'u, günümüzün electro'su... "Electro Disco" geceleri, dans pistinin muhasebesini tutuyor. Her çarşamba Rush'ta (Beyoğlu Alcazar sinemasının altında) gerçekleştirilecek gecelerde şu isimler çalacak: 2 Mart'ta İlkay, Kiwi, Tutan, Alper, 9 Mart'ta İlkay, Bergiten, Evren, 16 Mart'ta İlkay, Kaan Özcan, (((emre))), 23 Mart'ta İlkay, Evren, Tutan, Bergiten, 30 Mart'ta İlkay, Kiwi ve Serhan...

[etkinlik]

FG 93.7 konserleri

Elektronik müziğin önde gelen radyolarından FG 93.7 ve İstanbul Doors Group'un ortaklaşa düzenlediği konserlerde bu ay da kabiliyetli DJ'ler var. Etkinlikler 23:00'den itibaren Efendy Showtheatre'da...

5 Mart **Remy & Lemon 8:** Remy. 2001 ve 2002'de Hollanda'nın en iyi DJ'i seçildi. Techno-house, progressive-trance tercih ediyor... Harry Lemon da Amsterdam'dan ("Model 8" şarkısı öyle sevildi ki, adı Lemon 8 kaldı). Techno'dan progressive break'e doğru yürümeyi seviyor. "New York New York", "The Inner Sanctuary"

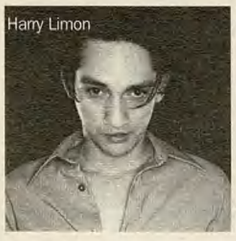
Harry Limon

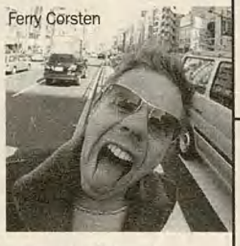
Ferry Corsten

gibi albümlerini geçen sene "Sanctuary" takip etti...

12 Mart **Benny Benassi:** İki sene önce "Satisfaction" şarkısı alemi yerinden oynatmıştı. Electronica Festival kapsamında Park Orman'da çalan, The Biz projesiyle yükselen İtalyan DJ, etkinliğin önemli isimlerinden biri.

19 Mart **Ferry Corsten:** Hollandalı. Trance dünyasının namlı isimlerinden. System F, Carte Blanche, Gouryella gibi projeleriyle öne çıktı. İngiltere ve Hollanda listelerini çok defa salladı. İlk parçası "Punk"taki dinamizm, son parçası "Rock Your Body Rock"ta da silinmedi.

[mecmua]

NM

Franz Ferdinand'dan Nick McCarty, kahramanı Morrissey'e çok yerinde bir soru soruyor: "Vokalinde nereden ilham aldın? Bana sanki Arap vokallerini hatırlatıyor..." Morrissey bunu komik buluyor, Arap müziğini hiç dinlemediğini, ama ağdalı sesli kabare şarkıcılarını sevdiğini anlatıyor... Bu tatlı diyalog, memleketin yeni müzik dergisi NM'in şubatta yayınlanan ilk sayısından. Derginin 100 küsur sayfasında daha ne tatlar var... Libertines, Sonic Youth, Manic Street Preachers, albüm ve konser kritikleri, say say bitmez... NM, alternatif rock'u merkezine alan bir dergi. Mizanpajıyla, tercümeleriyle İngiltere'de elli yılı aşkın bir süredir yayınını sürdüren New Musical Express'in Türkiye şubesi görünümünde. Ama yerli malzemeye de sımsıkı tutunulmuş, Aylin Aslım ile Mor ve Ötesi'nin dostane muhabbetinin yanısıra, Manga'dan Burhan Öçal'a, Ceza'dan Cenk Taner'e kapsamlı söyleşiler sıralanmış sayfalarında... Sevincini bizimle ilk paylaşan Direct'ten Bilge oldu, bir gün büroya uğradı, "yeni bir dergi çıkacakmış, demosu olan gruplara da yer verecekmiş" dedi, ağzı kulaklarında. Türkiye'de "gelişmekte olan" rock, –müzisyeniyle, dinleyicisiyle– sahiden de derginin böylesini bekliyordu.

[radyo]

Low

Barış Türker'in minimal/deep house ve techno, electro ve experimental türlerine yer verdiği programı "Low", her hafta pazartesi günleri 21:00'de Dinamo 103.8'de. DJ'lik de yapan Türker, evde dinlediği, arkadaşlarına çaldığı şarkıları setlerine ve programına taşımış...

[festival]

Filmmor Kadın Filmleri Festivali

Kadınların üretici ve tüketici olarak sinemaya katılımını artırmak, kadınların sinema alanındaki fikrî ve estetik bakışını güçlendirmek maksadıyla düzenlenen Filmmor Kadın Filmleri Festivali'nin bu yılki teması "Kadınlar Sinema Yapıyor". Üçüncüsü düzenlenecek festival, 11-19 Mart tarihleri arasında İstanbul'da Alkazar ve Beyoğlu sinemalarında, Fransız ve Alman kültür merkezlerinde, 1 - 2 Nisan arasında Diyarbakır Sanat Merkezi'nde, 3 - 4 Nisan arasında Batman İl Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek. "Kadınların Sineması" bölümünde İspanya'dan Icciar Bollain, İran'dan Mahnaz Afsali, Belçika'dan Marie Mandy, Türkiye'den Yeşim Ustaoğlu gibi isimlerin filmleri gösterilecek; Almanya'dan Helma Sanders Brahms ise altı filmiyle konuk.

H.S. Brahms

"Benim Sinemalarım"

"Kadınların Sinema Belleği" bölümünde ise Kanada'dan Marquise Lapage, Fransa'dan Alice Guy Blache ve Germaine Dulac, ABD'den Ally Acker gibi isimlerin yanında, Türkiye'den Cahide Sonku, Bilge Olgaç, Türkan Şoray, Füruzan, Gülsün Karamustafa, Mahinur Ergun ve Nisan Akman'ın oynadığı, yönettiği, yazdığı filmler gösterilecek. Eleştirmen ve yönetmen Laura Mulvey bir söyleşiyle de festivale dahil olacak.

[etkinlik]

KargArt Performans Günleri

Siyaset Meydanı'nda geçtiğimiz haftalarda düzenlenen "tiyatronun sorunları" tartışmasında Ayla Algan ayağa fırlayıp bazı tiyatroculara fırçalamış, "hiçbir şeyden haberiniz yok, gidin Karga'ya bakın, neler yapıyorlar" diye bağırmıştı. Bu ay, Algan'ın da katılımıyla, Karga'da neler yapıldığını göreceğiz. Dinamik ve avangard bir merkez halini alan KargArt'ın Performans Günleri 1 - 31 Mart arasında düzenleniyor. Etkinlikler 20:00'de başlıyor... İnsanın yorgun, bitkin, mecalsiz halinden hareket eden DokuzAltı Dans Projesi'nin "Yorgun" oyununun ilk gösterimi, Mask Tiyatrosu'ndan "Ne İçin?", Dilek Dervişoğlu Dans Projesi'nin gerçek hayatla kurguyu karşılaştıracak "Doğal" oyunu, Stephanie Parent's "Nomad Katapult" Dance Project'ten "Self-Portraits, Part I: Elim ve Ben", Su Güneş Mihladız'ın dans projesi "Başlangıç yok... Son yok"un ilk gösterimi, Ayla Algan'ın yöneteceği, genç sanatçıların oynayacağı absürd ve interaktif oyun "Ne Zamandan Beri Buradasınız!", Alexandre Abellan'ın "narsis ve yankı/veya prova"sının ve Sermiyan Midyat'ın "Renkli Türkçe"sinin ilk gösterimleri, Dans Buluşma İstanbul Dans Projesi'nden "Kuş Dili", KargArt sahnesini bir odaya dönüştürecek Irmak Arkman performansı "Mahrem Mekân", Handan Ergiydiren Özer'in koreografisiyle "Üçleme" öne çıkan gösterimlerden bazıları. Temel tiyatro formasyonu veren bir atölye de ay boyunca katılımcılarını bekliyor. KargArt, Kadıköy Kadife Sokak'taki Karga Bar'ın üst katında. Ayrıntılar www.kargart.org adresinde...

[oyun]

Bilitis'in Şarkıları

Pierre Louÿs'un 1894'te yazdığı, Sapho'nun çağdaşı kadın şair Bilitis'in yaşamına odaklanan, Eski Yunan'ı kadının gözünden, aşkı, meşki merceğine alarak canlandırmaya çalışan "Bilitis'in Şarkıları", 1997 yılında İzzet Yasar tarafından dilimize kazandırılmıştı. Bu uzun metin, Lulu Menase tarafından sahneye uyarlandı. Filiz Kutlar ve Mutlu Güney'in oyunuyla, 9 - 10 - 28 - 29 Mart tarihlerinde, saat 20:00'de Fransız Kültür Merkezi'nde izlenebilir...

[sergi]

Mehmet Güreli

Arka kapağımızda Frank Zappa resmini sıcağı sıcağına sunduğumuz Mehmet Güreli, son dönemdeki diğer işlerini "Renklerle Çıkılan Yolculuk –Tahtalar-Şapkalar" başlığıyla sergiliyor. Güreli yine odalarda duruyor, dışarıya odaların pencerelerinden bakıyor. Ama, renklerle hareketlenen, anlamını ve hareketini renklerde, renklerin değişimlerinde ve geçişlerinde yaşayan resimlerin asıl meselesi insan. Güreli'nin resimleri, 3 Mart - 14 Nisan arasında Artium Sanatevi'nde sergilenecek. *(Şakayık Aralığı Sok. no: 9, Teşvikiye... Tel: 0.212.291 01 31 - 32)*

Mimar Sinan'ın mahsulleri

City Of London College, Mimar Sinan Üniversitesi mezunu sanatçıların sergilerine, çeşitli aktivitelerine ev sahipliği yapacak. Mart boyunca düzenlenecek ilk sergiye katılacak isimler Betül Akzambaklar, Çınar Olcay Eslek, Nihal Doğruer, Eşref Yıldırım ve Ayşe Kapusuz... İstiklâl Caddesi'nden Galatasaray'a giderken sağ kolda...

"Öleceğim aklıma gelirdi de..."

Su Yücel, bu projesini, Datça'da öğretmen olmak isteyen üç Muş kökenli genç kadına resim eğitimi verirken tasarlamış: Bölgenin kadınları, evini, çevresini, halini, duygularını tuvallere dökecek... 10 gün süren çalışmaya 17-55 yaşları arasında ve ilk defa resimle tanışan 100 kadın katılmış. Serginin başlığı, kadınlardan birinin söylediği bir sözden gelmiş: "Bugün öleceğim aklıma gelirdi de, resim yapacağım gelmezdi!" Sergi, Uluslararası Kadınlar Günü kapsamında, 8 - 29 Mart tarihleri arasında Fransız Kültür'de.

Duvarlara "yuh olsun tanrıya" diye yazdıklarından bahsetti.
"Neden Tanrı'ya" diye sordu Claire şaşırarak, "neden de Gaulle'e, Kruşçev'e ya da Johnson'a değil?"
"Çünkü bir duvara onun için yuh yazdığımda, yazı çok küçük bile olsa, haberi olur onun, oysa Johnson ve diğerleri hiçbir şey bilmezler ve umurlarında bile olmaz!"
"Tanrı'nın da umurunda değil ki!"
YVES SIMON, Okyanuslar

nasılsınız bu akşam güzellerim?
iki kadeh rakı koydum sizin için
nasılsınız, iyi misiniz, iyimser misiniz?
devleri yener, alevleri öper misiniz?
HALİM YAZICI

Kartalın yemi, serçeyi yedi. **SEZGİN KAYMAZ**, Lucky

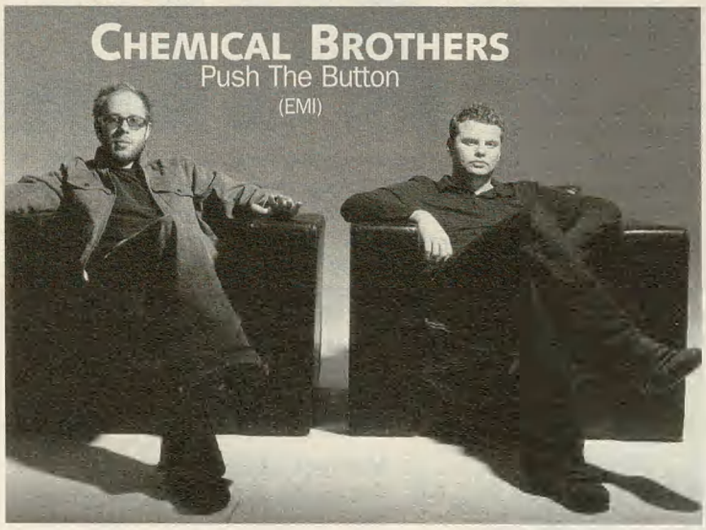

Geçtiğimiz 10-15 yıl boyunca elektronik dans müziğinin zirvelerinde dolaşmış babaların (Prodigy, Fatboy Slim, Daft Punk, Chemical Brothers) arka arkaya albümler yayınladığı bugünlerde, nedense müzik basını söz birliği etmişcesine her albümde "dans müziği öldü mü" sorusunu gündeme taşıyor. İşin ironik yanı, kimse de çıkıp "öldü be kardeşim, uzatmayın artık" demeye cesaret edemiyor. Dans müziğinin sıhhatini isterseniz bir tarafa bırakalım da, bu samimiyetsiz yorumlardan payını alan son efsane Chemical Brothers'ın şimdilik son ve beşinci stüdyo albümü "Push The Button"a yakından bakalım. 2003 yazında ülkemizi de ziyaret eden Manchester'lı ikili Tom Rowlands ile Ed Simmons'un dumanı tüten albümünün açılış parçası, birçoklarınızın belki de klibinden aşina olduğu albümün ilk single'ı "Galvanize". Faslı şarkıcı Najat Aatabu'nun "Just Tell Me The Truth" şarkısından alınma Arap kemanı sample'larıyla ABD'li rapçi Q-Tip'in vokallerinin mükemmel bir bileşkesi olan parça, dinledikçe insana "bu herifler Manchester Eastern Block'ta değil de, Beyrut'un arka mahallelerinde büyümüşler" dedirtecek kadar başarılı. Üstelik fondaki sağlam beat'ler ve meraklısını nerede yakalarsa yakalasın hemen 10-15 yıl öncesine götürüveren acid sound'ları da tam bir Chemical Brothers maharetiyle güncelleştirilmiş. Devam parçası "The Boxer", ikilinin daha önce de (1995 tarihli "Exit Planet Dust"daki "Life Is Sweet") işbirliği yaptığı The Charlatans'dan Tim Burgess'in vokalleriyle süslenmiş. Chemical Brothers da anlaşılan öbür babalar gibi rock aleminin önde gelen isimleriyle çalışma geleneğini bozmamış, ama hem nefis "Life Is Sweet"e, hem de albümde yer alan öbür vokalli parçalara göre zayıf kalıyor "The Boxer". "Believe" ise, bir önceki parçanın tam tersine, Bloc Party'nin solisti Kele Okereke'nin sıkı vokalleriyle pırıl pırıl bir Chemical Brothers parçası ve albümün en iyilerinden olmaya aday. Albümün iki "down tempo" sayılabilecek parçası "Hold Tight London"da Anna-Lynne Williams (Trespassers Williams), "Close Your Eyes"da ise son günlerin yükselişte olan indie gruplarından Magic Numbers görevlerini başarıyla yerine getiriyorlar. Chemical Brothers'ın bir başka misafiri ise, politik sözleriyle ön plana çıkan "Left Right"ı seslendiren Mos Def'in kardeşi Anwar Superstar. Maalesef "Left Right" belki de albümün en zayıf parçalarından biri olarak hafızalardaki yerini alacak. Geri kalan parçalardan "The Big Jump", müzik setinizin sesini açtığınızda komşuların duvarları yumruklamasına sebep olabilecek nefis bas altyapılı bir Chemical Brothers klasiği, ama bu parçayı da kısık sesle dinlemek büyük haksızlık olur. Albümün sonundaki üç parça, sırasıyla "Shake Break Bounce", "Marvo Ging" ve "Surface To Air", Chemical Brothers'ın alâmet-i farikası olarak kabul edilebilecek tekno, house ve hip-hop'u mükemmel bir şekilde harmanlama yeteneklerinin resmigeçidi sanki. Özellikle kapanış parçası "Surface To Air"in, psychedelic atmosferiyle 2005 yaz festivallerinde eski-yeni tüm rave'ların marşı olması işten değil... Gelelim ölüm döşeğindeki dans müziğinin hal-i pür melâline. "Muhtemelen Adem'le Havva'dan beri dans ediyor insanoğlu, bize mi denk geldi dans müziğinin ölümü" diyesi geliyor insanın. Eğer bu tartışma elektronik dans müziği üzerinden yapılıyorsa, belki de kısaca son 15-20 yıldır sadece alet edevatın değiştiğini, teknolojideki değişimle müzik üretiminde yeni bir dilin oluşmaya başladığını, bunun dışında, müzisyenlerin de, dinleyicilerin de hâlâ insan olduğunu hatırlatmakta fayda var. Elektronik dans müziği de abileri ablaları gibi inişler çıkışlar yaşıyor, gelecekte de yaşayacak. Kalıcı olansa müzik. Hâlâ bu tartışmayı ilginç bulanlara ise Chemical Brothers'ın son albümü sıkı bir cevap. *Alişan Çapan*

LCD SOUNDSYTEM

LCD Soundsystem

(EMI)

James Murphy: Yeni New York'ta yeni disko-punk ateşinin kibritini çakan adam. Radio 4'un, The Rapture'ın ardındaki takviye kuvvet olan prodüktör ikili DFA'nın (Death From Above) yarısı. Diğer yarısı Tim Goldsworthy, aynı zamanda U.N.K.L.E.'ın da yarısı. Acayip bir dans şebekesiyle karşı karşıyayız.
LCD Soundsystem ise James Murphy'nin, DFA'dan ayrı, bir nevi solo projesi, dans pistlerine kırmızı balmumuyla davetiye çıkaran bir rock'n'roll hevesi... Bu ilk albümünün kapağındaki yanardöner aynalı top (mirror ball) her şeyi izah ediyor zaten... İki CD'lik bir eser "LCD Soundsystem". İkinci CD belki birinciden daha önemli, çünkü 2002'den bu yana pistlerin tozunu atmış parçaları içeriyor. En babası "Losing My Edge". Killing Joke'un "Change"inden alıntılanmış minimal tekno beat'in üstüne Mark E. Smith'vari cool gevelemeler. Söyledikleri de neler neler: Yok efendim, 1968'de, Can'in ilk konserinde Köln'deymiş, yok 1974'te Suicide'ın provalarına katılmış, yok Captain Beefheart'ın ilk grubunun kuruluşuna şahit olmuş, Daft Punk'ı CBGB's'deki rock'çu çocuklara ilk o çalmış, kâh Jamaika'da, kâh Ibiza'daymış... Sen neymişsin be abi, dedirten bu matrak parça, esasında rock'un ve elektronik müziğin deneysel tarihinin mübarek ellerinden öpen yedi dakikalık bir tribute. Ritm kaptırıp koyverdiğinde, Murphy'nin plak koleksiyonunu da kendi ağzından öğreniyoruz: Pere Ubu, Modern Lovers, Nation of Ulysses, The Black Dice, PiL, Fania All-Stars, The Normal, Lou Reed, Scott Walker, Monks, Joy Division, Sun Ra, Eric B. and Rakim, Electric Prunes, Gil Scott Heron, The Slits, Soft Cell, The Sonics... (Benzer bir sayıp dökme, Mylo'nun hiti "Destroy Rock & Roll"da da var, ama o "Losing My Edge"in formülünü tersinden kullanıyor, 80'lerin pop kahramanları arasında alaycı bir tur atıyor.)

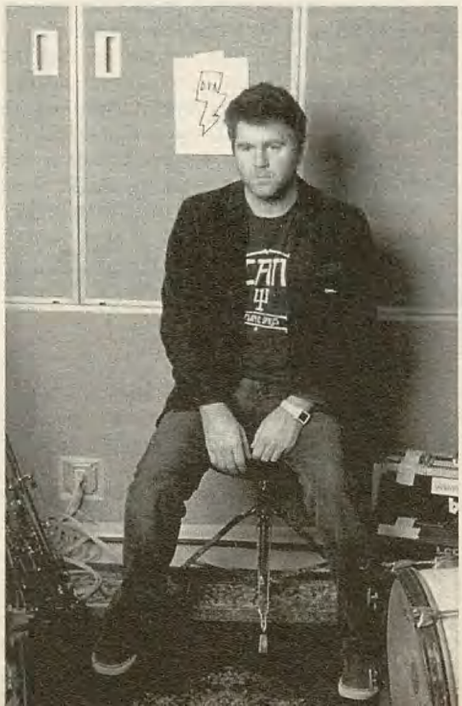

New Jersey'de abisi ve etrafındaki arkadaşları Led Zeppelin, Bruce Springsteen (onlara "maço" diyor) dinlerken, kişisel tercihlerini Bowie'den, Talking Heads'den yana yaparak biraz yalnızlığa gömülmüş, 1971 doğumlu bir arkadaş James Murphy. Prodüktörlüğe de Steve Albini'nin dürtüklemesiyle başlamış. Tim Goldsworthy'yle kurdukları DFA bünyesinden çıkan plaklar, gerçekten de 2000'li yılların gidişatını etkileyen işler...
"LCD Soundsystem" albümünü (yani, yeni parçaların olduğu birinci CD'yi), "Pink Floyd'un 'Dark Side Of The Moon'uyla Daft Punk'ın 'Homework'ünün paslaşması" olarak bir çırpıda özetleyen bizzat kendisi... Daft Punk mı? "On Repeat" parçası sahiden de biraz öyle. Single "Movement" ise hem daft, hem punk, ama sadece kelime anlamları itibariyle. Albümün iki punky-funky'sinden birinin (ki bu da öbür single oluyor) adı "Daft Punk Is Playing At My House". Diğeri ise "Tribulation". İkisi de birbirinden bombastik.
Pink Floyd mu? "Never As Tired As When I'm Waking Up"ta ve "Great Release"de kokuyu aldık. Ama bu Floyd'a, ilkinde sanki Paul McCartney dahil olmuş, ikincisinde Brian Eno!
"LCD Soundsystem"dan başucu albümü olur mu, belki olmaz, belki olur, olursa daha iyi olur. Arkası sağlam, geleceği parlak... Rock'n'roll'la elektronik arasındaki bir "one night stand" değil, "seviyeli birliktelik". *Derya Bengi*

52→

Yabancı kültürlere karşı meraksızlık ya da isteksizlik bir çöküntü ve edilgenlik belirtisidir. Bu illete yakalanan kültür, istemeden, dünyanın çoğul ve çeşitli kültürel zenginliğini gözlemleyen bir özne olmaktan çıkar, kendisi başkalarınca gözlemlenen bir nesne olarak kalır. **JUAN GOYTISOLO**

Bir insanın hakiki değeri, hangi ölçüde ve hangi mânâda egosundan özgürleşebildiği gözlemlenerek ölçülebilir.
ALBERT EINSTEIN

Rüyamda Einstein'ı gördüm
Bahar vakti Princeton'ın çimenleri üzerinde
Diz çöktüm ve öptüm genç baş parmağını
Al yanaklı Papaymış gibi
ALLEN GINSBERG

Bir milyon yıl önce kopup düşmüş kuyruğumuz, hâlen daha kıçımızın üstündeki kemiğe 'kuyruk sokumu' diyoruz... bize de üzerimizden bir milyon yıl geçse 'orospu' diyecekler... kurtuluş yok...
SEZGİN KAYMAZ, Lucky

The Kills
No Wow
(Domino)

Artık müzik türleri o kadar karıştı ki, bir grup sadece bir kategori altına sokulursa ayıp sayılacak neredeyse. O zaman ayıp olmasın diye blues-punk-garage müziği yapan grup diyeceğim ikili The Kills, gitar ve vokallerde Allison Mosshart ve gitar, vokal, bateride Jamie Hince'den oluşuyor desek tam olmaz, çünkü ikilinin sahne adları da var. Allison Mosshart "VV", Jamie Hince ise "Hotel" olarak da biliniyor. Bu yaratıcı isimler (!) bile grup hakkında bir ön fikir verebilir, ama politik doğruculuktan şaşmamak ve önyargıdan kaçınmak amacıyla sakin olup müziklerine de bakmakta fayda var. Florida doğumlu punk grubu Discount ile müzik yapan VV, grup dağıldıktan sonra Londra'da bulunan Hotel'le albüm değiş tokuşuna ve posta üzerinden fikir teatisine girmiş, ancak bakılmış ki işler aynı kıtada olunca daha kolay yürüyecek, VV'ye Atlantik'i geçmek düşmüş. İlk albümleri "Keep On Your Mean Side" Rough Trade etiketiyle 2003'te çıkan grup, yine 2003 yılında "Fried My Little Brains" adlı EP'yi çıkarıp iki yıl sessiz sakin ortalığı turladıktan sonra (ki Franz Ferdinand'ın da alt grubu olarak turnelerde yer aldılar), 2005 şubatında ikinci albümü "No Wow"u piyasaya sürdü.

Albüm 47 gün içinde Michigan'da kaydedilmiş ve oldukça –nasıl demeli– sakin ve süsten kaçınılmış, neredeyse prodüksiyon cilasından nasibini almamış gibi... Zamansızlık mı, tercih mi, bu ayrı bir konu. Ama süslü değil sade. Bas neredeyse yok ve programlanmış bir davul da yaratıcılık harikaları ya da mesela Ginger Baker atakları yapmıyor tabii. Ama vokal dikkat çekici. Yine ayıp olmasın diye kadın vokalli bir gruba benzetmek gerekecek, buna en uygun grup Nico'lu Velvet Underground olabilir. Bu benzetme de neredeyse duygusal anlamda içi boş, saldırgan yanı ağır basan, son derece uzak, neredeyse tehdit edici vokal benzerlikleri. Bir de işin içine sanki uyuşturucu ya da içki girmiş hissi veren mesafe girince, benzerlik daha anlaşılabilir oluyor. Kimileri buna "misty" yani buğulu da diyor, isteğe göre yabancılaştırıcı tesirli umursamazlık da denebilir. Ama kuşkusuz The Kills, Velvet Underground taklidi Ravonettes'i daha çok andırıyor, tam da simülasyonlar çağına uygun olarak. Dünya müzik otoriteleri de, ayıp olmasın diye sanırım, Yeah Yeah Yeahs'e benzetmişler. Yani şartsa, biz de benzetelim. "Fuck The People" soğuk ve mesafeli vokali, tedirgin edici gitarıyla David Lynch filmlerine fon müziği olacak kadar iyi, "Cat Claw" da öyle. Ama bir eksiklikleri, bu albümde olmamaları. Bu şarkılar maalesef grubun debut albümünde. Albümdeki en iyi şarkı, ağır blues etkisindeki vokali ve altyapısıyla Mazzy Star'ı anımsatan "Rodeo Town".

Kitaplar kapağına bakılarak seçilmemeli belki, ama albümler bazen sadece kapakları için alınabilir. Bu albümün iyi bir kapağı, en az bir iyi şarkısı var. Moda olduğu üzere politik arenadaki İngiliz- Amerikan ortaklığını (hiç niyetleri olmamasına rağmen) müzik piyasasına taşımışlıkları ve güzel bir vokalistleri var. Ama beklentiler de tabii bu kadar dar minvalde kalamıyor, bu denli çok seçeneğin her gün önümüze sunulduğu müzik piyasasında.

Aslında aklıda kalıcı bir ilk albüm olabilirdi, ancak ilk albüm değil. Yaratıcı ve değişik bir albüm denebilirdi, ama ilkinin aynısı ve hemen hemen aynı formülle kaydedilmiş. Mutlaka bu gruptan bir şeyler dinlemek isteyenler, ya da bir albümü köşeye atmadan önce bir kereden fazla dinlemek isteyenler, grubun ilk albümünü isteklerine daha uygun bulacaklardır. *Elif Kolcuoğlu*

Elvis Costello
The Delivery Man
(Lost Highway)

1977'de sıska, takım elbiseli, kravatlı, gözlükleri kalın çerçeveli bir punk-rock çığırtkanı olarak müzik alemine dalan Elvis Costello, kaç yıl geçmiş, hâlâ aynı. Farkı kilosunda: Artık takım elbiselerinin numaraları daha büyük, ama müziğinin de öyle. Costello sadece punk'ta kalmıyor, bambaşka müzikal mecralara da el atıyor yıllardır. Bugün rock aleminde yekten "müzik adamı" adamı olan bir kişi varsa, gönül rahatlığıyla Elvis Costello'dur deriz... Üç sene önceki "When I Was Cruel"ı, gerçek adıyla Declan McManus'un rock'a dönüş albümü olarak telâkki etmiştik; bir anlamda, Lou Reed'in "New York"u, Dylan'ın "Time Out Of Mind"ı gibi bir olgunluk kupasıydı kaldırdığı. Bu albümden evvelse, taze nikâhlısı Diana Krall'ın seveceği türden standartlarla yüklü "North" ve bir İtalyan opera kumpanyası için yazdığı "Il Sogno" geldi. Caza, klasik müziğe el attı Costello, gayet de iyi beceriyor bunları, ama nihayet sıra en iyi bildiği şeye geldi, gitarını eline aldı...

Dylan'ın "Time Out Of Mind"ı bol katmanlı, üzerinde çok çalışılmış bir yağlıboya tablo gibiydi, ardından gelen "Love and Theft" ise daha rahat, inceltilmiş, hızla çalınıp kaydedilmiş bir hava taşıyordu, ama köklere dönen Dylan'ın bütün tecrübesini ve heyecanını da barındırıyordu içinde. "When I Was Cruel" ve "The Delivery Man" arasındaki ilişki de biraz böyle. İlk albüm biraz daha tok, ağır duruyordu, bir nevi otobiyografi gibiydi; "The Delivery Man" ise daha bir "kök" albümü, dolayısıyla daha rahat çalınmış, kaydedilmiş sanki...

"The Delivery Man" bir punk rock albümü değil, bir country-punk albümü. Mesela 1986 albümü "King Of America"da yaptığı gibi, Nashville taraflarına, kovboy havalarına, siyah blues'una gidiyor Costello yine. Ama daha ilk şarkıdan itinayla biçilmiş, kaya gibi bir rock'la da karşılıyor bizleri: "Button My Lip", birkaç şarkı sonra gelen "Bedlam" gibi, gitar-davul-bas üçlüsünü son yıllarda en iyi bir araya getiren, değerlendiren şarkılardan biri –piyano tuşlarının yarattığı kaosu da unutmamak gerek tabii. "The Delivery Man" için "Americana" demek en iyisi olacak herhalde...

Costello bu albümü The Imposters'la beraber kaydetti, ki bin yıllık grubu The Attractions'dan farkı sadece bir eleman değişikliğinden ibaret. Albümün en ünlü iki konuğuysa, country aleminin de iki kraliçesi: Lucinda Williams ("There's A Story In Your Voice"da tam mânâsıyla döktürüyor) ve Emmylou Harris (düete de girişse, vokale de dursa üç şarkıya imzasını çakıyor). Misafirlerin varlığı albümün hattını da belirliyor; baki kalan, Costello'nun çakıllı sesi, kreşendoları, iş bilir tonlamaları, eşsiz besteleri oluyor...

Bundan 25 sene önce aşk hakkında ne diyorsa, ABD'nin güneyinde kaydedilen "The Delivery Man"de de aynı mücadeleli, kuşkucu, aşk kadar nefrete de bulanan, bir yakınlaşan, bir uzaklaşan, ikircikli hikâyeleri anlatıyor Costello. Bizzat Ortadoğu'ya konuşlanan "Bedlam", savaş karşıtı (kendi deyişiyle "dehşet karşıtı") "The Scarlet Tide" gibi şarkılarda da, toplumsal meselelerde söz almayı seven (bu uğurda "Shipbuilding" gibi en güzel şarkılardan birini yazan) Costello, Amerika'dan seslendiğini, bunun ne anlama geldiğini unutmuyor...

Bu yaz İstanbul'a, Caz Festivali'ne gelmesine artık kesin gözüyle bakmak istediğimiz Costello'nun koca arşivinde, "The Delivery Man" en tepelere yazılacak kadar güzel bir albüm. *Merve Erol*

İnsan yaşamının sonunda maalesef öyle bir kayıtsızlığa varıyor ki, bağırsak hareketi, başkanlık seçiminden çok daha heyecan uyandırıyor.
ARTHUR MILLER,
Mr Peters'ın Bağlantıları

ORHAN PAMUK'UN ŞEREFİNE

Her entelektüelin bir dinleyicisi ve muhatabı vardır. Mesele o dinleyicinin orada memnun edilmesi gereken bir müşteri konumunda mı durduğu, yoksa entelektüelin meydan okuyup doğrudan muhalefete ve topluma daha demokratik bir biçimde daha fazla katılmaya teşvik edebileceği biri mi olduğudur. Ama her iki durumda da otorite ve iktidarı, entelektüelin bu otorite ve iktidarla ilişkisini es geçmenin yolu yoktur. Entelektüel, otoriteye nasıl hitap eder: Profesyonel bir ricacı olarak mı, yoksa onun itibar görmeyen amatör vicdanı olarak mı? **EDWARD SAID**, Entelektüel

BRIGHT EYES

I'm Wide Awake, It's Morning
Digital Ash In A Digital Urn

(Saddle Creek)

Başı yaşından aşkın bir kişi Conor Oberst, namı diğer Bright Eyes. Hakkındaki her yazı bu becerikli, yaratıcı ve sözünü esirgemeyen adamın yaşıyla başlıyor, biz de adeti bozmayalım: Oberst 24'ünde... "Lifted or The Story Is In The Soil, Keep Your Ear To The Ground"un yayınlandığı 2002'den beri süren sessizliğini bu sene başında bozdu, hem de iki albümle birden. Eskileri gibi yeni albümlerinin de isimleri Leman'dan alınmış adeta: "I'm Wide Awake, It's Morning" ile "Digital Ash In A Digital Urn". Iki zıt kardeş bu albümler.

Bu iki albümü sabırsızlıkla beklememizin bir sebebi, aynı anda yayınlanan iki single'ın, Billboard listesinde 1 ve 2 numara olması. Nadir rastlanan (hatta herhangi bir indie sanatçısının daha önce yakalayamadığı) bir başarı bu. "Digital Ash In A Digital Urn"den başlayalım. Albümün daha elektronik olduğu adından belli. İlk şarkı "Time Code", minimalist, nefes sesleri ve kalp atışlarıyla insanı geren, deneysel bir parça. Zaten kendinden titrek vokalleri bir de bilgisayardan geçirince iyice gerçeküstü oluyorlar. Her iki albümde de olduğu gibi, bu parçada da aklıma başka müzisyenler geliyor. Kalp atışları, koşmalar ve bağırışmalar "Dark Side Of The Moon"u, orglar Sigur Rós'u hatırlatıyor sanki. Şarkının sonundaki saatlerse yine bir Pink Floyd alıntısı...

İkinci şarkı "Gold Mine Gutted"la o deneysel hava albümü terkediyor. Yavaş yavaş şarkılar normal Bright Eyes şarkılarının efektler eklenmiş haline dönüşüyor. Mesela "Arc Of Time", temposuyla ellerin çırpılacağı mutlu bir parça. "Take It Easy (Love Nothing)" ise albümün ilk single'ı. Kendi aralarında epey değişkenlik gösteren şarkıların ortak paydası iğneleyici sözleri. İşin garip tarafı, müzik piyasasının genel durumunun aksine, bu albümün ikinci yarısı ilk yarısından daha başarılı, sanki baştaki ısınma turlarından sonra kendine gelmiş gibi. "Take It Easy" esas başlangıç noktasını teşkil ediyor diyebiliriz. "Hit The Switch", "I Believe In Symmetry" gayet sıkı parçalar. Sözlerse felsefeden günlük hayata, oradan da bilimkurguya kayacakmış gibi. Vokaller daha etkili, müzik daha komplike ve doyurucu, hisler daha coşkulu, albümün ilk yarısı için özür dilercesine... "Devil In The Details"de tempo düşüyor, "Ship In A Bottle"da tekrar yükseliyor. Kapanış şarkısı "Easy/Lucky/Free" ise tam bir veda, temaların üstünden geçen, hüzünlü bir veda. Şarkı ve albüm kırılarak bitiyor; ilk dinlediğimde CD mi çizik diye geçen saniyeleri izledim...

50 dakikalık albüm kesinlikle güzel, ama çok da cesur değil. Daha çok, kullanılmış ve başarılı olmuş elektronik tüyoları alıp harmanlamış sanki, sonuç haliyle yenilikçi olmaktan uzak. Sebebini anlatamayacak olsam da, içimden (ve albümden) bir ses, Bright Eyes elektronik ağırlıklı bir albüm daha yaparsa bu sefer başarılı olacak diyor.

Diğer albüm daha akustik ve tanıdığımız Bright Eyes'ı temsil eden "I'm Wide Awake, It's Morning". İlk saniyeden şaşırtan bir albüm açıkçası: Şu ana kadar dinlediğim hiçbir albüm bir hikâyeyle başlamıyordu. Kahvesini yudumlayan bir adamın gerçeküstü bir hikâye anlatması, beklenmedik olduğu kadar, güzel bir başlangıç. Hemen ardından giren "At The Bottom Of Everything" bir country şarkısı. Sözler, geleneğini devam ettirdiği Bob Dylan tarzı sanatçılardan çok daha modern. Albümün en başarılı şarkılarından biri de, ikinci şarkı "We Are Nowhere and It's Now". Conor Oberst, bu şarkıda bir tarafı Elliot Smith, öbür tarafı Leonard Cohen olan bir ipte ustaca ileri geri gidiyor. Nakaratları Emmylou Harris üstlenmiş...

"Old Soul Song", yavaş tempo bir akustik şarkı, albümün genel havasını özetliyor. İçindeki tezatlar ise şaşırtıyor: "They go wild" (çılgına dönüyorlar) derken şarkının sakinleşmesi en bariz tezat! Bir sonraki şarkı, Billboard listesine tepeden giren ilk indie single'ı "Lua". Bright Eyes'ın tek başına çalıp söylediği bu parça, hüzünlü bir aşk baladı. Işıltılı hayatlardan yıkılan hayallere kadar her şeyin bir gecede nasıl değişeceğini anlatıyor sözler. "Ben bir kumar değilim, seni hayal kırıklığına uğratacağım garanti" diyen bir dürüstlük, sadece acıtıyor. Madde bağımlılığı da bu şarkının temalarından biri... "Train Under Water"ın teması ise New York. Sanki "Lua"nın devamıymış gibi yalnız başlayan şarkı, sona doğru bir grup çalışmasına dönüyor ve albümün düşmüş temposunu yükseltiyor. "First Day Of My Life" ise Bob Dylan'ın "Don't Think Twice It's Alright"ının kardeşi sanki. Açık açık, utanmadan ve beceriksizliğiyle birlikte sunulan bir aşkın hikâyesi bu şarkı. "Another Travelin' Song" ise gerçek bir yol şarkısı, temposuyla yolları kısaltacakmış gibi. Bu kadar country bir şarkının sözlerinde cep telefonu, çalar saat gibi kavramları bulmak şaşırtıcı. "Landlocked Blues" ise "First Day of My Life"ın hazin sonu sanki. Emmylou Harris'in geri geldiği şarkı aslında savaş karşıtı mesajlarla dolu, tabii anlayana. Anlaması gerekenler anlamıyorlar, ama söylememek için bir sebep değil.

Tempo düştükçe düşüyor sondan bir önceki şarkı "Poison Oak"ta. Son şarkı "Road To Joy" ise diğer albümün son şarkısından çok farklı, güçlü, coşkulu. Albümün karşı çıkma gücünü ortaya çıkaran ve albüm bittiğinde o modda kalmanızı sağlayan bir şarkı.

Bu akustik albüm gerçekten çok hoş, Conor Oberst'ı "Modern Folk Teklisi" mertebesine ulaştırmış. eğer daha önceden orada değilse... Bu albümün "Digital Ash"den daha iyi olduğu ise su götürmez, sonuçta Bright Eyes en iyi yaptığı işi yapmış deneyler yerine. Her ikisi de çok iyi albümler olsa da, galiba gönlümüz bir tarafa kayıyor. Bu genç adamın yeni albümlerini daha şimdiden sabırsızlıkla bekliyoruz.

Sinan Kolat

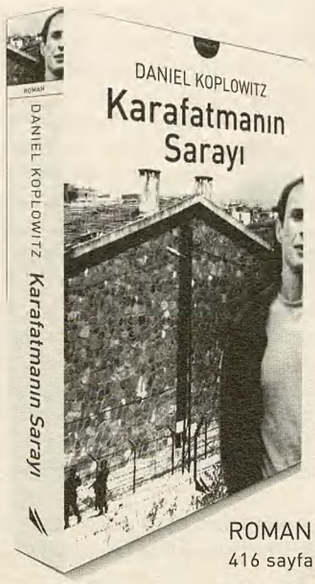

Geceyarısı Ekspresi seferden kaldırıldı!

Karafatmanın Sarayı

DANIEL KOPLOWITZ

Daniel Koplowitz, 1975'de esrar kaçakçılığından Suriye sınırında tutuklandı. Antakya, Sağmalcılar, Burhaniye ve Buca gibi, Türkiye'nin çeşitli cezaevlerinde 12 yıl hapis yattı, yaşadıklarını *Karafatmanın Sarayı*'nda kaleme aldı.

"*Geceyarısı Ekspresi*'nin ünlü 'kahraman'ının tersine, Koplowitz çektiği sıkıntıların içine gömülmüyor. Kendine acıyacağı yerde hapishane hayatının karmaşıklığını anlamaya ve yansıtmaya çalışıyor."

Times Literary Supplement

ROMAN
416 sayfa

KANAT KİTAP İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST.
Tel: (0212) 252 42 80 **Faks:** 293 15 44 **Web:** www.kanatkitap.com

KANAT

ÖZÜR

1. Evlere şenlik bir parmak hesabı hatası: 91 numaralı Kasım sayımızın ÖSS sayısal sorusunda, Roll'un ilk sayısının 1997 kasımında yayınlandığını yazmışız, oysa 1996'da yayınlandı. Bu yanlış bilgiyle tertip edilen soru, daha baştan çökmüş tabii. Şıklar arasında doğru cevap yok. Şimdi söyleyelim: Rolling Stone dergisi Roll'dan 29 yaş büyük. **2.** Özel isimlerdeki dizgi hataları tek bir harf bile olsa fena sırıtıyor. Geçen aydan Gwana (Gnawa) Diffusion, Paul Motion (Motian), Lerry (Larry) Coryell'da olduğu gibi...

Ölülerin neyi ne kadar hatırladığını bilmek zor. **ARTHUR MILLER**, Mr Peters'ın Bağlantıları

Buna felek derler felek, / Ne aman bilir ne dilek, / Ahir ömrümüzü helek / Etmeden bir dem sürelim. **KARACAOĞLAN**

Sanat koltuk değnekleri değil, kanat verir. **VICTOR HUGO**

Gülü dikende gör, dikensiz gülü herkes görür **MEVLÂNÂ**

Kendinden hiç söz etmemek çok soylu bir ikiyüzlülüktür. **NIETZSCHE**

GREEN DAY
American Idiot
(WEA / Balet)

Time dergisi bir spot atmış, Green Day hakkındaki yazısına: "Onlar da bir zamanlar Amerikan aptalıydılar, şimdi Bush'a meydan okuyorlar." Bundan on küsur sene evvel, "Dokkie" sonrası, daha 23 yaşında olan üç ahbap çavuş, dolar milyoneri oldular ve evlendiler. Katıksız Amerikan rüyası! Tabii her rüyanın bir sonu var, Green Day'in rüyasını bölen, orta yaş kriziyle karışık bir sanatçı blokajı olmuş... İki-üç sene evvel yeni bir albüm için işbaşı yaptıklarında bir türlü şarkı yazamadıklarını fark etmişler. Çoluk çocuğa karışmış (toplamda beş), eşlerinden boşanmış orta yaşlı adamlar nasıl şarkılar yazarlar? Bilmiyorlar, ama öğreniyorlar. Bugüne kadar, radyodan tempo tuttuğumuz, barlarda –biraz da alkol etkisiyle– hoplayıp zıpladığımız Green Day öyle bir albüm yapmış ki, zevkten yerden yere çarpıyoruz kendimizi her dinleyişte. (Grammy'lerde yılın rock albümü ödülünü de kaptılar.) Bir önceki "Warning"de de saflarını belli etmişlerdi, artık ustaları Sex Pistols, Clash ve Dead Kennedys'in yoluna baş koyup aynı periden ilham alıyorlar.

Avril Lavigne'nin 2004'te en sevdiği albüm "American Idiot"muş. Şöyle demiş: "Ama elbette içindeki fikirlere katılmıyorum." İster hoşuna gitsin, isterse gitmesin, "American Idiot" politika yapıyor. Hem de bunu öyle doğrudan, öyle noktalara parmak basarak yapıyor ki, resmen zihin açıyor. (Darısı Avril'in başına.) Billie Joe Armstrong, konserlerde yüzünde Bush maskesiyle söylüyormuş albüme adını veren "American Idiot"u: "Bir Amerikan aptalı olmak istemiyorum / Yeni medyanın hükmünde bir millet de / Histerinin sesini duyabiliyor musunuz? / Yüceltiliyor aklı sikilmiş Amerika." Ama daha önemlisi şu dizeler bizce: "Belki de benim beyni sikilmiş Amerika / Olmadığım için redneck ajandasında bir parça." Ya sonraki parçalardaki şu satırlara ne demeli: "Babanın öğütleri ve annenin sevgisi / Amerika'yı aptal etti" ya da "Kimse umursar mı, eğer kimse umursamazsa?" Laf ola beri gele değil, belli ki kafa patlatılmış lirikler bunlar, kafa karışıklığının, nedenlerin sonuçların sorgulandığı gerçek bir aşk ve nefret ilişkisinin kağıda dökülmüş halleri –kapaktaki kalp şeklindeki el bombasına dikkat... "American Idiot"da her şarkı teğelli birbirine, iki tane dokuzar dakikalık punk senfonisi de hediyesi. Orta sınıf bir Amerikan genci, uyanır etrafında dönen pisliğe bir gün ("American Idiot"), kaçar gider evinden ("Jesus Of Suburbia"), yalnız başına dolaşır sokaklarda, kendine çıkış yolu bulmaya, anlam vermeye çalışır etrafında olup bitenlere ("Boulevard Of Broken Dreams"), bir fahişenin Edgar Allan Poe'yla ilişkisinden olma Jimmy ile tanışır, kulağına kimi "gerçekler" fısıldanır ("St. Jimmy"), protestocu bir kıza önce hayran, sonra aşık olur ("She's A Rebel", "Extraordinary Girl"), eylülün geçip gitmesini ister ("Wake Me Up When September Ends"), birleşir caddeden aşağıya yürüyenlerle, tek bir nabız gibi, terkettiği "evini" ele geçirmek için yeniden ("Homecoming"), o kız artık yoktur ama, hatırası hep yaşayacaktır ("Whatshername"). Pazartesi kırmızı, perşembe mor, yeşile de gün beğenmenin vakti geldi. *İlker Aksoy*

ATHLETE
Tourist
(EMI)

Kendi kendine, ya da sevdiklerine "karışık CD'ler" dolduran insanlar var hakikaten. Eskiden kaset doldururlardı, şimdi CD daha kolay ve işlevsel. İtiraf etmeliyim ki, ben de o kişilerdenim. Hatta Athlete'in ikinci albümü "Tourist"i dinlerken fark ettim ki, gayri ihtiyari bir şekilde hangi şarkının ileride doldurmayı planladığım hangi karışık albümümde yer alabileceğini ölçüp biçiyorum. Bu tarta tarta dinleme hali, ilk kez dinlediğiniz bir grubu, bir albümü zihnimizin hangi kutusuna yerleştirmemiz gerektiği konusunda size yol gösteriyor biraz da. Hatta şarkıların bilinçaltımızda sosyolojik bir yapılanma harekatı gerçekleştirdiğini bile varsayabiliriz. Nasıl insanın doğasını anlayabilmek için içinde varolduğu, büyüdüğü toplumdan soyutlayamayız, şarkılar da aynen öyle. Onlar da içinde yeşerdikleri müzik katmanlarına aitler. Şarkıların başka şarkılara, başka şarkıların başka insanlara denk düşmesi bu akrabalık bağından...

Athlete'in albümü de bu yargılama sürecinden geçti ister istemez. Ancak pek iç açıcı olmayan sonuca geçmeden önce, Athlete kimdir, üçlü müdür beşli midir, nerelidir, ne tür müzik yaparlar, kaç gitaristleri vardır, şarkıları hızlı mıdır yavaş mıdır, şarkılarında ne anlatıyorlar, neye ve kime benziyorlar, irdeleyelim meraklıları için. Athlete, Londra'nın güneyinde yetişmiş dört delikanlıdan oluşan tipik "gitarlı" bir İngiliz topluluk. Bas gitarda Carey Willets, gitar ve vokalde Joel Pott, davulda Steve Robertsand ve son olarak klavyeli çalgılarda Tim Wanstall'dan müteşekkil. Son on yılın ileri gelen İngiliz topluluklarından The Beta Band, Grandaddy ve Badly Drawn Boy mood'una yakın bir duruşları var. İlk olarak 2002'de kendi adlarını taşıyan EP'leri çıkmış. Şansları döndüren kişiyse, BBC Radio 1'dan Jo Whiley'inin onların ilk 45'likleri "Westside"ı haftanın şarkısı seçmesiyle olmuş. Listelerde ilk 40'a girmişler akabinde. "Vehicles & Animals" adını verdikleri, 2002'nin sonlarında çıkan ilk albümlerinin prodüktörü Victor Van Vugt, daha önce Nick Cave ve Beth Orton'la çalışmış bir isim. İkinci albümleri "Tourist", İngiltere albümler listesine bir numaradan girdi ve ilk albümün toplam satışını kısa sürede katladı.

Albümde yer alan 11 şarkı, dinleyende hiç soluk almadan 100 metre koşmuş etkisi yaratıyor. Bende Flaming Lips ya da Mercury Rev olmak istiyorlarmış da, ansızın ayakları kayıp batağa yuvarlanmışlar hissi uyandırdılar. Bu nedenle sanırım, hemen hiçbir karışık albümümde "Tourist"den bir parça yer almayacak. Albümdeki şarkıların kimselerin şarkılarıyla uyuşmamasından, onlara benzememesinden kaynaklanmıyor bu nihaî yargım. Çok fazla benzediğinden de değil. Sadece, ne zaman bu şarkılardan birini seçmek istersem, o şarkılara yeğleyeceğim öncelikli bir düzine şarkının olduğunu düşündüğümden dolayı. Hiçbir şarkısının kötü olmamasından, ancak aynı şekilde hiçbir şarkısının vasat düzeyinden kendini kurtarıp öne fırlayamamasından dolayı. Bunalmak istediğimde bunlardan daha serin şarkılar bulabileceğim için... Hülyalara dalmak istediğimde, bunlarla varabileceğimden daha derinlere götürecek şarkılar bildiğim için... Karışık albümleri bir kenara bıraksam bile, baştan sona bu albümü tekrar dinlemek istediğimden de emin değilim. Yani bu albümün benimle işi zor, ne dinlemek istediğimden, ne de dinlemek istemediğimden emin olamıyorum. Bir albüm için bundan daha kötü bir kader olabilir mi? Sadece maddî olarak varolmaktan daha kötü bir varolma düzeyi olabilir mi? *Atilla Aydoğdu*

ONŞARKI

Antony & The Johnsons Man Is The Baby
Chemical Brothers Galvanize
Duman Manası Yok
Levellers Exodus
Maria del Mar Bonet Bir Demet Yasemen
Massive Attack Daydreaming
Pulp Disco 2000
Sons & Daughters Johnny Cash
Tanju Okan Koy Koy Koy
Ümmü Gülsüm İfrah ya qalbi

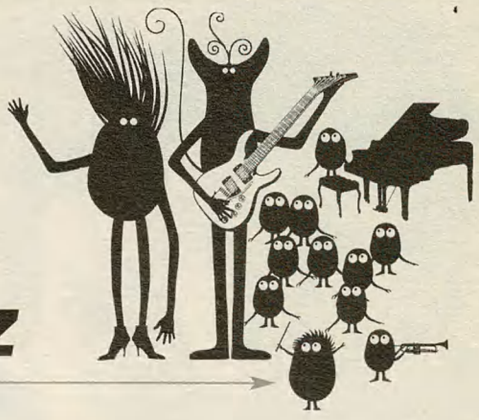

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

A.C. Newman The Slow Wonder
Adam Green Gemstones
Block Party Silent Alarm
Blood Brothers Crimes
Bright Eyes I'm Wide Awake, It's Morning
Elvis Costello & The Imposters The Delivery Man
Funkadelic Maggot Brain
Joan Manuel Serrat Sur Tambien Existe
Kasabian Kasabian
The Kills No Wow
Massilia Sound System Commando Fada
Matt Sweeney & Bonnie 'Prince' Billy Superwolf
Nick Lowe Labour Of Lust
Renaud Tournée d'Enfer
Les Rita Mitsouko En concert avec l'Orchestre Lamoureux
Sadun Aksüt Sisli Bir Eylül Gecesi
Savath & Savalas Apropa't
Tindersticks Working For The Man
Tom Waits Real Gone
Youssou N'Dour Egypt

SİLAHLI ŞARKILAR

A Bullet For Everyone - **Paul Weller** • American Skin (41 Shots) - **Bruce Springsteen** • Arhavili İsmail - **Zülfü Livaneli** • Automatic Rifle - **Rocky Votolato** • Bang Bang - **Dr. Dre** • Bang Bang - **Nancy Sinatra** • Başım Belada - **Ahmet Kaya** • Black Gun - **James Taylor** • Bullet Holes - **Lil Cuete** • Bullet Proof - **2Pac** • Bullet Solution? - **Fun-da-mental** • Bullet With Butterfly Wings - **Smashing Pumpkins** • Cleanin' My Rifle (And Dreamin' Of You) - **Roy Rogers** • Defol Dazlak - **Karakan** • Domdom Kurşunu - **İbrahim Tatlıses** • Est-ce que ma guitare est un fusil? - **Jacques Higelin** • Eton Rifles - **The Jam** • Farewell To Arms - **Emerson, Lake & Palmer** • Gun - **Eric Burdon & War** • Gun - **Gil Scott-Heron** • Gun - **Gus Gus** • Gun - **John Cale** • The Gun - **Lou Reed** • Gun - **Mick Jagger** • Gun Crazy - **White Zombie** • Gun Love - **ZZ Top** • Gun Play - **Prodigy** • I Shot The Sheriff - **Bob Marley** • J'ai un revolver - **Arthur H** • Janie's Got A Gun - **Aerosmith** • Kurşun Yedim - **Azer Bülbül** • Misery & Gun - **Merle Haggard** • My Pistol Is My Bible - **The Mob** • My Rifle, My Pony and Me - **Dean Martin** • Mystical Machine Gun - **Kula Shaker** • Namus Belası - **Cem Karaca** • Osman - **Barış Manço** • Otuzüç Kurşun - **Hasret Gültekin** • Pistol - **Julian Cope** • Pistol Of Fire - **Kings Of Leon** • Pistol Song - **Ruth Wallis** • Pointed Pistol - **Rosavelt** • Revolver - **Beatles** • Revolver - **Rage Against The Machine** • Shoot 'Em In Tha Head - **Ruff Ryders** • Shoot Me Dead - **Caetano Veloso** • Shot Gun - **The Ventures** • Silahlar Kaval Olsun - **Aşık Mahzuni Şerif** • Silver Bullet - **The Rapids** • Silver Gun - **Robert Palmer** • Smokin' Gun - **Paul Hardcastle** • Stop Or I'll Shoot - **Ryuichi Sakamoto**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Scissor Sisters** Scissor Sisters
2. **Keane** Hopes And Fears
3. **Bloc Party** Silent Alarm
4. **Franz Ferdinand** Franz Ferdinand
5. **Green Day** American Idiot
6. **Killers** Hot Fuss
7. **Athlete** Tourist
8. **Elvis Presley** Love Elvis
9. **Joss Stone** Mind, Body & Soul
10. **U2** How To Dismantle An Atomic Bomb

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Jennifer Lopez** Get Right
2. **Elvis Presley** Surrender
3. **LL Cool J** Hush
4. **Game & 50 Cent** How We Do
5. **Eminem** Like Toy Soldiers
6. **U2** Sometimes You Can't Make It On Your Own
7. **Embrace** Looking As You Are
8. **Destiny's Child** Soldier
9. **Ciara & Petey Pablo** Goodies
10. **Angel City** Sunrise

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Ray Charles** - Genius Loves Company
2. **Green Day** - American Idiot
3. **The Game** - The Documentary
4. **"Grammy Nominees 2005"** (Various Artists)
5. **Usher** - Confessions
6. **3 Doors Down** - Seventeen Days
7. **John Legend** - Get Lifted
8. **Eminem** - Encore
9. **Maroon5** - Songs About Jane
10. **Kelly Clarkson** - Breakaway

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

DEFORM / Atlas Pasajı
1. Miss Kittin & The Hacker First Album CD-LP
2. Solvent Solvent City CD-LP
3. Xiu Xiu Knife Play CD-LP
4. Lali Puna Scary World Theory CD-LP

KÖSTEBEK / Halep Pasajı
1. Kings Of Leon Aha Shake Heartbreak
2. Placebo Once More With Feeling
3. A Perfect Circle Emotive
4. R.E.M. Around The Sun

KARGA / Kadıköy
1. Iggy Pop No Shit / Nazi Girlfriend
2. Roger Waters 4.41 AM (Sexual Revolution)
3. Elvis Costello When I Was Cruel No. 2
4. Led Zeppelin Tea For One

BADEHANE / Tünel
1. LCD Soundsystem Daft Punk Is Playing At My House
2. Nas & Olu Dara Bridging The Gap
3. Barrio del Rio Onda Buena
4. Macaco Chan Chan

SHADES / Ankara
1. Mercury Rev The Secret Migration
2. Killers Hot Fuss
3. Ian Brown Solarized
4. Mono Walking Cloud & Deep Red Sky

KARGA / Atlas Pasajı
1. Marc Moulin Entertainment
2. Klement Julienne Panamerican
3. Esbjörn Svensson Trio Good Morning Susie Soho
4. The Smiths Best Of...

ARAF / Beyoğlu
1. Tamburada Atina
2. Mich Gerber Never Gonna Be
3. Gabin Bang Bang To The Rock'n'Roll
4. Aaron feat. Iris Give A Little Piece

TRIP / Kadıköy
1. The Shins Fighting In A Sack
2. The Arcade Fire Neighbourhood #2
3. Paul Weller If I Could Only Be Sure
4. Bloc Party This Modern Love

CELAL İNCE Mâlum, Trash Can Sinatras isminde bir grup var, "pabuçlarımın Sinatra'sı" mânâsında... Celal İnce onlardan değil, övgülere boğuluyor, "İstanbul'un Sinatra'sı" diye anılıyor Chicago ellerinde, "Adanalı" parçasıyla sükse yaptığı 50'lerde... Jacques Brel şarkılarında rastlanacak cinsten bir "far west" düşünün peşinde Türkiye'yi bir popstar kimliğiyle terkedip Amerika'ya yerleşen, "dost" bildiği bu memlekete sesini ve şarkılarını ödünç veren İnce'nin kendi ağzından hayatı, bir "batılılaşma projesi" müzikalinin librettosu olarak ilgiyi fazlasıyla hak ediyor. Tam da 83. doğum gününde, slow-fokstrot Dede Efendi eşliğinde...

MARAMA, ELİNDE KİTARA

10 Mart 1922'de Adana'da doğdum. Çocukken yaramazdım. Dokuz aylıkken yürümeye başlamışım. Yaramazlıklarımdan –babam hariç– herkes illallah demişti. Hele ilkokul çağında patlamadık kaşım, kırılmadık elim, kesilmedik bacağım kalmamıştı. Kaşımdaki yara o günlerin hatırası. Bütün bu haylazlıkların izi olarak ve "eyvallah" diyerek taşıyorum işte... 10-12 yaşlarımdayken, evimizin damında uçurtma uçururken, bir an kendimi havada buluverdim. Dört metreden zemine düşüp kolumu fena halde zedeledim. Günlerce kolum alçıda kaldı.

Yine bir çocukluk anım: Adana'da sıcak bir havada serinlemek için büyük bir dereye girdik. Çocukluk bu ya! Oynarken ben hiç farkında olmadan derenin dibini boylamışım. Arkadaşlar benim ortadan kaybolduğumu görünce aramaya başlamışlar. Nihayet biri benim suyun dibinde upuzun yattığımı görmüş, dalarak kıyıya çıkarmış. Sahilde başaşağı sarkıtılıp epey hırpalandıktan sonra zor kendime gelmişim... Daha sonraları o arkadaşımı nerde görsem, boynuna sarılır öperdim. Hayatımı borçluydum ne de olsa...

Çocukluk yıllarımı, 1954 yılında Radyo Alemi dergisinin isteği üzerine anılarını kaleme alan babam Mustafa İnce'nin sözleriyle aktarayım: "Bir zamanlar sinemaya ve futbola çok fazla merak sardıran Celal, evde kapıdan giren ve budak deliğinden sızan ışıkla sinema oynatmış ve 'Onbir Ateş' namiyle aynı yaştaki çocukların teşkil ettiği takımda kaptanlık etmiştir." Gerçekten de küçüklüğümde müzikten sonra en çok ilgilendiğim şey spordu. Tel üzerinde yürümekten kendimce akrobasi yapmaya kadar her şeyi denerdim. Futbol tutkum ise çok fazlaydı. Beni eve sokmak neredeyse imkânsızdı. 25 kuruşa aldığım meşin bir topla sabah evden çıkar, bütün gün güneş, yağmur demeden futbol oynardım.

Adana çiftçi memleketidir. Yazları sıcak, kışları ılık geçer. Kışları bazen günler süren yağmurlar yağar. İşte böyle yağmurlardan sonra çıplak ayaklı, üstü başı perişan çocuklar kapı kapı dolaşarak, yanlış aklımda kalmadıysa, "Bodi, bodi" diyerek, evde toplanan yağmur sularını üstlerine döktürür ve böyle ıslatılmalarına karşılık olarak da para toplarlardı. Ben de dört-beş yaşımda, bir gün ailemden gizli olarak başka bir mahallede aynı şeyi yapmaya yeltendim. Ama üşütüp hastalandım ve altı-yedi ay yatmak zorunda kaldım.

İlkokula Adana'nın en eski okulu olan İstiklâl Mektebi'nde başladım. Üçüncü sınıfa kadar orada kaldım. Sonra okulda görülen trahoma hastalığı nedeniyle bizi Gazi Okulu'na naklettiler. Dördüncü sınıftaki iyi, efendi, ama o oranda da garip olan öğretmenimi hiç unutamam. Bana "579 Nuri efendi" (göbekadım Nuri'dir çünkü) diye seslenince, beni bir ürperti alırdı. Bu garip öğretmenim sınıfın en arkasındaki boş sıraya oturur, derslerin çoğunu oradan yaptırırdı. Musiki dersinde de beni arka sıraya çağırır, elinden hiç eksik etmediği tahta parçasıyla avuçlarıma dörtbeş kere sopa vurur, sonra beni sınıfın ortasına gönderip şarkı söyletirdi. Acıma rağmen, yeniden dayak yememek için bu güç durumda şarkı söylerdim. Bugün hâlâ bu muhterem öğretmenimin söz ettiğim garipliği neden yaptığını bir türlü anlayamam...

İlk musiki zevkini babamın harikulâde sesini dinleyip almışımdır. Sesimin güzelliği yüzünden hep hanım kucaklarında dolaşırdım.

Babam Mustafa İnce berberdi: İncelik Berberi. Sesi de çok güzeldi, ayrıca gayet iyi ut çalardı. İlk musiki zevkini babamın harikulâde sesini dinleyip almışımdır. Onu büyük bir hayranlıkla dinler, zaman zaman çok etkilenip ağlardım. Ağaç tepelerindeki zamanımın çoğunu şarkı söyleyerek geçirirdim. Kulaklarım en ufak bir falsoyu hemen farkederdi, bir şarkıyı iki kez dinleyince öğrenirdim. Sesimin güzelliği yüzünden hep hanım kucaklarında dolaşırdım. Annem bu durumu severdi sevmesine ama, başıma gelen olayların nedenini de nazar değmesine yorardı. Akşamları beni saatlerce tütsülediğini hatırlarım.

İlk radyo programları

Çocuk yaşlardan beri caz müziğine ilgi duyardım. Caz dediğim, o zamanın dans müziği. Gençlik toplantılarında şarkı söylemeye başladım. Babam da hevesimi destekledi. 1933-34 ders yılında, yani 11 yaşımdayken Ankara'daki Musiki Muallim Mektebi'ne başladım. Buraya devam ederken, bir yandan da Gazi Terbiye Enstitüsü müzik bölümünde okuyordum. Altı yıl boyunca aralıksız müzik dinledim ve yalnız müzik öğrendim. Kemanımla geçirdiğim bu altı yılın değerini daha sonra çok daha derinden hissettim. 1940 yılında mezun olduktan sonra Ankara'da Dördüncü Ortaokul'da müzik hocalığı yaptım. 1941 yılında Ankara Radyosu'ndan Mesut Cemil beni çağırttı. Nihad Esengin'e yolladı, o da bana mikrofon provası yaptırdı. Beğenmiş olacak ki, tebrik etti ve radyodaki ilk

konserimi bu olaydan kısa bir süre sonra verdim. Bu ilk konserimin şefi de Nihad Esengin'di, kemanı ise Fehmi Ege çalıyordu. "Mehtaba Sitem" tangosunu okudum. Ankara Radyosu'ndaki üçüncü konserimden sonra, düzenli olarak program yapmaya başladım. Ankara Radyosu Dans Orkestrası'nda altı yıl çalıştım.

Öğretmenlik devam ediyordu, ama dört yıllık bir çalışmadan sonra Çankırı'ya tayin olunca bu işi bıraktım. İşsiz kalmıştım. Önce özel dersler vermeyi denedim. Bu sırada Fehmi Ege, Kavaklıdere'de açılan bir lokalde yalnız akordeon çalmamı teklif etti. Gecede 15 lira verecekti, hiç de fena değildi bu. Ama akordeonum yoktu, alacak param da... Neyse, onu da hallettik, patron 425 lira ödeyerek bir akordeon aldı ve her gece benden 5 lira kesti. Nihayet 1 Haziran tarihinde Kavaklıdere'deki yazlık işimize başladık. İlk günler çok sönük geçti. Fakat aradan 15-20 gün geçince işler değişti, gazino iş yapmaya başladı. Yalnız bu arada benim canım sıkılmaya başlamıştı. Çünkü her gelen şarkı söylememi istiyor, ben de buna yanaşmıyordum. En sonunda bunu "radyodan izin vermiyorlar" mazeretiyle hallettik. Tam dört ay birkaç olaylı gece dışında gayet iyi günler geçirdik. Gündüzleri tenis oynuyor, öğleden sonra müzik ve akordeon çalışıyordum. Eylül ayı ortalarında bahçe kapanınca ben yine işsiz kaldım.

Denizin mavi sinesinde

1945 yılıydı. Bir gün radyoya yayın için gittiğimde, beni iki polisin aradığını söylediler. Düşündüm, polislik bir olay yaşamamıştım ki... Şahitlik de olamazdı. Neyse, sabah polisler beni yataktan kaldırdılar. Askerlik şubesinden arıyorlardı. Çarnaçar gidip teslim oldum ve 8 Mart 1945'de Ankara'dan Gelibolu'ya elimde bir valizle gittim. Beni Kavakköyü'ne yolladılar. Burası Gelibolu'dan 25-30 kilometre içerde bir köydü. Hazırlık dönemini burada geçirdim. Askerliğimin geriye kalan bölümünü yedek subay olarak İzmir'de yaptım. Dönünce tekrar Ankara Radyosu'na girdim. Ama kısa bir süre sonra ayrılıp ailemin bulunduğu Adana'ya gittim. Sonra İzmir'e davet edildim. Önce Mersin, ardından da İzmir Tüccar kulüplerinde iki yıl kadar çalıştım.

Celal İnce, İncelik berberinde babasına traş olurken, eşi de merakla seyrediyor (1964)

İlk bestelediğim tangonun adı "Marama"dır. Bir rüyamdan esinlendim. Yedek subaylığım sırasında kampta idim. Eğitimden yorgun döndüm ve yemekten sonra tatlı bir uykuya daldım. Rüyam şöyle: Mavi, uçsuz bucaksız bir denizin ortasında küçücük, şirin bir ada. Her tarafı yemyeşil, körfezi mini mini yelkenliler doldurmuş. Sandala biniyor, denize açılıyorum. Çok tatlı bir ses beni kendine çekiyor. Bu ses bana günlerdir hazırlamaya çalıştığım bir motifi veriyor. Sesin geldiği tarafa gidiyorum. Kayaların üzerinde oturmuş, genç, güzel bir kız. Mehtap elindeki kitaranın tellerini parlatıyor. Parmaklarından çıkan seslere kendi tatlı sesi karışıyor, denizin mavi sinesinde inliyor. İşte benim Maramam. Sözleri de şöyle:

"Bence artık bu tatlı rüya / Sönmesin sonsuz aşkımız asla / Dalalım biz neşe ile ufka / Sevişelim gel artık Marama // Ey Marama / Gel sevgilim son verip acı şarkılara / Ey Marama / Dönelim biz seninle yine aşkımıza // Ah Marama / Gelmeden lanet şarkılara / Şimdi onlar içimde birer yara / Unutma beni sen Marama // Kıyıda köpüklü dalgalara / Söyle şarkını agel Marama / Rüzgarla saçını çöz de uçsun sevgilim / Sevişelim artık Marama..."

(Bu rüyasını 1943 yılında bir dergiye anlatan Celal İnce, 1951'de bu kez rüyanın seyrini ve şarkının adını değiştirerek yeniden anlatmış:

GUARACHA "ADANALI"

İLK POPSTar

Celal İnce, Türkiye'de popüler Batı müziğinin ilk yıldızı. Ahmet Sezgin, Münir Nureddin Selçuk, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar gibi "alaturka" isimlerin arasından sıyrılan İnce, Sahibinin Sesi plaklarının keşfi. Türkiye'de tangonun ilerlediği, devletin desteğiyle yarı resmî bir tür olarak tarihe damgasını vurmak üzere olduğu bir dönemde yaptığı tango plaklarının ve radyo emisyonlarının yanısıra, beyaz smokin ceketi, papyonu ve hiç değişmeyen arkaya doğru taranmış saçlarıyla sahneye çıktığında yeri göğü inleten sanatçı, genç kızların da gözdesi. Bir anlamda, Türkiye'nin ilk "popstar"ı.

İlk yıllarında (ki faal müzik hayatı hepi topu on yıl sürmüştür) Fehmi Ege'nin tangolarını, Amerikan müziği etkisinde hafif müzik bestelerini ve aranjmanlarını söyledi. Sonradan değişik denemeler yaptı. "Adanalı", Fritz Kerten'in onun için "guaracha" tarzında düzenlediği bir türküydü ve Türkiye'de yapılmış ilk düzenlemelerden biriydi. Anadolu-pop akımının ortaya çıkışından 15 yıl kadar önce düzenlenen bu türkü, hâlâ Türkiye'de popüler Batı müziği tarihinin ayrıksı ürünlerinden. "Seni Düşünürken", "Kalbim Yalnız Seni Sevecek", "Sevgilim", Celal İnce'nin kendi besteleri. Bu besteler piyasaya verildiğinde ve büyük ilgiyle karşılandığında, Türkiye'de yapılmış ve yayınlanmış ilk popüler beste kabul edilen "Little Lucy"nin duyulmasına yaklaşık on yıl var. Pop müziğin kökenini Arjantin tangolarına, tiyatro kökenli kantolara ve Amerikan folk şarkılarına bağlamak istemeyen görüşler zamanında telaffuz edildi, daha da edilecek. Ancak şu unutulmamalı: "Türk popunun resmî açılışı" tabir edilen ve Türkiye'de pop müziğin temeli olarak gösterilen şarkı, bir Fransız şarkısıdır! Pop, bu topraklarda da, doğası itibariyle Batılı formların üzerinde yeşerdi. İlham Gencer, sözünü ettiğimiz ilk "hit" şarkı olan "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş"u ürettiğinde, Celal İnce'nin Türkiye'yi terk etmesinin üzerinden on yıl geçmişti. Celal İnce, bu örneklere bakıldığında, "Türkiye'de pop müziğin yaratıcısı" sıfatını çoktan hak ediyor. Popüler olma kaygısından uzak, müziği sevdiği için yapan, en verimli çağında büyük bir caz yıldızı olma ümidiyle Amerika'ya giden Celal İnce, –belki de üzerinde fazla kafa yormadan– yaptığı yeniliklerle bir kanal açacakken, ortadan kaybolduğu için bu hattın açılması on yıl gecikiyor.

Bu sayfalardaki geçmişten süzülen söyleşi demetine göz attığımızda, bir yandan, Celal İnce'nin bu mevzular üzerine düşündüğünü de görüyoruz. Türkiye'de popüler Batı müziğini on yıl önce "keşfetmek" dururken ve bir öncü olabilecekken, kendi isteğiyle en verimli çağında bu işin dışına düşüyor. Yine de, sonradan ortaya çıkan bütün türlerdeki ilk ürünleri veren isim Celal İnce.

Bu noktada, Celal İnce döneminin popüler orkestralarının kurucularını da saymakta fayda var. Çoğu unutulmuş bu isimler, mambo'dan çaça'ya birçok türün tanınmasına ve yayılmasına neden olmuş, popüler müziğin temellerini oluşturmuşlardır. Niyazi Erden, İlham Gencer, İbrahim Solmaz, Kanat Gür, Üstün Poyrazoğlu, Çetin İnöntepe, Şevket Yücesaz, Süheyl Denizci, İlhan Feyman, Müfit Kiper o dönemde kendi adıyla orkestra kuran müzisyenlerden ilk akla gelenler ve her biri ayrı araştırmaları hak ediyor.

Meraklısı için yazıya şu notları da ekleyelim: Türkiye'de Sahibinin Sesi için 26 kayıt yapan İnce'nin çok popüler iki şarkısı ("Seni Düşünürken / Kalbim Yalnız Seni Sevecek") 45'lik plak olarak basıldı; en popüler eseri olan "Çiftliğim (Kovboy şarkısı)" ise 1975 yılında Onno Tunç'un düzenlemesiyle Armağan Şenol tarafından seslendirildi. Sahibinin Sesi külliyatından seçilen 12 şarkı (ne yazık ki "Çiftliğim" bunlar arasında değil), '70'lerin başında LP olarak basılmıştı. Bu albüm, 1998 yılında Coşkun Plak tarafından 37 dakikalık bir CD ve kaset olarak "Unutulmayan Türk Tangoları" başlığıyla tekrar piyasaya sürüldü. Kimi müzik marketlerin tango rafında hâlâ bulunabiliyor. Atatürk'ün meşhur dans fotoğrafının olduğu kapağıyla albeniden uzak, ama Celal İnce'yi merak edenler, tanımak isteyenler için bulunmaz bir hazine.

Murat Meriç

"Rüyamda kendimi bir köyde buldum. Yeşil ağaçlarla dolu bir sırt üzerine kurulmuş bir köydü bu köy. Orada güya köylü kızlardan birini seviyormuşum. Bu vaziyetten haberdar olan köylüler, her ikimizi de köyden kovdular. Köyün aşağısındaki vadiden büyük bir nehir geçiyordu. Sevdiğim kızla birlikte bir kayığa atlayarak, nehir suyunun akıntısına kendimizi bırakıverdik. Uzun müddet gittikten sonra akşam üzeri kayıktan ayrılarak karaya çıktık. Burası sık ağaçlarla ve kuş cıvıltılarıyla dolu bir ormanın kenarıydı. Karşıdaki dağların yamaçları arasından güneşin son ışıkları geliyordu. Bu sırada ormandan gelen tatlı bir kadın sesi duydum. Başımı sesin geldiği tarafa çevirince, karşımda uzun boylu, harikulâde güzel bir kadın gördüm. Beyaz ipek tüylere bürünmüştü. Elinde bir kitara vardı. Bir yandan kitarayı çalıyor ve bir yandan da o zamana kadar hiç işitmediğim bir şarkıyı söylüyordu. Şarkıda sık sık bir kelime geçiyordu ki, bu da 'Marmara' kelimesiydi. Şarkı bittikten sonra kitaralı kız gözden kayboldu ve ben de uyandım. Rüyamda işittiğim şarkı hâlâ hatırımda olduğu için hemen bu melodiyi nota halinde zaptettim. İşte Marmara isimli şarkı da böyle meydana geldi.")

Aman avcı vurma beni (samba)

1950 yılının sonuna doğru İstanbul'a yerleştim. Sahibinin Sesi'ne plaklar yapmaya 1948 yılında başlamıştım. Beni tanıtan ilk şarkı "Sensiz Kaldığım Geceler"dir. Bir süre sonra tangolardan sıkıldım ve değişik şarkılar bestelemeye karar verdim. Bunlar arasında "Çiftliğim (kovboy şarkısı, swing)" ve "Kalbimi Bu Şarkıya Döktüm (slow fokstrot)" büyük ilgi topladı. Bu ikincisi, radyo ve konserlerimin de değişmez açılış parçası oldu. O dönemler ün kazanmış diğer bestelerim arasında "Kumralıma", "Jale", "Kalbim Yalnız Seni Sevecek" bulunuyor. 1950-53 yıllarında İstanbul Radyosu'nda her perşembe akşamı 19:15'de başlayan seansımız vardı. Daha sonra bu 18:40'a alındı. Programın adı "Celal İnce'den Sevdiğiniz Şarkılar"dı. Arkamda sekiz-dokuz kişilik bir orkestra çalardı. Piyanoda Fritz Kerten, kemanda Fred Garden, bateride Sabri Külçe, marakasta Zeki Akartürk ve diğerleri. Aynı dönemde Taksim Belediye Gazinosu'nda da çalışmaya başladım. Burada dört yıl sahneye çıktım. Topluluğumun elemanları arasında yine ünlü isimler vardı. Örneğin kontrbası Yorgo Dimitriyadis, trompeti Müfit Kiper, bateriyi Vasfi Uçaroğlu çalıyordu. Bizden önce oldukça tenha olan bu gazinoda, bizden sonra artık yer bulmanın pek kolay olmadığını söylerler. Bir ara da Tarabya Konak Oteli pavyonunda çalıştım.

Bir zamanlar Amerika

Amerikanın Sesi Radyosunun bir haftalık programı
14 - 20 Eylûl, 1958
Günlük Yayım: 18:30 - 19:00 (11, 13, 16, 31, 41 m. kısa 238 m. orta dalgalardan)
Yayımın tekrarı: 19:30 - 20:00 (16 metre kısa dalgadan) / 20:00 - 20:30 (19, 25, 31, 41 m. kısa ve 238 m. orta dalgalardan)

14 Eylûl 1958 Pazar:
Haberler - Amerikadan Celâl İnce Programı. (No.246) Bu programda Celâl İnce sizlere şu parçaları çalacak: Deep Night, Estrelita, Something To Remember You By, Simba.

15 Eylûl 1958 Pazartesi:
Haberler - Radyo Mecmuası: Washington abidesinden yaptığımız bir röportajı dinliyeceksiniz.

16 Eylûl 1958 Salı:
Haberler - Pulculuk Kulübü Programı.

17 Eylûl 1958 Çarşamba:
Haberler - İkinci Orta İngilizce Dersleri serisinden 16'inci dersin birinci kısmının aynen tekrarı (No.40).

18 Eylûl 1958 Perşembe:
Haberler - İlerleyen İlim - Spor Programı.

19 Eylûl 1958 Cuma:
Haberler - Sual-Cevap Programı.

20 Eylûl 1958 Cumartesi:
Haberler - Haftanın Olayları.

BÜTÜN ESERLERİ

Celal İnce'nin Sahibinin Sesi şirketinden çıkan plakları: Bekleyeceğim • Sensiz Kaldığım Geceler –tango • Bir Melek Gibi • Neye Yarar –tango • Şüphe –tango • Unutmak İstiyorum –tango • Çiftliğim –kovboy şarkısı • Kalbimi Bu Şarkıya Döktüm –slov-foks • Ayrılık –tango • Gönülden Şikayet –tango • İnanmam –tango • Yetişir Çektiğim –tango • Kıskanıyorum –tango • Sana Nerden Gönül Verdim –tango • Seni Düşünürken • Hasret (Ayşe'ye) • Sevgilim • Yaylam • Başbaşa Kalınca • Yıllar Var ki • Adanalım • Prestij • Ela Gözlerin –tango • Sen Gideli –tango • Sen Benimsin • Zannetme ki • Kalbim Yalnız Seni Sevecek • Adım Adım –tango
(Hazırlayan: Cemal Ünlü)

Beste yapmayı seviyorum. Okul yıllarında başlamıştım buna. Zaten bir insanın iyi bir şarkıcı olabilmesi için müzik tekniğinden anlaması ve nota bilgisinin olması gereklidir. Dans müziği bence Türkiye açısından önemli bir müziktir. Çünkü ulusal müziğimizin çoksesli yöne gitmesi gerekiyordu. Buna ulaşabilmek için de dans müziği basamağını kullanmak zorundaydık. Çünkü birdenbire çoksesli müziğe geçişi geniş kitleler hazmedemez. Halbuki dans müziği herkes tarafından çabucak benimsenir. Böylece çok seslimüziğin yurda yayılması için gereken sempati toplanmış olur. Bu arada, başından beri halk türkülerindeki ve alaturka müziğin diğer kollarındaki bilinen melodilerin, motiflerin işlenip dans müziği biçimine sokulmasını savundum. Örneğin "Aman Avcı Vurma Beni" şarkısı mükemmel bir samba olabilir. Dede Efendi'nin şarkıları, nihavend ve acemaşiran makamdaki bestelerden de çok başarılı slow foks parçalar elde edilebilir.

Kitaplar, filmler, şarkılar

Müzik dışındaki ilgi alanlarımın başında kitap okumak gelir. En çok çeviri romanlar okurum. En beğendiklerim "Rüzgar Gibi Geçti", "İki Esir" ve "Vadideki Zambak" oldu. Sanılmasın ki yerli romanları okumam ve sevmem. Onları da okurum. Halide Edip ve Reşat Nuri Güntekin en sevdiğim yazarlardır. Sinemaya gitmeyi de severim... 1950'li yıllarda en gözde artistlerim Stewart Gragner, Paul Muni ve Spencer Tracy'ydi. Aslında tango dışındaki müziklerle de tanışmamı filmler sağladı. Özellikle Amerikan filmlerine gider, oradaki şarkıları dinler, notaya dökerdim. Bir arkadaşım da aynı anda sözlerini yazardı. Sonra gider çalışır ve Taksim Gazinosu'nda söylerdim bu şarkıları. Sevdiğim şarkıcılar arasında Perry Como ve Bing Crosby'yi sayabilirim.
Türk musikisini de sever ve dinlerim. İtiraf etmek gerekirse, söylerim de. Aile meclislerinde okuduğumda iyi olduğunu söylerlerdi. Örneğin "Ne müşkülmüş seni sevmek, sana yâr olmak" şarkısı en sevdiğim eserdir. Ayrıca "Gözü ceylan gözlüdür", "Gelse o şuh" gibi parçalar da sevdiklerim arasındadır. İcracılardan da Müzeyyen Senar'ı ve Yesari Asım'ı severim.

Halk türkülerindeki, alaturka müzikteki bilinen melodilerin dans müziği biçimine sokulmasını savundum. Dede Efendi şarkılarından başarılı slow foks parçalar elde edilebilir.

Sanatçının ödülü

Yazları İzmir Fuarı'ndaki çalışmalarım üç yıl kadar sürmüştü... 1951 yılında Fuar'da Erdoğan Çaplı ve Muvaffak Falay'la birlikte Mogambo isimli gazinoda çalışıyordum. Gazinonun garsonu bir gece yanıma gelerek "bir Kore gazisi sizi dinlemeye gelmiş, 'Kalbimi bu şarkıya döktüm'ü söylemenizi rica ediyor" dedi. Her sanatçının yapacağı gibi, ben de bu kahramanın istediği şarkıyı büyük memnuniyetle okudum. Sonra onunla tanışmak istedim. Masasına gidip oturdum. Bu kahraman, gazi bir astsubaydı. Kore'de çarpışırken kaburgaları kırılmış. Kendisini tedavi ve istirahat amacıyla hastaneye yatırmışlar. Benim İzmir'de olduğumu duyunca, hastaneden çıkıp Mogambo'ya beni dinlemeye gelmiş. "Bana bütün acılarımı unutturdunuz, kendimde yeniden yaşama gücü buldum, hastaneye dinç ve sağlıklı olarak dönüyorum" dedi. Çok duygulandım tabii. Bir sanatçı için bundan büyük ödül ne olabilir ki...

Şadırvan'da İsmet Sıral, Celal İnce, Özdemir Erdoğan ve Lamia Doyran (1964)

Celal İnce ve eşi Melinda

ROJİN

Jan / Sızı

VCD Hediyeli

CD ve Kaseti Çıktı

İnce'ye telefon ettik, sıhhatte, afiyette olduğunu öğrendik... 2003 tarihli bu fotoğrafta çalıştığı şarapevinde görülüyor

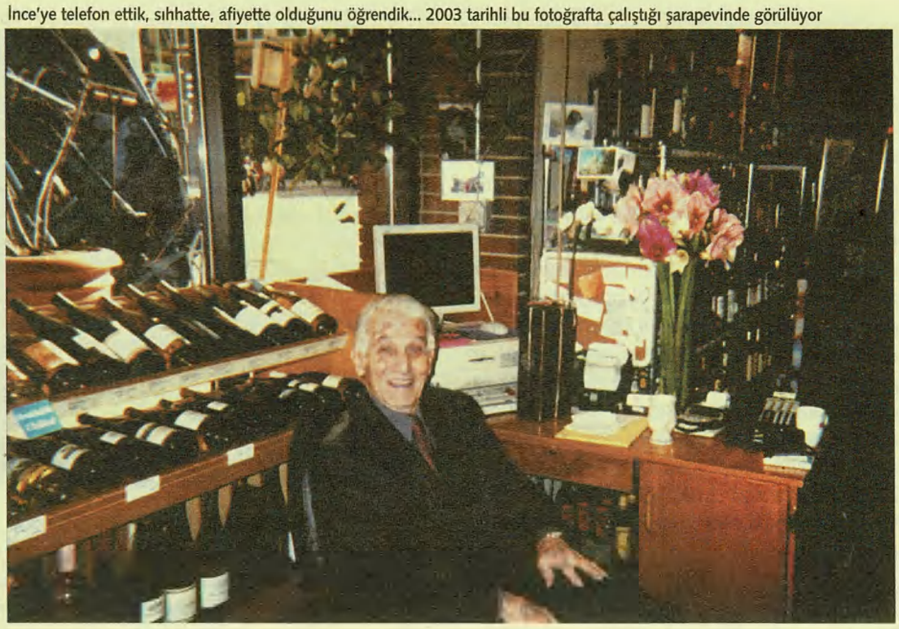

Ankara Radyosu'nda çalıştığım günlerden bu yana dinleyicilerim bana çok sık mektup yolladılar. Aldığım ilk mektubu hatırlıyorum. İstanbul'dan Ayşe Gül adıyla yazılmıştı. Dört satırlık bir mektuptu. Başarılar diliyor ve şimdiye kadar neden ortaya çıkmadığımı soruyordu. Tabii bir de imzalı resmimi istiyordu. O mektubunu uçakla yollamıştı, ben de resmimi uçakla yolladım. 1950'lerin başında artık ayda 200 mektup aldığım bile oluyordu. Bunlarda daha çok resim isterlerdi. Bazı mektuplar ise aşk ya da evlenme teklifi içerirdi. Bunların hepsini cevaplamışımdır. Pek kolay olmazdı elbette...

Mütevazı mı, kibirli mi?

Karakterim konusunda değişik şeyler söylenir. Zarif, sevimli ve mütevazı olduğumu düşünenler de var, gururlu ve kibirli bulanlar da. Bense kendimi biraz duygulu bulurum. Ama düşünmeden hiçbir şeye karar vermem. Çünkü karar verdiğim an mutlaka yerine getiririm. Alıngan değilimdir. Gerçek bir samimiyeti her şeye tercih ederim. Arkadaşlığımın iyi olduğunu söylerler. Ama bu ancak beni yakından tanıyanlar açısından böyledir. Diğerleri için çoğu zaman kendini beğenmiş ve züppeyimdir. Fazla çapkın olduğumu söylerler, ama ben öyle düşünmüyorum. Bu arada unutmadan söyleyeyim, koyu Galatasaraylıyım. Hiçbir maçını kaçırmazdım bir zamanlar... İsterseniz kişiliğim hakkında bir yazar arkadaşımın tasvirine başvuralım. 1953 yılında Zeki Tükel şöyle yazmıştı:

"Celal İnce'nin bazı huylarını çok beğenirim. Arkadaş olarak takdir ettiği insanlar pek azdır. Tok sözlüdür. Kimseden çekinmez. Cidden sevdiği insanlar için her türlü fedakârlığı yapar. Hayatta yegâne sevmediği şey, yüzüne sahte gülen insanların hareketleridir. Patavatsız konuşur. Karşısındaki gazeteci imiş veya başka birisi imiş, aldırmaz. Hakikat ne ise onu söyler. Onun için kendisini çok beğenmiş derler."

1954 yılında Radyo Haftası dergisinde bana çok saldıran imzasız bir yazı çıktı. Nedenini hâlâ bilmem. Buraya yorumsuz olarak olduğu gibi almak istiyorum:

"'Sanatkâr mütevazı olduğu müddetçe sanatkârdır' vecizesi ne kadar doğrudur. Fakat buna riayet eden kim?

Evet, Celal İnce, müzikalitesi fazla olan bir kimsedir. Onun sanatını takdir etmemek haksızlık olur. Fakat o her şeyden önce mütevazı olmasını bilmelidir.

Ses bakımından da Celal'e harika denilmez. Gayet küçük ve monoton bir sesi vardır. Mikrofona hakimiyeti sayesinde muvaffak olmaktadır.

Slow'larda iyidir. Fakat swing ve slow-fox'larda kalitesinden çok aşağılara düşer. Sesinin monoton oluşu, bütün şarkıları iki ton üzerinden okumasından ileri gelir. Onun için de, kendisiyle çalışan cazcı arkadaşlarının, bütün partileri transpoze etmesi lazımdır.

Celal'in en büyük kusurlarından birisi de, İngilizceyi iyi bilmemesine rağmen, sahnede arkadaşlarıyla İngilizce konuşmaya çalışmasıdır. Ona her şeyden önce Türk olduğunu hatırlatmak isterim.

Celal İnce'yi bu duruma getiren, sahasında başka elemanların bulunmayışıdır. Zaten o bütün şöhretini ilk zamanlar yapmıştır. Fakat bugün böyle bir şey varid değildir. Onun için Celal'in dikkatli olması icabeder.

New York'a geldim, cebimde sadece 80 dolar vardı. Konservatuar eğitimimi Chicago'da yaptım. "Adanalı" türküsünü okumam büyük sükse sağladı.

Eğer hâlâ kendisini dev aynasında görmeye devam ederse, yarınki sükutu çok daha feci olur. İnsanlar kendilerini olduklarından daha büyük göstermek istedikleri müddetçe göründüklerinden çok daha aşağılara inmiş olurlar."

Amerika rüyası

Amerika'ya gitmek eskiden beri en büyük düşümdü. Örneğin 1943 yılında yapılan bir röportajda şöyle demişim: "Caz sanat ve kültürümü ilerletmek istiyorum. Bir gün kısmet olur da gidersem, bu benim için büyük bir zevk olacak." Bu düşüncelerim hiç değişmedi. 1950'li yılların radyo ve magazin dergilerine bakarsanız görürsünüz, her fırsatta Amerika'ya gitme arzumu dile getirmişimdir. Örneğin 1951 yılında bir hayranımın sorusuna şöyle cevap vermişim: "İlk fırsatta yegâne arzum Amerika'ya seyahattir. Orada caz müziğini yakından tetkik etmeyi çok arzu ediyorum." Bu düşüm sonunda 1955 yılında gerçek oldu. Önce New York'a geldim, cebimde sadece 80 dolar vardı. İki hafta burada kaldım, doğru dürüst İngilizce bilmiyordum.

KAYNAKLAR: 1943-86 arası yayınlar: Yıldız, Radyo Haftası, Radyo Magazin, İstanbul Magazin, Resimli Hayat, Radyo Alemi, Radyonun Sesi, Hafta, Yirminci Asır, Ses, Günaydın, Milliyet; Voice of America radyosunda Devrim Çubukçu'nun yaptığı söyleşi (2002); Derya Özkan'ın TRT 2'deki "45'lik" programı için yaptığı söyleşi (2003)

Bu yüzden başlarda çok sıkıntı çektim. Ama kısa zamanda, yaşamaya başladığım bu yeni ülkenin dilini ve geleneklerini öğrendim. Konservatuar eğitimimi Chicago'da yaptım. Altı yıl burada okudum, ses ve kompozisyon alanında master yaptım.

Amerika'nın Sesi (Voice of America) radyosu ile çalışmaya ise 1956 yılında başladım. Her ay bir kez Chicago'dan Washington D.C.'ye giderek programları kaydediyordum. Dört yıl sürdü bu beraberlik. Ardından televizyon programlarına çıktım ve gece kulüplerinde çalıştım.

Amerika'da "Adanalı" türküsünü okumam büyük sükse sağladı. Milyonlarca kişinin diline düştü bu şarkı. Radyoda, televizyonda Türkçe şarkıları okurken, İngilizce anlamlarını da açıklardım. Bir aralık arkamda 35 kişilik bir orkestra çalıyordu. Her seanstan 150 dolar alıyordum. 1958-62 arasında özel bir radyo istasyonunda sabahları "Celal İnce ile kahvaltı" adlı bir program yaptım. Sorulan sorulara cevap verirdim, elbette Türkiye ile de ilgili birçok soru geliyordu. Daha sonra Chicago'daki Knicker Bocker Hotel bana müdürlük teklif edince kabul ettim.

Çarşı pazar dolaşırken Türkiye'de ne kadar çok yeni ses, yeni şarkı olduğunu gördüm. Erol Büyükburç, Timur Selçuk ve Selmi Andak en başarılı olanlardı kanımca.

Ahududu likörü ve şarap uzmanlığı

1964 yılı ekim ayında, sekiz yıl aradan sonra Türkiye'ye iki haftalık bir ziyaret için geldim. Eşimle birlikte Adana'ya ailemi görmeye gittik. İstanbul'da ise son gecemizi Hilton Şadırvan kulübünde geçirdik. Burada İsmet Sıral Orkestrası çalıyordu. Ben daha merdivenlerden inerken haber verdiler, İsmet de işi bırakıp koşarak karşıladı. Öpüştük, heyecanlandık tabii. Sekiz yıldır görüşmemişiz. Oturup bir süre konuştuk. İkimizin de saçlarına ak düşmüştü, yüzümüzde çizgiler belirmeye başlamıştı. "Hadi içeri geçelim de kutlayalım bu karşılaşmayı" dediler. Daha içeri ilk adımımı attığım anda orkestra durdu, beni alkışladılar ve şerefime "karşılama"yı çaldılar. Masaya oturduk. Garson ne istediğimizi sorunca, Melinda'ya daha önce pek övdüğüm yerli likörlerden biri olsun dedim. Ahududu likörü geldi. Eşim pek beğendi bu içkiyi. Hele üç etekli, şalvarlı, cepkenli kahveci kızları görünce, canlı mankenlerin dolaştığı eski bir Türk müzesinde yaşıyormuş gibi uzun uzun inceledi. Türk kahvesini ısmarladığımız sırada, beni sahneye davet ettiler. İsmet Sıral, o sırada sahnede olan şantöz Lamia Doyran ile tanıştırdı. Onun verdiği mikrofonu alıp kendi bestelerimi okudum. Salondaki müşterilerin çoğu Amerikalıydı. Bu kadar iyi bir aksanla söyleyen bir Türk şantörünü ilk kez dinledik demişler daha sonra. Yanımda 17 yeni bestemin olduğu bir bant getirmiştim. Bunu radyoda çalınması için arkadaşlarıma bıraktım.

1966 yılında çeşitli markalarda dünyanın en kaliteli içkilerini satan bir mağazada çalışmaya başladım, sonra da yöneticisi oldum. Burada aynı zamanda "şarap uzmanlığı ve kalite kontrolü" yapıyordum. Bu tecrübeyi Türkiye'de bulunduğum sırada yakın dostum olan Kavaklıdere şaraplarının sahiplerinden *(Cenap And ve ailesi)* öğrendim. Bana şarabın bütün incelikleri öğretmişlerdi. Yani sizin anlayacağınız, şarap içe içe uzman oldum!

Türkiye hasreti

1969 eylülünde hasrete dayanamayıp yine ülkeme geldim. Küçük kızım Şebnem'i alarak düştük İstanbul yollarına. 14 saatlik bir yolculuktan sonra PanAm'in 2 sefer sayılı uçağı ile İstanbul'a indik. Hem ailemi ve arkadaşlarımı ziyaret ettim, hem de konserler verdim bu kez. Önce Kadıköy Budak sinemasında çıktım dinleyicilerimin karşısına. Beyaz smokin ceketim, papyonum ve arkaya taranmış saçlarımla. Klasik şarkılarımın yanına, "Yesterday" ve "I Wait For You" gibi parçaları da eklemiştim repertuarıma. Çarşı pazar dolaşırken Türkiye'de ne kadar çok yeni ses, yeni şarkı olduğunu gördüm. Bir sürü plak aldım. Türkiye'de özellikle hafif Batı müziği alanında büyük ilerlemeler olduğunu anladım. Türkçe sözlü parçaları halk ve müzisyenlerimiz benimsemişti. Beste çalışmaları da çok iyiydi. Erol Büyükburç, Timur Selçuk ve Selmi Andak en başarılı olanlardı kanımca. Dönmeden iki gün önce Ses dergisinin yaptığı röportajda şunları söylemiştim: "Amerika'ya döneceğim için son derece üzgünüm. Ama ne yapayım, mecburum Türkiye'den ayrılmaya. Önceden yapılmış mukavelelerim var. Aralık ayındaki radyo ve televizyon programları için Amerika'da bulunmam şart... Bir aksilik çıkmazsa, gelecek yıl bütün işlerimi tasfiye edip Türkiye'ye yerleşeceğim." O zamandan beri geleceğim...

Amerikalı eşim Melinda ile 1960 yılında konservatuara devam ederken tanışmıştık. Benim meşhur ettiğim "Adanalı"yı söylüyordu, bu tanışma için vesile oldu. Ona "Sen Benimsin" adlı plağımı hediye ettim. Melinda da, şarkının sözlerini Türkçe bilen bir arkadaşına çevirtmiş ve sevincinden burnunu duvara çarpmış! Bir süre sonra evlendik. İki yetişkin kızım var. 1982 yılında bir kez daha İstanbul'a geldim. Bugüne kadar müzikle ilişkimi kesmedim. Amerika'da olduğum yıllarda 20-25 tane şarkı yazdım ve hiçbiri tango değil bunların... İnşallah ölmeden önce İstanbul'a gelip bunları CD yaparsam, dünyanın en bahtiyar adamı sayacağım kendimi.

Derleyen: **Gökhan Akçura**

CELAL İNCE'DEN MARSHALL PLAĞI: "DOSTLUK ŞARKISI"

Kore'den kan kardeşim!

II. Dünya Savaşı Almanya ve Japonya'nın teslim olması ile bitmiş ve bu teslim oluşların ertesi günü Türkiye her iki ülkeye savaş ilan etmiştir. Bu savaş ilanları, aslında yeni dünya düzeninde Batı blokunda yer almanın bir açıklamasıdır.

Amerika'nın başını çektiği iki kutuplu dünyanın "hür kutbu" olan Amerika, Avrupa ve keza Türkiye için Truman Doktrini adı altında yardım planlıyordu. Varşova Paktı'na ya da iki kutuplu dünyanın negatif, "esir" veya komünist kutbuna komşu olan Türkiye, bu yardımlardan "Marshall Yardımı" adı altında pay alıyordu. Yardım antlaşmasının koşullarından biri, Türkiye'de Amerikan propagandasının yapılmasıydı. Aynı tarihlerde Amerika'dan kısa dalga üzerinden yayım yapan Amerika'nın Sesi Radyosu da, "hür dünyanın sesi" olarak, Türkçe yayımlarına başlıyordu.

Bu gelişmelere uygun olarak "Dostluk Şarkısı" (The Song of Friendship) adında, Celal İnce tarafından söylenen (Sung by Celal ince) ve Amerika'nın Sesi için (Recorded in U.S.A. for Voice of America) Amerika'da kaydedilen 33 devirli plastik baskı bir propaganda plağı hazırlanmış, mebzul miktarda Türkiye'ye yollanmış ve 1957 yılı İzmir Fuarı'nda dağıtılmıştır.

Türklerin dünya durdukça hürriyet savaşında Amerikalılar ile birlikte olduğunu vurgulayan nakaratıyla bu şarkı, Türk-Amerikan dostluğunu, kardeşliğini vurgulamıştır. Plağın görsel olarak özen gösterilen ön yüzü, iki ayrı kentin görüntüsü ile süslenmiştir: "Göklere yükselen New York" ve "Efsane şehir İstanbul". Plağın arka yüzünde ise her iki ülkenin "hürriyet savaşlarında" kahraman olmuş isimlerinin "hürriyet" konusundaki sözleri yer almaktadır. Bu konuda Amerikan tarihinden dört isim seçilmiştir: Franklin Roosvelt, Thomas Jefferson, George Washington ve Patrick Henry. Türk tarihinden ise üç isim seçilmiştir: Namık Kemal, Mustafa Kemal Atatürk ve Ziya Gökalp. Bu isimlerin bazı sözleri ise plağın arka yüzüne yazılmıştır.

Dostluk Şarkısı

Amerika, Amerika / Türkler dünya durdukça / Beraberdir seninle / Hürriyet savaşında. // Bu bir dostluk şarkısıdır / Kardeşliğin yankısıdır, / Kore'de olduk kan kardeşi / Sönmez bu dostluğun ateşi. // Azmimizdir hür yaşamak / Dünyada sulhu sağlamak, / Dalgalanır hep bu uğurda / İstiklâl aşkı ruhumuzda. // Senin New York'un / Yükselir göklere. / Senin İstanbul'un / Destandır dillere. // Ankara ile Washington / İzmir'in ile San Francisco'n, / Benzer derler birbirine / Doyulmaz güzelliklerine. // O muhteşem beldelerin / Pınarların nehirlerin, / Ünlü şelalen Niagara / Haykırır gücünü dünyaya. // Amerika, Amerika / Türkler dünya durdukça, / Beraberdir seninle / Hürriyet savaşında...

Mehmet Ö. Alkan, "Tarihin Sesli Tanıkları: Plaklar", Toplumsal Tarih, Eylül 2003)

C→

COYNE, KEVIN

Johnny Rotten, Sex Pistols'ın en büyük ilham kaynakları arasında Kevin Coyne'u göstermişti. Akustik gitar çalan bir folk-rock müzisyeni, yüzyılın en öfkeli grubunu nasıl etkileyebilirdi ki? Yazdıklarının içine, içeriğine, derinine biraz bakıldığında işin rengi değişiyor: Kevin Coyne, toplumun en kıyısından, en köşesinden, bazen de akıl hastanesi koridorlarından acılı, tuhaf, komik, ama tedirgin edici insan manzaralarıyla örüyordu şarkılarını.

1944'te Orta İngiltere'deki Derby kentinde doğdu. Katolik bir işçi ailesinin oğluydu. Sanata hevesliydi, ilkgençliğinde güzel sanatlar akademisinde derslere de devam etti, ama 1965'te okulu bırakıp Liverpool'un kuzeyindeki küçük liman kenti Preston'daki bir hastanede sosyal hizmet görevlisi olarak çalışmaya başladı. Özellikle yaşlılarla ve psikiyatrik sorunları olan hastalarla ilgileniyordu. Bu seçiminde, ruhsal rahatsızlıklarının kurbanı olan abisi Arthur'la bir bağ kurma arzusunun da payı vardı. Coyne hayatında müziğin ağır basmasıyla, 1969 yılında Londra'ya gitti. Bir yandan John Peel'in keşfettiği ve desteklediği Siren isimli grupta şarkıcılık yapıyor, bir yandan da Camden'deki bir klinikte alkolik ve ruh sağlığı bozuk hastalarla ilgilenmeye devam ediyordu. Çocukluğundan beri rock'n'roll severdi, gitgide Elmore James, Fred McDowell, Muddy Waters gibi blues'cuları dinlemeye başladı. Pek ses getirmeyen iki albümden sonra Siren'i terkedip kendi kayıtlarını yaptı, mesleğindeki tecrübelerini ve gözlemlerini şarkılarına yansıtarak 1972'de ilk albümü "Case History"yi çıkardı. Başyapıtı "Marjory Razorblade" ertesi yıl geldi. Bu ikili plak henüz yeni bir şirket olan Virgin'in ilk yayınladığı albümlerden biri oldu. Özellikle "Marlene", "Karate King", "Nasty", deliliğin sınırlarındaki "House On The Hill" şarkıları dikkat çekti albümde. Sesi ve yorumu Van Morrison'la karşılaştırılıyor, hikayelerini anlatırken kullandığı teatral tarz yere göğe konulamıyordu. 1974'teki "Blame It On The Night"ın ardından çıktığı turnede, grubunda, sonradan The Police'le ünlenecek gitarist Andy Summers ve Britanya cazının enteresan karakterlerinden piyanist Zoot Money vardı. "Matching Head and Feet" (1975), "Heartburn" (1976), ikili konser plağı "In Living Black and White" (1977), "Beautiful Extremes", "Dynamite Days" ve "Millionaires and Teddy Bears" (1978) gibi albümlerden sonra, Slapp Happy, Art Bears gibi gruplardan tanıdığımız Alman şantöz Dagmar Krause'yle birlikte "Babble" albümünde düetler yaptı. Şarkılar bir sahne gösterisi misali birbirine ekleniyor, İngiltere'de Moors Murderers ismiyle bilinen bir çiftin öyküsünü temel alıyordu (Nazilere, Nietszche'ye ve Sade'a hayran olan Ian Brady ve eşi Myra Hindley, yaşları 12-17 arasında değişen beş kişiyi uzun süren işkenceler sonunda öldürmekten 1966'da ömür boyu hapse mahkûm olmuşlardı; bu cinayetler, geçen yüzyılda İngiltere'nin gördüğü en kanlı cinayetlerdi)... Kevin Coyne, 1980'de, reggae-punk grubu Ruts ve Robert Wyatt'ın da dahil olduğu "Sanity Stomp" albümünün ardından Virgin tarafından kapı önüne kondu.

80'ler Coyne için karanlık yıllardı. 70'lerin başında evlenmişti, iki çocuk sahibiydi, ama ailesi dağılıyordu. Hiç uzak olmadığı alkolizm ve ruhsal sorunları gemi azıya almış, artık kendisi de tedaviye muhtaç hale gelmişti. Yine de her sene iyi-kötü bir albüm kaydetmeyi becerdi. 1989'da Almanya'ya yerleşti. Küçük ama sadık bir fan kitlesi için albümlerine ve konserlerine devam etti. 90'ların sonunda albümlerinin sayısı 30'u aşmıştı, 1990'daki "Romance-Romance", 1989'daki "Sugar Candy Taxi" en başarılılarıydı. 1995 tarihli "The Adventures Of Frank Randle" albümünde, ikinci eşi Julie Kempken'in yanısıra, ilk evliliğinden olan çocukları gitarist Robert ve davulcu Eugene de yer alıyordu. Müziğin yanısıra resimler yaptı, tiyatroyla ilgilendi ve şiirlerini yayınladı. Coyne, 2 Aralık 2004'te, akciğer kanserinden hayata veda etti.

h→

HENTAI

m→

MİYAZAKİ, HAYAO

Japon animasyon ve manga sanatının piri; çizer, yönetmen, senarist. Uzun yıllardır televizyon kanallarında, çocuk saatlerinde izlediğimiz naif, koca gözlü, al yanaklı, ağır hareketli, bazen kırmızı, mavi, yeşil saçlı kahramanları o yarattı; pek çok yapımında çocuksu, renkli, sevimli, ışıl ışıl, rahatlatıcı bir dünya kurdu...

Hayao Miyazaki, 1941'de Tokyo'da doğdu. Babası Katsuji Miyazaki, amcasının uçak fabrikasında müdürdü. Hayao'nun pek çok filminde gördüğümüz uçma hali herhalde bu yıllardan yadigar kaldı. Çizerlik kariyerine 1963'te Toei Douga stüdyosunda başladı. 1973'de Nippon Animation'a, geçti 1978'de "Conan", "The Boy In The Future" gibi ilk dizilerini yönetti. Bir sene sonra geçtiği Tokyo Movie Shinsha için ilk uzun metrajlı yapımı "Lupin III: The Castle Of Cagliostro"yu hazırladı. 1984'te kendi manga dizisinden ilham alarak "Nausicaä Of The Valley Of The Wind"i gerçekleştirdi. Bu filmin başarısı, Studio Ghibli'yi kurmasına yardımcı oldu. O gün bugündür bu stüdyoda çalışıyor, son zamanlarda kısa metrajlı filmlere ve danışmanlığa ağırlık veriyor. Ama, burada çektiği ve neredeyse tamamını bizzat kendisinin çizdiği filmlerin hemen hepsi kült statüsünü hâlâ koruyor: "Princess

Mononoke", "Kaze No Tani Naushika", "Mimi Wo Sumaseba", "Majo No Takkyuubin", "Spirited Away" olarak da tanınan "Sen To Chihiro No Kamikakushi"...

Bir söyleşisinde, animasyon ve fantazi dünyasına yaklaşımını şöyle anlatıyordu: "Aslında ben kötümser biriyim. Ama filmlerimde bu kötümserliğimi çocuklara bulaştırmak istemiyorum. Yetişkinlerin çocukları etkilemesini tasvip etmiyorum, çocuklar kendi bakış açılarını oluşturma kapasitesine sahipler. Neredeyse bütün filmlerim çocuklar için yapılmıştır. Yetişkinler için film yapacak bir sürü insan var, bu işi onlara bırakıyorum... Bence hayal gücü anlamında fantazi çok önemli bir şey. Gündelik gerçekliğe çok bağlı kalmamamız, kalbimizin, aklımızın ve hayal gücümüzün gerçekliğine de yer bırakmamız gerekir. Bunlar bize hayatımızda yardımcı olabilirler. Japonya'da fantazi lafı TV şovlarından video oyunlarına, sanal gerçeklik için kullanılıyor. Halbuki sanal gerçeklik, gerçekliğin inkârıdır. Bizim gerçekliğe faydası dokunacak güçleri, hayal gücümüzün güçlerini serbest bırakmaya ihtiyacımız var. Sanal gerçeklik insanları hapsedebilir. Sanal gerçeklik ve hayal gücü arasındaki bu farklılık, kendi işlerimde de mücadelesini hissettiğim bir ikilem..."

"Türk Kahvesi", August Macke, 1914

p→

PESSOA

Bir keresinde bir oyun oynama hevesine kapıldım; tuhaf bir köylü şair yaratıp, şimdi nasıl olduğunu hatırlayamadığım bir şekilde, sanki böyle biri varmış gibi sunacaktım. Bunun için günlerce çalıştım, ama bir türlü başaramadım. Bu sevdadan çoktan vazgeçmişken, günlerden bir gün, 8 Mart 1914'te çekmeceli yüksek dolabın önünde ayakta durdum, her zaman yaptığım gibi önüme biraz kağıt koydum ve ayakta yazmaya başladım. Ayrıntılı olarak tarif edemeyeceğim bir trans halinde, arka arkaya otuzdan fazla şiir yazdım. Hayatımın en muhteşem günüydü. Böyle bir günü bir daha yaşayamam herhalde. Yazmaya "O Guardador de Rebanhos" başlığıyla başladım ve içimden bir ses Alberto Caeiro ismini fısıldadı. Yazacağım şu garip cümle için kusuruma bakmayın: İçimde benim ustam doğmuştu...

Gençliğin, kendinden önceki kuşak gibi sebebini bilmeksizin tanrı inancını yitirdiği bir zamanda dünyaya geldim. Bunun sonucunda, insan doğası akıl yerine duygulara meyilli olduğundan, gençlik Tanrının yerine "İnsanlık" kavramını yerleştirdi. Oysa ben her zaman, ait olduğunun kıyısında durmuş biri olarak, içinde bulunduğum kütlenin dışındaki alanı da gözledim. İşte bu sebeple, Tanrı inancını bütünüyle terkedip "İnsanlık"ı kabul etmedim. Benim düşünceme göre, Tanrı, muhtemel olmasa da, varlığı ihtimal dahilinde olduğu için tapınılasıdır. Buna karşılık "İnsanlık", biyolojik gerçekliğe vurgu yapar ve ait olduğumuz hayvan türünün öbür türlerden daha fazla kutsallık içermediğini ortaya koyar. "İnsanlık" kültünün beraberinde getirdiği "Özgürlük" ve "Eşitlik" ritüelleri, tanrıların hayvan bedeni veya hayvan başı taşıdığı antik kültleri çağrıştırmasıyla beni etkilemiştir.

Böylelikle, Tanrıya nasıl inanacağını bilmeden, fakat bir canlı varlıklar kümesine de inanma imkânım olmadan, kıyıda yer alanlarla birlikte, her şeyden belirli bir uzaklıkta durdum. Çoğunlukla dekadans diye adlandırılan bu mesafeli duruş, bilinçdışı olanın tamamen yitirilmesini, hayatın temelini ifade eder. Kalbin atmaya son verdiği düşüncesini...

Fernando Pessoa, "The Book of Disquietude" (Huzursuzluk Kitabı)

S→

SUPERFLY

Yufka yürekli ve çılgın halli kokain satıcısı, sokaklarda Superfly namıyla bilinen Youngblood Priest (Ron O'Neal), her türlü yola başvurarak alacaklarını tahsil edebilmesiyle ünlüdür. Gerekirse müşterisinin karısını satar, ama parasını alır. Uzun saçları, pirzola favorileri, kokain kaşığı vazifesi gören haç kolye, deriler, elmaslar, çizmeler, uzun kadife palto içinde Priest tam bir pezevenk kılığındadır. Geceleri mor Cadillac Brougham arabasıyla Harlem caddelerini dolaşır. Sadece kendi malı kokaini çeker. Sokakta onu tanımayan yoktur. Onu istemeyen kadın da yoktur. Gece kulüplerinin klas müşterisidir; herkes gibi kapıda beklemek şöyle dursun, her zaman en iyi yerde ağırlanır. Ancak aslında bütün bunlar "işinin" bir parçasıdır: Kokain satıcılığı, biraz da pezevenklik...

Priest, bu hayatın bir şeye benzemediğini ve kokain satıcılığının da zannettiği kadar havalı bir iş olmadığını yavaş yavaş anlar. Zaten giderek daha çok belaya bulaşmaktadır ve sonunda ya hapsi boylayacağı ya da tamamen cızlamı çekeceği açıktır. Bu durumdan kurtulmanın bir çaresi olmalıdır. Düşünür taşınır: Ortağı Eddie'yle paralarını birleştirip 30 kilo saf kokain alacak, çocuklara malı birkaç ay içinde dağıttırıp bu işten 1 milyon dolar vuracak, sonra da ortadan toz olup yeni bir hayata başlayacaktır. Gelgelelim, mafyacılıkta emeklilik uygulaması yoktur ve karşısında sadece iki seçenek vardır: Ya oturduğu yerde oturacak, işe devam edecek ya da niyeti anlaşılırsa ölecektir. Güzel kıyafetlerle dolu bir dolap, yatağında birbirinden güzel kadınlar ve emri altında küçük bir torbacı topluluğuyla Priest, Amerikan rüyasının ters bir versiyonunu yaşamaktadır. Ancak en başta ortağı Eddie buna razı değildir: "Ne yani, her şeyden vaz mı geçeceksin? Sekiz kanallı müzik setin, her odada renkli televizyonun var, bir de üstelik her gün malın hasıyla kafanı iyi ediyorsun. Amerikan rüyası bu işte oğlum." Priest, sonunda ortağını da, eski bir arkadaşını da işe ikna eder. Ancak adamlarından biri polise yakalanır ve geleneksel polis uygulamaları sonunda Priest'ı ele verir. Priest polisle karşılaştığında, onların derdinin kendisini hapse atmak değil, işten pay almak olduğunu öğrenir...

Saykedelik uyuşturucu kültüründen hayli farklı bir resim çizen Gordon Parks Jr. imzalı "Superfly" filmi, bir kokain satıcısının New York'un kenar mahallelerindeki hayatına cesur bir bakış sunuyor. Orijinal senaryosu sadece 45 sayfa, dolayısıyla yarı doğaçlama çekilmiş, yer yer belgesel havasında. 1971'de nasıl Amerika'da her siyah adam Shaft olmak istediyse, 1972'de de Superfly olmak istedi. "Shaft", suçla savaşan James Bond'un bir siyah versiyonuyken, "Superfly"daki Youngblood Priest onun anti-teziydi. Her ne kadar Shaft ayarında sükse yapmamış da olsa, defalarca yorumlanmış müziğiyle 70'li yılların en etkileyici filmlerindendir. Siyahlarla beyazların toplumda tam ters rollere girdiği Blaxploitation türünün iyi bir örneğidir. Priest siyahtır, ama her ırktan ve zevkten insan Youngblood Priest kaynaklı kokaini çeker. Her şey bir yana, "Superfly" filmine ayrıcalık kazandıran en önemli öge, Curtis Mayfield müziğidir. Perdeye yansıyanları açıklayan ve yorumlayan şarkılar, filmi bir nevi müzikal havasına da sokar. Aslında Curtis Mayfield başlangıçta epey tedirgin olmuş, filmin "kokain satma reklamına" benzediğini düşünmüş. Ancak filmin mesajını dengelemek, işin pis tarafını ortaya çıkarmak için işi kabul etmiş. Bazı eleştirmenler ve ahlâk bekçileri "Superfly"ı suçlu bir kahramanın yaptıklarının bedelini ödemeden kurtulmasına izin vermekle suçladı. Aynı kişiler "Sonsuz Firar"da yaptıkları yanına kalan Steve McQueen ile Ali McGraw için bir şikâyette bulunmamışlardı tabii...

t→

THOMPSON, HUNTER S.

18 Temmuz 1937'de Kentucky'de doğdu, gazeteciliğe spor muhabiri olarak başladı. İlk kitabı "The Great Shark Hunt, Hell's Angels and The Proud Highway"in (Büyük Köpekbalığı Avı, Hell's Angels ve Gururlu Otoyol) ardından, 1971 ve 1972'de art arda yazdığı "Fear and Loathing In Las Vegas" (Las Vegas'ta Korku ve Dehşet) ve "Fear and Loathing: On The Campaign Trail '72" (Korku ve Dehşet: 1972 Seçim Kampanyasının Peşinde) adlı kitaplarıyla kült şahsiyet haline geldi. Bu iki kitabın adındaki "Korku ve Dehşet" ibaresi alâmet-i farikası oldu. "Amerikan Rüyası"nı acımasız bir dille eleştiren Hunter S. Thompson, muhabirin haberin öznesi/konusu olduğu "gonzo gazetecilik"in piri sayıldı, "gonzo" haberleri başta Rolling Stone olmak üzere mainstream dışındaki dergilerde yayınlandı. Her nevi uyuşturucu-uyarıcı maddeyle haşır neşir olan ve bu maddelerle yaşadığı "trip"leri yazılarında nakleden Thompson, ünlü çizgi-bant Donnesbury'deki "Duke Amca" karakterinin de ilham kaynağıydı.

1970'de "Freak Power" hareketinin temsilcisi olarak oturduğu kasabanın (Pitkin - Colorado) muhtarlığına adaylığını koydu, kıl payıyla kaybetti. Bir tutkusu da ateşli silahlardı. O silahlardan biriyle 20 Şubat 2005'te hayatına son verdi. Sinemaya uyarlanan "Las Vegas'ta Korku ve Dehşet"te Johnny Depp'in canlandırdığı Thompson'un son kitabı "Kingdom of Fear" (Korku Krallığı) adını taşıyordu.

Resim: Mehmet Güreli

Hep bir penguen olmak isterdim
Muammalarla açık konuşan
CAN YÜCEL